

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΓ' - ΤΕΥΧΟΣ 9 - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2006
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ίω. Γενναδίου 14 – 115 21 Αθήναι
Τηλ.: 210-72.72.253. Fax 210-72.72.251
http://www.ecclesia.gr
e-mail:contact@ecclesia.gr

Έκδίδεται

Προνοία του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών
και πάσης Ελλάδος
κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ίδιοκτησία του Κλάδου Έκδόσεων
της Έπιικοινωνιακής και Μορφωτικής
Υπηρεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος

Έκδότης:

Ό Διευθυντής του Κλάδου Έκδόσεων
Ό Σεβ. Μητροπολίτης Κορίνθου κ. Διονύσιος,
Ίω. Γενναδίου 14
115 21 Αθήναι

Αρχισυντάκτης
Κωνσταντίνος Χολέβας

Τμήμα Συντάξεως
Έπιμέλεια ύλης, διόρθωσης δοκιμίων
Χρήστος Γ. Καραγιάννης, Δρ. Θ.

Φωτογραφίες
Χρήστος Μπόνης

Στοιχειοθεσία - Έκτύπωση - Βιβλιοδεσία
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ίασίου 1 – 115 21 Αθήναι
Τηλ.: 210-7272.356 – Fax 210-7272.380
http://www.apostoliki-diakonia.gr

Υπεύθυνος Τυπογραφείου:
Σωκράτης Μαυρογόνατος
Ίασίου 1, 115 21 Αθήναι

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

Έρωτας Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος,
Εύχαι Έξορκισμών..... 691

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Έρωτας Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος,
Εύχετήριο Τηλεγράφημα προς τον νέον Αρχιεπίσκοπον Κρήτης
κ. Ειρηναίον 695
Έρωτας Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος,
Περί της εξομολόγησης των μαθητών στα Σχολεία..... 696
Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χριστοδούλου,
Εύχετήριος Έπιστολή του Μακαριωτάτου προς τους Μουφτήδες της Θράκης 698

ΜΗΝΥΜΑΤΑ

Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χριστοδούλου,
Στην Ήμερίδα του προσκνηματικού διάπλου με θέμα: Θρησκευτικός Τουρισμός..... 699
Για την Παγκόσμια Ήμερα των Εκπαιδευτικών 701

ΟΜΙΛΙΑΙ - ΛΟΓΟΙ

Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χριστοδούλου,
Χαιρετισμός προς το Συμβούλιο της Έπικρατείας 702
Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χριστοδούλου,
«Αλήθεια εκ της γης ανέτειλε και Δικαιοσύνη εκ του ούρανού διέκυψε» 704

ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Έιδικής Συνοδικής Έπιτροπής Πολιτιστικής Ταυτότητας,
Συμπεράσματα - Προτάσεις από την Ήμερίδα περί του Μονοτονικού 713
Έιδικής Συνοδικής Έπιτροπής Λειτουργικής Αναγέννησης,
Περί του Η΄ Λειτουργικού Συμποσίου Στελεχών Έρωτων Μητροπόλεων 716

ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

Όι θεμελιώδεις αρχές και καινοτομίες του σχεδίου Νόμου περί των Εκκλησιαστικών
Δικαστηρίων 718

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Ή Έρωτά Σύνοδος της Έραρχιας και η έκλογή δύο νέων Μητροπολιτών 720
Βιογραφικόν σημείωμα του Σεβ. Μητροπολίτου Κορίνθου κ. Διονυσίου 722
Βιογραφικόν σημείωμα του Σεβ. Μητροπολίτου Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως
κ. Έρεμιά 724
Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χριστοδούλου,
Προσφώνησης ενόπιον της Τακτικής Συνόδου της Έραρχιας 726
Άποσπάσματα Εισηγήσεως του Μακαριωτάτου ενόπιον της Τακτικής Ι.Σ.Ι.
Περί των Εκκλησιαστικών Δικαστηρίων 740
Άπόσπασμα από την Εισήγησιν του Σεβ. Μητροπολίτου Θηβών και Λεβαδείας
κ. Έρωνήμου περί του Διαλόγου Εκκλησίας και Κοινωνίας 742

ΜΕΛΕΤΑΙ

Έπισκόπου Φαναρίου κ. Άγαθαγγέλου,
Θεολογικό σχόλιο για τον Διάλογο ΡΚαθολικής και Όρθοδόξου Εκκλησίας με
άφορμή την όμιλία «Τό προίενα του Άγ. Πνεύματος εις την Έλληνικήν και Λατι-
νικήν Παράδοσιν» του Πάπα Ιωάννου - Παύλου Β΄ 744

ΒΡΑΒΕΥΣΕΙΣ

Κωνσταντίνου Παπαθανασίου,
Έπίδοση τιμητικού τόμου στον Καθηγητή Γεώργιο Άντ. Γαλίτη 750

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ 757

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ 759

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ 766

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 767

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 4053

Άριθμ.

Ἀθήνησι τῇ 15ῃ Σεπτεμβρίου 2006

Διεκπ. 2165

«ΕΥΧΑΙ
ΕΞΟΡΚΙΣΜΩΝ»

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2843

Πρὸς
Τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Σεβασμιώτατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ ἀνυστάκτῳ καὶ ἀδιαλείπτῳ ποιμαντικῇ μερίμνῃ Αὐτῆς διὰ τὰ πνευματικὰ θέματα τοῦ ἐμπειστευμένου ἡμῖν ποιμνίου, ἐν ᾧ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο ἡμᾶς Ἐπισκόπους, ἡσχολήθη ἐν τῇ Συνεδρίᾳ Αὐτῆς τῆς 30ῆς μηνὸς Αὐγούστου ἐ.ἔ., μετὰ τὸ ζήτημα τῶν ἐξορκισμῶν, καθὼς καὶ τὸν τρόπον καὶ τὰς προϋποθέσεις ἀναγνώσεως τῶν πρὸς τοῦτο εὐχῶν καὶ κηδομένη τοῦ πνευματικοῦ συμφέροντος τοῦ πιστοῦ λαοῦ ἐθεώρησεν καθήκον, ἵνα ἀπευθύνῃ ἀναγκαίως τινὰς ὁδηγίας ἐπὶ τοῦ ὡς εἴρηται ζητήματος.

1. Αἱ εὐχαὶ τῶν ἐξορκισμῶν συνετάγησαν ὑπὸ τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ ἐνετάγησαν εἰς τὸ «Εὐχολόγιον» Αὐτῆς, ἀφορῶσαι εἰς τοὺς καταληφθέντας ὑπὸ πονηρῶν πνευμάτων καὶ ἀποσκοποῦσαι εἰς τὴν ἀπευλευθέρωσιν αὐτῶν ὑπὸ τῶν δαιμόνων, ἐφ' ὅσον συντρέχωσι καὶ αἱ λοιπαὶ προϋποθέσεις τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς.

Κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ἢ ἐνανθρώπησις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τοῦτο ἀπεσκοπεῖ, ἵνα καταργήσῃ τὰ ἔργα τοῦ πονηροῦ καὶ ἀπελευθερώσῃ τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς καταδυναστείας τοῦ διαβόλου: «εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου» (Α' Ἰωάννου γ' 8).

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἐνεργῶν ὡς ἐξουσίαν ἔχων, ἐπέτιμα τοὺς δαίμονας (Ματθαίου ιζ', Ἰούδα 9). «Ἐξέβαλε τὰ πνεύματα λόγῳ καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν» (Ματθαίου η' 16). Διεβίβασε δὲ τὴν ἐξουσίαν ταύτην εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους Αὐτοῦ κατὰ τὸ «καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν» (Ματθαίου ι' 1).

Ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοὺς δαίμονας εἶναι σημεῖον τῆς ἐλθούσης Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὡς προεφητεύθη ὑπὸ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου καὶ ἐπεβεβαιώθη ὑπ' Αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸ «κηρῦξαι αἰχμαλώτοις ἄφεισιν» (Λουκᾶ δ' 19). Ὁ Κύριος ἡμῶν, μετὰ τὴν Ἀνάστασιν Αὐτοῦ, ἐπεστήριξε τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ βεβαιῶν αὐτούς, ὅτι ἡ

ἐκδιώξις τῶν δαιμόνων ἐκ τῶν ψυχῶν τῶν ἀνθρώπων εἶναι τρανὴ ἀπόδειξις τῆς ἐνεργείας τῆς πίστεως κατὰ τό «σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύουσι ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι» (Μάρκου ις' 17).

2. Τὸ ἔργον τοῦτο συνεχίζεται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπὸ τῶν διαδόχων τῶν Ἀποστόλων, τῶν Ἐπισκόπων, καὶ κατ' ἐπέκτασιν τῶν Πρεσβυτέρων. Τοῦτο ἀνέθηκεν ὁ Κύριος εἰς αὐτοὺς μετὰ τὴν Ἀνάστασιν καὶ πρὸ τῆς Ἀναλήψεως Αὐτοῦ εἰς τοὺς οὐρανοὺς, εἰπὼν «καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ Πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς. Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύση καὶ λέγει αὐτοῖς· λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον ἃν τινῶν ἀφήτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἃν τινῶν κρατῆτε, κεκράτηνται» (Ἰωάννου κ' 21-23).

Ἡ πνευματικὴ ἐλευθερία τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλεται εἰς τὴν σταυρικὴν θυσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν Παύλειον θεολογίαν «τῇ ἐλευθερίᾳ οὖν, ἣν ὁ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε, στήκετε, καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε» (Γαλάτας ε' 1) καὶ παρέχεται δωρεάν (Πράξεων η' 18-23), κατὰ τὴν ἐντολὴν «δωρεάν ἐλάβετε, δωρεάν δότε» (Ματθαίου ι' 8).

Ὁ ἄνθρωπος, προσερχόμενος διὰ τῆς πίστεως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἥτις ἐστὶ «σῶμα Χριστοῦ» (Α' Κορινθίους ιβ' 12,27), ἀγιάζεται διὰ τῶν Ἁγίων Μυστηρίων, ζῆ ἐν Χριστῷ καὶ διατηρεῖ τὴν πνευματικὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ διὰ τοῦ προσωπικοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος (Γαλάτας ε').

Ὁ ἄνθρωπος ἀσπασθεὶς, ἀποδεχθεὶς τὴν πίστιν τῶν Χριστιανῶν, διὰ τὴν ἐνταχθῆ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀποτάσσεται τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις καὶ τῇ πομπῇ καὶ τῇ λατρείᾳ καὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, κατὰ τὴν διδομένην ὁμολογίαν, καὶ συντάσσεται τῷ Χριστῷ. Βαπτισμένος διὰ βίου κηρῦσσει τὴν ἐλθοῦσαν «εὐλογημένην βασιλείαν τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος», ὑφ' ἣν εὐρίσκεται καὶ ζῆ καὶ ἀγωνίζεται, ἐνοῦται τῷ Χριστῷ μεταλαμβάνων τοῦ Ἁγίου Σώματος καὶ τοῦ Τιμίου Αἵματος Αὐτοῦ κατὰ τὸν κυριακὸν λόγον «ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει, καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ» (Ἰωάννου στ' 56).

Λαβὼν τὴν παρακαταθήκην τῆς Χάριτος καλεῖται νὰ αὐξηθῆ «εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσίους δ' 13).

Διὰ τοῦτο αἱ εὐχαὶ τῶν ἔξορκισμῶν ἐντάσσονται εἰς τὴν ὅλην πνευματικὴν ζωὴν τοῦ πιστοῦ καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος. Δὲν νοεῖται, οὔτε ἐπιτρέπεται νὰ ἀποσπασθῶσιν ἐκ τοῦ πνευματικοῦ κλίματος, εἰς ὃ εἰσὶν αὐταὶ ἐντεταγμένα. Τοῦτο ὁσάκις συμβαίνει ὀφείλεται εἰς τὴν ἀντίληψιν περὶ τῆς αὐτομάτου ἢ μηχανιστικῆς ἐνεργείας τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, (πρόκειται περὶ μαγείας), ἥτις καταδικάζεται ὑπὸ τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ.

Εἰς ὁλόκληρον τὴν ἱστορίαν τῆς σωτηρίας ὁ Κύριος ἐντέλλεται εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως α) ἐμπιστεύονται Αὐτὸν καὶ β) τηρῶσι τὸν νόμον καὶ τὰς ἐντολὰς Αὐτοῦ καὶ ζῶσι κατὰ τὸ ἅγιον θέλημα Αὐτοῦ ἀποφεύγοντες τὴν μαγείαν, τὴν ἐπαοιδίαν καὶ γενικῶς πᾶσαν φαρμακείαν.

Ὑπὸ αὐτὰς τὰς προϋποθέσεις αἱ εὐχαὶ ὠφελοῦσι. Διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἀποτελοῦσιν ἰδιαίτερον ἱερὸν Ἀκολουθίαν εἰς τό «Εὐχολόγιον» τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας ἡμῶν.

3. Αἱ εὐχαὶ τῶν ἔξορκισμῶν ἀναγινώσκονται ὑπὸ τὰς ἐξῆς προϋποθέσεις:

α' Ἡ ὑπαρξὶς διαπιστωμένης ἀνάγκης.

Ὅπως διὰ τὴν λειτουργίᾳ πρέπει νὰ ἔχωμεν πιστοὺς, διὰ τὴν βαπτίσωμεν πρέπει νὰ ἔχωμεν ἄνθρωπον πρὸς βάπτισμα, διὰ τὴν στεφανώσωμεν πρέπει νὰ ἔχωμεν μελλονύμφους, διὰ τὴν ἐξομολογήσωμεν πρέπει νὰ ἔχωμεν μετανοοῦντα, διὰ τὴν τελώσωμεν κηδεῖαν καὶ μνημόσυνον πρέπει νὰ ἔχωμεν κεκοιμημένον, οὕτως διὰ τὴν ἀναγνώσωμεν τὰς εὐχὰς τῶν ἔξορκισμῶν πρέπει νὰ ἔχωμεν δαιμονισμένον ἢ ὑπὸ ἰσχυρὰν δαιμονικὴν ἐπήρειαν τελοῦντα.

Διὰ τὴν προβῶμεν ὅμως εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν εὐχῶν τῶν ἔξορκισμῶν, δεόν ὅπως, τόσον ὁ λειτουργὸς τῶν Μυστηρίων τοῦ Θεοῦ προετοιμασθῆ λίαν ἐπιμελῶς διὰ νηστείας, μετανοίας, προσφορᾶς τῆς ἀναιμάκτου Θεῆς Λειτουργίας ὑπὲρ τοῦ πάσχοντος ἀδελφοῦ, ὅσον καὶ ὁ πάσχων, κατὰ τὸν κυριακὸν λόγον «τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ» (Ματθαίου ις' 21).

β' Ἡ σύμφωνος γνώμη τοῦ Ἐπισκόπου.

Οὐδεὶς Πρεσβύτερος εἶναι «ἀκέφαλος» καὶ ἐπομένως ἀνεξάρτητος. Ἐκαστος Πρεσβύτερος ἔχει ὡς

κεφαλὴν αὐτοῦ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν τοῦ τόπου, δηλαδή τὸν Ἐπίσκοπον αὐτοῦ καὶ ἐνεργεῖ τὰ τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ τῆ ἀδεία καὶ συμφώνῳ γνώμῃ τοῦ Ἐπισκόπου αὐτοῦ. Ἡ ἀντίληψις, ὅτι ὁ Πρεσβύτερος, ἀφ' ἧς ἐχειροτονήθη, δύναται νὰ ἱερατεύῃ ἀνεξέλεγκτος κατὰ τὸ δοκοῦν, καταδικάζεται ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, ὡς διαιροῦσα τὴν Ἐκκλησίαν καὶ βλάπτουσα ἢ ἀνατρέπουσα τὴν εὐταξίαν Αὐτῆς.

Συμφώνως τούτοις, ὁ Πρεσβύτερος, τῆ ἀδεία τοῦ Ἐπισκόπου αὐτοῦ, λειτουργεῖ, εὐλογεῖ, διδάσκει καὶ ποιμαίνει τοὺς πιστοὺς τῆς ἐνορίας αὐτοῦ. Τῆ γραπτῆ ἀδεία τοῦ Ἐπισκόπου αὐτοῦ τελεῖ τὸ Μυστήριον τοῦ Γάμου. Διὰ ἐνταλτηρίου γράμματος αὐτοῦ ἀναλαμβάνει τὴν διακονίαν τῆς πνευματικῆς πατρότητος, ἥτοι νὰ ἐξομολογῇ καὶ πάντα τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἱερωσύνην ἐνεργεῖ, τῆ ἀδεία τοῦ Ἐπισκόπου αὐτοῦ. Καὶ αὐτὴν τὴν ὥραν, καθ' ἣν θὰ σημάνωσιν οἱ κώδωνες τῶν Ἱερῶν Ναῶν διὰ τὴν σύναξιν τῶν πιστῶν καὶ τὴν τέλεσιν τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, ὀρίζει δι' ἀποφάσεως αὐτοῦ ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ τόπου.

Ὁ λθ' Ἱερὸς κανὼν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ὀρίζει διὰ τὸ θέμα αὐτό: «Οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι, ἄνευ γνώμης τοῦ Ἐπισκόπου μηδὲν ἐπιτελείτωσαν. Αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ὁ πεπιστευμένος τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου, καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν λόγον ἀπαιτηθῆσόμενος».

Πέραν τούτων, ἀναφέρομεν καὶ τοὺς λόγους τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου Ἐπισκόπου Ἀντιοχείας τοῦ θεοφόρου: «Μηδεὶς χωρὶς τοῦ Ἐπισκόπου τί πρασσέτω τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· ἐκεῖνη βεβαία εὐχαριστία ἠγγείσθω, ἢ ὑπὸ τὸν Ἐπίσκοπον οὔσα, ἢ ᾧ ἂν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ· ὅπου ἂν φανῇ ὁ Ἐπίσκοπος, ἐκεῖ τὸ πλῆθος ἔστω· ὡσπερ ὅπου ἂν ᾗ Χριστὸς Ἰησοῦς, ἐκεῖ ἢ καθολικὴ Ἐκκλησία· οὐκ ἔξὸν ἐστὶν χωρὶς τοῦ Ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν οὔτε ἀγάπην ποιεῖν· ἀλλ' ὁ ἂν ἐκεῖνος δοκιμάσῃ, τοῦτο καὶ τῷ Θεῷ εὐάρεστον, ἵνα ἀσφαλὲς ᾗ καὶ βέβαιον πᾶν ὁ πράσσεται» (Ἰγνατίου, Σμυρναῖος, § VIII, ΒΕΠΕΣ, τ. 2, σελ. 281).

«Εἰ γὰρ ὁ βασιλεῦσιν ἐπεχειρόμενος, κολάσεως ἄξιος δικαίως γενήσεται, ὡς γε παραλύων τὴν κοινὴν εὐνομίαν· πόσῳ δοκεῖτε χεῖρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας, ὁ ἂνευ Ἐπισκόπου τι ποιεῖν προαιρούμενος, καὶ τὴν ὁμόνοιαν διασπῶν, καὶ τὴν εὐταξίαν συγχέων;» (Ἰγνατίου, Σμυρναῖοις, § IX, ΒΕΠΕΣ, τ. 2, σελ. 315).

Διὰ τοὺς ἀσθενοῦντας, ὅχι ὀχλουμένους ὑπὸ ἀκαθάρτων πνευμάτων, ὑπάρχουν τὸ Μυστήριον τοῦ Εὐχελαίου καὶ αἱ λοιπαὶ εὐχαὶ τοῦ Εὐχολογίου «εἰς πᾶσαν νόσον».

Ἡ Ἐκκλησία ὥρισεν, ὅπως αἱ εὐχαὶ τῶν ἐξορισμῶν ἀναγιγνώσκονται διὰ τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα χρῆζουσιν αὐτῶν, ἰδιαίτερος καὶ οὐχὶ καθολικῶς κατὰ τὴν κοινὴν λατρείαν, πολλῶ δὲ μᾶλλον ἐν ταῖς συνάξεσιν τῶν πιστῶν τελουμένων Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν καὶ Θεῶν Λειτουργιῶν. Ὅπως καὶ ἡ εὐχὴ διὰ τοὺς ἐξομολογουμένους δὲν ἀναγιγνώσκεται γενικῶς δι' ὅλους τοὺς πιστοὺς, ἀλλὰ εἰς ὅσους προσέρχονται εἰς τὸ Μυστήριον τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως.

4. Ἀπαραίτητος τυγχάνει ἡ διάκρισις καταστάσεων δαιμονῶντων καὶ λοιπῶν ἀσθενούντων.

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ διακρίνει σαφῶς εἰς διαφόρους κατηγορίας τοὺς ἀσθενοῦντας. Οἱ δαιμονῶντες ἀποτελοῦν ἰδιαίτεραν κατηγορίαν καὶ ἀντιμετωπίζονται καταλλήλως. Διὰ πᾶσαν κατηγορίαν ἰσχύουσιν ἀνάλογα κριτήρια. Ἄλλα εἶναι τὰ κριτήρια διὰ τοὺς ψυχικῶς ἀσθενοῦντας, ἄλλα τὰ κριτήρια διὰ τοὺς δαιμονῶντας καὶ ἄλλα τὰ κριτήρια εἰς ὅσους συντρέχουσιν ἀμφοτέρω, ἥτοι ψυχικὴ ἀσθένεια καὶ δαιμονικὴ ἐπιρροία. Ὁ Ἐπίσκοπος ἐπιφορτίζεται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν διάκρισιν τῶν πνευμάτων καὶ τῶν καταστάσεων. Ὅλοι οἱ ἀσθενεῖς, ἰδιαίτερος οἱ ψυχικῶς πάσχοντες, δὲν εἶναι δαιμονισμένοι καὶ δὲν ἐνδείκνυται ποιμαντικῶς νὰ θεωρῶνται δαιμονισμένοι.

Ἐπειδὴ κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ἀσθενεῖαι τινες ὠφείλοντο εἰς τοὺς δαίμονας ὡς λ.χ. ἡ θεραπεία τοῦ κωφοῦ δαιμονιζομένου (Ματθαίου θ' 32-33) καὶ τῆς συγκυπτούσης (Λουκᾶ ιγ' 16) δὲν δικαιολογεῖται, ὡς ὑπὸ τινῶν ὑποστηρίζεται, πᾶσα ἀσθένεια νὰ ἀποδίδεται εἰς δαιμονικὴν ἐνέργειαν. Ὑπάρχουσιν πολλαὶ αἰτίαι τῶν ἀσθενειῶν. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπέδωκε τὴν αἰτίαν τῆς ἀσθενείας τοῦ παραλυτικοῦ εἰς τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ (Ἰωάννου ε' 14) καὶ τὴν ἀναπηρίαν τοῦ τυφλοῦ εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ (Ἰωάννου θ' 3).

Διὰ τὴν ποιμαντικὴν ἀντιμετώπισιν τῶν δαιμονιζομένων προβλέπουσιν οἱ Ἱεροὶ Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ πληθὺς γνωμῶν ἁγίων πατέρων καὶ ἱερῶν διηγήσεων.

Κατὰ ταῦτα δὲν εἶναι ἀσφαλὲς πνευματικῶς νὰ ἐρμηνεύωμεν προχείρως καὶ ἰσοπεδωτικῶς τὴν αἰτίαν τῶν ἀσθενειῶν.

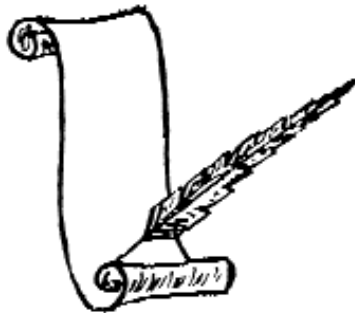
Περὶ αὐτοῦ ἐπαναλαμβάνομεν τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου:

«Ὡ βᾶθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ! ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρῖματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ! τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου; ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ; ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν» (Ρωμαίους ια' 33-36).

Τὴν σπουδαιότητα τῶν ζητημάτων τούτων συνιστᾷ ὑμῖν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐκ λόγων τάξεως, ἥτις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀρμόζει ἐν πάσῃ ἀκριβείᾳ νὰ τηρῆται, καὶ παρακαλεῖ ὑμᾶς ὅπως, ἐν τῇ ἔμφρονι ποιμαντικῇ φροντίδι ὑμῶν, μεριμνήσητε διὰ τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐνημέρωσιν τῶν ὑφ' ὑμᾶς Κληρικῶν, ἐπὶ τῷ

τέλει τῆς ἐκ μέρους αὐτῶν πιστῆς τηρήσεως τῶν ἐν τοῖς ὑπερθεῖν διαλαμβανομένων.

- † Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος
- † Ὁ Μεσσηνίας Χρυσόστομος
- † Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας Στέφανος
- † Ὁ Καρυστίας καὶ Σκύρου Σεραφεῖμ
- † Ὁ Σερρών καὶ Νιγρίτης Θεολόγος
- † Ὁ Σιδηροκάστρου Μακάριος
- † Ὁ Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας Ἰωὴλ
- † Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου Ἱερόθεος
- † Ὁ Ἐλευθερουπόλεως Χρυσόστομος
- † Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης Παῦλος
- † Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς Νικόλαος
- † Ὁ Πατρῶν Χρυσόστομος
- † Ὁ Κυθήρων Σεραφεῖμ
- Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
- † Ἀρχιμ. Διονύσιος Μάνταλος

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθμ. Πρωτ. 3860
Διεκπ. 1948

Ἀθήνησι τῇ 31ῃ Αὐγούστου 2006

**ΕΥΧΕΤΗΡΙΟΝ
ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΕΟΝ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ
ΚΡΗΤΗΣ
κ. ΕΙΡΗΝΑΙΟΝ**

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Σεβασμιότατον Ἀρχιεπίσκοπον
Κρήτης κ. Εἰρηναῖον
Εἰς Ἡράκλειον Κρήτης

Πάνυ ἀσμένως πληροφορηθέντες ἐπάξιαν, χάριτι Θεοῦ, ἐκλογὴν Ὑμετέρας Σεβασμιότητος εἰς πολυεύθυνον θέσιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἱερῶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης καὶ Προέδρου τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου Ἐκκλησίας Κρήτης, εὐχόμεθα ἐξ ὅλης καρδίας, ὅπως ὁ Θεῖος τῆς Ἐκκλησίας Δομήτωρ ἀναδεικνύῃ ὑμᾶς φάρον ἀειφεγγῆ τῶν ἱερῶν παραδόσεων ἐν τῇ τῶν Κρητῶν Ἐκκλησίᾳ, χαριζόμενος τὴν Πρωθιεραρχικὴν ποιμαντορίαν Ὑμῶν μακρὰν καὶ γαληνῶσαν, ἄληστον τοῖς ἐπιγιγνομένοις μνήμην καταλιμπάνουσαν.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθμ. Πρωτ. 4124
Διεκπ. 2215

Ἀθήνησι τῆ 20ῆ Σεπτεμβρίου 2006

**ΠΕΡΙ ΤΗΣ
ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ
ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ**

Πρὸς
Τὴν Ἐξοχωτάτην
κ. Μαριέταν Γιαννάκου,
Ἵπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας
καὶ Θρησκευμάτων.
Ἐνταῦθα.

Ἐξοχωτάτη κυρία Ἵπουργέ,

Πλήθος ἐπιστολῶν ἀγωνίας καὶ διαμαρτυρίας ἐδέχθη ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Ἱεραρχῶν, Ἐκπαιδευτικῶν, Συλλόγων Γονέων καὶ Κηδεμόνων καί, κυρίως, μαθητικῶν κοινοτήτων διὰ τὴν Ἐγκύκλιον τοῦ καθ' ὑμᾶς Ἵπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, τὴν ἀφορῶσαν εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς παρουσίας τοῦ Ἱερέως, εἰς τὰ σχολεῖα ὡς ἐθελοντοῦ Πνευματικοῦ Συμβούλου τῶν μαθητῶν καὶ ὡς Πνευματικοῦ Πατρός. Ἐξεπλάγημεν, μάλιστα, τόσον, ἔνεκα τῆς ἡμερομηνίας ἀποστολῆς (27.7.2006) τῆς Ἐγκυκλίου, ὅσον καὶ τῶν «θεολογικῶν» ἐπιχειρημάτων, δι' ὧν ἐπιδιώκεται ἡ ὑποστήριξις τῆς ἀνεξηγήτου αὐτῆς ἀποφάσεως, μάλιστα ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἵπουργείου ὑπέγραψε τὴν Ἐγκύκλιον αὐτήν, ἀλλὰ εἷς ἐκ τῶν ὑπηρεσιακῶν αὐτοῦ παραγόντων.

Ὡς τυγχάνει γνωστὸν εἰς ὑμᾶς, οὐδέποτε καὶ ὑπ' οὐδενὸς ὑπῆρξεν ἀντίδρασις διὰ τὴν τέλεσιν τοῦ Ἱεροῦ Μυστηρίου ἐν τοῖς Σχολείοις, πλὴν μεμονωμένων προσωπικῶν διαμαρτυριῶν ἐλαχίστων ἐκπαιδευτικῶν, ἐπιθυμούντων νὰ ἐμφανίζονται ὡς «προοδευτικοί» ἔστω καὶ ἂν διὰ τῆς τοιαύτης συμπεριφορᾶς αὐτῶν, ἐν γνώσει των παραβαίνουν τὸ Σύνταγμα, τοὺς Νόμους καὶ τὸ Ἐθιμικὸν Δίκαιον. Ἀντιθέτως, ἡ συνεργασία τῶν κατὰ τόπους ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν μὲ τὰς σχολικὰς μονάδας, τοὺς Συλλόγους τῶν Καθηγητῶν, τῶν Γονέων καί, ἐξαιρέτως, τοὺς μαθητὰς εἶναι ἄψογος, καθ' ὅσον τὸ μυστήριον τοῦτο ἀποτελεῖ καὶ μέρος τοῦ συνταγματικῶς κατοχυρωμένου μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν, εἰς τὸ ὅποιον ὁ μαθητὴς δικαιούται νὰ μετέχη γινόμενος δέκτης τῆς ἐξ αὐτοῦ εὐεργετικῆς πρὸς αὐτὸν δωρεᾶς καὶ βοηθείας, θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης.

Πρὸς τούτοις, ἐκτιμῶμεν ὅτι καὶ ἡ ἐν τῷ ἐγγράφῳ παρουσιαζομένη ὡς ἄποψις τοῦ Συνηγόρου τοῦ Πολίτη δὲν εὐσταθεῖ, διότι δὲν πρόκειται περὶ ἀποφάσεως ἐχούσης ὑποχρεωτικὴν ἰσχύιν, ἀλλὰ περὶ σκεπτικοῦ ὑποβαλλομένης προτάσεως...

Ὅθεν, ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἀγιοπάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν ταῖς Συνεδρίασις Αὐτῆς τῆς 4ης καὶ 5ης μηνὸς Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ., ἀπεφάσισεν ὁμοφώνως ὅπως διαβιβάσῃ εἰς τὴν ὑμετέραν Ἐξοχότητα τὸ αἴτημα, ἵνα ἐπανεξετάσῃ τὸ περιεχόμενον τῆς ὡς ἄνω Ἐγκυκλίου, ἱκανοποιούσα τὴν ἐπιθυμίαν τῶν μαθητῶν, ὅπως μὴ στερηθῶσι καὶ δὴ καὶ τῇ ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργείου (!) τὸ στήριγμα, τὸ ὁποῖον προσφέρει εἰς αὐτοὺς ἡ Ἐκκλησία, καὶ διὰ τῆς παρουσίας τῶν Ἱερέων εἰς τὰ σχολεῖα πρὸς πνευματικὴν στήριξιν τῶν μαθητῶν ἢ καὶ πρὸς τέλεσιν τοῦ Ἱεροῦ αὐτῆς Μυστηρίου, τῆς Ἐξομολογήσεως, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἰσχυρὸν ἀντίβαρον ἔναντι τῆς ὀλονὲν αὐξανομένης ἐπικινδύνως παιδικῆς ἐγκληματικότητος καὶ τῆς ἀνατροπῆς θεσμῶν τε καὶ ἀξιῶν. Ἄλλωστε εἶναι γνωστὸν

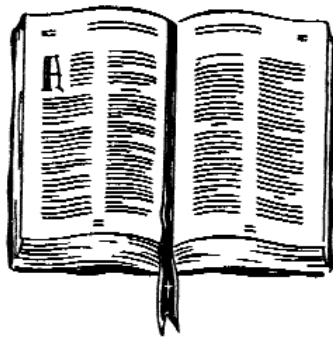
ὅτι εἰς τοῦτο συμμετέχουν ἐλευθέρως καὶ ἀβιάστως οἱ ἐπιθυμοῦντες μαθηταί, χωρὶς νὰ παρακωλύεται ἡ ὁμαλὴ λειτουργία τοῦ σχολείου.

Ἐπὶ δὲ τούτοις, πεποιθότες ὅτι θέλετε ἐγκύψει ἐπὶ τοῦ ὡς ἄνω ὡς μὴ ὄφελεν δημιουργηθέντος κρισίμου διὰ τὴν θρησκευτικὴν παιδείαν προβλήματος καὶ εἰσακούσει τὰς μετ' ἰδιαζούσης προσοχῆς καὶ ἀγάπης διὰ τὴν μαθητιῶσαν νεότητα Συνοδικὰς ἡμῶν ἀπόψεις, ἐπικαλούμεθα ἐπὶ τὴν ὑμετέραν Ἐξοχότητα πλουσίαν τὴν Χάριν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν καὶ τὸ ἄπειρον Αὐτοῦ ἔλεος καὶ διατελοῦμεν μετ' εὐχῶν διαπύρων.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

† Ἀρχιμ. Διονύσιος Μάνταλος

Πρὸς τὸν Μουφτὴν τῆς Ξάνθης
κ. Μεμετ Ἐμὶν Σινίκογλου
Εἰς Ξάνθη

Ἀθήνα, 16 Ὀκτωβρίου 2006

ΕΥΧΕΤΗΡΙΟΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ
ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ
ΠΡΟΣ
ΤΟΥΣ ΜΟΥΦΤΗΔΕΣ
ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ*

Σοφολογιώτατε,

Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐνάρξεως τῆς θρησκευτικῆς σας ἑορτῆς τοῦ Ραμαζανίου ἐπικοινωνῶ μαζί σας, ἐπιθυμώντας νὰ ἐκφράσω τὶς θερμὲς εὐχὲς μου γιὰ τὴν ἀγωνιστικὴ αὐτὴ περίοδο τῶν ἀδελφῶν Μουσουλμάνων, τόσον προσωπικὰ σὲ ἐσᾶς, ὅσον καὶ γιὰ κάθε πιστὸ στὸ Ἰσλάμ.

Ἡ σύγχρονη ἀνάγκη γιὰ ἀρμονικὴ συμβίωση τῶν λαῶν καὶ τῶν πολιτισμῶν μεταξύ τους, ἡ ἀνάδειξη τῆς Εἰρήνης ὡς παγκοσμίου ἀγαθοῦ γιὰ τὴν εὐημερία τῶν ἀνθρώπων καὶ ἡ ἐπίλυση τῶν σημερινῶν προβλημάτων μὲ βάση τὸν Διάλογο ἀποτελοῦν κοινὲς ἐπιδιώξεις μας. Οἱ θρησκείες αὐτοῦ τοῦ πλανήτη ἔχουν χρέος νὰ μαρτυροῦν αὐτὲς τὶς ἀξίες καὶ νὰ συμβάλλουν οὐσιαστικὰ στὴν ἀλληλογνωριμία καὶ στὴν διαπροσωπικὴ ἐπικοινωνία τῶν ἀνθρώπων κάθε φυλῆς, χρώματος καὶ γλώσσας, στὴν κοινωνία δηλαδὴ τῶν ἀνθρώπων πού μέσα ἀπὸ ἓνα πολυπολιτισμικὸ περιβάλλον πρέπει νὰ ἐπιβιώσουν καὶ νὰ συνεχίσουν νὰ ἐξελίσσονται γιὰ τὸ καλὸ ὄλων μας.

Στὴν χώρα μας ἀνέκαθεν, συμβιώνουμε ἀρμονικὰ ὅλοι οἱ Ἕλληνες Χριστιανοὶ καὶ Μουσουλμάνοι, ἀποδεικνύοντας τὶς κοινὲς διεκδικήσεις μας γιὰ πρόοδο, εὐημερία καὶ εἰρηνικὴ συμβίωση. Ἡ δική μας ἐνότητα διδάσκει καὶ προτρέπει κάθε Ἕλληνα πολίτη νὰ πράττει τὸ ἴδιο. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ συνεχίσουμε πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση, ξεπερνώντας ἱστορικὲς ἀγκυλώσεις καὶ σφάλματα τοῦ παρελθόντος.

Μὲ τὴν πεποίθηση ὅτι ἔχουμε κοινὸς στόχους καὶ μοιραζόμαστε τὶς ἴδιες ἀγωνίες γιὰ τὴν Πατρίδα μας, εὐχομαι καὶ πάλι νὰ ἔχετε ἓνα καλὸ καὶ καρποφόρο Ραμαζάνι.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Τοῦ
Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου
Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

* Ἐπιστολὲς μὲ τὸ ἴδιο περιεχόμενο ἀπεστάλησαν καὶ πρὸς τοὺς Μουφτῆδες Κομοτηνῆς, Σοφολογιώτατον κ. Μέτσο Τζαμαλί, καὶ Διδυμοτείχου κ. Σερίφ Μεμετ Δαμάτογλου.

ΜΗΝΥΜΑΤΑ

**ΣΤΗΝ ΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ
ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΟΥ
ΔΙΑΠΛΟΥ
ΜΕ ΘΕΜΑ:
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ**

(Κύθηρα, Πάρος, Τήνος,
Σεπτέμβριος 2006)

Κυρίες και Κύριοι Σύεδροι,

Ἐπιτρέψατέ μου, με τὴν εὐκαιρία τῆς συγκλήσεως τῆς πρώτης αὐτῆς Ἡμερίδας γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ Ἱεροσκευτικοῦ Τουρισμοῦ καὶ τὶς Προσκυνηματικὲς Περιηγήσεις - Ἱεροαποδημίες, πού ἔχει ὡς γενικὸ θέμα προβληματισμοῦ: «ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ», νὰ ἀπευθύνω στὴν ἀγάπη Σας τὴν χαρὰ μου καὶ τὴν ἐν Κυρίῳ ἐγκαύχηση, γιὰτὶ με τὸ Συνέδριο αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Πολιτεία δείχνουν νὰ μεριμνοῦν καὶ νὰ προβληματίζονται πάνω στὴ θέση καὶ στὴ σχέση πού ἔχουν οἱ Προσκυνηματικὲς Περιηγήσεις στὸ σύγχρονο μεταμοντέρνο κόσμο μας. Ἀξιοποιεῖται ἔτσι καὶ εὐλογεῖται καταρχὴν ἕνας πανανθρώπινος πόνος ψυχῆς καὶ μιὰ ἀνάγκη τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἐπισκεφθεῖ τοὺς τόπους καὶ τοὺς χώρους πού κρύβουν ἢ ἐμπεριέχουν τὴν ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ.

Εἶναι ἰδιαίτερη εὐλογία τὸ γεγονός ὅτι ἡ Ἡμερίδα αὐτὴ ὀργανώνεται ἀπὸ τὴν Ἱ. Σύνοδο καὶ τὰ Ἱπουργεῖα Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Ἱεροσκευμάτων καὶ Τουριστικῆς Ἀναπτύξεως στὰ πλαίσια μιᾶς ἐκδήλωσης τιμῆς καὶ ἀγάπης πρὸς τὶς ἑκατοντάδες τῶν ἐκλεκτῶν ἐκπαιδευτικῶν μας πού ἐμόχθησαν ἐθελοντικὰ γιὰ τὸν συντονισμό καὶ τὴν ἀξιολόγηση τῶν ἔργων τῶν χιλιάδων μαθητῶν πού ἔλαβαν μέρος στὸν Πανελλήνιο Διαγωνισμό με θέμα: «Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ - ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ - ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ».

Ἐπίσης εἶναι ἰδιαιτέρα τιμὴ, ἢ παρουσία ἀνάμεσά μας ἐκλεκτῶν ἀνωτάτων κρατικῶν λειτουργῶν ἐπιλέκτων στελεχῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Διοικήσεως, καὶ ἐκπροσώπων τῶν Μ.Μ.Ε. Πρὸς ὅλους τοὺς συνεπιβάτες μας ἐκφράζω τὶς εὐχαριστίες μου καὶ ἐπικαλοῦμαι γι' αὐτὸ τὴ χάρη καὶ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Παναγίας μας, στὰ προσκυνήματα τῆς ὁποίας στὰ Κύθηρα, στὴν Πάρο καὶ στὴν Τήνο θὰ ἐπισκεφθοῦμε με εὐλάβεια πολλή.

Ἡ παροῦσα Ἡμερίδα, τιμὴμα σειρᾶς ἄλλων ἐκδηλώσεων πού συγκροτοῦν τὸ πρόγραμμα ἐν πλῶ καὶ ἐν ξηρᾷ αὐτῆς τῆς σημαντικῆς περιήγησης, εἶναι ἀφιερωμένη στὶς θρησκευτικὲς περιηγήσεις, με τὶς ὁποῖες ἀνέκαθεν, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐπιδίδεται ὁ κοινωνικὸς ἀνθρώπος.

Ἐπιζητεῖ ἀκόμα ὁ ἀνθρώπος, κάθε ἐποχῆς, νὰ ξεπεράσει τὰ ὅρια τοῦ χώρου τῆς βιοτῆς του, νὰ ξανοιχτεῖ στὸ ἄγνωστο, νὰ ἐπικοινωνήσῃ με τὴ χαρισματικὴ ἐμπειρία καὶ τὰ προϊόντα τοῦ πνεύματος ἄλλων λαῶν, νὰ ψηλαφίσει τὸν κόσμο τῆς δημιουργίας καὶ τὰ ἴχνη τῆς θεϊκῆς ἄκτιστης ἐνέργειάς Του.

Ἀποκτᾷ ἐπιπλέον ὁ ἀνθρώπος, συνείδηση τῆς εὐλογημένης παρουσίας τοῦ Θεοῦ μέσα στὸν κόσμο τῆς δημιουργίας, δίνει νόημα στὸ σκοπὸ πού ὀφείλει νὰ ἔχει ὁ κόσμος αὐτὸς μετὰ ἀπὸ τὶς ὁποῖες δραστηριότητες τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατανοεῖ τὸ τοῦ ψαλμωδοῦ ὅτι: «...τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, ἡ οἰκουμένη καὶ πάντες, οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ» (Ψαλμ. 23, 1).

Εἶναι περιττὸ ἐδῶ νὰ τονίσουμε καὶ νὰ ἐπαναλάβουμε, πὼς αἰῶνες τώρα τὴ Γηραιὰ Ἡπειρὸ μας, τὴν Εὐρώπη, τὴν διέσχισαν πάμπολλοι δρόμοι προ-

Τοῦ
Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου
Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

σκυνητῶν καὶ τὴν ἀνέδειξαν, ἱστορικά, πολιτισμικά, κοινωνικά καὶ κυρίως πνευματικά τὰ ἱερά βήματα ἀνθρώπων ξεχωριστῶν καὶ χαρισματούχων, πὺν τὰ ὀδηγοῦσε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ἡ συνείδηση τῆς κοινῆς θεόσταλης καταγωγῆς καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς συνεργασίας καὶ ἀδελφικῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. Ἔτσι ἔγιναν οἱ χριστιανοὶ προσκυνητὲς μὲ τὶς ἱερὲς ἀποδημίους οἱ φορεῖς τῆς γνήσιας ἐπικοινωνίας καὶ ἡ ψυχὴ τῆς κοινωνίας τῶν προγόνων μας στὴν Εὐρώπη καὶ ἀκόμα ἡ ἀφετηρία γιὰ τὴ σωτήρια ἱεραποστολικὴ δράση καὶ τὴν εὐαγγελικὴ παρουσία τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου.

Πάντα, βέβαια, ὑπῆρχε καὶ συνεχίζει νὰ ὑπάρχει ὁ κίνδυνος ἑνὸς θρησκευτικοῦ συγκριτισμοῦ ἢ μιᾶς παρεξηγημένης ἀντίληψης, μέσα ἀπὸ τὴν ἀπόπειρα τῶν ἀνθρώπων στοὺς χώρους τῶν Προσκυνηματικῶν Περιηγήσεων.

Ἡ ἀξία ὅμως τῆς ἀνάδειξης αὐτῶν τῶν Περιηγήσεων, πέρα ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα λάθη, εἶναι ἀδιαμφισβήτητη καὶ τοῦτο, γιὰτὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὴ γνώση, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν κοινωνία καὶ τὴν ὅποια ἐπικοινωνία τῶν ἀνθρώπων, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πνευματικὴ προσφορά, αὐτὲς οἱ εἰδικὲς Περιηγήσεις γίνονταν καὶ συνεχίζουν νὰ γίνονται βάλσαμο ψυχῆς, ἐνίσχυση πνεύματος καὶ οὐσιαστικὴ θεραπευτικὴ παρέμβαση στὴν πνευματικὴ ἀπαξίωση καὶ αὐτῆς τῆς ἴδιας πολλὲς φορὲς τῆς ζωῆς καὶ στὴ ψυχικὴ καταπόνηση ἐκείνων πὺν ἀποδέχονται τὴν πρακτικὴ αὐτὴ τῆς ὅποιας Ἱερο-ἀποδημίας.

Οἱ Προσκυνηματικὲς Περιηγήσεις τῆς Ἐκκλησίας μας στὴν Ἑλλάδα, εἶχαν καὶ ἔχουν ἀλλὰ καὶ ὀφείλουν νὰ συνεχίσουν ἐντονότερα νὰ ἔχουν, ὡς στόχο τους, τὴν εἰρήνη, τὴ δικαιοσύνη, τὸ σεβασμό, ἀνάμεσα στοὺς λαοὺς καὶ τὸν κάθε διαφορετικὸ ἄνθρωπο χωρὶς διακρίσεις ἀλλὰ μὲ διακριτικότητα. Ἡ Ὀρθόδοξη Πίστη μας, σήμερα, πρέπει νὰ ἐμπνέεται ἀπὸ

τὴν δισχλιετὴ παράδοσή Της καὶ νὰ κατευθύνει ὅλους ὅσους ἐργάζονται καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ θέαμα αὐτό.

Συμπτόματα ἢ συμπλέγματα κοινωνικά, ὅπως γιὰ παράδειγμα ὁ θρησκευτικὸς φονταμενταλισμὸς, ὁ ἐθνοφυλετισμὸς, ὁ προβληματικὸς ἐθνικισμὸς, ἡ καταπίεση τῆς ὅποιας ἐξουσίας τῶν δυνατῶν, μὲ ἀνθρώπινα ὅμως κριτήρια, συμπεριφορὲς, δηλαδή, πὺν δὲν ξεκινοῦν ἀπὸ σχέσεις ἀγάπης ἐν Χριστῷ. Ἀμβλύνονται ὅμως ὅλα αὐτὰ καὶ δημιουργοῦν ἀνοικτὲς καὶ ἀνεκτὲς κοινωνίες, ἰδιαίτερα σὲ ἕνα χῶρο, ὅπως ὁ εὐρωπαϊκός, τὸ σπίτι μας, πὺν ἡ σημερινὴ δυναμικὴ του μὲ τὴν πολιτικὴ καὶ ἐθνικὴ ἐνότητα πὺν διαμορφώνει γίνεται μιὰ νέα πρόκληση καὶ ταυτόχρονα μιὰ κλήση Θεοῦ γιὰ ἐνότητα πίστεως καὶ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μὲ ἀπώτερο στόχο ὄλων αὐτῶν τῶν συντονισμένων καὶ εὐλογημένων προσπαθειῶν μας, τὴν ἐπίγνωση τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, τὴν καταξίωση τῆς παρουσίας τῶν χριστιανῶν σὺν μεταβαλλόμενο καὶ ραγδαίως ἐξελισσόμενο κόσμο μας, καὶ τὴν ἐνατένιση στὴν ἐπουράνια καὶ αἰώνια δόξα Του μέσα ἀπὸ τὰ ἐπίγεια σκηνώματα τῆς ἀποκάλυψης τοῦ Θεοῦ.

Εὐχόμεθα ἐκ μέσης ψυχῆς καὶ καρδίας, κάθε ἐπιτυχία στὴν πρώτη αὐτὴ Ἡμερίδα, εὐελπιστοῦμε, ὅτι πάντα ἀπὸ κοινοῦ Ἐκκλησία καὶ Πολιτεία καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου, θὰ διακονοῦν τὸν Ὀρθόδοξο Λαὸ τοῦ Θεοῦ πὺν θὰ ὀδηγεῖται δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου σὲ νομὲς σωτηρίους.

Μετὰ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καὶ θερμῶν καὶ πατρικῶν εὐχῶν.

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

**ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ
ΗΜΕΡΑ ΤΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ**

(5 Ὀκτωβρίου 2006)

Σήμερα ημέρα αφιερωμένη στους εκπαιδευτικούς ή καρδιά μας ολόθερμα ἔρχεται κοντά τους και ἡ σκέψη μας τοὺς ἀγκαλιάζει ὅλους ἀνεξαιρέτως και τὸν καθένα ξεχωριστά.

Εἶναι γεγονός ὅτι τὸ πιὸ μεγάλο και εὐγενές ἔργο ἔχει ἀνατεθεῖ στήν προσωπικότητά τους, ἡ μετάδοση γνώσης και ἀγωγῆς στα παιδιά μας. Λειτουργημα δύσκολο και ὑπεύθυνο ἀλλά και ὑπέροχο γιατί, ὅπως ἔλεγε ὁ Γαῖγκερ, ὁ ἐκπαιδευτικός εἶναι ἀνθρωποπλάστης.

Ὅταν στήν ἐποχή μας καρδοκοῦν δίπλα στοὺς σχολεῖο οἱ σειρήνες τῶν ναρκωτικῶν οὐσιῶν, τῆς βίας, τῆς παραβατικότητας, τῶν αἰρετικῶν δοξασιῶν και τῆς ἀνηθικότητας ἡ παιδεία δὲν μπορεῖ νὰ ἀρκεστεῖ σὲ μιὰ μονομέρεια.

Γι' αὐτὸ στοὺς διδάχο τῶν νέων, τὸν Ἐκπαιδευτικὸ ἐναποθέτουμε τίς πιὸ πολλές και χρηστὲς ἐλπίδες για μιὰ ὀλοκληρωμένη ἀγωγή και παιδεία.

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
† Ὁ Ἀθηνῶν Χριστόδουλος

Χαιρετισμὸς πρὸς τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας

(Ἀθῆναι,
15 Σεπτεμβρίου 2006)

Εἶναι μεγάλη ἡ συγκίνησίς μου διότι ἔχω τὸ προνόμιο νὰ προσευχηθῶ ὑπὲρ ὑμῶν, στὸν ἴδιο σας τὸ χῶρο. Ἡ συγκίνησίς μου δικαιολογεῖται ὄχι μόνον ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας εἶναι κορυφαῖος πολιτειακὸς θεσμός, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ Θεσμός αὐτὸς ἀνταποκρίνεται στὸ αἴτημα προστασίας τοῦ πολίτη ἀπὸ ὑπερβάσεις τῆς Διοίκησης.

Ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ Δικαιοσύνη ἐκφράζει στοὺς Ἕλληνες, ἀπὸ τὰ πανάρχαια χρόνια, ἠθικῆς τάξεως δύναμη. Κατὰ τὴν διδακτικώτατη ἀρχαία μυθολογία, Εὐνομία, Δίκη καὶ Εἰρήνη, εἶναι κόρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Θέμιδος¹. Καὶ ὅταν στοὺς Προσωκρατικούς φιλοσόφους ἡ Δίκη ἔγινε ἀντιληπτὴ ὡς κοσμολογικὴ δύναμις, πάλιν διετήρησε τὴν ἠθικὴ τῆς σημασία, ἔτσι ὥστε ὁ Ἀναξίμανδρος νὰ θεωρεῖ ὅτι ἡ φθορὰ καὶ ἡ μεταβολὴ στὸν ὑλικὸ κόσμον ἐπισυμβαίνει ὡς ἀποκατάσταση δικαιοσύνης². Ἐπιτρέψτε μου νὰ θυμηθῶ μᾶλλον παρὰ νὰ θυμίσω, ὅτι ὁ Πλάτων θεώρησε τὴ δικαιοσύνη ὡς μέρος τῆς *μᾶς καὶ μόνης ἀρετῆς*³.

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας χρησιμοποίησαν τὴ στερεὰ φιλοσοφικὴ παιδεία τους διδάσκοντας τὸν χριστιανικὸ βίον ὡς ἐφαρμογὴ τῆς δικαιοσύνης: ὁ πολὺς Εὐσέβιος Καισαρείας θὰ βεβαιώσει ὅτι ἡ Δικαιοσύνη εἶναι *προῖον τοῦ ἐλέους* τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔρχεται ἐκ τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο⁴. Μιλώντας γιὰ τὴ δικαιοσύνη ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ζητᾷ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον νὰ μὴν ἀκολουθεῖ τὴν ὁδὸ τοῦ «πικροῦ τυράννου» πὺν εἰσήγαγε τὸ μόχθο καὶ τὴν ποινή, ἀλλὰ νὰ ἀκολουθεῖ τὴν ὁδὸ τοῦ «χρηστοῦ Δεσπότη», πὺν εἶναι ἡ φιλανθρωπία. Ὁ Γρηγόριος ταυτίζει τὴ δικαιοσύνη μὲ τὴ φιλανθρωπία, καὶ τὴν θεωρεῖ ὄψιν τῆς εἰκόνος τοῦ Θεοῦ⁵.

Στὸ πλαίσιο αὐτὸ ἡ δικαιοσύνη –ὅπως αὐτὴ νοεῖται στὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας–, δὲν εἶναι ἀπλῶς ἰκανότητα ἐλέγχου τῶν πραγμάτων καὶ ἐπιβολῆς τοῦ νόμου, ἀλλὰ θεῖο χάρισμα παρέμβασης στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν κοινωνία του, μὲ σκοπὸ σὲ κάθε περίπτωση *φιλάνθρωπο*. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος θεωρεῖ μαζί μὲ τὴ συνείδηση, τοὺς γονεῖς κ.ἄ., καὶ τοὺς δικαστὲς ἐπίσης *διδασκάλους* τοῦ ἀνθρώπου, ὀρισμένους ἐκ τοῦ Θεοῦ νὰ ἐλέγχουν τὸν ἄνθρωπον καὶ νὰ τὸν φρονιματίζουν⁶.

1. Ἡσιόδου *Θεογονία*, 901-902.

2. «τὴν φθορὰν εἰς ταῦτα γίνεσθαι κατὰ τὸ χρεῶν· διδόναι γὰρ αὐτὰ δίκην καὶ τίσιν ἀλλήλους τῆς ἀδικίας κατὰ τὴν τοῦ χρόνου τάξιν»: Ἀναξίμανδρος, ἀπόσπ. 1.

3. «ἐν μὲν τί ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, μόρια δὲ αὐτῆς ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ ὁσιότης»: Πλάτωνος *Πρωταγόρας*, 329. c. 7-8.

4. «Πάλαι μὲν γὰρ οἰκητήριον ἐτύγχανε τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς εἰρήνης οὐρανός· νῦν δὲ καὶ ἡ γῆ, ὅτε ἐπὶ τῆς γῆς ὑπέστη τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο γὰρ ἦν καὶ τῶν ἐξῆς αἴτιον· διὰ γὰρ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ἐπηκολούθησε· μετὰ γὰρ τὸ ἔλεος ἡ ἀλήθεια, ἔπειτα ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡ εἰρήνη»: Εὐσεβίου Καισαρείας, *Εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῶν Ψαλμῶν*, 23.1024.43-49.

5. «Μίμησαι διὰ ταῦτα Θεοῦ φιλανθρωπίαν. Τοῦτο ἔχει μάλιστα θεῖον ἄνθρωπος, τὸ εὖ ποιεῖν». Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, *Λόγος ιζ, Πρὸς τοὺς πολιτευομένους Ναζιανζοῦ ἀγωνιῶντας*, 35.976.44-46.

6. «Πολλοὺς δὲ καὶ ἑτέρους μετὰ τοῦ συνειδότητος ἐπέστησεν ἡμῖν διδασκάλους ὁ Θεός· καὶ γὰρ πατέρας τοῖς υἱοῖς, καὶ δεσπότης τοῖς δούλοις, καὶ ἄνδρας ταῖς γυναίξει, καὶ διδασκάλους τοῖς μαθηταῖς, καὶ νομοθέτας καὶ δικαστὰς τοῖς ἀρχομένοις, καὶ φίλους τοῖς φίλοις». Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, *Ὀμιλία ιγ'* 49.141.15-19.

Ἄλλ' ὅταν φύγαμε ἀπὸ τὴν κοινωνία πού εἶχεν ὡς πρόταγμα τὸ πολίτευμα τῆς οὐράνιας Πατρίδας, καὶ περάσαμε στὸ σημερινὸ ἐκκοσμικευμένο (secular) κράτος, ὁ ἄνθρωπος βρέθηκε μπροστὰ σὲ μιὰ νέα κατάσταση: τὴ θέση τοῦ βασιλέως-ἀνθρώπου, πού μποροῦσε νὰ εἶναι εἴτε κόσμημα εἴτε πληγή, κατέλαβε ἓνας ἀπρόσωπος μηχανισμός, ἡ Διοίκησης. Αὐτήν, ὁ ἐκ τῶν μεγάλων ἀναστημάτων τῆς νεώτερης πολιτικῆς φιλοσοφίας Τόμας Χόμπς, τὴν ὀνόμασε στὸ ὁμότιτλο ἔργου του Λεβιάθαν.

Οἱ ἐμπειρίες μας ἀπὸ τὰ ὀλοκληρωτικὰ κράτη τοῦ 20ου αἰῶνος, ἀλλὰ κι ἀπὸ τὶς τυραννίες πού δὲν ἔχουν ἐξαλειφθεῖ, ἐνισχύουν τὴν ἀνάγκη ὑπαρξῆς δικαστικοῦ ὀργάνου ἱκανοῦ νὰ ἐλέγχει τὴ Διοίκηση. Ἀκριβῶς γι' αὐτόν του τὸ ρόλο, τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας ἔχει πολλές φορές στὴ νεωτέρα μας ἱστορία ἀμφισβητηθεῖ ἀπὸ τὴ Διοίκηση καὶ ὑπῆρξε συχνὰ πεδίο ἀφορήτων πιέσεων γιὰ τὴν ἔκδοση ἀποφάσεων πού θὰ καλύπτουν τὶς

κυβερνητικὲς ἀυθαιρεσίες. Εἶναι, κατὰ ταῦτα, εὐλόγος ἡ ἐπιθυμία τῶν πολιτῶν νὰ ὑπάρχει βέβαια ἀνεξάρτητα τῆς Δικαιοσύνης, καὶ κυρίως νὰ τηρεῖται ἡ σταθερότητα καὶ τὸ ἀλώβητον τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας.

Ἔχουμε λοιπὸν καθῆκον ὡς χριστιανοὶ νὰ προσπαθοῦμε νὰ ζοῦμε ἐν δικαιοσύνῃ, ἥτοι ἐν φιλαλληλία, καὶ νὰ αἰσθανόμεθα τοὺς δικαστὰς ὡς διδασκάλους. Ἀλλὰ καὶ ὡς πολίτες, ἔχουμε καθῆκον νὰ ἐκφράζουμε τὸν σεβασμὸ μας πρὸς τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας καὶ νὰ στηρίζουμε τὴν ἀνεξαρτησία του.

Κλείνοντας τὸν χαιρετισμὸ μου, εὐχομαι σὲ ὅλους σας νὰ ἔχετε πάντοτε πίστη στὸ Θεὸ ὥστε νὰ νιώθετε τὴν εὐλογία Του, πεποίθησι στὸ λειτούργημά σας, καὶ νὰ συνεχίσετε νὰ μετατρέπετε τὸν σεβασμὸ πού σᾶς ἔχει ἡ κοινωνία σὲ μέριμνα γιὰ τὴν προστασία της.

Ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ ἃς σᾶς συνοδεύει εἰς πᾶν διάνομα καὶ διάβημά σας.

«Ἐλεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν, δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλησαν·
ἀλήθεια ἐκ τῆς γῆς ἀνέτειλε, καὶ δικαιοσύνη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκλυψε»
(Ψαλμ. 84,11-12)

**«ΑΛΗΘΕΙΑ
ΕΚ ΤΗΣ ΓΗΣ
ΑΝΕΤΕΙΛΕ
ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ
ΕΚ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ
ΔΙΕΚΥΨΕ»**

(Ὁμιλία πρὸς τοὺς
Δικαστικούς ἐπὶ τῇ μνήμῃ
τοῦ Ἁγίου Διονυσίου
τοῦ Ἀρεοπαγίτου)

(Ἱερὸς Καθηδρικός
Ναὸς Ἀθηνῶν
Τρίτη, 3 Ὀκτωβρίου 2006)

Μετὰ πολλῆς τῆς ἀγάπης καὶ μεγάλης τῆς ἐκτιμήσεως ἡμῶν πρὸς τὰ πρό-
σωπά σας καὶ τὸ λειτούργημά σας, σεβαστὴ ὁμήγουρι τῶν Δικαστικῶν καὶ
Εἰσαγγελέων, Πρωτοδικῶν, Ἐφετῶν καὶ Ἀρεοπαγιτῶν, σᾶς ὑποδεχόμεθα
καὶ ἐφέτος εἰς τὰς αὐλὰς τῆς Μητρὸς σας Ἐκκλησίας, διὰ νὰ ἐορτάσουμε τὴν
ἱερὰ μνήμην ἑνὸς μεγάλου Ἁγίου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, τοῦ πολι-
ούχου καὶ προστάτου τῶν Ἑλλήνων Νομικῶν, ἱερομάρτυρος Διονυσίου τοῦ
Ἀρεοπαγίτου. Οὗτος, προσελκύσθη εἰς τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ
Χριστοῦ ὑπὸ τοῦ μεγάλου ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν Παύλου, καὶ συμφώνως
πρὸς τὸ συναξάριόν του ὑπερεῖχε «πλούτῳ καὶ δόξῃ καὶ συνέσει καὶ σοφίᾳ
τῶν ἀπάντων», γνωρίσματα καὶ ἀξιώματα ποὺ δὲν τὸν ἐμπόδισαν ὥστε νὰ
μαρτυρήσει ὀδυνηρῶς ὑπὲρ τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας διὰ ἀποκεφαλισμοῦ¹.

Ἡ προσωπικότητα τοῦ σήμερον ἐορταζομένου Ἁγίου καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ
ἐγκολπωθεῖσα ἐν Χριστῷ ἀλήθεια, φθάσαντος εἰς τὸ ἴδιον μαρτύριον ὑπὲρ
αὐτῆς, μᾶς δίδει τὴν πολύτιμον εὐκαιρίαν ὥστε νὰ ἀναφερθοῦμε κατὰ τὴν
περιώνυμον ταύτην ἡμέραν εἰς τὴν σπουδαιότατην ἔννοιαν τῆς ἀληθείας,
ἔννοια ἡ ὁποία πολλάκις εἰς τὰς ἡμέρας μας παραγνωρίζεται καὶ καταπα-
τεῖται χάριν τοῦ στυγνοῦ συμφέροντος καὶ τοῦ ἄνομου κέρδους. Ὅσοι τολ-
μοῦν δὲ νὰ προφέρουν τούτῃ τὴν λέξιν, θεωροῦνται ἐκτὸς ἐποχῆς, ὡς σὰν νὰ
ἔρχονται ἀπὸ ἄλλον κόσμον, καθὼς τὸ ψεῦδος, ἡ ἀπάτη καὶ ἡ διαφθορὰ τεί-
νει νὰ διαβρώσει πλήρως τὰς συνειδήσεις ἀρεκτῶν ἐκ τῶν συνανθρώπων μας.

Ὡστόσο, ἀκούγεται καὶ εἰς τὰς ἡμέρας μας τὸ μεγάλο καὶ συνάμα δυσκο-
λαπάντητο ἐρώτημα: Ποῦ εὐρίσκεται ἡ ἀλήθεια; Ποία εἶναι ἡ ἀλήθεια; Τί
ἐστὶ ἀλήθεια; Βασανιστικὰ πράγματι ἐρωτήματα διὰ τοὺς ἀνθρώπους κάθε
ἐποχῆς, διότι ἡ «ζήτησις» ἢ ἡ «εὔρεσις» τῆς ἀληθείας δὲν ἀποτελεῖ πρόβλη-
μα μόνον τῶν καθημερινῶν ἀπλῶν συμβάντων, ἀλλὰ ἀφορᾷ εἰς ἅπαντας τοὺς
τομεῖς τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Διὰ τοῦτο καὶ
γίνεται μεγάλη συζήτησις περὶ αὐτῆς, λ.χ. διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν, τὴν φιλοσο-
φικὴν, τὴν ἱστορικὴν, τὴν θρησκευτικὴν ἀλήθειαν κ.ο.κ. Εἰς ὅλας τὰς περι-
πτώσεις ἀναζητεῖται ἡ ἀληθοσύνη, δηλαδὴ ἡ ἀπόλυτη συμφωνία μὲ τὴν πρα-
γματικότητα, κὶ ὄχι ἀπλῶς ἡ ἀληθοφάνεια, δηλαδὴ ἡ πιθανὴ ἢ ἐπιφανειακὴ
ὁμοιότης μὲ τὴν ἀλήθειαν.

Εἰς ἓν ἀπὸ τὰ ὠραιότερα βιβλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς, εἰς τὸ βιβλίον τῶν
Ψαλμῶν, περιέχονται οἱ ὑπέροχοι στίχοι ποὺ ἀνέφερα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ὁμι-
λίας μου: «Ἐλεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν, δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφί-
λησαν· ἀλήθεια ἐκ τῆς γῆς ἀνέτειλε, καὶ δικαιοσύνη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκλυψε»
(Ψαλμ. 84,11-12). Ἀναμφίβολα εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὁ ἱερὸς Ψαλμωδὸς συν-
δέει ἄρρηκτα μεταξὺ τους τὶς ἔννοιες τῆς ἀγάπης, τῆς ἀληθείας, τῆς δικαιο-
σύνης καὶ τῆς εἰρήνης. Καὶ προχωρᾷ μὲ μιὰ ἀποστροφὴ περὶ τοῦ ἐξαισίου

Τοῦ
Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου
Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

1. «Τέμνη κεφαλῆν»· *Μηναῖον Ὀκτωβρίου* (Ἐν Ἀθήναις: Ἀποστολικὴ Διακονία, 1993), 40.

συνδέσμου τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, τοῦ ζεύγους πὸν ἐνώνει γῆν καὶ οὐρανόν, ἐπίγεια καὶ ἐπουράνια, ἀνθρώπινον καὶ θεϊκὸν ὀρίζοντα.

Οἱ στίχοι αὐτοὶ μοῦ δίδουν κι ἐμὲ σήμερον τὴν πολυτιμον εὐκαιρίαν διὰ νὰ ἀναφερθῶ εἰς τὰς δύο αὐτὰς ἐννοίας, τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, περὶ τῶν ὁποίων πολλὰ ἀξιόλογα ἔχουν γραφεῖ καὶ εἰπωθεῖ ἄλλοτε ἀπὸ καταξιωμένους ἐπιστήμονες. Ἡ ἀναφορά μας κατὰ τὴν εὐσημον ταύτην ἡμέραν εἰς τὴν ξυνωρίδα τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης θὰ γίνῃ ὑπὸ τὸ πρίσμα τῆς καθ' ὅλου βιβλικῆς θεολογίας, καθὼς αὐταὶ οἱ ἐννοιαὶ διατρέχουν ὁλόκληρον τὴν Βίβλον, ἥτοι ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἕως τὸ τέλος τοῦ θεοπνεύστου κειμένου τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Εἶναι δὲ προφανές ὅτι λόγῳ τοῦ περιορισμένου χρόνου κατὰ τὴν παροῦσαν λατρευτικὴν σὺναξιν, ἡ ἀναφορά μας θὰ εἶναι εἰς πολλὰ σημεῖα ἐπιγραμματικὴ.

Α. Ὅπως ἤδη προαναφέραμε, ἡ ἐννοια τῆς ἀληθείας ἀπασχολεῖ παλαιόθεν μέχρι σήμερον τὴν ἀνθρώπινην σκέψιν, ἀναζητοῦσα κάθε φορὰ τοιοῦτον ὄρισμὸν ὥστε νὰ καλύπτει τὸ ἐννοιολογικὸν περιεχόμενον τῆς. Ἀποτέλεσμα τούτου ἦταν οἱ ποικίλοι ὄρισμοί, οἱ ποικιλόμορφες προσεγγίσεις ἢ καὶ ἐναντιούμενες ἀπόψεις περὶ τῆς ἀληθείας, ἀναλόγως τοῦ περιβάλλοντος τῶν ἐκάστοτε φιλοσοφικῶν συστημάτων.

Εἰδικότερον, εἰς τὴν περίοδον τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος δεσπόζει μία ἀπὸ τὶς γονιμότερες διάνοιες πού γνώρισε ποτὲ ὁ κόσμος, ὁ Πλάτων (427-347 π.Χ.), τοῦ ὁποίου οἱ ἀντιλήψεις σηματοδότησαν ὁλόκληρη τὴν μετέπειτα πορεία τῆς ἑλληνικῆς, λατινικῆς καὶ ἐν συνεχείᾳ τῆς παγκοσμίου φιλοσοφικῆς σκέψεως. Κατ' αὐτόν, ἡ ἀλήθεια ἀποτελεῖ σπουδαιότατον ἀγαθὸν διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἀνθρώπου. «Ἡ ἀλήθεια, γράφει, πρώτη ἔρχεται ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ καὶ στοὺς θεοὺς καὶ στοὺς ἀνθρώπους· ὁποῖος θέλει νὰ εἶναι ἀξιομακάριστος κι εὐτυχῆς ἄς τὴν ἀποκτήσῃ ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἀρχή, διὰ νὰ ζεῖ ὅσο δύναται περισσότερο καιρὸν μετὰ τῆς ἀληθείας»².

Ὁ Πλάτων, ἐπίσης, ὑποστηρίζει τὴν διαρκῆ ἐπικράτησιν τῆς ἀληθείας καὶ γι' αὐτὸ διατύπωσε καὶ τὴν γενικὴν ἀρχὴν ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται τὸ ψεῦδος νὰ σκε-

πάζει τὴν ἀλήθειαν, δηλαδή «ψεῦδός τε ξυγχωρῆσαι καὶ ἀληθὲς ἀφανίσαι»³. Παρ' ὅλα αὐτὰ, δύναται νὰ γίνῃ ἀπόκρυψις τῆς ἀληθείας γιὰ λόγους σκοπιμότητος μόνον εἰς δύο περιπτώσεις: (α) Διὰ τὸ συμφέρον κάποιου ἀρρώστου ἀποκρύπτεται ἡ σοβαρότης τῆς κλινικῆς καταστάσεώς του· καὶ (β) διὰ τὸ συμφέρον τοῦ κράτους δὲν λέγεται ἡ πλήρης ἀλήθεια εἰς τοὺς πολίτες ἢ ἀκόμη περισσότερο εἰς τοὺς ἐχθρούς του.

Ὡστόσο, ἡ ἀλήθεια παραμένει ἐν ἐργῶδες πνευματικὸν ἀγώνισμα, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν γνώσιν ἢ τὴν κατάληψιν δὲν δύναται νὰ φθάνουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν πολλοὶ ἀρκοῦνται ἀπλῶς εἰς τὰ συμβαίνοντα περιστατικά. Τοῦτο δὲ διαπιστώνει μὲ ἐνάργεια ὁ μέγας Ἑλλην ἱστορικός Θουκυδίδης (460-394 π.Χ.), ἐπισημαίνοντας ὅτι «ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἢ ζήτησις τῆς ἀληθείας καὶ ἐπὶ τὰ ἐτοῖμα μᾶλλον τρέπονται».

Μετὰ τῆς ἀληθείας συμπορεύεται καὶ ἡ ἐννοια τῆς δικαιοσύνης, ἥτοι ἡ ἐνάσκησις καὶ ἡ ἀπονομή τοῦ δικαίου. Ἡ ἀντίληψις περὶ τοῦ δικαίου καὶ νομίμως κρίνειν καὶ ἀποφαίνεσθαι ἦτον τόσο πολὺ ἀνεπτυγμένη εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα ὥστε ὁ ἐλεγειακὸς ποιητὴς Θέογνις ὁ Μεγαρεύς (6ος αἰ. π.Χ.) συγκεφαλαιώνει τούτην ὡς ἐξῆς: «Ἐν δὲ δικαιοσύνη συλλήβδην πᾶς ἀρετὴν ἐστίν». Ἡ ἀρετὴ τῆς δικαιοσύνης κρίνεται πλέον ἀπαραίτητη διὰ τὴν ὑπαρξιν τῆς κοινωνίας καὶ τὴν εὐνομίαν τῆς πόλεως. Διὰ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας συγκροτεῖται πλέον ἡ κοινωνία καὶ ὁ πολιτισμὸς τῶν προσώπων.

Β. Ἡ ἀνωτέρω σκιαγράφησις τῆς ἀρχαιοελληνικῆς ἀντιλήψεως περὶ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης μᾶς ἐπιτρέπει νὰ δοῦμε καθαρότερα τὴν χρῆσιν τῶν ὄρων εἰς τὰ ἱερὰ κείμενα τῆς Π. Διαθήκης, περιέχοντα τὸν ἀποκαλυφθέντα λόγον τοῦ ζῶντος Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο. Ἐξ ἀρχῆς τονίζουμε ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀναζητήσωμεν ἐν τῇ Βίβλῳ μίαν ἑλληνικὴν ἀλήθεια, ὅποیان τὴν δέχεται εὐχαρίστως ὁ ἰδικὸς μας Ἑλληνολατινικὸς πολιτισμὸς – καθὼς ὁ μὲν Αὐγουστίνος ἀκολουθεῖ τὴν γραμμὴν τοῦ Πλάτωνος, ὁ δὲ Θωμᾶς ὁ Ἀκινᾶτος ἀκολουθεῖ ἐκείνην τοῦ Ἀριστοτέλους, ἔνθα ἀλήθεια εἶναι ἐν πρᾶγμα ἀφηρημένον, μία ἰδέα τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀποδοσεμῶμεν τοῦ αἰσθητοῦ.

2. ΠΛΑΤΩΝΟΣ, *Νόμοι* Ε 730c.

3. ΠΛΑΤΩΝΟΣ, *Θεαίτητος* 151d.

Πιὸ συγκεκριμένα, ἡ ἔννοια τῆς ἀληθείας ἐν τῇ Π.Δ. ἐκφράζεται διὰ πολλῶν ἀναφορῶν, ἰδιαίτερος δὲ εἰς τὸ βιβλίον τῶν *Ψαλμῶν*. Γενικῶς παντοῦ διαφαίνεται ἡ ἀναντίλεκτη ὑπεροχὴ τῆς, καθὼς «πᾶσα ἡ γῆ τὴν ἀλήθειαν καλεῖ, καὶ ὁ οὐρανὸς αὐτὴν εὐλογεῖ» (Α΄ Ἑσδρ. 4,36). Γι' αὐτὸ «ἡ ἀλήθεια μένει καὶ ἰσχύει εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ζῆ καὶ κρατεῖ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος» (στίχ. 38). Σὲ ἄλλη συνάφεια λέγεται ὅτι «μεγάλῃ ἡ ἀλήθεια καὶ ὑπερισχύει» (στίχ. 4), «καὶ ἡ ἀλήθεια μεγάλῃ καὶ ἰσχυροτέρα παρὰ πάντα» (στίχ. 35), καθὼς «ὑπὲρ πάντα νικᾷ ἡ ἀλήθεια» (3,12). Εἶναι δὲ φυσικὸ ὅτι ἐχθρὸς τῆς ἀληθείας καθίσταται τὸ ψεῦδος: «Γλῶσσα ψευδῆς μισεῖ ἀλήθειαν» (*Παροιμ.* 26,28).

Ἰδιαίτερον ἐντύπων προκαλεῖ τὸ γεγονός ὅτι τὸ πρωταγωνιστικὸν πρόσωπον ἐν τῇ Π.Δ., αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Γιαχβέ-Κύριος, ὁ ὁποῖος ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸ δημιούργημα τοῦ λαμβάνει πρῶτος τὴν πρωτοβουλίαν διὰ συναψιν διαθήκης μετὰ σπουδαίων μορφῶν τῆς ἀρχέγονης ἰσραηλιτικῆς ἱστορίας (Νῶε, Ἀβραάμ κ.λπ., *Γεν.* 9,8 ἐξ.· 15,18· 17,1 ἐξ.) καὶ κατὰ συνέπειαν μεθ' ὀλοκλήρου τοῦ λαοῦ του, παρουσιάζεται ὡς ὁ κατ' ἐξοχὴν πιστὸς καὶ ἀληθὴς εἰς αὐτήν. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ μέγας Μωυσῆς ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Ἰσραὴλ μετὰ τούτων τὰ λόγια: «Καὶ γνώση ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς σου, οὗτος Θεός, Θεὸς πιστὸς, ὁ φυλάσσειν διαθήκην ἔλεος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὰς ἐντολάς αὐτοῦ» (*Δευτ.* 7,9). Ἄλλαις λέξεσιν, ἡ προσωπικὴ σχέσις τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐκφράζεται ὡς ἀλήθεια καὶ ἀξιοπιστία τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς λόγους του καὶ τὴν χορηγίαν τῶν δωρεῶν του, ταυτιζομένη μετὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἐπαγγελιῶν του, εἰς τοὺς ἀποδεχομένους ταῦτα.

Μέσα εἰς αὐτὸ τὸ πλαίσιον ὁ *Ψαλμωδὸς* ἀναγγέλλει περὶ τῆρα τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ: «Εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἀπαγγελοῦ τὴν ἀλήθειάν σου ἐν τῷ στόματί μου» (*Ψαλμ.* 88,2). Κι ὅχι μόνον ὁ ἴδιος, ἀλλὰ καὶ ἡ κτίσις: «Ἐξομολογήσονται οἱ οὐρανοὶ τὰ θαυμάσιά σου, Κύριε, καὶ τὴν ἀλήθειάν σου ἐν ἐκκλησίᾳ ἁγίων» (στίχ. 6). Ὁ δὲ Θεὸς «ἀλήθειαν ἠγάπησεν» (50,8) καὶ «ἀληθείας ἐκζητεῖ ὁ Κύριος» (30,24): «ἔλεον καὶ ἀλήθειαν ἀγαπᾷ Κύριος» (83,12) καὶ «ἀληθεύειν ἀρεστὰ τῷ Θεῷ» (*Παροιμ.* 21,3). Κάθε λόγος τοῦ Κυρίου συνιστᾷ λόγον ἀληθινόν, «ἀρχὴ τῶν λόγων σου [τοῦ Κυρίου] ἀλήθεια» (*Ψαλμ.* 118,160). Οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου,

οἱ ἐντολὲς καὶ τὰ προστάγματά του, συνιστοῦν φανερώσιν τῆς ἀληθείας, καὶ πόρρω ἀπέχουν ἀπὸ τὴν προσωρινότητα καὶ τὴν ἀπάτη τοῦ ψεύδους. Ἐπιπροσθέτως, ἀποτελοῦν ἀσπίδα στὰ χέρια τοῦ πιστοῦ: «ὄπλω κυκλώσει σε ἡ ἀλήθεια αὐτοῦ [τοῦ Θεοῦ]» (90,4). «Εὐλογητὸς Θεὸς τῆς ἀληθείας», δηλαδὴ ἅς εἶναι δοξασιμὸς ὁ Θεὸς τῆς ἀληθείας, διαλαλεῖ ὁ διοικητὴς τῆς Ἰουδαίας Ζοροβάβελ (Α΄ Ἑσδρ. 4,40). Τέλος, δὲ ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ ἔχει ὄχι μόνον ἱστορικόν, ἀλλὰ καὶ ἐσχατολογικὸν χαρακτήρα: «Καὶ ἡ ἀλήθεια τοῦ Κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα» (116,2).

Ἐπόμενον, λοιπόν, εἶναι ὅτι καθὼς ὁ Θεὸς δὲν ἀπατᾷ τοὺς ἄνθρώπους, δὲν ψεύδεται, ἀλλὰ παραμένει ἀξιόπιστος καὶ ἀληθῶς ἐκπληρώνει τὴν ἐπαγγελίαν του πρὸς τοὺς ἄνθρώπους, ἡ Π.Δ. προτρέπει τὸν ἄνθρωπον νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Κύριον, δηλαδὴ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Κυρίου. Τόσον εἰς τὴν προφητικὴν, ὅσο καὶ εἰς τὴν σοφολογικὴν γραμματείαν περιέχονται πλῆθος σχετικῶν προτροπῶν: «Τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν εἰρήνην ἀγαπήσατε» (*Ζαχ.* 8,19), «ἀλήθειαν κτήσαι» (*Παροιμ.* 23,23), «ἕως τοῦ θανάτου ἀγωνίαι περὶ τῆς ἀληθείας καὶ Κύριος ὁ Θεὸς πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ» (*Σ. Σειρ.* 4,28), «λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἀλήθειαν καὶ κρίμα εἰρηρικὸν κρίνατε ἐν ταῖς πύλαις ὑμῶν» (*Ζαχ.* 8,16), «μὴ ἀντίλεγε τῇ ἀληθείᾳ» (*Σ. Σειρ.* 4,25), «οὐ μὴ παροδεύσω τὴν ἀλήθειαν» (*Σ. Σολ.* 6,22), «ἀλήθειαν μελετήσῃ ὁ λάρυγξ μου» (*Παροιμ.* 8,7) κ.ἄ.

Παραλλήλως, τονίζεται ἐν τῇ Π.Δ. τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἀλήθεια συνδέεται ἀπ' ἐνὸς μὲν μετὰ τῶν ἀγαθῶν («ἔλεος καὶ ἀλήθειαν τεκταίνουσι ἀγαθοί»· *Παροιμ.* 14,22) καὶ τῆς πίστεως (*Ἠσ.* 11,5· 45,19 κ.ἄ.), ἀπ' ἐτέρου δὲ ὅτι ἡ ἀλήθεια συμπορεύεται καὶ συνυπάρχει μετὰ τὴν δικαιοσύνην: Τόσο στοὺς *Ψαλμοὺς* (84,11.12 κ.ἄ.), τὴν θαυμαστὴ ποιητικὴ συλλογὴ ποὺ ἀρδεύει κάθε Ἀκολουθία τῆς ἐκκλησιαστικῆς λατρευτικῆς μας ζωῆς, ὅσο καὶ εἰς τὸν θεσπέσιον Ἠσαΐαν, ὁ ὁποῖος ὡς ὁ μεγαλοφωνότατος ἐκ τῶν προφητῶν προλέγει καὶ προφητεύει τὴν ἐξοδοξὴν ἐσχατολογικῆς ἡμέρας τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ Μεσσία, ἡ σύνδεσις ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης εἶναι ἔκτυπη. Στὴν ἐσχατολογικὴν προφητείαν του ἐξαγγέλλεται ὅτι εἰς τὴν νέαν Ἰερουσαλήμ θὰ εἰσέλθῃ «λαὸς φυλάσσειν δικαιοσύνην καὶ φυλάσσειν ἀλήθειαν» (*Ἠσ.* 26,2). Καὶ ταῦτα πάντα δὲν ἀφίστα-

νται ἀπὸ τοῦ τελικοῦ σωτηριολογικοῦ σκοποῦ τους, καθὼς ὁ Ψαλμωδὸς προσεύχεται πρὸς τὸν Θεό, λέγοντας «ἐπάκουσόν μου ἐν ἀληθείᾳ τῆς σωτηρίας σου» (68,14), τὸ ὁποῖο στῆ νεοελληνικῆ ἀποδίδεται «κατὰ τὴν ἀλήθειαν τῆς σωτηρίας σου»⁴ ἢ «κατὰ τὴν σώζουσαν ἀλήθειάν σου»⁵ ἢ «μὲ τὴν ἀλήθειά σου δῶσ' μου τὴ σωτηρία»⁶.

Ἀλήθεια καὶ δικαιοσύνη εὐρίσκονται εἰς τὸ κέντρο τῆς πδ/κῆς σκέψεως, καθὼς ἡ δικαιοσύνη εἶναι ἀρχικῶς ἡ γνωστὴ ἠθικὴ ἀρετὴ πὺν εὐρύνεται ὡς τὸ σημεῖο νὰ δηλώνει τὴν ὀλοκληρωτικὴν τήρησιν ὄλων τῶν θείων ἐντολῶν. Παραλλήλως, κατανοεῖται σὰν ἕνας τίτλος πὺν μπορεῖ κανεῖς νὰ παρουσιάξῃ δίκαια μπροστὰ εἰς τὸν Θεόν. Ἀντίστοιχα, ὁ Θεὸς παρουσιάζεται δίκαιος, καθ' ὅσον εἶναι πρότυπον ἀκεραιότητος, πρῶτα σ' αὐτὸ τὸ ἔργο τοῦ δικαιοκρίτου πὺν καθοδηγεῖ τὸν λαὸν καὶ τὰ ἄτομα, κι ἔπειτα ὡς Θεὸς τῆς ἀνταποδόσεως, πὺν ἀνταμείβει συμφώνως πρὸς τὰ ἔργα τοῦ καθενός.

Εἶναι γνωστόν, ἐπίσης, ὅτι οἱ Προφῆται καταγγέλλουν συχνὰ καὶ ἔντονα τὴν ἀδικία, ὅσο καὶ τὴν πλεονεξία τῶν ἀρχόντων καὶ τὴν καταπίεσιν τῶν ἀδυνάτων. Οὕτως προάγουν τὴν συνειδητοποίησιν τῆς ἠθικῆς καὶ θρησκευτικῆς διαστάσεως τῆς ἀδικίας. Ὅ,τι ἔθεωρεῖτο ἀπλή παραβίασις τῶν κανόνων ἢ τῶν ἐθίμων, γίνεται ὕβρις εἰς τὴν ἀγιότητα ἐνὸς προσωπικοῦ Θεοῦ. Ὅστόσο, εἰς τὰς ἐπιπλήξεις τους οἱ Προφῆται προσθέτουν συχνὰ καὶ μιὰ θετικὴ παραίνεσιν: «Ποιεῖτε κρίσιν καὶ δικαιοσύνην» (Ὡσ. 10,12· Ἰερ. 22,3 ἔξ.). Ἐχοντας προπάντων συνειδήσιν τῆς ἀσταθείας τῆς ἀνθρώπινης δικαιοσύνης, βλέπουν τὸν ἐρχόμενον Μεσσία ὡς τὸν ἀδιάφθορο Ἄρχοντα, ὁ ὁποῖος θὰ ἀσκήσει τὴν ἀμεμπτὴ δικαιοσύνη.

Πέραν τῶν ἀνωτέρω, εἰς τὰ μεταγενέστερα βιβλία τῆς Π.Δ. προστίθεται καὶ μιὰ ἀκόμη νέα ἄποψις:

4. *Τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἅπαντα, ἐκ τοῦ ἑβραϊκοῦ ἀρχετύπου εἰς τὴν κοινὴν ἑλληνικὴν διάλεκτον μεταφρασθέντα*, προβλ. Ν. Ὀλυμπίου, μτφρ. Η. Leebes, I. Lewncks, Ν. Βάμβα κ.ἄ., ἀνατ. (Ἀθήνα: Κέδρος, 2003), 652.

5. Α. ΧΑΣΤΟΥΠΗ, *Ἡ Ἁγία Γραφή. Τόμ. 3: Παλαιὰ Διαθήκη. Μετάφρασις τῶν ἑβδομήκοντα - Μετάφρασις διωρθωμένου ἑβραϊκοῦ κειμένου* (Ἀθήνα: Π. & Σ. Δημητράκου, 1955), 135.

6. *Ἡ Ἁγία Γραφή (Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη). Μετάφρασις ἀπὸ τὰ πρωτότυπα κείμενα* (Ἀθήνα: ΕΒΕ, 1997), 845.

δικαιοσύνη εἶναι ἡ ἔμπρακτὴ σοφία (Σ. Σολ. 1,1.15). Ἀκολουθεῖ καὶ ἡ παραίνεσις πρὸς τοὺς ἀνθρώπους: «Ἀγαπήσατε δικαιοσύνην, οἱ κρίνοντες τὴν γῆν», διότι «δικαιοσύνη ἀθάνατός ἐστιν» (Σ. Σολ. 1,1.15). Ἡ ἑλληνικὴ ἐπίδρασις φαίνεται εἰς τὸ χωρίον, ὅπου ἡ λέξις δικαιοσύνη ἔχει τὴν ἔννοιαν τῆς αὐστηρᾶς δικαιοσύνης, καὶ ὅπου ἡ σοφία διδάσκει σωφροσύνην καὶ φρόνησιν, δικαιοσύνην καὶ ἀνδρεία, ἦτοι τὰς τέσσαρας κυρίας κλασσικὰς ἀρετὰς⁷.

Συνεπῶς, ἡ πδ/κῆ παράδοσις μᾶς παρέχει διαφορετικὴν ἀντίληψιν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης. Ἡ κληρονομία τῆς ἰσραηλιτικῆς γραμματείας, ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν πατριαρχῶν ἕως τῶν μακκαβαϊκῶν χρόνων μᾶς διαμηνύει ὅτι ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ συνδέονται ἀρρήκτως μετὰ τῆς σωστικῆς ἐπεμβάσεώς του εἰς τὴν ἱστορίαν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ του καὶ συνόλου τῆς ἀνθρωπότητος, ὑποδηλώνουν τὴν πιστότητα του εἰς τὰς ἐπαγγελίας του, χαρακτηρίζουν τὸν Νόμον του καὶ τὰς ἐντολάς του, καὶ τέλος σημαίνουν αὐτὸ τοῦτο τὸ σχέδιον καὶ τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ.

Γ. Ἡ πδ/κῆ αὐτὴ κληρονομία προσφέρεται ὡς γόνιμο ἔδαφος διὰ τοὺς ἱεροὺς συγγραφεῖς τῆς Κ.Δ., οἱ ὁποῖοι πλέον οἰκοδομοῦν μὲ κέντρο τὴν παρουσία καὶ τὸ ἔργο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν ὄροι καὶ ἔννοιαι τοῦ ἰουδαϊκοῦ περιβάλλοντος ἀνανοσηματοδοτοῦνται καὶ ἀποκτοῦν ἐνίστε διαφορετικὴν σημασίαν, ἀνταποκρινομένην εἰς τὸ πνεῦμα τῆς νέας διδασκαλίας τοῦ Θεανθρώπου. Τοῦτο φαίνεται ἐναργέστατα εἰς τὸ *Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου*, ὅπου ἡ ἀλήθεια ἀποτελεῖ ἔννοιαν μὲ σημαντικώτατη θεολογικὴν σημασίαν. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς συνοπτικοὺς Εὐαγγελιστάς, οἱ ὁποῖοι χρησιμοποιοῦν τὸν ὄρον ἐλαχιστότατες φορὲς, ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης τὸν χρησιμοποιεῖ πολλάκις διὰ νὰ δώσει μιὰν ἄλλην, ἀνωτέρα καὶ πνευματικότερα διάστασιν εἰς τὸ Εὐαγγέλιόν του. Οὕτως ἡ ἀλήθεια κατέχει σημαίνουσαν θέσιν εἰς τὸ Δ' *Εὐαγγέλιον*, καθὼς ἡ θεολογία τοῦ Ἰωάννου εἶναι μιὰ θεολογία ἀποκαλύψεως. Ἐξ ἀρχῆς ὁ Υἱὸς ἀποκαλύπτεται ὡς ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ Πατρός, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν ἐνανθρώπησίν του φανερόνεται καὶ συναναστρέφεται μὲ τοὺς ἀνθρώπους.

7. Βλ. περισσότερα ἐν Α. DESCAMPS, «δικαιοσύνη», *Λεξικὸν Βιβλικῆς Θεολογίας*, ἐκδ. Χ. Λέον - Dufour, μτφρ. ἀπὸ ομάδα μὲ τὴν ἐποπτεία τῶν Σ. Ἀγουρίδη, Σ. Βαρτανιάν κ.ἄ. (Ἀθήνα: «Βιβλικὸν Κέντρο "Ἄρτος Ζωῆς"» 1980), 268-275.

Εἰδικότερον, μὲ τὴν σάρκωσιν τοῦ Λόγου ἔχουμε ταυτόχρονα καὶ τὴν παρουσίαν αὐτῆς ταύτης τῆς ἀληθείας. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. Παύει πλέον νὰ ἀποτελεῖ μία ἀφηρημένη ἢ νοησιαρχικὴ ἔννοια, ἀλλὰ ὑποστασιάζεται εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὡς μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Πατρὸς εἶναι «πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας» (Ἰω. 1,14). Καὶ ὁ Ἰωάννης ἐπιπροσθέτει τοῦτο τὸ σπουδαῖον γεγονός, ὅτι ἡ χάρις ἢ θεϊκὴ καὶ ἡ ἀλήθεια ἤρθαν εἰς ἡμᾶς διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ (στίχ. 17). Δηλαδή, εἰς τὸ πρόσωπον Του ἔχουμε τὴν πληρότητα τῆς ἀληθείας, παρεχόμενῃ διὰ τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ προσώπου τοῦ Θεοῦ.

Ἔτσι περισσότερο, ἀκολουθεῖ ἡ αὐτομαρτυρία τοῦ Ἰησοῦ, οὔσα μοναδική: «Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ» (Ἰω. 14,6). Πράγματι, εἰς τὸν στίχον αὐτὸν ἔχουμε τὴν μεγάλην χριστιανικὴν καινοτομία: Ὁ Χριστὸς εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος ἡ Ἀλήθεια· εἶναι πράγματι ἡ ἀλήθεια, ὅχι ἐπειδὴ εἶναι Θεός, ἀλλὰ ἐπειδὴ ὡς Λόγος πού ἔγινε σάρκα, φέρει μέσα του τὴν πληρότητα τῆς ἀποκαλύψεως, γνωρίζοντάς μας ἔτσι τὸν Πατέρα. Τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁ σύνδεσμος μεταξὺ τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλαις λέξεσιν, ὁ ἴδιος ὁ Υἱὸς εἶναι ἡ ἀλήθεια, καὶ «οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν Πατέρα εἰ μὴ δι' αὐτοῦ», καὶ προσφέρει εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν δωρεὰν τῆς ζωῆς, τὴν αἰώνιαν ζωὴν.

Ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ ἐρμηνευτικοῦ πλαισίου κατανοήθηκε ὁ ψαλμικὸς στίχος «ἀλήθεια ἐκ τῆς γῆς ἀνέτειλε» (84,12). Ὁ ἅγιος χρυσορρήμων πατήρ, Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, συνδέει ἄμεσα τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Υἱοῦ μὲ τὴν ἀλήθειαν, γράφοντας ὅτι «Χριστὸς ἐγεννήθη, τὰ ἐπίγεια τῆς οὐρανοῦς συνάπτεται, ἄγγελοι σὺν ἀνθρώποις χορεύουσι, ...οὐρανὸς λαμπαδουχεῖται, καὶ ἡ γῆ τὸν καρπὸν αὐτῆς λαμπρὸν ἐπὶ φάτης βαστάζει. Καὶ ἐπληρώθη τότε τὸ ἐπὶ τῇ γῆ γεγραμμένον, τὸ “Ἀλήθεια ἐκ τῆς γῆς ἀνέτειλεν”. Ἀλήθεια γὰρ Χριστὸς ὁ λέγων· “Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια”. “Ἐκ τῆς γῆς”, τουτέστιν, ἐκ τῆς Παρθένου ἀνέτειλε κατὰ σάρκα»⁸.

Τὸ γεγονός αὐτὸ κατανοήθηκε ἐνωρίτατα ἀπὸ τοὺς χριστιανούς, τοὺς ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς καὶ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας. Ἦδη λοιπὸν ἀπὸ τὸν Β' αἰῶνα ἔχουμε τὴν ὠραία διατύπωσιν τοῦ Ὠριγένη: «Τίνα χρὴ λέγειν ἢ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ; αὐτὸς γὰρ ἔστιν ὁ βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν, καὶ ὡσπερ αὐτὸς ἔστιν

ἡ αὐτοσοφία καὶ ἡ αὐτοδικαιοσύνη καὶ ἡ αὐτοαλήθεια, οὕτω... καὶ ἡ αὐτοβασιλεία». Κι ἄλλοι τὸν ἀποκαλεῖ ὡς «ἡ αὐτοαλήθεια ἢ οὐσιώδης». Οὕτως, εἰς τὸ δεύτερον πρόσωπον τῆς Ἀγίας Τριάδος ἔχουμε τὴν πραγματικὴν ὑπόστασιν τῆς ἀληθείας, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ζωῆς, τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἡ μετοχὴ καὶ ἡ κοινωνία τῶν πιστῶν μὲ τὸν Χριστὸ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν χορήγησιν ὅλων αὐτῶν τῶν δωρεῶν.

Ἐπιπλέον, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς χαρακτηρίζεται ὡς ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι αὕτη ἐκπροσωπεῖ τὸν Χριστόν⁹, ὁ ὁποῖος καυτηριάζει τὴν ὑποκριτικὴν εὐσέβειαν καὶ τήρησιν τοῦ Νόμου ὑπὸ τῶν Φαρισαίων. Ὁ ἴδιος καταγγέλλει τὴν ψεύτικη δικαιοσύνη, τὴν ἀλαζονικὴν στάσιν, τὴν τυπικότητα καὶ ταυτόχρονα ὑποκρισίαν τοῦ φαρισαϊσμοῦ. Εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Ὁρους Ὀμιλία του προσδιορίζει τὴν ἀληθινὴ δικαιοσύνην, τὴν δικαιοσύνην τῶν μαθητῶν (Μτ. 5,17-48· 6,1-18), ἀπαλλαγμένη ἀπὸ μιὰ στενὴ καὶ κατὰ γράμμα ἀντίληψιν τῶν ἐντολῶν. Ὡστόσο, ἡ ζωὴ τῶν μαθητῶν ἀποτελεῖ δικαιοσύνη, ἥτοι πιστότητα εἰς τοὺς νόμους, μόνον πού οὗτοι οἱ νόμοι ἐκφράζουν τὸ καθαρὸν καὶ τέλειον θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Εἰς τὸν μέγα ἀπόστολον τῶν Ἐθνῶν Παῦλον ἡ δικαιοσύνη ἀποκτᾶται ἀπὸ τὸν δίκαιον ἄνθρωπον ἀναλόγως πρὸς τὰ καλὰ του ἔργα (Ρωμ. 9,30 ἐξ· 10,3). Ἀκόμη, ἡ θέσις του προβάλλεται καθαρῶς ὅταν γράφει ὅτι «καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵνα δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου» (Γαλ. 2,16), ἥτοι ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει εἰς τὸ ἐξῆς νὰ πιστεύῃ εἰς τὸν Θεόν, καὶ ὁ Θεὸς τὸν «δικαιώνει», ἥτοι τοῦ ἐξασφαλίζει τὴν σωτηρίαν διὰ τῆς πίστεως καὶ διὰ τῆς ἐνώσεως μὲ τὸν Χριστόν. Ἐκτοτε, ἡ λέξις δικαιοσύνη καὶ τὰ παράγωγά της θὰ σημαίνουν τὴν πραγματικότητα τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας. Καὶ οὕτως, τὸ κέντρο τοῦ ἐνδιαφέροντος μετατοπίσθηκε ἀπὸ τὴν ἐσχάτην κρίσιν εἰς μιὰ δικαιοσύνην πού θεωρεῖται ὡς παρούσα κατάστασις, ἀλλὰ πού μένει ἐσχατολογικὴ, διότι ἀποτελεῖ ἀρραβῶνα τῶν οὐρανῶν ἀγαθῶν.

8. Ἰωαννου Χρυσοστομου, *Εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (νόθο)*. P.G. 61,766. Βλ. ΚΥΡΙΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΔΗΣ, *Βίβλος θησαυρῶν*, 35. P.G. 75,632.

9. Βλ. τὴν ἐκφρασιν εἰς τὸ *Μηναῖον* «δικαιοσύνης τὸν Χριστόν Ἦλιον γινώσκουσί σε μάρτυς».

Δ. Κατὰ τοὺς μετέπειτα ἀκριβῶς τῆς Κ.Δ. χρόνους ἐνεφανίσθη εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἀλλὰ διεδόθη καὶ εἰς τὴν Δύσιν τὸ φαινόμενον τοῦ Γνωστικισμοῦ, πού μὲ τὰς παραδόξους ἀντιλήψεις του ἐταλαιπώρησεν τὴν ἀρτιγέννητην χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν. Εἶναι γεγονός ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν πού ἀναφερόμαστε, εὕρισκόμαστε μπροστὰ εἰς ἓνα μέγαν ἀριθμὸν φιλοσοφικο-θρησκευτικῶν συστημάτων. Ἐμεῖς ἀπλῶς περιοριζόμαστε εἰς τὸν χριστιανικὸν γνωστικισμόν, ἂν καὶ ἡ συλλογὴ τῶν θρησκευτικῶν κειμένων τοῦ Nag Hammad εἶναι ἀρκετὰ ἐκτεταμένη. Εἰδικότερον, οἱ συγγραφῆς αὐτῆς προσπαθοῦν νὰ κομίσουν συχνὰ μίαν ἀπόκρυφον γνῶσιν διὰ τὸν ἄνθρωπον, ὥστε νὰ τὸν ὀδηγήσουν –καθὼς ἰσχυρίζονταν οἱ ἐκπρόσωποί του– εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ. Ἀποτελοῦν οὕτως φορεῖς μιᾶς ἰδιαίτερης “ἀποκαλύψεως”, φανερομένης μόνο εἰς ὀλίγους. Γι’ αὐτὸ καὶ πολλὰ κείμενα περιέχουν στὸν τίτλο τους τὸν ὄρον «Ἀποκάλυψις».

Ἐν ἀπὸ τὰ πιὸ διαδεδομένα γνωστικὰ κείμενα ἐπιγράφεται ὡς τὸ *Εὐαγγέλιον τῆς Ἀληθείας*, τὸ ὁποῖον κατὰ τοὺς εἰδικούς ἀποτελεῖ ἐξαιρετικὸν ἔργον περισυλλογῆς, ἐν κείμενον γεμάτον ποιήσιν. Ὡστόσο, ἡ ἔννοια τῆς ἀληθείας χρησιμοποιεῖται περιορισμένα καὶ λέγεται ὅτι «ἐφανίσθηκε [αὕτη] καὶ ὅλες οἱ ἀπορροές της τὸ ἤξεραν»: «ἡ ἀλήθεια εἶναι τὸ στόμα τοῦ Πατρὸς». Ἐπίσης, «ἡ καθιερωμένη ἀλήθεια εἶναι ἀμετάβλητη, ἀτάραχη, τέλεια σὲ ὁμορφιά» καὶ τὸ φῶς της «ἀναλλοίωτο». Τελικὰ, «ἡ ὁδός» πού ἔδειξε ὁ Ἰησοῦς εἶναι «ἡ ἀλήθεια πού τοὺς δίδαξε».

Οἱ ἀνωτέρω ἀναφορὲς δὲν εἶναι ἱκανὲς ὥστε νὰ ὀρίσουν τὴν ἔννοια τῆς ἀληθείας. Ἀντιθέτως, ἡ πολλαπλότητα τῶν ὄρων πού χρησιμοποιεῖ ὁ βαλεντιανὸς συγγραφεὺς τοῦ κειμένου, προερχόμενοι οὗτοι ἐκ διαφόρων φιλοσοφικῶν ἢ θρησκευτικῶν συστημάτων, δυσχεραίνουν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν κατανόησίν του. Ἐπιπλέον, οἱ ἀρχὲς καὶ ἡ προέλευσις τοῦ Γνωστικισμοῦ δὲν εἶναι εἰσέτι σαφεῖς, ὥστε νὰ ἀντιλαμβανόμεσθε τὸ τί προκάλεσεν τὸ κίνημα αὐτὸ τὴν ἐποχὴν πού ἦτο εἰς τὴν ἀκμὴν του. Ἡ σύγχυσις καὶ ἐνίοτε ἡ διαστρέβλωσις τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας φαίνεται ὡς τὸ μονιμότερον ἀποτέλεσμα αὐτοῦ.

Ε. Τὴν παρένθεση αὐτὴν τῶν ποικιλωνύμων αἰρετικῶν διδασκαλιῶν ἤρθε νὰ ἐξαλείψει, καὶ ἐπιπλέον νὰ θεραπεύσει ἀπὸ τὰς δημιουργηθείσας πληγὰς ἡ

πατερικὴ θεολογία, κορυφωθεῖσα κατὰ τὸν 4ον μ.Χ. αἰῶνα, πού ἀποκλήθηκε χρυσοῦς αἰὼν τῆς χριστιανικῆς θεολογίας. Πρόκειται διὰ τὴν λαμπρὰν χορείαν τῶν μεγάλων Πατέρων καὶ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, οἱ ὅποιοι ἦσαν Πνευματοφόροι ἀλλὰ καὶ συνεπεῖς ἀκόλουθοι - μιμητῆς τοῦ Χριστοῦ, καὶ φέροντες ὀλάκερην τὴν βιβλικὴν κληρονομίαν, παρέμειναν ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ὁδοδείκτες καὶ μάρτυρες τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, διὰ τῆς βιωτῆς του, τῶν συγγραμμάτων τους, τοῦ μαρτυρίου τους καὶ γενικῶς τῆς κάθε πτυχῆς τοῦ βίου τους.

Οἱ πλείστοι τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἐμελέτησαν τὴν Γραφὴν ἀδιάπαυστα, ἡμέρα καὶ νύχτα¹⁰, μέχρι τοῦ σημείου νὰ τὴν μεταφέρουν ἀπὸ τὸ ἔντυπο χαρτὶ εἰς τὴν ζέουσα καρδίαν των, δηλαδὴ νὰ τὴν ἀποστηθίσουν καὶ νὰ τὴν ἔχουν κάθε στιγμή κατὰ νοῦ, ὥστε νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντιμετωπίζουν τὰ ἐκάστοτε προβλήματα μὲ βάσιν τὴν ἀσάλευτη, αἰώνια καὶ ἀποκαλυμμένη ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ. Ἄλλοι, πάλι, θέλησαν νὰ καταγράψουν τὴν προσωπικὴν ἐμπειρίαν τους, εἴτε συντάσσοντας θεολογικὰς πραγματεῖες, εἴτε ἐρμηνεύοντας τὴν Γραφὴν διὰ τῆς Γραφῆς, εἴτε προσφέροντας τοὺς θησαυρούς της μὲ ζωντανὸν λόγον εἰς τοὺς πιστοὺς τῆς Ἐκκλησίας. Εἴτε, λοιπόν, μὲ τὸν ἕναν, εἴτε μὲ τὸν ἄλλον, εἴτε μὲ κάποιον ἄλλον τρόπον, τὸ πνεῦμα τῆς Ἁγίας Γραφῆς διαπότισε τὴν ὑπαρξίν τους ὥστε εἰς κάθε ζήτησιν νὰ ἐμπνέονται καὶ νὰ ἐμφοροῦνται ὑπ’ αὐτῆς.

Κατόπιν τούτων ἀντιλαμβάνεσθε καὶ ἐσεῖς ὅτι δυνάμεθα μόνον ἐνδεικτικῶς νὰ ἀναφερθοῦμε εἰς τὸ ἔργον τους. Σχετικῶς λοιπὸν μὲ τὴν ἀλήθειαν, μνημονεύομεν ἀρχικῶς τὸν Κλήμεντα τὸν Ἀλεξανδρέα (150-215), ὁ ὁποῖος εἰς τὸ ἔργον του *Στρωματεῖς* λέγει ὅτι «ἡ φιλοσοφία» ὑπάρχει «πρὸς κατάληψιν τῆς ἀληθείας, ζήτησις οὕσα τῆς ἀληθείας»¹¹. Ὑποστηρίζει ὅτι ἡ σπουδὴ τῆς φιλοσοφίας, μὲ τὰ γνωρίσματά της, εἶναι χρήσιμη καὶ ἀποτελεῖ «προπαιδεῖα» τῆς πίστεως εἰς τὸν Χριστόν, ἀποτρέπει δὲ ἀπὸ παραχαράξεις τῆς ἀληθείας, δηλαδὴ τίς αἰρέσεις. Ἀναγνωρίζει, ἐπίσης, ὅτι ἡ ἀλή-

10. Πρβλ. Δ. ΤΡΑΚΑΤΕΛΛΗ (Ἀρχιεπισκ. Ἀμερικῆς), *Οἱ Πατέρες ἐρμηνεύουν. Ἀπόψεις πατερικῆς βιβλικῆς ἐρμηνείας* (Ἀθήνα: Ἀποστολικὴ Διακονία, 1996), 14.

11. ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ, *Στρωματεῖς*, Α' 20. ΒΕΠΕΣ 7 (1956), 274, 27-28.

θεια αὐτὴ ἀποτελεῖ μέρος· «μερικῆς οὖν τυγχανούσης τῆς κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν ἐμφαινομένης ἀληθείας»¹².

Ἀκολούθως, ὁ ἔξοχος ἐπίσκοπος Νύσσης, ἅγιος Γρηγόριος (335-394), λέγει ὅτι πρέπει νὰ προσέχουμε καὶ νὰ ἐλέγχουμε τὴν δόλιαν χρῆσιν τῆς παιδεύσεως, διότι ὀφείλουμε νὰ συμμαχοῦμε μὲ τὴν ἀρετὴν, πράττοντας τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ τότε θὰ ἀστράφει εἰς ἡμᾶς ἡ ἀλήθεια, καταφωτίζοντας τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μας διὰ τῶν ἐλλάμψεων τῆς. Εἰς τὸ ἐρώτημα δέ, ποία εἶναι ἡ ἀλήθεια, ἀποκρίνεται ὡς ἑξῆς: «Θεὸς δὲ ἐστὶν ἡ ἀλήθεια ἢ ἐμφανισθεῖσα τότε διὰ τῆς ἀρρήτου ἐκείνης φωταγωγίας τῷ Μωϋσῆ»¹³. Εἰς ἄλλο δὲ σημεῖον κάμνει λόγον διὰ «τὸ ὕψος ἐκεῖνο ἐν ᾧ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας ὁρᾶται», δηλαδὴ διὰ νὰ δεῖ κανεὶς τὴν ἀλήθειαν, προηγεῖται μιὰ ἀνηφορικὴ πορεία, τὴν ὁποίαν δὲν δύναται νὰ τὴν κάνει ὅποιος ἔχει δεμένα τὰ πόδια του —διὰ τῆς παρακοῆς εἰς τὸ θεῖον θέλημα. Ἡ ἀνάβασις ὁδηγεῖ «εἰς τὴν τῆς ἀληθείας γνῶσιν». Ἐδῶ ἐνυπάρχει καὶ ὁ κίνδυνος ὅτι ἡ διδασκαλία τῆς ἀληθείας συµμεταβάλλεται ἀναλόγως μὲ τὰς διαθέσεις ἐκείνων πού δέχονται τὸν λόγον. Γι' αὐτὸ ἔχουμε ἀφ' ἐνὸς φωτεινὴν σκέψιν, ἢ ἀφ' ἐτέρου ζόφον ἀγνοίας.

Τοιουτοτρόπως, καὶ εἰς τὴν ὀρθόδοξον πνευματικότητα τονίζεται ἡ ὑψηλὴ προέλευσις τῆς ἀληθείας. Ἐνδεικτικῶς, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Σιναΐτης προτρέπει τοὺς πιστοὺς γράφοντας τὰ ἑξῆς: «Νὰ θεωρεῖς ὅτι γνῶσις τῆς ἀληθείας εἶναι κυρίως ἡ αἴσθησις τῆς χάριτος. Ὅλες οἱ ἄλλες γνώσεις πρέπει νὰ ἀποκαλοῦνται ἀποτελέσματα νοήσεως καὶ ἀποδείξεις πραγμάτων». Εἰς ἄλλην συνάφειαν γίνεται σαφὴς διάκρισις τῆς ἀληθείας ἀπὸ τὴν σκιάν της καὶ διατυπώνεται ἡ ἀντιθετότης μεταξὺ ἀληθείας καὶ ψεύδους. Διὰ τοῦτο γράφει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος: «Οὐδὲν τῆς ἀληθείας φανερώτερον, οὐδὲ ἰσχυρότερον γένοιτ' ἂν, ὡσπερ τοῦ ψεύδους οὐδὲν ἀσθενέστερον, κἂν μυρίους παραπετάσμασι συσκιάζεται. Εὐφώρατον γὰρ καὶ οὕτω γίνεται καὶ καταρρεῖ ῥαδίως. Ἡ δὲ ἀλήθεια γυμνὴ πρόκειται πᾶσι τοῖς βουλομένοις αὐτῆς τὴν ὥραν περιοκοπεῖν· καὶ οὔτε λανθάνειν βούλεται, οὔτε

κίνδυνον δέδοικεν, οὐκ ἐπιβουλὰς τρέμει, οὐ δόξης ἐφίεται τῆς παρὰ τῶν πολλῶν, οὐκ ἄλλω τινὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἐστὶν ὑπεύθυνος· ἀλλὰ πάντων ἕστηκεν ἀνωτέρω, δεχομένη μὲν μυρίας ἐπιβουλὰς, μένουσα δὲ ἀκαταγώνιστος, καὶ τοὺς πρὸς αὐτὴν καταφεύγοντας, ὡσπερ ἐν ἀσφαλεῖ τειχίῳ φυλάττουσα τὴ τῆς οἰκείας δυνάμεως ὑπερβολῆ, καὶ τὰς μὲν λαθραίους ἐκτρεπομένην καταδύσεις, πᾶσι δὲ εἰς τὸ μέσον προτιθεῖσα τὰ παρ' ἑαυτῆς»¹⁴.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης δηλώνει κατηγορηματικῶς ὅτι δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερον κακὸν ἀπὸ τὴν ἄρνησιν τῆς ἀληθείας. Καὶ συμπληρώνει ὅτι «ἡ ἄρνησις τῆς ἀληθείας τοῦ ὄντος ἔκπτωσις [ἐστίν]». Αὐτὸς δὲ ὁ κίνδυνος ἐλλοχεύει εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καθὼς εἶναι ἀδύνατον τοῦτο νὰ συμβεῖ εἰς τὸν Θεόν¹⁵.

Οὕτως, οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ γενικότερον ὁ Χριστιανισμὸς συνέβαλαν τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης¹⁶. Ἡ χριστιανικὴ βιοθεωρία δημιουργεῖ τὸ ἰδεῶδες καὶ ἀπόλυτον ἀξιολογικὸν μέτρον καὶ κριτήριον πρὸς ἐξέτασιν τῆς ὀρθότητος τῶν διαφόρων πτυχῶν τοῦ δικαίου. Διὰ τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας τὸ δίκαιον ἀνυψοῦται, ὅταν ἐμπνέεται ὑπὸ τῶν χριστιανικῶν ἰδεωδῶν καὶ σέβεται τὴν χριστιανικὴν ἱεραρχικὴν τάξιν τῶν ἀξιῶν. Τὸ μακρὰν τοῦ φωτὸς τοῦ Χριστοῦ δίκαιον πολλάκις εἶναι ἄδικον καὶ ἀπάνθρωπον, ἐνῶ τὸ δίκαιον τὸ ὁποῖον ἐκκολάπτεται καὶ ἀναπτύσσεται ἐντὸς τῆς χριστιανικῆς ἀτμοσφαιράς εἶναι ἀληθῶς δίκαιον καὶ φιλάνθρωπον. Ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ὁ Χριστιανισμὸς διεσάλπισεν εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ μεγάλα συνθήματα τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης. Ἰδιαιτέρως συνέβαλεν εἰς τὴν κατα-

14. ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, Ἰπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν ἀπόστολον καὶ εὐαγγελιστὴν, ὁμλ. 29, 2. P.G. Βλ. Γ. ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ, Ἀπολογητικὰ τῶν Πατέρων τῶν πέντε πρώτων αἰώνων (Ἐν Ἀθήναις: Ἀποστολικὴ Διακονία, 1964), 11.

15. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ, Ἔργο 004 203.14 (TLG): «Ἡ γὰρ ἑαυτοῦ ἄρνησις ἔκπτωσις ἀληθείας ἐστίν, ἢ δὲ ἀλήθεια ὄν ἐστὶ καὶ ἡ τῆς ἀληθείας ἔκπτωσις τοῦ ὄντος ἔκπτωσις. Εἰ τοίνυν ἡ ἀλήθεια ὄν ἐστίν, ἢ δὲ ἄρνησις τῆς ἀληθείας τοῦ ὄντος ἔκπτωσις, ἐκ τοῦ ὄντος ἐκπεσεῖν ὁ Θεὸς οὐ δύναται, καὶ τὸ μὴ εἶναι οὐκ ἐστίν, ὡς ἂν τις φαίη, τὸ μὴ δύνασθαι οὐ δύναται καὶ τὸ μὴ εἶδέναι κατὰ στέρησιν οὐκ οἶδεν».

16. Βλ. Ε. ΘΕΟΔΩΡΟΥ, «δίκαιον», Ἐρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία 4 (1964), 1210-1214.

12. ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ, Στρωματεῖς, ΣΤ' 10. ΒΕΠΕΣ 8 (1956), 208, 38-39.

13. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΥΣΣΗΣ, Εἰς τὸν βίον τοῦ Μωϋσέως, Β'. ΒΕΠΕΣ 8 (1956), 208, 38-39.

πολέμησιν τῆς ἐγκληματικότητος, τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κοινωνικῆς προνοίας ὑπὲρ τῶν θυμάτων τῆς ἐγκληματικότητος, τὴν προώθησιν τῆς «ἀντιεγκληματικῆς ὑγιεινῆς» καὶ τῆς «σωφρονιστικῆς».

Σ'. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὀδηγοῦμεθα εἰς τὴν σκέψιν ὅτι τὸ ζητούμενον πλέον εἶναι ἡ προσοικειώσις τῆς ἀληθείας ὑπὸ τῶν πιστῶν, ἓνα θέμα πού τονίζει ἰδιαζόντως καὶ πάλιν ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, δίδοντας ἀποκρίσιν εἰς τὸ ἐρώτημα, ποῖος εἶναι ὁ ρόλος τῆς ἀληθείας στὴν ζωὴν τοῦ πιστοῦ; Ἡ ποία ἡ στάσις του ἀπέναντι στὴν ἀλήθειαν; Ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ Δ' Εὐαγγελιστοῦ προτρέπει ἡμᾶς: «Γνωσεσθε τὴν ἀλήθειαν» (Ἰω. 8,32). Ἡ γνώσις, ἡ γνωριμία καὶ ἡ πείρα τῆς ἀληθείας εἶναι συνακόλουθον τῆς ἐγγύτητός της διὰ τοῦ Ἰησοῦ. Ἄν δὲν ἐσαρκουῖτο ὁ Υἱός, θὰ εἴχαμε ἄνοιαν τῆς ἀληθείας, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἀφήνει ἄγνωστον τὸν ἑαυτὸν του οὔτε ἀπέχει μακριὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους (Πράξ. 14,17· 17,27). Τώρα ὁμοῦς ἡ ἀλήθεια σαρκώθηκε καὶ εὐρίσκεται πλέον εἰς τὴν πίσιν καὶ τὴν λατρείαν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἄρα, ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ προσπαθεῖ νὰ εἶναι «ἐκ τῆς ἀληθείας» (Ἰω. 18,37). Τότε κατανοεῖ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, ἀναγνωρίζει τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀγαπάει. Μὲ τὴν γνώσιν τῆς ἀληθείας ὁ πιστὸς ἀγιαζεται, νικάει τὴν ἁμαρτίαν καὶ μετέχει τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο ἰδιαίτερος τονίζει ὁ Ἰωάννης ὁ Θεολόγος εἰς τὴν Α' Ἐπιστολὴν του: Ὅταν ἀγαπᾶμε μὲ ἀληθινὴν ἀγάπην, τότε καταλαβαίνουμε ὅτι εἴμαστε παιδιὰ τῆς ἀληθείας (3,18-19). Δηλαδή, ἡ ἀγάπη καὶ τὰ ἄλλα πνευματικὰ χαρίσματα εἶναι ἔνδειξις ὅτι μετέχουμε εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ ἔχουμε κοινωνίαν μὲ τὸν Λόγον. Αὐτὴ ἡ ἀλήθεια μᾶς ὀδηγεῖ, ὄχι μόνον εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐκ βαθέων πηγάζουσα προσκύνησιν τοῦ Θεοῦ (Ἰω. 4,23). Ἡ νέα ζωὴ τῆς κοινωνίας μὲ τὸν Θεὸν δηλώνεται εἰς τὸν Ἰωάννην, ὅσον ἀφορᾶ εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ὄρου τῆς ἀληθείας, μὲ τὰς φράσεις «ποιεῖν τὴν ἀλήθειαν» (3,21), «περιπατεῖν ἐν ἀληθείᾳ» (Β' Ἰω. 4· Γ' Ἰω. 3), «συνεργοὶ τῇ ἀληθείᾳ» (στῖχ. 8) κ.ἄ.

Τέλος, ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἀναφέρει καὶ τὸν ἐπιβουλεύοντα τὴν ἀλήθειαν, τὸν ἐχθρόν της, πού δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸν διάβολον. Αὐτὸς «ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἔστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ

τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶ καὶ πατὴρ αὐτοῦ» (Ἰω. 8,44). Ἡ παρουσία του ξεκινᾶ ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν πρωτοπλάστων εἰς τὴν Π.Δ. Ἐκεῖ φάνηκε ἀντίπαλος τοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ τῆς κοινωνίας του μὲ τὸν Θεόν. Κατὰ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Λόγου, ἀποτελεῖ τὸν μόνιμον ἐχθρόν του. Εἰδικῶς τὸ Δ' Εὐαγγέλιον συνιστᾶ ἐνίοτε τὴν ἀφήγησιν τοῦ δράματος πού ἐξελίσσεται ἀνάμεσα εἰς τὸν διάβολον –μὲ τοὺς συνεργούς του– καὶ εἰς τὸν Ἰησοῦ. Ἡ τελικὴ ὁμως νίκη τοῦ Χριστοῦ δίνει θάρρος καὶ ἐλπίδα εἰς τοὺς χριστιανούς, διὰ τοὺς ὁποίους ὁ διάβολος εἶναι δυστυχῶς ὁ ἀκοίμητος ἀντίπαλος. Σήμερον, ὁ ἄνθρωπος ἔχει νὰ διαλέξει ποῖον θὰ ἀκολουθήσει: τὸν Χριστὸν καὶ τὴν Ἀλήθειαν, ἢ τὸν διάβολον καὶ τὸ ψεῦδος; Σεβαστὴ ὁμήγουρι,

Σήμερον γίνεται λόγος διὰ τὴν «ἀπόλυτον ἀλήθειαν», ὑπὸ τὴν ἄποψιν τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ θρησκευτικὴν. Ἄλλαις λέξεσιν, διατυπώνεται εὐρέως ἡ ἄποψις ὅτι ἡ ἀπόλυτη ἀλήθεια εἶναι πράγματι ὁ πυρῆνας τοῦ ἐνδιαφέροντος τόσο τῆς θρησκείας ὅσο καὶ τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης. Καὶ ἡ μὲν ἐπιστῆμη εὐρίσκεται καθ' ὁδὸν ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν, καθὼς ἀπεγνωσμένα προσπαθεῖ νὰ ἀπεγκλωβιστεῖ ἀπὸ τὸ φαίνεσθαι καὶ νὰ ταυτιστεῖ μὲ τὸ εἶναι εἰς τὴν προσπάθειαν ὅπως προσεγγίσῃ τὸ ἀπόλυτον, τὸ ὄντως ὄν –κατὰ τὸν Πλάτωνα. Ἡ δὲ θρησκεία, ἀπὸ τὸ δικό της μέρος, δηλώνει μὲ τὸν ἐσχατολογικὸν λόγον της ὅτι εὐρίσκεται ἤδη –θὰ λέγαμε ἐξ ἀρχῆς– εἰς τὸ τέρας αὐτῆς τῆς ἀναζητήσεως, ἀφοῦ ἡ ἀπόλυτη ἀλήθεια εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ταυτίζεται μὲ τὸν Τριαδικὸν Θεόν.

Ὅσο, ἐντὸς τοῦ ἱστορικοῦ γίνεσθαι καὶ τῆς ἀλλεπάλληλης διαδοχῆς τῶν αἰώνων ἐπαληθεύεται ἡ ρῆσις τοῦ ἔξοχου Καππαδόκου ἐκκλησιαστικοῦ πατρὸς, μεγάλου Βασιλείου, λέγουσα ὅτι «δυσθήρατος ἐστὶν ὁ τῆς ἀληθείας λόγος, ῥαδίως δυνάμενος ἐκφεύγειν τοὺς μὴ προσέχοντας»¹⁷. Πρὸς αὐτὸν τὸν δρόμον καλεῖ ἅπαντας ἡ Ἐκκλησία μας, πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐγκολπώσεως τῆς Ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, πρὸς τὴν ἀπόκτησιν τῆς δωρεᾶς τῆς ζωῆς, τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Καί «τὸ ἔσχατο τέλος, ἡ μακαριότητα τῆς οὐράνιας Βασιλείας δὲν εἶναι ἡ

17. ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Ὁμιλία εἰς τὸ πρόσεχε σεαυτῷ, 1. P.G. 31, 200a.

θεωρία τῆς οὐσίας, ἀλλὰ κυρίως ἡ συμμετοχή στὴ Θεία ζωὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἡ κατάσταση τῆς θεώσεως “τῶν συγκληρονόμων τῆς θείας φύσεως” τῶν κτιστῶν θεῶν μετὰ ἀπὸ τὸν Ἄκτιστον Θεό, οἱ ὁποῖοι κατέχουν κατὰ Χάρη, ὅλα ὅσα κατέχει ἡ Ἁγία Τριάδα ἀπὸ τῆ φύση της»¹⁸.

Εἰς αὐτό, τέλος, τὸ σημεῖον διαφαίνεται ἡ συνεισφορὰ τῆς Κ.Δ. καὶ ἰδιαίτερος τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ ἀλήθεια ἐκφράζει τὸ ἀπόλυτον ὄν, τὸ ὄντως ὄν καὶ τὸ ὑψιστον ἀγαθόν· ἀπαντᾶ χωρὶς κάποιον προσδιορισμόν, ὡς προσωποποιημένη πραγματικότητα, ἢ ὡς δύναμη ποὺ ἐνοικεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν κινεῖ εἰς δρᾶσιν, ἢ ὡς ὑψιστὴ ἠθικὴ ἀρχή, πρὸς τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ ρυθμίζει ὁ ἄνθρωπος τὴν ζωὴν του. Ἔτσι, ἡ ἀλήθεια δὲν εἶναι μόνον ἀντικείμενον τῆς γνώσεως, ἀλλὰ καὶ κανόνας καὶ δύναμη καὶ σκοπὸς τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. Ὁ Δ' Εὐαγγελιστὴς μὲ τὸν καθαρὸν ἀγιοπνευματικὸν λόγον του ἀναδεικνύει τὴν ἀλήθειαν ὡς Ἀλήθεια. Δὲν εἶναι κάποια ἀλήθεια, ἀλλὰ ἐκείνη ποὺ λάμπει δι' ἡμᾶς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος λέγει: «Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ» (Ἰω. 14,7). Πρὸς τοῦτο τὸ Πρόσωπον καὶ ταύτην τὴν Ἀλήθειαν μᾶς προτρέπει ὁ σήμερον ἐορταζόμενος Ἅγιος Διονύσιος νὰ ἀφιερωθοῦμε «ἐλευθερία καὶ ἔρωτι θεῖω», νὰ γίνουμε πραγματικοὶ «τῆς ἀληθείας ἔρασταί»¹⁹.

Παραλλήλως, ἡ Δικαιοσύνη συνεχίζει νὰ ἀποτελεῖ τὸ βᾶθρον τῆς Δημοκρατίας καὶ ὁ ξύλαξ τῆς εὐνομίας. Ὅμως, ἡ ὀρθὴ ἀπονομή της δὲν εἶναι τόσον ὑπόθεσις ἀνύχων νομοθετικῶν κειμένων, ὅσον ὑπόθεσις τῶν συνειδήσεων, ποὺ ἔχουν ἀναλάβει τὸ ἔργον τῆς ἀπονομῆς της. Κατὰ συνέπειαν, ὅλοι οἱ παράγοντες τῶν δικῶν, Ὑμεῖς ἅπαντες, εἴσθε οἱ κύριοι ἐκφραστὲς τῆς ἐννοίας τοῦ Δικαίου. Καὶ ἡ εὐνομούμενη Πολιτεία μας ἀναμένει ἀπὸ σᾶς νὰ εἴσθε ἀδέκαστοι, ἀπροσωπώληπτοι, σώφρονες, ἀπαθεῖς, ἀόργητοι, ψυχραίμοι, καὶ κυρίως φόβον Θεοῦ ἔχοντες, διὰ νὰ μὴ ἰσχύει περὶ ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ Κυρίου, ὅτι δηλαδή οἱ μὴ Θεὸν σεβόμενοι, οὔτε τοὺς ἀνθρώπους ἀνατρέπονται, ἀλλὰ μετέρχονται τὰ πάντα ἀθεοφόρως, πρὸς ἰδιοτέλειαν

ἀποβλέποντες, καὶ τὸ ἴδιον συμφέρον ἐξυπηρετοῦντες²⁰.

«Ἀλήθεια ἐκ τῆς γῆς ἀνέτειλε, καὶ δικαιοσύνη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκλυψε» (Ψαλμ. 84,12). Κατελύθη τὸ ψεῦδος καὶ ὁ δόλος ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἀνεβλάστησε καρποφόρος ἡ ἀλήθεια, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ δὲ ἔκλυψε πρὸς τὰ κάτω καὶ ἐπεσκέφθη τὴν γῆν ἡ δικαιοσύνη καὶ πᾶσα ἀρετὴ²¹. Ἐκλυσίς ἡθῶν καὶ κοινωνικαὶ ἀδικίαι καὶ πλεονασμὸς ἐγκλημάτων καὶ στραγγαλισμὸς τῆς ἐν τοῖς δικαστηρίοις δικαιοσύνης καὶ καταδυνάστευσις τῶν ἀσθενεστέρων καὶ ἀτιμωρησία τῶν παραβάσεων τοῦ νόμου καὶ ἐπικράτησις ὑλιστικῶν ἀντιλήψεων, δύναται νὰ ὀδηγήσουν τὸ ἔθνος εἰς πλήρη ἐξάρθρωσιν καὶ διάλυσιν, ἥτοι νὰ προκαλέσουν εἰς αὐτὸ τρομερὰς συνεπειὰς²². Ὅσοι παρεκλίνουν ἀπὸ τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, οὔτοι εὐρίσκονται εἰς τὴν σκληρὰν δουλείαν τοῦ νοητοῦ Φαραώ, εἰς αἰχμαλωσίαν ἀσυγκρίτως χειροτέραν καὶ ὀλεθριωτέραν τῆς βαβυλωνιακῆς.

Οὕτως δι' ὅλων τούτων δὲν ἐπιδιώκομεν τίποτε περισσότερο παρὰ νὰ ὑπομνήσουμε ταπεινῶς τὸ κοινὸν χρέος μας, ἥτοι νὰ ἐργασθῶμεν διὰ νὰ ἀποδιωχθῆ καὶ νὰ ἐξαφανισθῆ ἐκ τῆς κοινωνίας μας τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἀδικία, ἀντ' αὐτῶν δὲ νὰ κυριαρχήσῃ ἡ ἀλήθεια, ἡ δικαιοσύνη, τὸ ἔλεος καὶ ἡ ἀδιατάρακτος εἰρήνη. Γένοιτο!

Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν τιμὴν ποὺ μᾶς ἐκάματε καὶ τὴν ὑπομονὴν σας νὰ μὲ ἀκούσετε.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

18. V. LOSSKY, *Ἡ μυστικὴ θεολογία τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας* (Θεσ/νίκη: χ.έ., 1984), 71.

19. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ, Ἔργο 006 10.1.10 (TLG)

20. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ, (Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος), Οἱ «ἀντιρρησίες συνειδήσεων» καὶ ἡ εὐρωπαϊκὴ δικαίη πρακτικὴ (Ἀθῆναι: χ.έ., 1995), 3-4.

21. Βλ. Π. ΤΡΕΜΠΕΛΑ, *Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη μετὰ συντόμου ἐρμηνείας, τόμ. Ι΄ Ψαλμοί*, 3^η ἐκδ. (Ἀθῆναι: «Ὁ Σωτήρ», 1995), 349.

22. Ἐνθ' ἄνωτ., 247-348.

**Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΟΣ

**Συμπεράσματα -
Προτάσεις
από την Ήμερίδα
περι
του Μονοτονικού**

Ἡ ἐπιτροπή μας διοργάνωσε Ἡμερίδα ἐν Ἀθήναις τὴν 22αν μηνὸς Μαΐου 2006, ἀφιερωμένη εἰς τὸ θέμα τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης καὶ εἰδικώτερον εἰς τὸν τονισμόν αὐτῆς, μὲ κεντρικὸν θέμα: «Μονοτονικό: ἐμπειρία 24 ἐτῶν».

Ἡ Ἡμερὶς ἔλαβε χώραν εἰς τὴν Αἴθουσαν Λόγου τῆς Στοᾶς τοῦ Βιβλίου καὶ συμμετείχαν περὶ τοὺς 300 Συνέδρους, Ἐκπρόσωποι τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, Ἀκαδημαϊκοί, Καθηγηταὶ ἐκ τῶν Φιλοσοφικῶν Σχολῶν, Ἐκπαιδευτικοὶ ὄλων τῶν βαθμίδων, καθὼς καὶ Ἐκπρόσωποι ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τοῦ Λεκανοπεδίου Ἀττικῆς.

Τὴν Ἡμερίδα ἐτίμησε μὲ τὴν οὐσιαστικὴν παρουσίαν Του ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, ὅστις καὶ ἀπηύθυνε ἐμπνευσμένην εἰσαγωγικὴν ὁμιλίαν.

Διεπιστώθη, ὅτι αἱ ἐπὶ μέρους εἰσηγήσεις ἀνεπτύχθησαν ὑπὸ τῶν Εἰσηγητῶν εἰς ὑψηλὸν ἐπίπεδον, ὅπως καὶ αἱ ὑποβληθεῖσαι ἐρωτήσεις. Ὁ δὲ διεξαχθεὶς διάλογος διήρυνε τὸν προβληματισμὸν καὶ τὴν εὐθύνην ὄλων ἡμῶν, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς τρόπους καὶ τὰς λύσεις διὰ τὴν οὐσιαστικὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ γλωσσικοῦ προβλήματος.

Ἐκ τοῦ διεξαχθέντος διαλόγου μεταξὺ τῶν συμμετασχόντων καὶ τῶν Εἰσηγητῶν ἐξήχθησαν τὰ ὡς κάτωθι συμπεράσματα καὶ προτάσεις:

1. Συμπεράσματα

α. Ἡ ἀπόφασις διὰ τὴν κατάργησιν τοῦ πολυτονικοῦ καὶ καθιέρωσιν τοῦ μονοτονικοῦ, ἐλήφθη εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων, αἰφνιδιαστικῶς, ὑπὸ μορφὴν τροπολογίας μὲ ἓνα ἄρθρον σὲ ἄσχετον Νόμον, τὸν Νόμον 1228 «περὶ ἐγγραφῆς μαθητῶν στὰ Λύκεια τῆς Γενικῆς καὶ Τεχνικῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως», ὁ ὁποῖος ἐψηφίσθη Νόμος μετὰ τὰ μεσάνυκτα τῆς 11.1.1982 ἀπὸ 30 ἢ κατ' ἄλλους 20 Βουλευτᾶς, μόλις δηλαδὴ τὸ 10% τοῦ σώματος τῶν Βουλευτῶν, ἀναρμοδίῳ φυσικά, διότι οἱ μόνοι ἀρμόδιοι εἶναι προφανῶς ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν καὶ οἱ Καθηγηταὶ τῶν Φιλοσοφικῶν Σχολῶν τῶν Πανεπιστημίων τῆς Χώρας.

β. Ἀπὸ τὴν ὡς ἄνω καθιέρωσιν τοῦ μονοτονικοῦ, ὑπῆρξαν ἐλάχιστοι κανόνες. Ἡ ἐμπειρία τῶν ἐτῶν ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ μονοτονικοῦ ἀπέδειξεν ὅτι:

1. Τὰ λάθη τοῦ τονισμοῦ, ὄχι μόνον μεταξὺ τοῦ μαθητικοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλὰ εἰς τὸν τύπον καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ σχολικὰ βιβλία εἶναι περισσότερα ἀπ' ὅ,τι μὲ τοὺς «ἀνελέητους» Κανόνες τονισμοῦ πρὶν 24 χρόνια.

2. Μελέτη τοῦ Κέντρου Ἐκπαιδευτικῆς ἔρευναν σχετικῶς μὲ τὶς γλωσσικὰς ἐπιδόσεις τῶν μαθητῶν τῆς Α' Λυκείου κατέληξε μεταξὺ ἄλλων καὶ εἰς τὸ

συμπέρασμα ὅτι εἰς τὰ γραπτά τῶν μαθητῶν ὑπάρχουν λάθη τονισμοῦ σὲ ποσοστὸ 71,69%.

γ. Αἱ Ἐκπαιδευτικαὶ ἀλλαγαὶ ποὺ ἐπεβλήθησαν κατὰ τὶς τελευταῖες τρεῖς δεκαετίες, κυρίως ἀπὸ τὸ 1976, ὑποβάθμισαν σημαντικὰ τὴν γνῶσιν τῆς συνέχειας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Τοιοῦτοτρόπως αὐταὶ αἱ ἀλλαγαὶ καὶ κυρίως ἡ καθιέρωσις τοῦ μονοτονικοῦ, ἀπεμάκρυναν τὸν Νεοέλληνα ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν καὶ διαχρονίαν τῆς γλώσσης του, ἀπὸ τὴν ἐτυμολογίαν τῶν λεκτικῶν τύπων καὶ δὲν μπορεῖ πλέον νὰ ἐξηγηθεῖ ὁ σχηματισμὸς λέξεων ποὺ ἔπαιρναν δασεῖα, ὅπως π.χ. καθημερινός, ὑφαρπαγή, ἐφοπλιστής κ.ἄ.

δ. Ἡ χαρακτηριστικὴ συνέπεια τῆς ἀδιαφορίας καὶ τῆς κακῆς χρήσεως τῆς Ἑλληνικῆς εἶναι ἡ ἀνεξέλεγκτη εἰσβολή, σὲ καθημερινή βάση, ξένων ὄρων εἰς ὅλους τοὺς χώρους ὅπως π.χ. ντζάιν ἀντὶ σχέδιον, ζουμάρω ἀντὶ μεγεθύνω, σόου ἀντὶ θέαμα, φουλάρω ἀντὶ γεμίζω, λάιφ στάιλ ἀντὶ τρόπος ζωῆς, γκλάμουρ ἀντὶ αἴγλη, ντημπέιτ ἀντὶ συζήτηση καὶ πλῆθος ἄλλα παραδείγματα. Ὅλη αὕτη ἡ ξενομανία ἀποβαίνει εἰς τὴν γλωσσικὴ ὑποδούλωσιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, μάλιστα τῆς γλώσσης ἐκείνης ἡ ὁποία ὑπῆρξε θεμέλιον τῶν περισσοτέρων εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν. (Σύμφωνα μὲ ἔρευνα 30 χρόνων τοῦ συγγραφέως Ἀριστείδη Κωνσταντινίδη, ἡ ἀγγλικὴ περιέχει περισσότερες ἀπὸ 150.000 ἑλληνικὰς λέξεις, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν τεχνικῶν ὄρων).

ε. Εἶναι δυσάρεστη ἡ εἰκόνα ποὺ παρουσιάζουν φιλόλογοι, θεολόγοι καὶ διδάσκαλοι, ὅταν χρειασθῆ ν' ἀναγνώσουν μεγαλοφώνως ὄχι μόνον ἓνα ἀρχαῖον κείμενον Ὅμηρον, ἢ Θουκυδίδη, ἀλλὰ μία ἀπλὴν περικοπήν ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον ἢ τὸ Εὐαγγέλιον. Τὸ ἴδιον δυστυχῶς συμβαίνει καὶ μὲ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς νέους Κληρικούς μας, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν διδαχθῆ τὸ πολυτονικὸ σύστημα γραφῆς.

στ. Ἡ καθιέρωσις τοῦ Μονοτονικοῦ «ἐπέτυχε» νὰ προβάλλῃ ὡς παιδαγωγικὸν ἰδεῶδες τὴν ἥσσονα προσπάθειαν. Καὶ μέσα εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἥσσονος προσπαθείας καταργεῖται κάθε ἄλλη προσπάθεια διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς γενικώτερης παρακμῆς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

ζ. Μέσα εἰς αὐτὸ τὸ ἀρνητικὸν κλίμα, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐκράτησε, κρατεῖ καὶ θὰ κρατῆ τὸ πολυτονικὸν εἰς τὰ ἔγγραφα, εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν καὶ εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐκδόσεις. Ἡ δὲ πανταχόθεν ἐξαπλούμενη παγκοσμιοποίησις ἐξυψηρετεῖται ἄριστα μὲ μίαν γλῶσσαν φτωγὴν καὶ ξύλινην.

2. Προτάσεις

Ἐπὶ τῆς ὑπάρχουσας περιθώρια (ἐλάχιστα ἀκόμη) καὶ προοπτικῆς διὰ τὴν ἀναβάθμισιν καὶ οὐσιαστικὴν ἐνίσχυσιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀρκεῖ ὅλοι νὰ συνειδητοποιήσουμε αὐτὴν τὴν ἀνάγκην καὶ νὰ ἐπιδιώξωμε διὰ συγκεκριμένων προτάσεων τὴν προώθησιν αὐτοῦ τοῦ Ἱεροῦ σκοποῦ.

α. Ἐξορθολογισμὸς τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ προγράμματος μὲ τὴν ἰσόρροπον καὶ ἰσότιμον κατανομήν τῶν ὥρῶν διδασκαλίας θετικῶν καὶ θεωρητικῶν μαθημάτων. Κρίνεται ὡς θετικὸν μέτρον ἡ ἀπόφασις τοῦ ΥΠ.Ε.Π.Θ. ν' αὐξηθοῦν ἀπὸ τὸ σχολικὸν ἔτος 2005-2006 οἱ ὥρες διδασκαλίας τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν ἀπὸ τὸ πρωτότυπον εἰς τὸ Γυμνάσιον καὶ τὸ Λύκειον.

β. Εἰς τὰ Τμήματα Παιδαγωγικῆς καὶ Ψυχολογίας, τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ διδάσκονται ἀπὸ ἐλάχιστα ἕως καθόλου μὲ ἀποτέλεσμα οἱ πτυχιούχοι τῶν τμημάτων αὐτῶν ν' ἀντιμετωπίζουν πρόβλημα, ὅταν διορισθοῦν εἰς τὴν Δευτεροβάθμιον Ἐκπαίδευσιν, διότι ἀδυνατοῦν νὰ διδάξουν τὶς παλαιότερες μορφὰς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ μὴ γνωρίζοντες ἐπαρκῶς ἀρχαῖα, διδάσκουν ἐλλειπῶς καὶ τὰ νέα ἑλληνικά. Πρέπει ἐπομένως καὶ εἰς τὴν Τριτοβάθμιον Ἐκπαίδευσιν (τμήματα παιδαγωγικῆς) νὰ διδάσκειται ἐπαρκῶς ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα εἰς ὅλην τὴν διαχρονίαν τῆς.

γ. Ἀναγκαῖα ἡ ποιοτικὴ ἀναβάθμισις τῆς γλωσσικῆς μας παιδείας. Δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ ποσοτικὴ ἐνίσχυσις αὐτῆς. Προαπαιτούμενα διὰ τὴν ποιοτικὴν ἀναβάθμισιν διὰ τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι ἡ ἐλκυστικὴ καὶ ἀποδοτικὴ διδασκαλία καὶ τὰ κατάλληλα διδακτικὰ βιβλία.

δ. Ἐπανάδρυσις εἰς τὴν Μέσην Ἐκπαίδευσιν κλασσικῶν τάξεων διὰ τὴν ἀρτιωτέραν γνῶσιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης δι' ὅσους μαθητὰς ἐπιλέξουν τὴν θεωρητικὴν κατεύθυνσιν. Θὰ συντελέσῃ ἐπίσης εἰς τὴν

τροφοδότησιν τῶν Φιλοσοφικῶν, Θεολογικῶν καὶ Νομικῶν Σχολῶν μὲ φοιτητὰς γλωσσικῶς κατηρτισμένους.

ε. Συστηματικὴ καὶ διὰ βίου ἐπιμόρφωσις τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν (φιλολόγων καὶ διδασκάλων) καὶ

στ. Ἴδρυσις ἀτύπων φροντιστηρίων ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν καὶ Ἱερὰς Μητροπόλεις) διὰ τοὺς ὑποψηφίους πρὸς χειροτονίαν Κληρικούς, καθὼς καὶ διὰ τοὺς νέους Κληρικούς, οἱ ὅποιοι ἀγνοοῦν τὸ πολυτονικὸν ὡς διδα-

χθέντες τὸ μονοτονικὸ εἰς τὴν Πρωτοβάθμιον καὶ Δευτεροβάθμιον Ἐκπαίδευσιν.

ζ. Νὰ ἐκδοθοῦν τὰ Πρακτικὰ τῆς Ἡμερίδος, ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πρὸς πληρεστέραν ἐνημέρωσιν τῶν ἐνδιαφερομένων.

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ Δημητριάδος καὶ Ἄλμυροῦ Ἰγνάτιος

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Κλήμης Κοτσομύτης

**Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΕΩΣ

**Περὶ τοῦ
Ἡ' Λειτουργικοῦ
Συμποσίου Στελεχῶν
Ἱερῶν Μητροπόλεων**

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διοργάνωσε τὸ Ἡ' Πανελλήνιο Λειτουργικὸ Συμπόσιο Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, ἀπὸ 18ης Σεπτεμβρίου 2006 στὸ Συνεδριακὸ Κέντρο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος καὶ Ἀθμυροῦ, εἰς Μελησιιάτικα Νέας Ἰωνίας Βόλου. Γενικὸ θέμα τοῦ Συμποσίου, τὸ ὁποῖο ἔθεσε ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, ποῦ ὁμίλησε καὶ ἐκήρυξε καὶ τὴν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν του, ἦταν:

**«ΤΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΝ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ»,
«Κεφάλαιον ἑορτῆς, μνήμη Θεοῦ».**

Τοὺς Συνέδρους προσεφώνησαν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Ἀθμυροῦ κ. Ἰγνάτιος ὅστις καὶ φιλοξένησε ἀβραμιαίως τοὺς κ.κ. Συνέδρους καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ κ. Δανιήλ. Πραγματοποιήθηκαν ἕξι Συνεδρίες, σύμφωνα μὲ τὸ πρόγραμμα ποῦ ἔχει καταρτισθεῖ, καὶ Εἰσηγήσεις στὸ Συμπόσιο ἔκαναν οἱ κάτωθι ἀναφερομένοι Εἰσηγητῆς μὲ τὰ ἀντίστοιχα ἀναγραφόμενα θέματα:

1.– Εἰσήγηση: *«Γένεση τῶν Χριστιανικῶν ἑορτῶν».*

Εἰσηγητής: Ἐλληλογιμώτατος κ. Ἰωάννης Φουντούλης, Ὁμότιμος Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

2.– Εἰσήγηση: *«Οἱ ἑορτῆς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης».*

Εἰσηγητής: Ἐλληλογιμώτατος κ. Δημήτριος Καϊμάκης, Τακτικὸς Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

3. – Εἰσήγηση: *«Οἱ ἑλληνορωμαϊκῆς ἑορτῆς».*

Εἰσηγητής: Ἐλληλογιμώτατος κ. Παναγιώτης Παχῆς, Ἀναπληρωτῆς Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

4.– Εἰσήγηση: *«Ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα».*

Εἰσηγητής: Ἐλληλογιμώτατος κ. Παναγιώτης Σκαλιτσῆς, Ἐπίκουρος Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

5.– Εἰσήγηση: *«Ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων - Θεοφανείων».*

Εἰσηγητής: Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Νικόλαος Ἰωαννίδης, Τακτικὸς Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

6.– Εἰσήγηση: *«Οἱ ἑορτῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ».*

Εἰσηγητής: Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος κ. Κωνσταντῖνος Καραϊσαρίδης, Λέκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ-

σαλονίκης, Ἐπισκέπτης Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κραϊόβας τῆς Ρουμανίας.

7.– Εἰσήγηση: «*Οἱ ἐορτὲς τῆς Ἀναλήψεως καὶ τῆς Πεντηκοστῆς*».

Εἰσηγητής: Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος κ. Θεόδωρος Κουμαριανός, Λέκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

8.– Εἰσήγηση: «*Ἡ ἐορτὴ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου*».

Εἰσηγητής: Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος κ. Δημήτριος Τζέρπος, Λέκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

9.– Εἰσήγηση: «*Ἡ Κυριακὴ*».

Εἰσηγητής: Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Νικόδημος Σκρέττας, Λέκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

10.– Εἰσήγηση: «*Οἱ Θεομητορικὲς ἐορτὲς*».

Εἰσηγητής: Ἐλληλογιμώτατος κ. Γεώργιος Φίλιππος, Ἀναπληρωτῆς Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

11.– Εἰσήγηση: «*Οἱ ἐορτὲς τῶν ἀγίων*».

Εἰσηγητής: Ἐλληλογιμώτατος κ. Συμεὼν Πασχαλίδης, Ἐπίκουρος Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

12.– Εἰσήγηση: «*Κοσμικὲς ἐορτὲς*».

Εἰσηγητής: Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης Δρ. κ. Γεώργιος Χρυσοστόμου, Πρωτοσύγκελλῆλος Ἱ. Μητροπόλεως Βερροίας, Ναούσης καὶ Καμπανίας.

13.– Εἰσήγηση: «*Λειτουργικὲς καὶ ποιμαντικὲς συνέπειες τῆς διορθώσεως τοῦ ἡμερολογίου*».

Εἰσηγητής: κ. Διονύσιος Μπιλάλης - Ἀνατολικιώτης, Καθηγητῆς Θεολόγος, Ἐπιμελητῆς τῶν «Διπτύχων» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

14.– Εἰσήγηση: «*Χριστιανικὲς ἐορτὲς καὶ σύγχρονη Κοινωνία*».

Εἰσηγητής: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Νικόλαος.

Κάθε Συνεδρία κατεκλείετο μὲ συζήτηση ἐπὶ τῶν Εἰσηγήσεων μεταξὺ τῶν Συνέδρων καὶ Εἰσηγητῶν καὶ μετὰ τὸ πέρας ὧν τῶν Συνεδριῶν διατυπώθησαν τὰ γενικὰ συμπεράσματα καὶ οἱ σχετικὲς προτάσεις.

Στὰ πλαίσια τοῦ Ἡ΄ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου ἐτελέσθησαν ἑρὲς Ἀκολουθίες καὶ τὴν προτελευταία ἡμέρα, 19.9.2006, πρὸ τῆς πέμπτης Συνεδρίας ἐτελέσθη Θεία Λειτουργία στὸν Καθεδρικό Ἱερό Ναὸ τοῦ Ἀγίου Νικολάου, τοῦ Βόλου.

Φορεὺς διοργανώσεως τοῦ Συνεδρίου ἦταν ἡ Εἰδικὴ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως.

**ΟΙ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ
ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ
ΟΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ
ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
ΝΟΜΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ
(μετὰ τὶς τροπο-
ποιήσεις τῆς Ι.Σ.Ι.)**

Τὸ κυρωτικὸ σύστημα τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ οὐσιώδες μέρος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐννόμου τάξεως, ὅλως διάφορον ἐν ὄψει τῶν σκοπῶν τοὺς ὁποίους ἐπιδιώκει, ἀπὸ τὸ σύστημα ποινικῆς καταστολῆς τῆς ἐννόμου τάξεως τῆς Πολιτείας. Ἡ ἰδιαιτερότητα αὐτῆ ὄχι μόνον δηλώνεται ρητῶς ἤδη διὰ τοῦ πρώτου ἄρθρου τοῦ σχεδίου νόμου, ἀλλὰ καὶ προβάλλεται μὲ σαφήνεια δι' ὅλων τῶν διατάξεών του. Ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ ἐξαρθεῖ ἡ ὀρολογικὴ διαφοροποίηση τοῦ σχεδίου ἀπὸ ἀντίστοιχα κείμενα τῆς κοσμικῆς ποινικῆς νομοθεσίας, διὰ τῆς ὁποίας, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν σὲ ἐλάχιστες καὶ ὅλως ἐξαιρετικὲς περιπτώσεις γινόμενῃ παραπομπῇ σὲ διατάξεις τοῦ Κώδικα τῆς Ποινικῆς Δικονομίας, ἐκδηλώνεται ἡ προσπάθεια τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς νὰ ἀποσυνδέσει τὴν ἀπονομὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαιοσύνης ἀπὸ τὴν ἱκανοποίηση τῆς ποινικῆς ἀξιώσεως τῆς Πολιτείας. Τὸ πλαίσιο ὅμως, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐκινήθη ἡ ἐπιτροπὴ, ὑπῆρξε πολὺ στενὸ, περιοριζόμενον ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀπὸ τὶς ἐπιταγὰς τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὴν ὑποχρέωση σεβασμοῦ διατάξεων τόσο τοῦ διεθνοῦς δικαίου ὅσο καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ, καὶ μάλιστα αὐξημένης τυπικῆς ἰσχύος. Ἡ προσπάθεια αὐτῆ τῆς ἐπιτροπῆς δὲν τελεῖ σὲ δυσαρμονία πρὸς τὴν χρησιμοποίηση τοῦ ὄρου «ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια» στὸ σχέδιο, δοθέντος ὅτι ὁ ὅρος αὐτὸς ἀπαντᾷ στὶς πηγὰς τοῦ κανονικοῦ δικαίου τῶν πρώτων αἰώνων, πρὶν ἢ ἐμφανιστεῖ στὶς χρονικῶς καὶ λειτουργικῶς ἀντίστοιχες πηγὰς τοῦ κοσμικοῦ δικαίου.

Ἰπὸ τὰ ἀνωτέρω δεδομένα οἱ σημαντικότερες καινοτομίες τοῦ σχεδίου εἶναι:

1. Ἡ συστηματικὴ διάρθρωση τῆς ὕλης τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικονομικοῦ δικαίου ἐπὶ τῇ βάσει τῆς σειρᾶς τῶν διαδοχικῶν σταδίων τῆς ἐκκλησιαστικῆς δίκης ἀπὸ τῆς συγκροτήσεως καὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων μέχρι τῆς σχέσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς δίκης μὲ τὴν διεξαγόμενη ἐνώπιον τῶν κοσμικῶν ποινικῶν δικαστηρίων. Τοιοῦτοτρόπως διευκολύνεται οὐσιαστικῶς τὸ ἔργον ὄχι μόνον τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστῶν ὅλων τῶν βαθμῶν, ἀλλὰ καὶ γενικότερον ὅσων ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἀπονομὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαιοσύνης, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα προεκάλουν οἱ πανθομολογούμενες νομοτεχνικὲς ἀτέλειες τοῦ ἰσχύοντος νόμου 5383/1932.

2. Ἡ κατ' ἀρχὴν, λόγῳ τῆς ἰδιάζουσας φύσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαιοσύνης, περιορισμένη δημοσιότης τῶν συνεδριάσεων τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων διευρύνεται διὰ τῆς προσθήκης καὶ τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα θὰ προτείνει ὁ ἴδιος ὁ ἐγκαλούμενος.

3. Ἡ εἰσαχθεῖσα διὰ τοῦ Ν. 1700/1987 δυνατότης παραστάσεως λαϊκῶν συνηγόρων (δικηγόρων) ἐνώπιον τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων διατηρεῖται. Πέραν τούτου ὁ ἐγκαλούμενος θὰ ἔχει ἐφεξῆς τὸ δικαίωμα νὰ παρίσταται καὶ διὰ συνηγόρου, δηλαδὴ νὰ ἐκπροσωπεῖται στὸ ἀκροατήριον ἀπὸ τὸν ἢ τοὺς συνηγόρους του χωρὶς νὰ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ προσέλθει ὁ ἴδιος, ἐκτὸς ἂν τὸ δικαστήριον κρίνει ὅτι εἶναι ἀπαραίτητὴ ἡ προσωπικὴ του ἐμφάνιση γιὰ τὴν ἐξακρίβωση τῆς ἀλήθειας.

4. Οἱ δύο ἱερεῖς πού μετέχουν ὡς τακτικά μέλη στή συγκρότηση τῶν ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων, ἐφεξῆς πρῶτον δὲν θὰ διορίζονται, ὅπως μέχρι τοῦδε, ἀλλὰ θὰ ἐκλέγονται ἀπὸ τὸν κληρο τῆς οἰκείας Μητροπόλεως καὶ δεύτερον, θὰ ἔχουν καὶ αὐτοὶ ἀποφασιστικὴ ψήφο, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐὰν προεδρεύει ἢ ὄχι ὁ Μητροπολίτης.

5. Ἐφεξῆς οἱ μάρτυρες θὰ ἐξετάζονται ὄχι μόνον ἀπὸ τὸν ἀνακριτῆ, ἀλλὰ θὰ ἐμφανίζονται καὶ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ὥστε νὰ σχηματίζουν οἱ δικασταὶ προσωπικὴ γνώμη ὡς πρὸς τὴν ἀξιοπιστία τοῦ μάρτυρα. Ἡ μεταβολὴ αὐτῆ, διὰ τῆς ὁποίας καταργεῖται ἢ μέχρι τοῦδε ἰσχύουσα περιορισμένη προφορικότης τῆς διαδικασίας, θὰ συμβάλει οὐσιαστικῶς στὴν ἐξακρίβωση τῆς ἀλήθειας κατὰ τὴν ἐκδίκαση τῶν ὑποθέσεων, ἐπειδὴ, ἐν ὄψει τοῦ οὕτως ἢ ἄλλως ἐπισημασθέντος τοῦ ἐμπαρτύρου μέσου ἀποδείξεως, δὲν εἶναι σκόπιμο νὰ στηρίζεται ἡ κρίση τοῦ δικαστηρίου στὴν ἀνάγνωση μόνο τῆς καταθέσεως τοῦ μάρτυρα κατὰ τὴν προδικασία.

6. Γιὰ τὴν τήρηση τῆς ἀρχῆς τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἀμεροληψίας τοῦ δικαστηρίου, ἡ ὁποία ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὸ ἄρθρο 6 τῆς Εὐρωπαϊκῆς Συμβάσεως Δικαιωμάτων τοῦ Ἄνθρώπου, συνιστῶνται διὰ τοῦ σχεδίου εἰδικὰ ὄργανα, τὰ ὁποῖα θὰ ἀσκοῦν τὴ διώξη, ὁ Πρωτεύδικος γιὰ τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Ἑκδικοὶ τῶν Μητροπόλεων γιὰ τοὺς λοιποὺς κληρικοὺς καὶ τοὺς μοναχοὺς. Τὰ εἰδικὰ αὐτὰ ὄργανα θὰ ὀρίζουν καὶ τοὺς ἀνακριτές. Τοιοῦτοτρόπως δὲν θὰ ἐμπλέκονται εἰς τὴν ἄσκηση τῆς διώξεως καὶ τὴν διενέργεια τῆς ἀνακρίσεως οἱ Ἐπίσκοποι, εἰς τοὺς ὁποίους ἐπιφυλάσσεται, σύμφωνα μὲ τοὺς ἱεροὺς κανόνες, τὸ κυρίως δικαιοδοτικὸν ἔργον.

7. Λαμβάνονται μέτρα γιὰ τὴν ἐπιτάχυνση τῶν διαδικασιῶν, ὅπως ἡ ἐπιταγὴ νὰ ὀλοκληρώνεται ἡ ἀνάκριση ἐντὸς τριμήνου ἀπὸ τὸν ὄρισμό τοῦ ἀνακριτῆ, καὶ γιὰ τὴν ἀποφυγὴ ἄσκοπων ἐνεργειῶν, ὅπως ἡ μὴ διενέργεια ἀνακρίσεως ἐπὶ βεβαιωμένων ἀπὸ τὴν κοσμικὴ ἀρχὴ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀδικημάτων. Θεσπίζονται ἐπίσης διατάξεις, μὲ τίς ὁποῖες ἐξασφαλίζεται τὸ ἀδιάσπαστον τῆς ἀνακρίσεως καὶ ἡ ἐνότης κατὰ τὴν κρίση τῶν ὑποθέσεων. Εἰς τὸ πλαίσιον αὐτὸ καθιερώνεται δικαίωμα τοῦ ἀνακριτῆ νὰ διεξάγει τὸ ἔργο του

καὶ ἐκτὸς τῆς ἔδρας του μέσα στὴν περιφέρεια ἄλλης Μητροπόλεως, ὅπως προβλέπει ὁ ἰσχύων νόμος. Καθιερώνεται ἀκόμη ἀπὸ τὸ σχέδιον ἀρμοδιότης τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων λόγω συναφείας καὶ λόγω συναιτιότητος, ὥστε νὰ ἀποφεύγεται ὁ κατακερματισμὸς τῶν ὑποθέσεων καί, ἐνδεχομένως, ἡ ἔκδοση ἀντιφατικῶν ἀποφάσεων.

8. Τὰ πρακτικὰ καὶ ἡ ἀπόφαση τοῦ δικαστηρίου θὰ συντάσσονται ἐφεξῆς σὲ ἐνιαῖο κείμενο, ὥστε νὰ ἀποβαίνει εὐχερέστερος ὁ ἔλεγχος τῆς αἰτιολογίας τῆς ἀποφάσεως.

9. Εἰσάγεται ἡ εἰδικὴ διαδικασία τῆς ἐπαναλήψεως τῆς διαδικασίας ὥστε νὰ εἶναι ὅποτεδήποτε, ἀκόμη καὶ μετὰ θάνατον, δυνατὴ ἡ ἀποκατάσταση κληρικοῦ ἢ μοναχοῦ πού καταδικάστηκε μὲ βία πλαστὰ ἔγγραφα ἢ ψευδεῖς μαρτυρικὲς καταθέσεις, ἐφ' ὅσον ἡ πλαστότητα τῶν ἐγγράφων καὶ τὸ ἀναληθὲς τῶν καταθέσεων ἀποδεικνύεται μὲ ἀμετάκλητες ἀποφάσεις ποινικοῦ δικαστηρίου. Μὲ τὴν ἐπανάληψη τῆς διαδικασίας ἀντικαθίσταται ἡ προβλεπόμενη στὸ ἄρθρο 4 στοιχ. ι' τοῦ Ν. 590/1977 αἴτηση ἀναθεωρήσεως κατὰ τελεσιδίκων ἀποφάσεων πού ἐκδόθηκαν ἐναντίον πρεσβυτέρων, διακόνων ἢ μοναχῶν, ἐπειδὴ ἀντὶ γιὰ ἓνα ἐνδικο μέσο ἀσαφοῦς περιεχομένου προκρίθηκε ἡ καθιέρωση μιᾶς διαδικασίας μὴ ὑπαγόμενης σὲ προθεσμίες γιὰ τὴν ἐξακρίβωση τῆς ἀλήθειας.

10. Στὸ προβλεπόμενο ἀπὸ τὸ ἰσχῶν δίκαιο σύστημα κυρώσεων εἰσάγονται οἱ ἀκόλουθες ἐλαφρύνσεις: α) Οἱ περιουσιακὲς κυρώσεις, ὅταν ἐπιβάλλονται εἴτε αὐτοτελῶς εἴτε ὡς παρεπόμενη κύρωση ἐπὶ ἀργίας, παύουν νὰ ἀφοροῦν στὸ σύνολο τῶν ἀποδοχῶν καὶ περιορίζονται στὸ 1/3, β) ὁ σωματικὸς περιορισμὸς ὑπὸ οἰανδήποτε μορφή καταργεῖται γενικῶς, γ) ἀργία πού ἔχει ἐπιβληθεῖ μὲ περισσότερες ἀποφάσεις συγχωνεύεται σὲ μία συνολικὴ κύρωση καὶ δ) καταργεῖται ἡ ἐπιβολὴ τῶν δικαστικῶν ἐξόδων στὸν καταδικασθέντα.

11. Κατὰ τὴν ἀπονομὴ χάριτος προεδρικὸ διάταγμα θὰ ἀπαιτεῖται μόνον ἐφ' ὅσον ἡ χάρις ἀφορᾷ σὲ Ἀρχιερέα. Στὶς λοιπὲς περιπτώσεις ἡ χάρις θὰ ἀπενέμεται μόνον σὲ ἀπόφαση τῆς Δ.Ι.Σ., ἀπλουστευμένης τοιοῦτοτρόπως τῆς σχετικῆς διαδικασίας.

**Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ
ΚΑΙ Η ΕΚΛΟΓΗ
ΔΥΟ ΝΕΩΝ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ
(10-13.10.2006)**

**Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

Συνήλθε τὴν Τρίτη, 10ῃ Ὀκτωβρίου 2006, σὲ πρώτη τακτικὴ Συνεδρία ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου στὴν Αἴθουσα Συνεδριῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας.

Πρὸ τῆς Συνεδρίας ἐτελέσθη Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία στὸ Καθολικὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πετρακῆ, ἱερουργούντος τοῦ νεωτέρου τῆ τάξει Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Παύλου. Μετὰ τὸ πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας τελέσθηκε Τρισάγιο ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν Μακαριστῶν Μητροπολιτῶν Κορίνθου κυροῦ Παντελεήμονος καὶ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κυροῦ Θεοφίλου.

Περὶ τὴν 9ῃ πρωϊνῇ, στὴ μεγάλη Αἴθουσα τῶν Συνεδριῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐψάλη ἡ Ἀκολουθία γιὰ τὴν ἑναρξὴ τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἀναγνωσθέντος τοῦ Καταλόγου τῶν συμμετεχόντων Ἱεραρχῶν, διεπιστώθη ἡ ἀπουσία τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Λευκάδος κ. Νικηφόρου καὶ Λήμνου κ. Ἱεροθέου, οἱ ὅποιοι ἀπουσίασαν ἠτιολογημένα.

Ἀκολούθως, συνεκροτήθη ἡ Ἐπιτροπὴ Τύπου ἀπὸ τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτες Σύρου, Τήνου, Ἄνδρου, Κέας καὶ Μήλου κ. Δωρόθεο, Πατρῶν κ. Χρυσόστομο καὶ Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἄνθιμο.

Στὴ συνέχεια ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος προσεφώνησε τὰ Μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καὶ ἀνέγνωσε τὴν ἐμπεριστατωμένη Εἰσήγησή του, ἡ ὁποία περιελάμβανε μὲ ἐνάργεια καὶ λεπτομέρειες τὰ ἀπασχολοῦντα τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας θέματα. Ἀναφέρθηκε ἐκτενῶς στὴν μετὰ προσοχῆς ἐκλογή τῶν Ἐπισκόπων, οἱ ὅποιοι πρέπει νὰ διακρίνονται γιὰ τὴν βαθεῖα πνευματικότητά τους, τὸ ἐκκλησιαστικὸ τους φρόνημα, τὸν νοῦν Χριστοῦ, τὴν ἀφοσίωσή τους στὴν Ἐκκλησία, τὴν πίστη καὶ τὸν ἱεραποστολικὸ τους ζῆλο, τὴν εὐρεῖα γνώση τῶν συμβαινόντων στὴν κοινωνία. Ἐπίσης ὅτι ὀφείλουν νὰ παρακολουθοῦν μὲ ἀνύστακτο ἐνδιαφέρον τὶς ἐξελίξεις τοῦ κόσμου καὶ νὰ σπουδάζουν τὰ νέα ρεύματα ποὺ διασταυρῶνται ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος, ὥστε νὰ τὰ ἀντιμετωπίζουν μὲ ἐπιτυχία.

Ἀναφέρθηκε στὸν πρὸς συζήτηση προτεινόμενο νέο Νόμο γιὰ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Δικαστήρια, στὸ ζήτημα τῆς ἐφαρμογῆς τῶν Ἀποφάσεων τῆς Τακτικῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Ὀκτωβρίου 2005, στὴ β' φάση τοῦ διαλόγου Ἐκκλησίας - Κοινωνίας, στὸ ζήτημα τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Συντάγματος καὶ τῆς ἐκστρατείας ὑπὲρ τοῦ χωρισμοῦ Ἐκκλησίας - Πολιτείας, στὸ θέμα τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ Τεμένους στὴν Ἀθήνα, στὸ νέο Νόμο γιὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἐκπαίδευση, στὸ ζήτημα τοῦ σκηνώματος τοῦ Ἱερομονάχου π. Βησσαρίωνα, στὸ κινηματογραφικὸ ἔργο «Κώδικας Ντὰ Βίντσι», στὸ κοινωνικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, στὴ συμμετοχὴ τῆς Ἐκκλησίας στὸ Γ' Κ.Π.Σ. Τόνισε τὴν ἀνάγκη ἐνισχύσεως τῶν Ἐνοριῶν, τὴν ὑποχρέωσή τῆς

ἐντάσεως τῶν προσπαθειῶν γιὰ τὴ Νεολαία, στὴν ἀποδοθεῖσα τιμὴ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας στοὺς σεμνοὺς καὶ ταπεινοὺς ἐργάτες τοῦ πνεύματος. Ἐνημέρωσε γιὰ τὸ τριετὲς ἀναπτυξιακὸ πρόγραμμα ποὺ ὀλοκληρῶναι ἡ Ε.Κ.Υ.Ο. καὶ ἐξήρε τὴν ἀνάγκη ἡ Ἐκκλησία νὰ ἀνοιχθεῖ στὸ μέλλον καὶ νὰ μὴν κλείνεται στὸν ἑαυτὸ Της.

Τέλος ἐνημέρωσε γιὰ τὴν πρόσφατη συνάντησή του μὲ τὸν Πρωθυπουργὸ κ. Κωνσταντῖνο Καραμανλὴ καὶ ὑπογράμμισε τὸ μεγάλο πρόβλημα ποὺ θὰ ἀντιμετωπίσει ἡ Ἐκκλησία μὲ τὴν προσπάθεια τοῦ σταδιακοῦ θρησκευτικοῦ ἀποχρωματισμοῦ τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος ὡς Ἀντιπρόεδρος τοῦ Σώματος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας ἀντιφώνησε ἐκ μέρους τῶν Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν καὶ ἐπεσήμανε τὸν σεβασμὸ ὄλων στὸ Συνοδικὸ Θεσμὸ τῆς Ἐκκλησίας.

Στὴ συνέχεια ἡ Ι.Σ.Ι. προέβη στὴν ψήφιση τοῦ Καταλόγου τῶν προταθέντων γιὰ τὴν ἐγγραφή τους στὸν Κατάλογο «Τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν Ἐκλογίμων».

Κατόπιν ἄρχισε ἡ ψηφοφορία περὶ τοῦ τρόπου πληρώσεως τῶν δύο κενῶν Μητροπολιτικῶν Ἐδρῶν, μὲ τὰ ἐξῆς ἀποτελέσματα:

α) Γιὰ τὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως, ἐπὶ ψηφισάντων 76 ἡ πρόταση δι' ἐκλογῆς ἔλαβε 67 ψήφους καὶ ἡ πρόταση διὰ καταστάσεως 9 ψήφους. Ἔτσι ἡ Ἱεραρχία ἀπεφάνθη ὑπὲρ τῆς πληρώσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως δι' ἐκλογῆς.

β) Γιὰ τὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Κορίνθου ἐπὶ ψηφισάντων 76 ἡ πρόταση δι' ἐκλογῆς ἔλαβε 48 ψήφους καὶ ἡ πρόταση διὰ καταστάσεως 26 ψήφους. Εὐρέθησαν ἀκόμη 2 ἄκυρες ψήφοι. Ἔτσι ἡ Ἱεραρχία ἀπεφάνθη ὑπὲρ τῆς πληρώσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορίνθου δι' ἐκλογῆς.

Ἀκολούθησε ἡ διαδικασία τῆς πληρώσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως δι' ἐκλογῆς. Γιὰ τὴν κατάριση τοῦ τριπροσώπου ἐπὶ συνόλου 76 ψηφισάντων ἔλαβαν:

- 1) Ἀρχιμ. Ἱερεμίας Φούντας ψήφους 52,
- 2) Ἀρχιμ. Θεόκτιστος Κλουκίνας ψήφους 39,
- 3) Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Τσιρίγκας ψήφους 19.

Ἐπὶ τῆς δευτέρας ψηφοφορίας, καὶ γενομένης τῆς διαλογῆς τῶν ψήφων, ἀνεδείχθη Μητροπολίτης Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Ἱερεμίας Φούντας, μὲ 48 ψήφους, ἐπὶ συνόλου 76 ψηφισάντων, ἐνῶ ἔλαβε 26 ψήφους ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Θεόκτιστος Κλουκίνας. Ἐπίσης εὐρέθησαν 2 λευκὲς ψήφοι.

Στὴ συνέχεια ἄρχισε ἡ διαδικασία πληρώσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορίνθου δι' ἐκλογῆς. Γιὰ τὴν κατάριση τοῦ τριπροσώπου ἐπὶ συνόλου 75 ψηφισάντων ἔλαβαν:

- 1) Ἀρχιμ. Διονύσιος Μάνταλος ψήφους 63,
- 2) Ἀρχιμ. Ἀντώνιος Ἀβραμιώτης ψήφους 10,
- 3) Ἀρχιμ. Δωρόθεος Μουρτζοῦκος ψήφους 9.

Ἐπὶ τῆς δευτέρας ψηφοφορίας, καὶ γενομένης τῆς διαλογῆς τῶν ψήφων, ἀνεδείχθη Μητροπολίτης Κορίνθου ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Διονύσιος Μάνταλος, μὲ 59 ψήφους, ἐπὶ συνόλου 75 ψηφισάντων, ἐνῶ ἔλαβαν 2 ψήφους ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Ἀντώνιος Ἀβραμιώτης καὶ 1 ψήφο ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Δωρόθεος Μουρτζοῦκος. Εὐρέθησαν ἀκόμη 12 λευκὲς ψήφοι καὶ 1 ἄκυρη.

Μετὰ τὴν ὀλοκλήρωση τῆς Ψηφοφορίας ἀκολούθησε τὸ Μικρὸ Μήνυμα τῶν δύο νεοεκλεγέντων Μητροπολιτῶν.

Ἐπειτα καὶ κατὰ τὴν κρατοῦσα Ἐκκλησιαστικὴ Τάξη, οἱ ἐψηφισμένοι Μητροπολίτες Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ. Ἱερεμίας καὶ Κορίνθου κ. Διονύσιος ἔδωσαν τὸ Μέγα Μήνυμα ἐντὸς τοῦ Καθολικοῦ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πετράκη, χοροστατοῦντος τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, ἐπὶ παρουσία πολλῶν Ἱεραρχῶν, Κληρικῶν καὶ Λαϊκῶν Χριστιανῶν.

Οἱ χειροτονίες τῶν νέων ἐψηφισμένων Μητροπολιτῶν Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ. Ἱερεμίου καὶ Κορίνθου κ. Διονυσίου ἐτελέσθησαν τὸ Σάββατο 14 Ὀκτωβρίου 2006 καὶ τὴν Κυριακὴν 15 Ὀκτωβρίου 2006 ἀντιστοίχως, στὸν Ἱερὸ Καθεδρικὸ Ναὸ τῶν Ἀθηνῶν.

(Ἡ Ἐπιτροπὴ Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας)

**ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ
ΣΗΜΕΙΩΜΑ
ΤΟΥ ΣΕΒ.
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΟΡΙΝΘΟΥ
κ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ**

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κορίνθου κ. Διονύσιος ἐγεννήθη στίς 25 Ἀπριλίου 1952 εἰς Ἀθήνας (Ν. Ψυχικόν).

Παρακολούθησε τίς στοιχειώδεις ἐγκύκλιες σπουδές του στήν Ἀθήνα καί τίς ἀκαδημαϊκές του στήν Θεολογική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καί μαθήματα στό Μεταπτυχιακὸ Τμήμα τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Χριστιανική Φιλοσοφία, Παιδαγωγικά).

Μοναχὸς ἐκάφη στίς 29 Ἰουνίου 1970 στήν Ἱερὰ Μονή «Χρυσοπηγῆς» Δίβρης - Ἡλείας.

Διάκονος χειροτονήθηκε στίς 18 Ἰανουαρίου 1974 ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Μητροπολίτη Ἡλείας κυρὸ Ἀθανάσιο στὸν Πύργο Ἡλείας.

Τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας (11.3.1979) χειροτονήθηκε Πρεσβύτερος καί χειροθετήθηκε Ἀρχιμανδρίτης στήν Χαλκίδα διὰ χειρῶν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου πρώην Χαλκίδος κ. Χρυσοστόμου.

Τὸ 1977 διορίσθηκε Ἱεροκήρυξ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκίδος, τὸ 1978 Γενικὸς Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος καί τὸ 1990 Πρωτοσύγκελλος τῆς αὐτῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κορίνθου κ. Διονύσιος

Τὸ 2002 τοποθετήθηκε Ἀναπληρωτὴς Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ Διευθυντὴς Ὑπηρεσιῶν αὐτῆς.

Διετέλεσε Διευθυντὴς τοῦ Οἰκοτροφείου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκίδος. Ὁργάνωσε καὶ λειτούργησε Σχολὲς Καταρτίσεως Στελεχῶν (Κατηχητῶν, Κατασκηνωτικῶν, Ἀντιαιρετικῶν Ἀγῶνος). Ὑπῆρξε Ὑπεύθυνος Νεότητος καὶ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκίδος καὶ τῆς δημιουργίας 25 Πνευματικῶν Κέντρων καὶ τῶν συγχρόνων Κατασκηνώσεων αὐτῆς εἰς Ἦλια Εὐβοίας.

Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν διακονεῖ ὡς Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κέντρου Πρόληψης Ναρκωτικῶν Νομοῦ Εὐβοίας.

Τὸ 1992 κατέστη Ἀναπληρωτὴς Γεν/κὸς Δ/ντῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ὡς Διευθυντὴς Ὑπηρεσιῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας εἶχε τὴν εὐθύνη τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος τῆς Ἁγίας Βαρβάρας

Αἰγάλεω καὶ τῶν παρ' αὐτῷ Φοιτητικοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου, τῆς Αἰθούσης Τελετῶν, τοῦ Μουσείου καὶ τῶν λοιπῶν χώρων αὐτοῦ.

Στὶς 13.03.06, προτάσει τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, ὁμοφώνως διορίσθη Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, θέσιν τὴν ὁποίαν διετήρησε μέχρι τῆς ἐκλογῆς του διὰ τὴν Ἱερὰ Μητρόπολιν Κορίνθου καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἠργάσθη ἀόκνως.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κορίνθου συνέγραψε ἄρθρα, ἔδωσε διαλέξεις, ἔλαβε μέρος σὲ Συνέδρια καὶ ἔκαμε πολλὰς ραδιοφωνικὰς καὶ τηλεοπτικὰς ἐκπομπὰς, θεολογικοῦ κοινωνικοῦ καὶ ἐθνικοῦ περιεχομένου.

Ἀπὸ ἐτῶν εἶναι παραγωγὸς τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ γιὰ πολλὰς ἀπὸ τὶς δραστηριότητες αὐτοῦ ἔτυχε τῆς εὐαρεσκείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

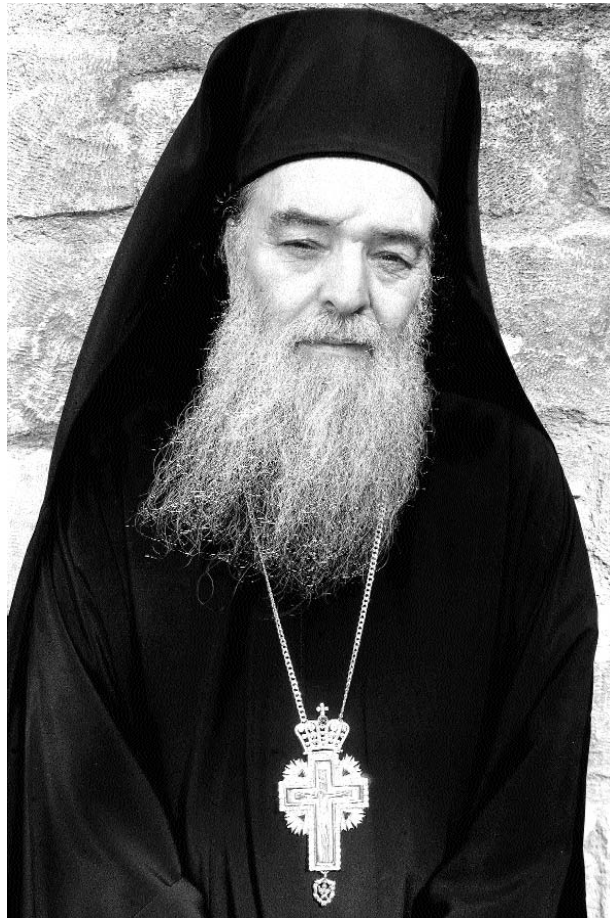

**ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ
ΣΗΜΕΙΩΜΑ
ΤΟΥ ΣΕΒ.
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΓΟΡΤΥΝΟΣ ΚΑΙ
ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΕΩΣ
κ. ΙΕΡΕΜΙΑ**

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ. Ἱερεμίας ἐγεννήθη τὸ ἔτος 1941 εἰς Ναύπακτον τῆς Αἰτωλοακαρνανίας καὶ ὑπῆρξε ὀρφανὸς ἐκ βρεφικῆς ἡλικίας, διότι τὸ ἴδιο ἔτος τῆς γεννήσεώς Του ὁ πατήρ Του ἔπεσε μαχόμενος ὑπὲρ πατρίδος εἰς τὰ ὄρη τῆς Ἀλβανίας.

Ἠγάπησε τὰ Ἱερὰ Γράμματα ἐκ βρεφικῆς ἡλικίας καὶ τὸ ἔτος 1960 εἰσήχθη, κατόπιν ἐξετάσεων, εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐξ ἧς ἔλαβεν τὸ πτυχίον τὸ ἔτος 1964. Ὑπῆρξε ἐπιμελὴς μαθητῆς τοῦ ἀλήστου μνήμης πεφημισμένου μακαριστοῦ Διδασκάλου Βασιλείου Βέλλα, μετὰ τοῦ Ὁποίου, καὶ μετὰ τὴν ἐκ τῆς Πανεπιστημιακῆς θέσεώς του ἀποχώρησίν του, εἶχεν πολλὴν ἐπικοινωνίαν πρὸς καταρτισμὸν του ἐπὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Τὸ ἔτος 1969 ἐχειροτονήθη διάκονος καὶ τὸ ἔτος 1972 πρεσβύτερος, λαβὼν καὶ τὸ ὄφρικιον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου, διηκόνησε δὲ ὡς ἱερεὺς καὶ ἱεροκήρυξ

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως
κ. Ἱερεμίας

εἰς διαφόρους Ἱερᾶς Μητροπόλεις (Ἀττικῆς, Φωκίδος, Πειραιῶς, Μεγάρων καὶ Σαλαμῖνος), ἕως δὲ διηκόνει εἰς τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν, ὡς ἱεροκέρυξ Αὐτῆς. Κατὰ τὰ ἔτη 1999 καὶ 2000 διορίσθη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὡς μέλος Ἐπιτροπῶν Αὐτῆς (Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Νεότητος καὶ τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς Μελέτης Ἀρχαιολογίας - Νεοειδωλολατρίας).

Τὴν 5ην Ἰουνίου τοῦ ἔτους 2000 ἀνηγορεύθη μὲ τὸν βαθμὸν Ἄριστα Διδάκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Τμήματος Θεολογίας, μὲ θέμα «*Ἡ περὶ προϋπάρεξως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ*

διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς κατὰ τὸν Ἱερὸν Χρυσόστομον».

Τὴν 23ην Ἰουνίου τοῦ ἔτους 2003 ἐξελέγη Ἐπίκουρος Καθηγητῆς τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν εἰς τὸν Τομέα Βιβλικῶν Σπουδῶν καὶ Πολιτιστικοῦ Βίου τῆς Μεσογείου μὲ τὸ γνωστικὸν ἀντικείμενον «*Εἰσαγωγή καὶ Ἑρμηνεία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀπὸ τοὺς Ο΄*».

Γνωρίζει τὴν Γερμανικὴν, Ἀγγλικὴν, Γαλλικὴν καὶ Ἰταλικὴν γλῶσσαν, ἔτι δὲ καὶ τὴν Ἑβραϊκὴν, διὰ τὴν ἐκ τοῦ πρωτοτύπου κειμένου μελέτην τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

**Προσφώνησις
ἐνώπιον
τῆς Τακτικῆς
Συνόδου
τῆς Ἱεραρχίας**

(10 Ὀκτωβρίου 2006)

Σεβασμιώτατοι καὶ ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ Ἀδελφοί.

Καθηκόντως ὑποδεχόμενοι πάντας ὑμᾶς ἐνταῦθα πρὸς συγκρότησιν τῆς τακτικῆς ταύτης Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, ἐκφράζομεν πρὸς ἅπαντας ὑμᾶς τὴν βαθυτάτην ἡμῶν ἀδελφικὴν συγκίνησιν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἱερᾷ καὶ καταστατικῇ ἡμῶν συνάξει, εἰς τὴν ἀρμοδίαν ἀποβλεπούση σοβούντων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων ἀντιμετώπισιν καὶ ἐπίλυσιν, ἐπ' ἀγαθῷ συμπάσης τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Καὶ εὐχόμεθα ἀπὸ καρδίας ἵνα ἡ κοινὴ ἡμῶν ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι διαβούλευσις ἀποβῆ εὐεργετικὴ διὰ τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ ἐπωφελὴς καὶ λυσιτελὴς διὰ τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ.

Τὰ θέματα τῆς Ἡμερησίας Διατάξεως ἡμῶν, εἶναι ἤδη εἰς ὑμᾶς γνωστά.

1- Τὸ πρῶτον εἶναι ἡ ἐκλογή νέου Ποιμενάρχου εἰς τὴν χηρεύσαν Ἱ. Μητρόπολιν Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως, ἕνεκα παραιτήσεως λόγῳ γήρατος τοῦ θεοφιλῶς ταύτην ἐπὶ 40ετίαν ὄλην διαποιμάναντος μακαριστοῦ Μητροπολίτου πρ. Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κυροῦ Θεοφίλου, τοῦ πρὸς Κύριον μεταστάντος μόλις χθὲς εἰς Σπάρτην παρὰ τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ αὐτῆς κ. Εὐσταθίῳ. Ἡ Ἱ. Σύνοδος, ὡς εἶναι ἤδη γνωστόν, διὰ τοῦ προσφάτως ἐκδοθέντος ὑπ ἀριθμ. 171/2006 Κανονισμοῦ αὐτῆς «Περὶ τῆς ὀφειλομένης μερίμνης πρὸς τοὺς παραιτούμενους ἢ τοὺς ἀπαλλασσομένους τῶν καθηκόντων των λόγῳ ἀνικανότητος Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ἔλαβεν ἀξιόχρεω μέριμναν διὰ τὴν ἀξιοπρεπῆ διαβίωσιν τῶν δι' οἰονδήποτε λόγον παραιτουμένων τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας Σεβ. Μητροπολιτῶν, ὥστε νὰ ἐξασφαλισθοῦν ὑπὲρ αὐτῶν πάντα τὰ ἀνθρωπίνως δυνατὰ καὶ εὐκόσμη πρὸς εἰρηνικὴν αὐτῶν καὶ ἀμέριμον διαβίωσιν, εἰ δυνατόν μάλιστα ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς ὑπ' αὐτῶν διαποιμανθείσης πνευματικῆς ποιμένης. Ὁ δὲ ἐν Χαλανδρίῳ εἰδικὸς πρὸς τοῦτο ξενὼν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς, τοῦ ὁποίου τὸ πρόπλασμα ἐκτίθεται εἰς τὸν ἔξω τῆς αἰθούσης ταύτης χώρον, ἤδη ἐτοιμάζεται καὶ παραδίδεται εἰς χρῆσιν τῶν ἐκ τῶν ἐφησυχάζοντων Ἱεραρχῶν μελλόντων προτιμᾶν τὴν ἐν αὐτῷ ἐγκατάστασιν αὐτῶν καὶ ἀξιοπρεπῆ διαβίωσιν.

Ἐτέρα ἐκλογή εἶναι ἐκείνη εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Κορίνθου, τὴν κενωθεῖσαν διὰ τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου τῆς κυροῦ Παντελεήμονος, ἐπισυμβάσης τὴν 16ην Αὐγούστου ἐ.ἔ. Ἡ Ἱ. Μητροπολις Κορίνθου ἐκ τῶν ἀποστολικῶν, ἱστορικῶν καὶ περιφανῶν Ἱ. Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας μας, ζητεῖ Ποιμενάρχην ἄνδρα σοφόν, ἱκανόν, ἔμπειρον καὶ πνευματικὸν καὶ ἡ Ἱεραρχία ἀσφαλῶς θὰ ἐκλέξει τὸν καταλληλότερον μεταξὺ πολλῶν διὰ νὰ τὸν ἀποστείλει εἰς Κόρινθον, εἰς διαδοχὴν τοῦ ἀειμνήστου Παντελεήμονος καὶ πρὸς ἐπιμελεστέραν καὶ καρποβριθεστέραν ποιμαντορίαν κλήρου καὶ λαοῦ αὐτῆς. Τοιαύτη εἶναι ἡ εὐλογος ἀξίωσις τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Παραλλήλως πρὸς τὰς δύο ταύτας ἐκλογὰς πρόκειται, ἐὰν δεήσει, νὰ προαχθῆ εἰς Ἐπίσκοπον ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱ. Συνόδου.

2- Τὸ δεύτερον θέμα εἶναι ἡ γνωστοποίησις εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον καὶ ἡ ὑπ' αὐτῆς ἐπεξεργασία τοῦ νέου σχεδίου νόμου περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας, τὸ ὅποιον προῆλθε κατόπιν

σπουδαίας και ἐπιπόνου προεργασίας ειδικῆς ὑπὸ τὴν προεδρίαν ἡμῶν Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία και προέβη εἰς βαθείας τομὰς ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν και δικονομικῶν διατάξεων τοῦ νέου τούτου σχεδίου, τοῦτο μὲν πρὸς ἐκσυγχρονισμόν τῆς ἀπονομῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης, τηρουμένου κατὰ τὸ ἐφικτὸν τοῦ Ἱεραρχικοῦ πολιτεύματος τῆς ἐπισκοποκεντρικῆς Ἐκκλησίας, τοῦτο δὲ πρὸς ὑπέρβασιν πολλῶν παραλείψεων και ἀτελειῶν τοῦ ἰσχύοντος σχετικοῦ νόμου, τοῦ πρὸ 80ετίας περιπίου ψηφισθέντος και ἔκτοτε μὲ ἐλαφρὰς τροποποιήσεις ἐφαρμοζομένου ὑπὸ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἰσχύος τοῦ νόμου ἐκείνου ἐπεσημάνθησαν ὑπὸ ειδικῶν ἐπιστημόνων τοῦ Κανονικοῦ και τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου αἱ ἐλλείψεις και παραλείψεις του, ἰδίως εἰς τὸν τομέα τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων τῶν κατηγορουμένων κληρικῶν, ἐνῶ πολλαχόθεν ἠκούοντο φωναὶ ἐπικριτικαὶ ἔνεκα τῆς μὴ προσαρμογῆς τῶν διατάξεων αὐτοῦ πρὸς τὰ κεκτημένα τοῦ συγχρόνου πολιτειακοῦ δικαίου συστήματος. Ἀποτέλεσμα τῶν ἐπικρίσεων τούτων ὑπῆρξε τοῦτο μὲν ἡ ὑποβάθμισις τῆς ἐννοίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν κληρικῶν και τῶν λαϊκῶν, τοῦτο δὲ ἡ ἀκύρωσις ὑπὸ τοῦ Σ.τ.Ἐ. πολλῶν διαδικασιῶν, ἐρχομένων εἰς εὐθείαν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ δικονομικὰ κεκτημένα τοῦ κοσμικοῦ δικαίου, και δὴ και πρὸς τὸ ἄρθρον 6 τῆς Συμβάσεως τῆς Ρώμης περὶ τῶν Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων. Αἱ Συμβάσεις αὐταὶ καθὼς και τὸ Εὐρωπαϊκὸν Δίκαιον ὑπέρκεινται, ὡς γνωστὸν, τῶν ἐπὶ μέρους ἐθνικῶν δικαίων και κατισχύουν πάσης ἄλλης ρυθμίσεως. Ἐπομένως, και ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ μὴ τηρηθοῦν βασικαὶ ἀρχαὶ τῶν διεθνῶν δικαϊκῶν νομίμων και εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Δικαιοσύνην.

Διὸ και ἐδῶ ἀνεφύη, διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν, ἀλλὰ μετὰ ἐπιτακτικῆς, ὡς ἐλέχθη ἤδη, ἐπιμονῆς τὸ περιώνυμον ζήτημα τῆς σχέσεως μεταξὺ κανονικότητος και νομιμότητος, δεδομένων τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας-Πολιτείας ἐν Ἑλλάδι. Πρόκειται διὰ τὴν σχέσιν μεταξὺ Ἱ. Κανόνων και Νόμων, ἰδίως ὅταν ὑπάρχει σύγκρουσις μεταξὺ τῶν. Ἡ περίπτωσις ἐμφανίζεται κατὰ κύριον λόγον ἐκεῖ ἔνθα, ὡς συμβαίνει εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ Ἐκκλησία διοικεῖται και διὰ τῶν νόμων

τοῦ κράτους. Ἡ ἀκυρωτικὴ ἔναντι τῶν ἐξωτερικῶν, στοιχείων τῶν ἀποφάσεων τῶν ἐκκλησιαστικῶν Ὁργάνων ἀρμοδιότης τῶν οἰκείων κρατικῶν Δικαστηρίων, ἐξικνουμένη και μέχρι πλήρους ἐξαφανίσεως τῶν ἐξ αὐτῶν μὴ συμπλευσῶν μὲ τὰς στοιχειώδεις ἀρχὰς τῆς ἐννόμου τάξεως, ἐξαναγκάζει τὴν Ἐκκλησίαν νὰ εὐθυγραμμίζεται πρὸς ὅσα οἱ νόμοι ἐπιτάσσουν, οἵτινες, κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Σ.τ.Ἐ., δύνανται νὰ τροποποιοῦν ἀκόμη και Ἱ. Κανόνας μὴ θεμελιώδεις διὰ τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἡ Ἐπιτροπὴ ἀντιμετώπισε κατὰ τὸν πλέον προσήκοντα τρόπον, ὥστε νὰ παύσει ὁ διασυρμὸς τῆς ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης ὡς δῆθεν ἀναχρονιστικῆς, ἀπανθρώπου και μεσαιωνικῆς, κινουμένης κατὰ κανόνα εἰς βάρος δῆθεν τοῦ ἱεροῦ κλήρου και τῶν μοναχῶν, και ταυτοχρόνως νὰ τηρηθοῦν στοιχειώδεις κανόνες σεβασμοῦ πρὸς τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου και χρηστῆς διαχειρίσεως τῆς πνευματικῆς ἐξουσίας τῶν Ἐπισκόπων. Πρὸς τούτοις εἶναι ἀνάγκη νὰ τονισθῇ ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι βεβαίως ἱεραρχικὴ, ἀλλ' ὄχι ἱεροκρατικὴ. Ἀλλὰ περὶ πάντων τούτων θὰ ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἐνημερώσω τὸ Ἱερὸν τοῦτο Σῶμα κατὰ τὴν αὐριανὴν συνεδρίαν, ὅτε και θὰ μᾶς ἀπασχολήσουν αἱ διατάξεις τοῦ σχετικοῦ νομοσχεδίου, τὸ ὁποῖον ἐγκαίρως ἐτέθη ὑπ' ὄψιν πάντων ὑμῶν ἡδὴ ἀπὸ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ.

3- Τρίτον θέμα εἶναι ὁ β' διάλογος Ἐκκλησίας-Κοινωνίας πού ὀργανώθη εἰς Βόλον τὸ Σάββατον 6.5.06 μὲ θέμα «Ἀγιότητα και ἐκκοσμίκευση στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας». Περὶ τούτου θὰ εἰσηγηθῇ τὰ δέοντα ὁ Σεβ. Θηβῶν και Λεβαδειάς κ. Ἱερώνυμος, Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ διαλόγου τούτου.

4- Ἐτερα θέματα εἶναι ἡ ψήφισις Κανονισμῶν, ἀπὸ καιροῦ ἡτοιμασμένων, ὑποστάντων νομοτεχνικὴν ἐπεξεργασίαν και ὑποβαλλομένων πρὸς ἔγκρισιν καθὼς και τινὰ Ὑπηρεσιακὰ θέματα. Μεταξὺ τῶν Κανονισμῶν εἶναι και ὁ ἀφορῶν εἰς τοὺς Ἱεροψάλτας, ὁ ὁποῖος ἔχει και ἄλλοτε ὑποβληθῇ εἰς τὴν ΙΣΙ ἀλλ' ἀνεπέμφθη πρὸς πληρεστέραν διατύπωσιν και ἐπεξεργασίαν.

Τὰ συμπεριλαμβανόμενα εἰς τὴν Ἡμερησίαν Διάταξιν θέματα δὲν ἐξαντλοῦν βεβαίως τὸν εὐρὸν κατάλογον τῶν ζητημάτων πού ἐνδιαφέρουν τὴν Ἐκκλησίαν ἢ πού ἀντιμετωπίσθησαν ἡδὴ ὑπὸ τῆς Διαρκοῦς

Ἰ. Συνόδου τῆς ληξιάσης Συνοδικῆς περιόδου ἢ καὶ ἔξακολουθοῦν νὰ ἀπασχολοῦν τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας. Θὰ ἐπεθύμουν περὶ τῶν σοβαροτέρων ἐξ αὐτῶν νὰ ἐνημερώσω ἀξιοχρέως καὶ ἐνδεικτικῶς τὴν Ἰ. Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας.

1. Τὸ ζήτημα τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀποφάσεων τῆς τακτικῆς ΙΣΙ τοῦ παρελθόντος Ὀκτωβρίου ἀπησχόλησε τὴν ΔΙΣ εἰς σειρὰν συνεδρίων αὐτῆς, ἐφ' ὅσον αἱ ληφθεῖσαι τότε ἀποφάσεις ἔχρηζον περαιτέρω ἐπεξεργασίας, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κατὰ τὴν συζήτησιν διατυπωθεισῶν παρατηρήσεων τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Συνέδρων, προκειμένου νὰ λάβουν τὴν τελικὴν αὐτῶν μορφήν. Πρὸς τοῦτο ἡ ΔΙΣ ἀπεφάσισε νὰ ἀποστείλει ἀρμοδίως (ἦτοι εἰς τὰς καθ' ὕλην ἀρμοδίας Συνοδικὰς Ἐπιτροπὰς) τὰς ἀποφάσεις αὐτὰς παρακαλοῦσα τοὺς παραλήπτας αὐτῶν νὰ ἐγκύψουν εἰς τὴν ἄρτιαν αὐτῶν ἀπὸ πάσης ἐπόψεως διατύπωσιν.

α. Οὕτω διὰ τὰ πορίσματα τοῦ α' διαλόγου Ἐκκλησίας-Κοινωνίας (Πάτραι, 10.9.05) ἡ ΔΙΣ ἀπηύθυνε σχετικὸν ἔγγραφον εἰς τὴν ὑπὸ τὸν Σεβ. Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Ἱερώνυμον Ἐπιτροπὴν παρακαλοῦσα ταύτην νὰ ἐπεξεργασθῇ τὰς προτάσεις προκειμένου νὰ προσλάβουν πρακτικὴν μορφήν. Ἦδη τὸ ὀριστικὸν κείμενον ὑπεβλήθη εἰς τὴν ΔΙΣ καὶ ἐνεκρίθη.

β. Τὴν περὶ τῆς ὑποβοηθουμένης ἀναπαραγωγῆς εἰσήγησιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ναυπάκτου καὶ Ἁγ. Βλασίου κ. Ἱεροθέου, ἡ ΔΙΣ ἀπέστειλεν εἰς τὴν ὑπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς κ. Νικόλαον ΕΣΕ τῆς Βιοηθικῆς πρὸς περαιτέρω ἐπεξεργασίαν, καὶ δὴ καὶ ἔλεγχον τῶν 80 σημείων εἰς τὰ ὁποῖα συνεκεφαλαιώθησαν αἱ σχετικαὶ ἀπόψεις τῆς Ἐκκλησίας. Τὴν ἐργασίαν αὐτὴν ἡ ὡς εἴρηται Ἐπιτροπὴ ἐπεράτωσε καὶ ὑπέβαλεν εἰς τὴν ΔΙΣ τὰς προτάσεις τῆς γενομένης ἀποδεκτὰς, δημοσιευθέντος τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 307/219/19.1.06 Ἐγκυκλίου Σημειώματος ἔνθα συμπεριελήφθησαν αἱ ὡς εἴρηται 80 θέσεις. Τὸ κείμενον τοῦτο ἐδημοσιεύθη τόσον εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία» ὅσον καὶ εἰς τὸ διαδίκτυον καὶ δὴ εἰς τὴν ἑλληνικὴν, ἀγγλικὴν, γαλλικὴν καὶ ρωσικὴν γλῶσσαν ὥστε, νὰ εἶναι προσιτὸν καὶ εἰς τοὺς ξένους. Τὸ ἴδιον κείμενον ἀπεστάλη καὶ εἰς ἀπάσας τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας.

γ. Τὴν εἰσήγησιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κερκύρας καὶ Παξῶν κ. Νεκταρίου περὶ τοῦ ἐπανευαγγελισμοῦ

τοῦ λαοῦ, ἡ ΔΙΣ ἀπέστειλε πρὸς περαιτέρω ἐπεξεργασίαν εἰς τὴν ὑπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου κ. Τίτον Συνοδικὴν Ἐπιτροπὴν Θείας Λατρείας καὶ Ποιμαντικῆς Ἔργου. Τὸ ἔργον βέβαια τοῦ ἐπανευαγγελισμοῦ τοῦ λαοῦ ἀνήκει εἰς τὴν εὐθύνην τῶν ἑκασταχοῦ Σεβ. Μητροπολιτῶν, ὡς Ποιμεναρχῶν τοῦ λαοῦ. Ἐκαστος Ἱεράρχης θὰ πρέπει νὰ σκεφθῇ τίνι τρόπῳ θὰ ἐφαρμόσει εἰς τὴν περιοχὴν του τὸν ἐπανευαγγελισμόν. Τὸ κείμενον ὅπερ ἀπεστάλη πρὸς ὑμᾶς διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 754/465/15.2.06 Ἐγκυκλίου Σημειώματος εἶναι ἐνδεικτικὸν τῶν διαφορῶν τρόπων ἐνεργείας, ὅμως ἕκαστος ἡμῶν ὀφείλει νὰ ἀναζητήσῃ καὶ ἀνεύρει καὶ νέους τρόπους ἐπικοινωνίας μετὰ τὸν λαόν. Καὶ ἐδῶ ἀναφύεται τὸ ὄξυ πρόβλημα τῆς ποιοτικῆς ἀναβαθμίσεως τοῦ ἱεροῦ μας κλήρου. Πρέπει οἱ κληρικοὶ μας νὰ συνειδητοποιήσουν ὅτι θεμελιώδης εἶναι ἡ σημασία τοῦ ἐπανευαγγελισμοῦ τοῦ λαοῦ, διὰ νὰ ἀναλάβουν τὸ ἔργον τοῦτο. Μεγάλην πρὸς τοῦτο σημασίαν ἔχει ἡ συνεχὴς μέριμνα καὶ παρουσία τῶν Ἐπισκόπων πλησίον τῶν ἱερέων, πρὸς ἔμπνευσιν εἰς αὐτοὺς τοῦ ἱεραποστολικοῦ ιδεώδους, καὶ ἐνίσχυσίν των εἰς τὴν προκειμένην διακονίαν τοῦ λαοῦ. Τὴν αὐτὴν μέριμναν ὀφείλομεν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ εἰς τὴν ἐπιλογὴν τῶν πρὸς χειροτονίαν νέων ὑποψηφίων, ὥστε νὰ πρόκειται διὰ πρόσωπα ἀνεπίληπτα καὶ εὐσεβῆ, μὴ σκανδαλοποιὰ καὶ μὴ προκαλοῦντα. Οἱ ἱερεῖς μας εἶναι οἱ φορεῖς τῆς ἱεραποστολῆς ἐντὸς τῆς κοινωνίας. Καὶ ἐξ αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἡ ἄσκησις τῆς ἀποστολῆς ταύτης καὶ τὰ θετικὰ τῆς ἀποτελέσματα. Δὲν πρέπει οἱ ἱερεῖς μας νὰ ἀφήνονται μόνον εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ποικίλων προβλημάτων τῆς ζωῆς των. Ἡ αἴσθησις ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος ἀγρυπνᾷ καὶ ἐνδιαφέρεται καὶ δι' αὐτούς, καὶ διὰ τὰς οἰκογενεῖας των, ἀνακουφίζει καὶ ἐνισχύει τοὺς ἐξ αὐτῶν πάσχοντας. Καὶ ἐκεῖνοι ἀναποδίδουν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο μετὰ τὴν ὑπακοὴν καὶ ἀφοσίωσίν των.

Ἐχομεν ἀνάγκην ἐξειδικευμένων στελεχῶν. Δὲν ἀρκεῖ πλέον μόνος ὁ ζῆλος, οὔτε ἡ ἐμπειρικὴ ἐνασχόλησις. Ἀπαιτεῖται ὀργανωτικὴ δοῦσις καὶ ἐπιστασία κατὰ τὴν ἄσκησιν τῆς ἱεραποστολῆς. Εἰς τοῦτο ἀσφαλῶς θὰ συμβάλει καὶ ἡ Σχολὴ Ἐπιμορφώσεως τῶν Στελεχῶν τῆς Ἐκκλησίας ποῦ ἰδρύθη ἤδη, διὰ τοῦ νεαροῦ νόμου 3432/2006, καὶ ἡ ὁποία θὰ προσφέ-

ρει εἰς τὸν ἱερόν μας κλῆρον καὶ τοὺς λαϊκοὺς μας συνεργάτας δυνατότητες νέων ὀριζόντων εἰς τὴν διαποίμανσιν τοῦ λαοῦ μὲ βάσιν τὰς συγχρόνους συνθήκας καὶ ἀνάγκας τοῦ ποιμνίου πού ἔχουν ριζικῶς ἀλλάξει ἀπὸ ὅ,τι παραδοσιακῶς μέχρι τώρα ἴσχυε.

δ. Συναφῶς πρὸς τὸ θέμα τοῦ τρόπου ἐκλογῆς τῶν Ἐπισκόπων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν ἡ ΔΙΣ παρέπεμψε τοῦτο εἰς τὸν Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Χρυσ. Σαββᾶτον, καθηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν πρὸς συγκριτικὴν μελέτην τῶν ἰσχυόντων εἰς τὰς λοιπὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας. Ἡ μελέτη συνεχίζεται μὲ ἀργοὺς ρυθμοὺς διότι προϋποθέτει μετάφρασιν τῶν σχετικῶν καταστατικῶν κειμένων τῶν ἁγίων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἦδη ὅμως πικρὰ εἶναι εἰς τὰς γλώσσας μας ἢ γεῦσις ἐκ τῶν προσφάτων διαδικασιῶν πρὸς ἀνάδειξιν νέου Ἀρχιεπισκόπου εἰς τὴν πολυπαθῆ Ἐκκλησίαν Κύπρου «ψήφω κλήρου καὶ λαοῦ» καὶ ἀσφαλῶς οὐδεὶς φρονῶ ὅτι ἐπιθυμεῖ τὴν μεταφορὰν καὶ ἐνταῦθα τοῦ ἀπαραδέκτου κλίματος πού συνοδεύει τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ συστήματος τούτου, τὴν ἀπαλλαγὴν ἐκ τοῦ ὁποίου ἐπιδιώκουν ἅπασαι αἱ Ἐκκλησίαι πού τὸ ἔχουν ἐν λειτουργίᾳ.

2- Τὸ θέμα τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Συντάγματος ἀφ' ἧς ἐτέθη τὴν 17.1.06 τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Κ. Καραμανλῆ, ὑπῆρξεν ἀντικείμενον ἰδιαίτερας φροντίδος ὑφ' ἡμῶν, μεριμνώντων διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ ἰσχύοντος συστήματος τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας-Πολιτείας, ὅπερ ἔχει ἀποδειχθῆ χρησίμων καὶ λυσιτελὲς διὰ τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Πολιτείαν. Τὸ σύστημα τοῦτο λέγεται μὲν τῆς «νόμου κρατούσης Πολιτείας» ἐφ' ὅσον ἡ Πολιτεία διατηρεῖ τὸ δικαίωμα νὰ νομοθετεῖ διὰ τὸν τρόπον διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἐν τοῖς πράγμασιν ὅμως ἔχει προσλάβει τὴν μορφήν τῆς συναλληλίας ἐφ' ὅσον αἱ τοιαῦται νομοθετικαὶ παρεμβάσεις τῆς Πολιτείας συντελοῦνται, κατὰ κανόνα, ἰδίως κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια, τῇ συναινέσει τῆς Ἐκκλησίας.

Περὶ τοῦ θέματος τούτου πάντως τῆς ἀλλαγῆς τοῦ συστήματος τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας-Πολιτείας καὶ τῆς προωθήσεως τοῦ χωρισμοῦ μεταξύ των, ὡς ἐνθυμεῖσθε, ὑπῆρξε πρὸ πολλοῦ μιὰ σχετικὴ ἐκστρατεία, διὰ δηλώσεων, δημοσιεύσεως ἄρθρων, καὶ συμμετοχῆς εἰς συζητήσεις ἀπὸ τηλεοράσεως, κυρίως ἐκ μέρους πολιτικῶν κύκλων, καὶ ἀντικκλησιαστικῶν

στοιχείων, προερχομένων ἐνίοτε καὶ ἐκ τῶν ἔνδον, τὰ ὁποῖα ἐφρόντιζον νὰ διατηροῦν τοῦτο εἰς τὴν ἐπικαιρότητα, καὶ νὰ δηλητηριάσουν τὸ φρόνημα τοῦ λαοῦ ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας ὡς δῆθεν ἀντλούσης τὴν «ἐξουσίαν» αὐτῆς ἐκ τῶν στενῶν σχέσεων τῶν Ἱεραρχῶν μετὰ τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, ἐνθαρρυνθέντων ἀπὸ τὴν στιγμιαίαν, ἔνεκα τῶν σκανδάλων τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἀποστασιοποίησιν σημαντικῆς μερίδος τοῦ λαοῦ.

Ἡ σχετικὴ παραφιλολογία πρὸς στιγμὴν ἠναγκάθη νὰ ἀποκλίνει ἐκ τοῦ στόχου της, ἀντιληφθεῖσα ὅτι λίαν συντόμως ἡ Ἐκκλησία ἀνέκαμψε. Νέον ὅμως ἔναυσμα εἰς τὴν σχετικὴν ἐκστρατείαν ἔδωκεν ἡ ἀναγγελία τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ περὶ τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Συντάγματος, ὅποτε καὶ ἤνοιξαν ἐκ νέου οἱ ἄσκοι τοῦ Αἰόλου ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας. Τώρα ὅμως ἡ Ἐκκλησία διὰ τῆς ΔΙΣ ἔλαβε τὰ μέτρα της καὶ ἠτοιμάσθη νὰ δώσει τὴν μάχην της πρὸς διατήρησιν τοῦ ἰσχύοντος συστήματος τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας-Πολιτείας. Πρὸς τοῦτο ἐνεργοποιήθη ἡ ἡδη ἀπ' ἀρχῆς συγκροτηθεῖσα Ἐπιτροπὴ εἰδημόνων εἰς τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας-Πολιτείας, ἡ ὁποία καὶ ἀνέλαβε τὸ ἐπίπονον ἔργον νὰ παρακολουθεῖ τὰς ἐξελίξεις, νὰ προετοιμάζει κείμενα καὶ νὰ εἶναι ἐτόιμη νὰ προβάλλει τὰς ἀπόψεις τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ πρώτη βολὴ προήλθεν ἀπὸ τὴν «Ἑλληνικὴν Ἐπιτροπὴν γιὰ τὰ Δικαιώματα τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τοῦ Πολίτη», ἡ ὁποία καὶ ὑπέβαλεν εἰς τὴν Βουλὴν διά τινων βουλευτῶν σχέδιον νόμου οὐσιαστικὰ γιὰ τὸν χωρισμὸ Ἐκκλησίας-Πολιτείας. Τὸ σχέδιον τοῦτο συνωδεύετο καὶ ἀπὸ αἰτιολογικὴν ἔκθεσιν, ὅπου ἐπεξηγοῦντο οἱ λόγοι, ὧν ἔνεκα ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπρότεινε τὴν λήψιν τῶν συγκεκριμένων μέτρων, μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκατελέγοντο ἢ καῦσις τῶν νεκρῶν, ὁ ὑποχρεωτικὸς πολιτικὸς γάμος, ἢ κατάργησις τοῦ ἀδικήματος τοῦ προσηλυτισμοῦ, ἢ κατάργησις τῆς γνώμης τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου διὰ τὴν ἀνέγερσιν ναῶν καὶ εὐκτηρίων οἴκων τῶν ἑτεροδόξων, ἢ κατάργησις τοῦ ὄρκου, ἢ διακοπὴ τῆς μισθοδοσίας τοῦ κλήρου, κυρίως ὅμως καὶ κατ' ἐξοχὴν ἡ ὑποβάθμισις τοῦ ἱεροῦ θεσμοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ μετατροπὴ της εἰς Ν.Π.Ι.Δ., ἢ διαγραφὴ ἐκ τοῦ τίτλου τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, τῆς τελευταίας λέξεως καὶ ἡ ἀνάθεσις τῆς ἐποπτείας ἐπὶ τῶν θρη-

σκευτικῶν Ν.Π.Ι.Δ. εἰς τινα διεύθυνσιν κ.λπ. Ἡ ΔΙΣ ἀπηξίωσεν ἐξ ἀρχῆς τὸ κείμενον τοῦτο, ὡς ἀνάξιον νὰ τύχη σχολιασμοῦ, ἐπειδὴ σαφῶς καὶ ἀνεκδοιάτως διεπνέετο ἀπὸ ἔντονον ἀντιθρησκευτικὸν πνεῦμα, καταλυτικὸν τῆς μακροίωνος παραδόσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, καὶ ἀναιρετικὸν τῆς συστοιχίας Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐν Ἑλλάδι. Οἱ συντάκται τοῦ ἠθέλησαν νὰ μεταφέρουν εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς τὸ γαλλικὸν σύστημα τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας-Πολιτείας, τὸ ἐμφερούμενον ἀπὸ τὸ γνωστὸν ἀντιθεϊκὸν καὶ ἀντικληρικολιστικὸν πνεῦμα τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως, καὶ τοῦ Διαφωτισμοῦ, πνεῦμα ἀλλότριον πρὸς τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ παντελῶς ξένον πρὸς τὰς παραδόσεις τοῦ λαοῦ μας. Ὡστόσο μὲ ἐιδικὴν ἔκδοσιν τοῦ φυλλαδίου «Πρὸς τὸ Λαό» ἡ ΔΙΣ ἐνημέρωσε τὸν θρησκευόμενον ἑλληνικὸν λαὸν περὶ τῶν ὅσων κατὰ ἀλήθειαν ὑπεκρύπτοντο ὀπισθεν τῆς προτάσεως τοῦ νόμου τούτου. Ἐν τῷ μεταξὺ παρεμφερῆ σχέδια νόμου ὑπεβλήθησαν καὶ ἀπὸ τὰ κόμματα ΚΚΕ καὶ ΣΥΝ, τὰ ὁποῖα καὶ ἔλαβον τὴν ἄγουσιν πρὸς τὴν Βουλὴν.

Ἐν τῷ μεταξὺ μὲ δῆλωσιν τοῦ τοῦ Μαΐου 2006 ὁ κ. Πρωθυπουργὸς κατέστησε σαφές ὅτι ἡ κυβέρνησις δὲν συζητεῖ θέμα ἀλλαγῆς τοῦ συστήματος τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας-Πολιτείας, γεγονός τὸ ὁποῖον ἀνέκοψε πῶς τὴν ὁρμὴν τῶν ἐπιτιθεμένων, οἱ ὁποῖοι ὡστόσο δὲν παρητήθησαν τοῦ σχεδίου των. Τὴν θέσιν τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ ἐπανέλαβον καὶ κορυφαῖα στελέχη τοῦ κόμματός του, ἐνῶ εἰς ἡμᾶς ἐδόθησαν ρηταὶ διαβεβαιώσεις ὅτι οὐδεμία διάταξις νόμου ἢ πρότασις ἀναθεωρήσεως διατάξεων τοῦ Συντάγματος σχέσιν ἔχουσῶν μὲ τὴν Ἐκκλησίαν ἐπρόκειτο νὰ προωθηθῶν. Ἡ διαβεβαίωσις αὕτη μὲ ὠδήγησε νὰ εὐχαριστήσω διὰ ζώσης τὸν κ. Πρωθυπουργὸν καὶ τοὺς στενοὺς αὐτοῦ συνεργάτας, ἐνῶ παραλλήλως μὲ ὠδήγησεν εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ συνεχίσωμεν νὰ εἴμεθα εἰς κατάστασιν ἐπιφυλακῆς μέχρις ὅτου κριθοῦν τὰ ζητήματα ὀριστικῶς. Εἰς τὰς σχετικὰς του ὅμως δηλώσεις ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἄφησεν ἀνοιχτὸν τὸ ζήτημα τῆς διὰ τῆς ἀπλῆς νομοθετικῆς ὁδοῦ τυχόν ἀντιμετωπίσεως ὠρισμένων ἐκκρεμούντων θεμάτων ἐπὶ κοινοῦ ἐνδιαφέροντος. Προσθεὶς ὅτι περὶ τούτων θὰ προηγηθῆ συνεννόησις μετὰ τῆς Ἐκκλησίας.

Ὡς γνωρίζετε ἀσφαλῶς ἡ παροῦσα Βουλὴ πρόκειται νὰ ἀποφασίσῃ ποῖα διατάξεις ἄρθρων τοῦ Συντάγμα-

τος πρόκειται νὰ ἀναθεωρηθῶν. Ἡ μέλλουσα νὰ προέλθῃ ἐκ τῶν προσεχῶν ἐκλογῶν Βουλὴ θὰ ὀνομάζεται ἀναθεωρητικὴ καὶ ἐκείνη εἶναι πού θὰ ἀποφασίσῃ περὶ τοῦ τελικοῦ περιεχομένου τῶν ἀναθεωρητέων διατάξεων. Κατὰ συνέπειαν ἐνέχει σημαντικὴν σημασίαν ποῖα ἄρθρα καὶ ποῖαι παράγραφοι αὐτῶν θὰ θεωρηθῶν ὡς τελοῦντα ὑπὸ ἀναθεώρησιν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ μάχη δεόν νὰ δοθῇ κυρίως τώρα.

Προτάσεις περὶ τῆς ἀναθεωρήσεως ὑπέβαλε καὶ τὸ κόμμα τῆς ἀξιωματικῆς ἀντιπολιτεύσεως, περὶ τῶν ὁποίων μὲ ἐνημέρωσε τηλεφωνικῶς τὴν ἰδίαν ἡμέραν τῆς καταθέσεως τοῦ σχετικοῦ κειμένου εἰς τὴν Βουλὴν ὁ Πρόεδρος αὐτοῦ κ. Γ. Παπανδρέου, ζητήσας νὰ συζητηθῶν αἱ προτάσεις αὐταὶ ὑπὸ διμεροῦς Ἐπιτροπῆς καὶ εἶτα νὰ ἐπακολουθῆσιν συνάντησις ἡμῶν τῶν δύο πρὸς ἐπισφράγισιν τῆς τυχόν συμφωνίας. Ἀπεδέχθη τὸ προταθὲν σχῆμα, καὶ ἀναμένω τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὑπεσχημένων, χωρὶς μέχρι στιγμῆς νὰ ἔχει πραγματοποιηθῆ κάποια ἐπαφή. Προηγουμένως καὶ δὴ τὴν 11.5.06 ὁ κ. Γ. Παπανδρέου εἶχε δηλώσει ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματός του διὰ τὴν ἀναθεώρησιν ὅτι κεντρικὴ θέσις τοῦ ΠΑΣΟΚ εἶναι «οἱ διακριτοὶ ρόλοι Κράτους καὶ Ἐκκλησίας στὸ πλαίσιο τοῦ ἀπολύτου σεβασμοῦ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καὶ ἰσότητος ὄλων. Γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση ὄλων τῶν θεμάτων πού ἄλλωστε συζητήθησαν καὶ τὸ 2001 καὶ συνεχίζουσι νὰ συζητοῦνται διεξοδικὰ χρειάζεται ἓνας σοβαρὸς διάλογος μὲ πραγματικὴ ἀλληλοκατανόηση καὶ ἀλληλοσεβασμό. Καὶ αὐτὸ συνεπάγεται τὴ συνειδητοποίηση καὶ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς Ἐκκλησίας γιὰ ἀπόλυτο σεβασμὸ τῆς πολιτικῆς οὐδετερότητας. Ἐχω τὴν πεποίθησιν ὅτι ἤδη ἔχουσι ὠριμάσει ζητήματα, τὰ ὁποῖα μπορούμε νὰ προτείνουμε ὡς ἀλλαγὴς στὸ Σύνταγμα. Ὅπως εἶναι ἡ ἀντικατάστασις τοῦ θρησκευτικοῦ ὄρκου μὲ τὴ διαβεβαίωσιν καὶ τὸ θέμα τῆς ἀπαγόρευσις τοῦ προσηλυτισμοῦ, δηλ. προτείνουμε τὴν κατάργησιν τῆς ἀπαγόρευσις τοῦ προσηλυτισμοῦ. Ὑπάρχουσι βεβαίως πολλὰ ἄλλα θέματα σχέσεων Κράτους-Ἐκκλησίας, τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν εἶναι συνταγματικῆς φύσεως. Γι' αὐτὰ ἤδη προχωροῦμε σὲ διάλογο, στὸ πλαίσιο τοῦ ὁποῖου θὰ ἔχουμε ἐπαφὴν καὶ μὲ τὴν ἑλλαδικὴ Ἐκκλησίαν καὶ βεβαίως καὶ μὲ τὸ Πατριαρχεῖο καὶ ἄλλους, γιὰ νὰ διαμορφώσωμε τὴν τελικὴν μας πρότασιν».

Παρά ταῦτα καὶ ἐνῶ ἡ διαδικασία τῆς πρώτης φάσεως τῆς ἀναθεωρήσεως δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀρχίσει, οἱ ἐπιζητοῦντες τὴν διὰ τῆς ἀπλῆς νομοθετικῆς ὁδοῦ ἐπίλυσιν ὠρισμένων ζητημάτων θρησκευτικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἔσπευσαν καὶ διὰ διακομματικῶν προτάσεων πρὸς τὴν Βουλὴν ἔθεσαν μερικὰ ἐκ τῶν ζητημάτων τούτων ὡς λ.χ. τὸ τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν, ἢ τὸ τῆς καταργήσεως τῆς ἐκφράσεως γνώμης παρὰ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου προκειμένης τῆς χορηγήσεως ἀδείας δι' ἀνέγερσιν ναῶν καὶ εὐκτηριῶν οἰκῶν τῶν ἑτεροδόξων, τῆς καταργήσεως τῆς Ναοδομίας, τοῦ ἐπαναπροσδιορισμοῦ τῆς ἐννοίας τοῦ προσηλυτισμοῦ ὡς ποινικοῦ ἀδικήματος, κ.λπ. Διὰ πάντα ταῦτα ἡ κυβέρνησις προκειμένου νὰ προχωρήσει εἰς τὴν ἀποδοχὴν αὐτῶν ἢ τὴν ἀπόρριψιν ἐζήτησε τὴν γνώμην μας. Ἡ ΔΙΣ ἀπεδέχθη μὲν τὴν προώθησιν τῆς περὶ καύσεως προβλέψεως μόνον διὰ τοὺς ἑτεροδόξους καὶ ἑτεροθρήσκους, καθὼς καὶ τὴν διάταξιν περὶ καταργήσεως τῆς γνωμοδοτικῆς ἀρμοδιότητος τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀνέγερσιν ναῶν καὶ εὐκτηριῶν οἰκῶν τῶν ἑτεροδόξων καὶ αλλοθρήσκων, ἢ ὅποια εἶχεν ἤδη καταστῆ παντελῶς τυπικὴ καὶ πολλάκις προσχηματικὴ. Διὰ τὰ λοιπὰ διετυπώσαμεν τὴν πλήρη ἀντίθεσιν ἡμῶν καὶ μεθ' ἱκανοποιήσεως εἶδομεν ὅτι ἡ κυβέρνησις ἀπέρριψε τὰς σχετικὰς προτάσεις. Ἐπ' ἐσχάτων ἀναλόγους πρὸς τὰς ἀπορριφθείσας προτάσεις ἐπανέλαβε καὶ ἡ Ἐθνικὴ Ἐπιτροπὴ Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων, ἐπιδιώκουσα τὴν νομοθετικὴν αὐτῶν κατοχύρωσιν. Εὐσεβεῖς πόθοι; Συντεταγμένον σχέδιον ἐφαρμογῆς τῆς μεθόδου τοῦ σαλαμοῦ;

Ἴδωμεν...

Εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὴν καῦσιν τῶν νεκρῶν, ἡ τελικὴ διατύπωσις δὲν ἐξαίρει τοὺς Ὀρθοδόξους, διότι προβλέπει τὴν δυνατότητα νὰ ζητοῦν τὴν καῦσιν τῶν νεκρῶν σωμάτων των, «ἡμέδαποι καὶ ἄλλοδαποι τῶν ὁποίων οἱ θρησκευτικὲς πεποιθήσεις ἐπέτρεπαν τὴ μετὰ θάνατον ἀποτέφρωσι» (ἄρθρο 35 ν. 3448/06). Ὡς ἀντιλαμβάνεσθε, μετὰ τὴν διάταξιν ταύτην καὶ ἐφ' ὅσον ὑπάρξουν περιπτώσεις ὀρθοδόξων χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι θὰ θελήσουν μετὰ θάνατον νὰ καοῦν, ἡ Ἐκκλησία θὰ πρέπει νὰ ἀσχοληθῆ εἰς μίαν τῶν συνελύσεων τῆς ΙΣΙ μὲ τὴν διατύπωσιν τῆς γνώμης αὐτῆς ὡς πρὸς τὴν καῦσιν, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς δο-

γματικῆς αὐτῆς διδασκαλίας, τῆς παραδόσεως καὶ τῶν ἄλλων σχετικῶν μὲ τὸ θέμα στοιχείων, καὶ νὰ καθορίσει τὴν ποιμαντικὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἐκ τῶν πιστῶν τῆς μελλόντων νὰ παρακούσουν εἰς τὴν τοποθέτησιν ταύτην, δεδομένου ὅτι μέχρι στιγμῆς τὸ θέμα ἐξητάσθη εἰς μίαν Ἡμερίδα πού συνήλθεν τὴν 3-3-99. Μὲ τὸ ἴδιον θέμα ἠσχολήθη καὶ ἡ ΔΙΣ κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς τῆς 8.3.02, ἐξαπολύσασα καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 2734/27.3.02 Ἐγκύκλιόν τῆς ζητοῦσα ἀπὸ τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας νὰ ἐπιστρατεύσουν πάντα δυνάμενον νὰ βοηθήσει εἰς τὴν διαφώτισιν τοῦ ποιμνίου περὶ τῆς ταφῆς, ὡς τοῦ μόνου παραδοσιακοῦ τρόπου ἀποσυνθέσεως τῶν νεκρῶν σωμάτων.

3. Τὸ θέμα τῆς ἀνεγέρσεως τεμένους εἰς Ἀθήνας ἀντιμετωπίσθη ὑπὸ τῆς ΔΙΣ μετὰ τῆς δεούσης προσοχῆς ἐξ ἀρχῆς. Ἡμεῖς ἀπ' ἀρχῆς ἐδηλώσαμεν ὅτι δὲν ἀντιτιθέμεθα εἰς τὴν ἀνέγερσιν μουσουλμανικοῦ τεμένους πρὸς ἄσκησιν τῶν τῆς λατρείας τῶν ἐν Ἑλλάδι μουσουλμάνων, διατυπώσαντες ἀντίρρησιν ὡς πρὸς τὴν παράλληλον λειτουργίαν Κέντρου ἰσλαμικῶν σπουδῶν. Εἰς ἐπίρρωσιν δὲ τῶν ἀπόψεων ἡμῶν τούτων διεθέσαμεν ἕκτασιν 30 στρεμμάτων εἰς τὸ «Σχιστό» πρὸς δημιουργίαν ἐκεῖ χώρου ταφῆς τῶν μουσουλμάνων. Τελευταίως ἡ κυβέρνησις προσηνατολίσθη εἰς τὴν μεταφορὰν τοῦ τόπου ἀνεγέρσεως τοῦ τεμένους ἀπὸ τὴν Παιανίαν εἰς ἄλλον γῶρον, ἔνεκα ἀσφαλῶς τῆς μεγάλης ἀποστάσεως τῆς περιοχῆς ἀπὸ τὸ κέντρον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀντιδράσεων τῶν τοπικῶν ἀρχῶν. Ἐπροτάθη ὡς νέος γῶρος ἡ περιοχὴ Μοναστηρακίου εἰς τὸ κέντρον τῶν Ἀθηνῶν, πρότασιν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνταχθῆκαμε, προτείνοντες, ὅταν ἠρωτήθημεν, τὴν περιοχὴν τοῦ Ἐλαιῶνος. Τοῦτο καὶ τελικῶς ἀποφάσισε ἡ κυβέρνησις.

Ὡστόσο κρῖνομεν ἀναγκαῖον νὰ ὑπογραμμίσωμεν ὅτι ναι μὲν ὡς Ἐκκλησία ἔχομεν ὑποχρέωσιν νὰ τηροῦμεν τοὺς νόμους καὶ τὸ Σύνταγμα καὶ νὰ μαχομέθα, ὅπως ἄλλωστε μαχομέθα, ὑπὲρ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας πάντων τῶν εἰς τὴν Ἐπικράτειαν πολιτῶν ἀνεξαρτήτως τῆς γνωστῆς θρησκείας ἢν πρεσβεύουν, ὅμως τοῦτο δὲν μᾶς ἀπαλλάσει τοῦ χρέους νὰ ἀναλογισθῶμεν καὶ τοὺς κινδύνους, οἵτινες ἐκπορεύονται ἀπὸ τὴν ἰσλαμικὴν μισαλλοδοξίαν, τὴν φονταμενταλιστικὴν θεοκρατικὴν ἀντίληψιν τῶν ἀκραίων ἰσλαμικῶν στοιχείων περὶ δημοκρατίας καὶ

ἐλευθερίας, τὸ ἀκατάλακτον μῖσος ὅπερ τρέφουν ὠρισμένοι ἰσλαμιστὲς ἐναντίον τῶν χριστιανῶν τῆς Δύσεως, καὶ τὸν ὄρκον ὃν ἔδωκαν καὶ δίδουν ὅτι θὰ ἐργασθοῦν διὰ τὴν ἐξαφάνισιν τῶν χριστιανικῶν κοινωνιῶν ἐκ τοῦ παγκοσμίου χάρτου. Ἐὰν βεβαιωθῶμεν ὅτι τοιαῦται εἶναι αἱ προθέσεις τῶν φανατικῶν ἰσλαμιστῶν καὶ ἐν Ἑλλάδι, ὑποχρεούμεθα νὰ λάβωμεν τὰ μέτρα μας διὰ τὴν προστασίαν τοῦ λαοῦ μας ἐναντι τῆς ἀπειλῆς ταύτης.

4. Ἡ ψήφισις μετ' ἐμποδίων ἀπὸ τὴν Βουλὴν τοῦ νέου νόμου περὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ὑπῆρξεν ἄθλος, ὁ ὁποῖος κατέδειξεν ἀνάρμοστες συμπεριφορὰς εἰς βάρος τῆς Ἐκκλησίας, ἀμετροέπειες ἐκ μέρους ἐκείνων πού θὰ ἔπρεπε, ἂν μὴ τι ἄλλο, νὰ σέβωνται τοὺς Ποιμένας τῶν, καὶ ἀντιεκκλησιαστικὸν μένος ἐκ μέρους πολιτικῶν τινῶν δυνάμεων. Δοθείσης εὐκαιρίας ἐξήνεγκον ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν καινὰ καὶ παλαιά, σαθρὰ καὶ ἔωλα, καὶ σαπρά, ἀπαξιωτικά διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ πάνυ ἐκδικητικά. Καὶ εἶναι ὅπως δὴποτε ἀπορίας ἄξιον πῶς ἄνδρες τυχόντες ἐκκλησιαστικῆς παιδείας καὶ ἐναβρυνόμενοι διὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἦθος τῶν ἐπείρεψαν εἰς τοὺς ἑαυτοὺς τῶν νὰ κατέλθουν εἰς τόσον χαμηλὸν ἐπίπεδον καὶ νὰ ἀμιλλῶνται ποῖος θὰ ἐκτοξεύσει κατὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τὴν τρανωτέραν ὕβριν καὶ ποῖος θὰ ὑπερκεράσει τὸν ἄλλον εἰς ἀμετροέπειαν καὶ καταγέλαστον ἀδολεσχίαν. Ὑπεμείναμεν τὰς προκλήσεις ταύτας ἄνευ οἰασθήτινος ἀντιδράσεως χάριν τοῦ τελικοῦ σκοποῦ εἰς ὃν ἀπέβλεπε τὸ νομοσχέδιον, τὸ ὁποῖον καὶ ἐψηφίσθη μὲν ἀλλὰ τροποποιημένον εἰς μερικά σημεῖα κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἀντιδρώντων, διὰ τὰ ὁποῖα διευτύσαμεν ἀρμοδίως τὰς ἐνστάσεις μας. Καὶ ἤδη ὁ νόμος κεῖται. Ὁ νέος αὐτὸς νόμος ρυθμίζει ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, εἰσάγων εἰς τὴν Β/θμῖον ἐκπαίδευσιν τοὺς νέους θεσμοὺς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γυμνασίων β' εὐκαιρίας, καὶ τὰ ΙΕΚ τὰ ὁποῖα ἀντικαθιστοῦν τὴν μέχρι τώρα τετάρτην τάξιν τῶν ἐνιαίων Ἐκκλησιαστικῶν Λυκείων. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀνωτάτην Ἐκπαίδευσιν διὰ πρώτην φορὰν αἱ μέχρι τώρα 4 Ἀνώτερες Ἐκκλησιαστικὲς Σχολὲς μετατρέπονται εἰς Ἀνώτατες 4ετοῦς φοιτήσεως μετονομαζόμεναι εἰς Ἐκκλησιαστικὰς Ἀκαδημίας, μὲ δομὰς πανεπιστημιακάς. Περὶ τῶν νέων τού-

των ρυθμίσεων ἐξαπελύθη ἤδη πρὸς ὑμᾶς τὸ πρῶτον ὑπ' ἀριθμ. 2837/ 1836/11.4.06 Ἐγκύκλιον Σημείωμα, ἀναφερόμενον εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Γυμνάσια καὶ Λύκεια καὶ τοὺς νέους θεσμοὺς τῆς Β/θμῖου Ἐκπαιδεύσεως, καθὼς καὶ τὸ δεύτερον ὑπ' ἀριθμ. 3516-/1833/31.7.06 καὶ ἔπονται καὶ ἕτερα, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἐνημερωθῆτε πλήρως περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἀκαδημιῶν ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Διακονίας ἀφ' ἑτέρου, ἧτοι ἐπιμορφώσεως διὰ βίου τῶν στελεχῶν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὁ νέος νόμος ἔχει καὶ ὠρισμένες ἀτέλειες, οἱ ὁποῖες καίτοι ἐπεσημάνθησαν ἐγκαίρως ὑφ' ἡμῶν εἰς τὴν Καν' Ὑπουργὸν δὲν διωρθώθησαν πρὸ τῆς ψηφισεῶς του, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ χρειάζονται τώρα διορθωτικαὶ ἐπεμβάσεις. Βασικότερον πρόβλημα εἶναι ἡ πρόβλεψις τοῦ νόμου ὅτι τὶς δαπάνες τῶν Οἰκοτροφείων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γυμνασίων καὶ τῶν Λυκείων ἀναλαμβάνει ἡ Ἐκκλησία. Ἡδη, ὡς ἐλέχθη, καὶ ὡς γνωρίζετε ὅσοι ἐξ ὑμῶν ἔχετε λειτουργοῦντα εἰς τὴν περιοχὴν σας Ἐκκλησιαστικὰ Σχολεῖα αὐτῆς τῆς κατηγορίας, ἔγιναν σύντονοι προσπάθειαι πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος τούτου. Καὶ τὸ πρόβλημα μὲν τελικῶς ἐλύθη. Ὅμως εἶναι ἀλυσιτελὴς ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ὠρισμένοι ἐν Χριστῷ Ἀδελφοὶ ἀντιμετωπίζουν τὰ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχολείων πού λειτουργοῦν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν. Ὡς παράδειγμα φέρω τὴν ἐκ μέρους ἐνίων, εὐτυχῶς ἐλαχίστων, Ἰ. Μητροπόλεων, παράλειψιν πάσης ἀπαντήσεως εἰς ζητηθέντα οἰκονομικὰ στοιχεῖα τῆς λειτουργίας τῶν Οἰκοτροφείων, ὥστε νὰ προσδιορισθῆ τὸ ὕψος τῆς ἐτησίως δαπάνης πού ἀπαιτεῖται καὶ τοῦτο νὰ ζητηθῆ ἐπισήμως νὰ καταβληθῆ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν παρὰ τοῦ Ὑπουργείου. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι οἱ ἡμέτεροι ἀρμόδιοι, μὴ ἔχοντες ἐπίσημα στοιχεῖα δι' ὅλα τὰ Οἰκοτροφεῖα περιορίσθησαν, ὡς πρὸς αὐτά, εἰς τὴν καθ' ὑπολογισμὸν διαμόρφωσιν τοῦ ὕψους τῆς ἀπαιτουμένης ἐτησίως δαπάνης, ἐνῶ δι' ἄλλας περιπτώσεις ἠναγκάσθησαν νὰ διορθώσουν τὰ ληφθέντα ἀναξίωιστα στοιχεῖα κυμαινόμενα ὡς πρὸς τὸ ἡμερήσιον σιτηρέσιον ἀπὸ 1,5 μέχρις 150 Εὐρῶ δι' ἕνα ἕκαστον μαθητὴν.

5. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ σκήνου τοῦ π. Βησσαρίωνος τῆς Ἰ. Μονῆς Ἀγάθωνος Ὑπάτης ἐδημιούργησε μέγαν θόρυβον εἰς τὸν λαόν μας ἐξ αἰτίας τηλεοπτικῶν

τινῶν δικτύων, τὰ ὅποια ἐπρόβαλον τὴν περίπτωσηὶν του καθ' ὑπερβολὴν ὥστε νὰ παρακινηθῆ ὁ λαὸς νὰ συρρέει εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν διὰ νὰ τιμῆσει τὸν ἱερομόναχον. Παρὰ δὲ τὸ γεγονός ὅτι ὁ οἰκεῖος Ἱεράρχης Σεβ. Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Νικόλαος διεχειρίσθη μετὰ περισσοῦς προσοχῆς καὶ διακριτικότητος τὴν ὄλην ὑπόθεσιν, ἐν τούτοις δὲν ἤρρησαν τὰ ΜΜΕ νὰ στραφοῦν ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας ὡς δῆθεν προκαλούσης τὸ προσκύνημα πρὸς χρηματισμόν. Ἐνδεικτικῶς μνημονεύω τὴν δήλωσιν τοῦ κ. Ἀλ. Ἀλαβάνου Προέδρου τοῦ ΣΥΝ ὅστις ἐξ ἀφορμῆς τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς εἶπεν ὅτι ἡ χώρα ζῆ «μιά περίοδο πολιτιστικοῦ σκοταδισμού» (Δήλωσις τῆς 30.3.06). Ἐκ τοῦ λόγου τούτου ἠναγκάσθη ἡ ΔΙΣ νὰ λάβει σαφῆ θέσιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου, καταστρωθεῖσαν εἰς ἐκτενῆς ἀνακοινωθὲν ἔνθα περιεγράφοντο αἱ συνθήκαι ὑφ' ἃς ἀναγνωρίζονται οἱ ἅγιοι ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ καὶ συνιστᾶτο εἰς τὸν εὐσεβῆ λαὸν μεγίστη προσοχὴ εἰς τὴν ἐξαγωγὴν προώρων συμπερασμάτων, τοῦ Θεοῦ ὄντος μόνου ἀρμοδίου νὰ ἀποκαλύψει εἰς ἡμᾶς τὴν θέλησιν καὶ τὴν εὐαρέστησίν του πρὸς τὸν ἀπλοῖκόν π. Βησσαρίωνα. Τὸ ἀνακοινωθὲν τοῦτο τελικῶς ἔθεσε τελείαν καὶ παῦλαν εἰς τὴν ἀνεξέλεγκτον φιλολογίαν καὶ τὰς ἀτέρμονας συζητήσεις εἰς τὰς τηλεοράσεις.

6. Τὸ κίνηματογραφικὸν ἔργον Κώδικας Ντὰ Βίντσι ἐπροκάλεσε διεθνῶς μέγαν θόρυβον, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ΔΙΣ, παρὰ τὰς πιέσεις πού ἐδέχθη ἀπὸ ἀκραῖα στοιχεῖα, υἰοθέτησε τὴν λύσιν τῆς ἡπίας ἀντιδράσεως με κείμενόν της εἰς τὸ φυλλάδιον «Πρὸς τὸν Λαόν», τὸ ὅποιον διεκρίνετο διὰ τὴν σαφήνειαν καὶ τὸν σεβασμὸν του πρὸς τοὺς ἀναγνώστας του. Ἡ ΔΙΣ δὲν ἐζήτησεν ἀπὸ τοὺς πιστοὺς της νὰ κατέλθουν εἰς διαδηλώσεις, οὔτε τοὺς ὠθησεν εἰς ἀκραίας ἐνεργείας. Ἀφοῦ ἐξήγησε περὶ τίνος πρόκειται, ὅτι δηλ. πρόκειται διὰ μυθιστόρημα χωρὶς ἱστορικὴν βάσιν, ἐξ ἐκείνων μάλιστα τὰ ὅποια καθ' ἑπανάληψιν εἶδον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος καθ' ὄλην τὴν ἱστορικὴν διαδρομὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἀφῆκεν ἐλεύθερον τὸν λαὸν νὰ πράξει κατὰ τὴν κρίσιν του, ἀφοῦ προηγουμένως, καθ' ὃ εἶχε δικαίωμα καὶ χρέος, τὸν ἐνημέρωσε. Ἡ τοιαύτη τοποθέτησις τῆς ΔΙΣ ὑπῆρξεν ἐπιτυχῆς καὶ ἀνέκοψε τὸ μένος τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἐκκλησίας.

7. Τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας εἰς τε τὸν ἱεραποστολικὸν καὶ τὸν κοινωνικὸν τομέα ὑπῆρξε καὶ ἐφέτος ἐντυπωσιακόν. Ἡ ΔΙΣ ἐφρόντισε νὰ τὸ ἀναδείξει με δημοσιεύματα, δελτία τύπου, καθὼς καὶ με ἐκθέσεις πού διωργάνωσε, με CD πού παρήγγειλε, καὶ με εἰδικὰς ἐκδόσεις ὥστε νὰ καταστῆ γνωστὸν εἰς τὸ εὐρύτερον κοινόν. Δυστυχῶς εἰς τὸν τομέα αὐτὸν ὑστεροῦμεν ἀκόμη διότι παρ' ὅλας τὰς προσπάθειάς μας πολλοὶ ἄνθρωποι δηλώνουν ὅτι δὲν γνωρίζουν τὸ κοινωνικὸν καὶ φιλανθρωπικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, πρὸ τοῦ ὁποίου, ὅταν τὸ πληροφοροῦνται, μένουν ἐννεοί. Κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος ἡ Ἐκκλησία ἐδαπάνησε διὰ τὰ ἰδρύματά της τὸ ἐντυπωσιακὸν ποσὸν τῶν 62 εκατομμυρίων Εὐρῶ ἤτοι 22 δισεκατομμυρίων δοχ. γεγονός πρωτοφανές, πού ἀποδεικνύει τὴν ἔκτασιν τοῦ κοινωνικοῦ της ἔργου πού ἀγκαλιάζει ὅλες τὶς ἐμπεριστατες ἡλικίας με ἀγάπην καὶ στοργήν. Καὶ ἐδῶ ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ ἡ παρατήρησις ὅτι τὰ στοιχεῖα αὐτὰ θὰ ἦσαν ἠῤῥημένα κατὰ τι ἐὰν περὶ τὰς 15 Ἱ. Μητροπόλεις δὲν ἐκώφευον εἰς τὴν παράκλησιν τῆς Ἱ. Συνόδου νὰ τῆς γνωρίσουν τὸ ὕψος τῆς δαπάνης πού ἀπτήθη διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν κοινωνικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν τῶν ἔργων κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος. Ἡ μὴ ἀποστολὴ τῶν αἰτουμένων ἐκάστοτε στοιχείων ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νὰ ἐμφανίζεται μειωμένη ἡ προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας μας πρὸς τὸν λαὸν μας. Καὶ τοῦτο εἶναι λογικὸν νὰ ἀδικεῖ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἰδίως ὅταν γενικῶς εἶναι γνωστὸν ὅτι πρότυπα κοινωνικὰ ἔργα ἔχουν τεθῆ εἰς λειτουργίαν ἐπισπῶντα τὸν ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων καλῆς πίστεως πρὸς δόξαν Θεοῦ.

Συναφῆς εἶναι καὶ τὸ ἔργον τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἐκκλησίας μας εἰς τὸ Γ' ΚΠΣ. Εἰς τὸν τομέα αὐτόν, ὡς γνωρίζετε, μποροῦν νὰ ἐντάσσονται ἐπιλέξιμα ἔργα ὑποδομῆς διὰ δράσεις κοινωφελεῖς, εἰς τὰς ὁποίας ἡ Ἐκκλησία πρωτοστατεῖ. Ἐγκαίρως ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐζήτησε παρὰ τῶν Ἱ. Μητροπόλεων προτάσεις τοιούτων ἔργων. Ἐλαβε τὰς ἀπαντήσεις. Τὰς συνεζήτησε μετὰ τῶν ἀρμοδίων. Ἐκ τοῦ καταλόγου διεγράφησαν ὑπ' αὐτῶν τὰ μὴ ἐπιλέξιμα ἔργα καὶ ἐνημερώθησαν αἱ Μητροπόλεις. Διὰ τὰ ὑπόλοιπα ἐζητήθησαν πλήρεις μελέτες παρὰ τῶν οἰκείων ἐκκλησιαστικῶν φορέων. Κατὰ τὴν προσωπικὴν μου

συνάντησιν μετὰ τοῦ Ὑπουργοῦ Οἰκονομίας κ. Γ. Ἀλογοσκούφη τὴν 16.02.06 συνεφωνήθη νὰ προωθηθοῦν περὶ τὰ 30 ὄριμα ἔργα, διὰ τὰ ὁποῖα θὰ ὑπῆρχον ἔτοιμες μελέτες. Οἱ ἡμέτεροι ἀρμοδίοι ἠλεγξαν ἐν πρὸς ἐν τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα, ἐζήτησαν τὴν συνδρομὴν τῶν ἐνδιαφερομένων ἐκκλησιαστικῶν φορέων καὶ κατέληξαν εἰς τὸ νὰ προτείνουν 14 ἀρχικῶς καὶ εἶτα περὶ τὰ 40 συγκεκριμένα ἔργα τῆς Ἱ. Συνόδου, τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῶν Ἱ. Μητροπόλεων. Ἦδη τὰ πρῶτα 14 ἔργα ἐνετάχθησαν εἰς τὸ πρόγραμμα, ἐνῶ κατ' αὐτὰς θὰ προταθοῦν καὶ θὰ ἐγκριθοῦν καὶ ἕτερα 40 ἔργα. Οἱ ὑπηρεσίαι μας ἐργάζονται πυρετωδῶς νὰ προλάβουν τὸν χρόνον καὶ νὰ ἐτοιμάσουν ὅπου δεῖ μελέτες. Τὸ Γ' ΚΠΣ ἐξαντλεῖται περὶ τὸ τέλος τρέχοντος ἔτους. Ὅτι θὰ εἶναι ἔτοιμον μέχρι τότε, δηλ. ὅποιον ἔργον ἔχει πλήρεις μελέτες, θὰ ὑποβληθῆ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Οἰκονομίας διὰ χρηματοδότησιν καὶ ἐκεῖθεν πρὸς τὰς Περιφερείας πρὸς τὰς ὁποίας ἔχουν δοθῆ αἱ δέουσαι ὁδηγίαι παρὰ τοῦ Ὑπουργείου. Ἦδη ἐτοιμάζονται αἱ προτάσεις συμμετοχῆς εἰς τὸ Δ' ΚΠΣ. Εἰς τοῦτο θὰ συμμετάσχει καὶ ἡ Ἐκκλησία. Ἡ ΔΙΣ ἔχει συστήσει Ἐπιτροπὴν, ἡ ὁποία μελετᾷ τὶς δυνατότητες πού μᾶς προσφέρει τὸ νέο πακέτιο καὶ θὰ ἐνημερώσει τὶς Ἱ. Μητροπόλεις. Παραλλήλως καὶ αἱ Περιφέρειαι ἐτοιμάζονται. Πρὸς αὐτὰς δύνανται αἱ Ἱ. Μητροπόλεις νὰ ἀπευθυνθοῦν, ἀνεξαρτήτως τῶν δυνατοτήτων προβολῆς ἔργων τῶν ἀπὸ τὴν ΔΙΣ, διὰ τὰς ἐπιθυμητὰς χρηματοδοτήσεις. Πάντως ὅλοι ἄς γνωρίζουν ὅτι μόνον αἱ ἔτοιμοι μελέτες τῶν ἔργων προωθοῦνται καὶ ὄχι ἀπλῶς προτάσεις ἢ ἀποσπασματικὰ σχέδια ἔργων.

8- Βεβαίως τὸ κατ' ἐξοχὴν πρῶτιστον ἔργον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ σωτηρία ψυχῶν, ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἱεραποστολικοῦ τοῦ ἔργου, ἔστω καὶ ἂν αἱ διαστάσεις του δὲν φαίνεται νὰ ἀπασχολοῦν τὸ πολὺ δημόσιον. Ἐν τούτοις εἶναι ἐντυπωσιακὸν τὸ ἔργον τοῦτο τὸ ὁποῖον μὲ ἐπίκεντρον τὴν ἐνορίαν διεξάγεται μὲ ἔντασιν οὐ τὴν τυχοῦσαν. Ἡ ΔΙΣ ἐν τῇ μερίμνῃ της διὰ τὴν διευκόλυνσιν τοῦ ἔργου τούτου, ἔχει προετοιμάσει τὸν Κώδικα Ἐνοριακῆς Ποιμαντικῆς Δράσεως, τὸν ὁποῖον ἐπεξεργάζεται εἰς τελικὸν στάδιον, προκειμένου νὰ τὸν θέσει ὑπ' ὄψιν τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ τοῦτο διότι εἶναι πρόδη-

λος ἡ ἀνάγκη ἐνισχύσεως καὶ προσδόσεως νέας πνοῆς εἰς τὴν ἐνορίαν. Ἐκεῖ εἰς τὸ κύτταρον τοῦτο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ἀναπτύσσεται ἡ πνευματικὴ καὶ ἡ ἄλλη δραστηριότης τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκεῖ ἀναφαίνονται τὰ ἀποτελέσματα τῆς δράσεως ταύτης. Εἰς τὰς μεγάλας βέβαια πόλεις, ὅπου ὑπηρετοῦν δραστήριοι ἱερεῖς, ἐκεῖ οἱ καρποὶ εἶναι ἐμφανεῖς. Ἄλλοῦ ὅμως τὰ πράγματα γίνονται προβληματικά. Ἐκεῖ οἱ ἱερεῖς θὰ πρέπει νὰ δραστηριοποιηθοῦν διὰ νὰ προσελκύσουν τοὺς πιστοὺς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Νὰ ἀνλάβουν ποιμαντικὴν κατ' ἄτομον, ἐξερχόμενοι τῶν ναῶν καὶ μεταβαίνοντες εἰς τὰς οἰκίας καὶ συνομιλοῦντες μετὰ τῶν ἐνοριτῶν των. Παρῆλθεν ἡ ἐποχὴ πού ὁ ἐφημέριος ἀνέμενε τοὺς ἐνορίτας εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ ναοῦ του. Τώρα πρέπει νὰ ἐξέλθῃ ὁ ἴδιος εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς ρύμας διὰ νὰ ἀναζητήσῃ τὸ πλανώμενον πρόβατον. Ὑπάρχουν ναοὶ ὅπου οὔτε ἓνα παιδί δὲν ὑπάρχει διὰ νὰ διακονήσῃ εἰς τὸ Ἄγ. Βῆμα. Ὑπάρχουν ἄλλοι ναοὶ ὅπου οἱ ψάλτες εἶναι ὑπέργηροι καὶ οὐδεμίαν ἔχουν λάβει μερίμναν διὰ τὴν διαδοχὴν των. Λειτουργοῦν δεκάδες Σχολῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, εἰς τὰς ὁποίας φοιτοῦν ἑκατοντάδες νέων πού ἀποφοιτοῦν κατὰ δεκάδας, ἀλλ' ὑπάρχει σπάνις ἱεροψαλτῶν. Ὅλα αὐτὰ εἶναι προβλήματα πού ζητοῦν λύσιν. Καὶ ὑπάρχουν καὶ ἄλλα. Πρέπει νὰ τὰ συζητήσωμεν μὲ ἄνεσιν διὰ νὰ ἀνευρῶμεν τὰς ἐπιθυμητὰς καὶ ἐφικτὰς λύσεις. Τοιαῦτα προβλήματα εἶναι ἡ ἀπροθυμία νεανίδων νὰ ὑπανδρευθοῦν ὑποψηφίους κληρικούς, τὰ ἀυξανόμενα διαζύγια εἰς τὶς ἱερατικὰς οἰκογένειαι, κάποια κρίσις εἰς τὰς ἱερατικὰς κλίσεις. Εἰς εἰδικὴν ἡμερίδα ἐξητάσθησαν τὰ θέματα αὐτὰ καὶ συνήχθησαν συμπεράσματα, τὰ ὁποῖα θὰ ὑποβληθοῦν πρὸς ἐπεξεργασίαν εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον.

9. Κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος συνεκλήθησαν ἐν Ἀθήναις καὶ εἰς ἄλλας πόλεις ἐπιμορφωτικὰ Σεμινάρια, Ἡμερίδες, Συνέδρια καὶ Συνάξεις ὑπευθύνων, καὶ συνεζητήθησαν φλέγοντα καὶ ἐπίκαιρα θέματα, μὲ τὴν εὐθύνην τῶν ἀρμοδίων Σ.Ε. καὶ Ε.Σ.Ε. ὡς λ.χ. τῶν Σ.Ε. ἐπὶ τῶν αἰρέσεων, Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαίδευσσεως, Διορθοδόξων, Κοινωνικῆς Πρόνοιας, Τύπου, Θ. Λατρείας καὶ τῶν Ε.Σ.Ε. ἐπὶ τῶν Γυναικείων Θεμάτων, Πολιτικῆς Οἰκονομίας καὶ Οἰκολογίας, Πολιτιστικῆς Ταυτότητος, Εὐρωπαϊκῶν Θεμάτων,

κλπ. Ἐπίσης ἡ ΔΙΣ ἀπασχολήθη μὲ μιὰν σειρὰν θεμάτων πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς περιφερείας εἰς τὴν ἀσκησιν τῆς ποιμαντικῆς τῆς εὐθύνης. Βεβαίως θὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὡς Ἐκκλησία δὲν καλύπτομεν εἰσέτι πάσας τὰς πτυχὰς τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων τῆς ἐποχῆς μας. Δὲν ἔχομεν νὰ ἐπιδείξωμεν σημαντικὸν ἔργον εἰς τοὺς τομεῖς τοῦ ἀγῶνος κατὰ τοῦ ἀλκοολισμοῦ, κατὰ τοῦ καπνίσματος, κατὰ τῶν ναρκωτικῶν, ἐνῶ ὑστεροῦμεν, καίτοι δὲν εἴμεθα παντελῶς ἀπόντες ἀπὸ τὸν προβληματισμὸν διὰ τὰ ΑΜΕΑ, τοὺς ὁμοφυλόφιλους, τὰς διαφυλικὰς σχέσεις, κλπ. Δανείζομαι ἐδῶ τὶς σκέψεις νέου συνεπισκόπου μας πού διαπιστώνει αὐτοκριτικά. «Στὴν ἀνεργία πού μαστίζει τὴν ἐποχή μας, στὰ ναρκωτικά καὶ στὰ τροχαῖα πού θερίζουν τὸν ἀνθὸ τῆς νιότης, στὸ AIDS πού μαστιγώνει τὴν σεξουαλικὴ ἀνασφάλεια, στὸν φόβο μπροστὰ στὸ γάμο, στὴ σιωπηλὴ κραυγὴ τῆς ἀξαναόμενης ἀτεκνίας καὶ σὲ παρόμοια θέματα, ὁ λόγος μας μοιάζει παιδαριώδης καὶ ἀνεπαρκής. Ἡ ἠθικὴ μὲ στενὴ ἔννοια μᾶς ξεπέρασε καὶ μεῖς παριστάνουμε ὅτι δὲν τὸ γνωρίζουμε ἢ ἐπιβάλλουμε ἀνεδαφικὰ ἐπιτίμια. Ἡ σύνολη ἐπιστημονικὴ ἐρευνητικὴ κοινότητα γιὰ νὰ ἀποφύγει τὶς ἀτεκμηριώτες κραυγές μας, σιωπᾶ καὶ προχωρεῖ σὲ μιὰ συνωμοτικὴ συνεργασία μὲ τὴν τρέχουσα πραγματικότητα πού στο τέλος ἀποδέχεται κάθε ἔρευνα καὶ ἐπίτευγμα...» (Μητροπολίτου Ἀλεξανδρουπόλεως Ἀνθίμου. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἱστορίας καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Αὔριο, σ. 11). Εἰς τὸν τομέα τῆς νεολαίας ὀφείλομεν ἐπεΐγουσαν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ τρόπου ἐργασίας μας, ἄλλως θὰ χάσωμεν τὰ νέα παιδιά, ἐνῶ φοβοῦμαι ὅτι δὲν εἶναι μακρὰν ἢ ἡμέρα καθ' ἣν δὲν θὰ μᾶς ἐπιτρέπεται ἡ εἴσοδος εἰς τὰ σχολεῖα. Διὸ καὶ ἐπαναλαμβάνω τὴν ἔκκλησίν μου περὶ ἰδρύσεως καὶ λειτουργίας εἰς ὅλας τὰς Ἱ. Μητροπόλεις Παιδικῶν Σταθμῶν, καθὼς καὶ Νηπιαγωγείων καὶ Δημοτικῶν σχολείων, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν, ἐπειδὴ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ θὰ ἔχομεν εἰς τὴν διάθεσίν μας ἀρκετὰ μικρὰ παιδιά, καὶ τοῦτο χωρὶς νὰ ἀποφιλώσωμεν τὰ Κατηχητικά μας σχολεῖα. Ἦδη οἱ ἀρμόδιοι συνεργάται μας, κατόπιν ἐντολῆς τῆς ΔΙΣ, μελετοῦν ἀκόμη καὶ ἠλεκτρονικοὺς τρόπους κατηχήσεως, καθὼς καὶ συγγραφήν νέων ἐπαγωγικῶν βιβλίων θρησκευτικῶν διὰ τὰ σχολεῖα. Τὸ ἐγχείρημα δὲν εἶναι εὐκόλον, ἀλλὰ

ἐπιβάλλεται ἐκ τῶν περιστάσεων, διὰ νὰ διασώσωμε τὴν διάδοσιν τῆς Ὁρθοδόξου πίστεώς μας.

Εἰς τὴν ποιμαντικὴν οἱ πλείστοι ἐκ τῶν κληρικῶν μας ὡς καὶ στελέχη μας αὐτοσχεδιάζουν καὶ ὁ ἐρασιτεχνισμὸς μαζὶ μὲ τὴν ἐμπειρικότητα καὶ τὸν ζῆλον ἀποτελοῦν τὰ βασικότερα ἐφόδιά των. Καὶ ταῦτα εἰς ἐποχὴν ἀπαιτοῦσαν ἐξειδίκευσιν εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς. Δὲν ἀγνοῶ τὴν καθημερινὴν ἀγωνίαν τῶν ἀδελφῶν Ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας. Βλέπω καὶ χαίρω τοὺς καρπούς τῆς διαρκοῦς μερίμνης διὰ τὴν ἐπιτυχεστέραν προσφορὰν τοῦ ἔργου τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ ἀπὸ μέρους ὄλων ἀκούω παράπονα διὰ τὴν ἔλλειψιν στελεχῶν, διὰ τὰ ἐνοριακὰ κενά, διὰ τὴν ἀπουσίαν ἐξειδικευμένων προσώπων. Ἄν δὲν λάβωμεν ἐγκαίρως τὰ μέτρα μας ἢ κατάστασις θὰ χειροτερεύσει. Καὶ ἐνῶ αὕτη εἶναι ἡ κατάστασις πολλὰ Ὁρθόδοξοι δυνάμεις ἐξαντλοῦνται εἰς Δονκιχωτικὰς ἐπιθέσεις ἐναντίον ἄλλων πνευματικῶν δυνάμεων, ὥστε νὰ διασπᾶται τὸ ἐνιαῖον μέτωπον τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ναὶ μὲν ποτὲ δὲν ἔλειψαν ἀπὸ τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου ἐκεῖνοι πού ἐπίστευαν ὅτι εἶναι τὰ «μαντρόσκυλα τοῦ Θεοῦ» καὶ γι' αὐτὸ πολεμοῦσαν μὲ πάθος καὶ ὀργὴν κάθε ἕνα πού, κατὰ τὴν γνώμην τους, ἦταν εὐκόλος στὴν προδοσίαν τῆς πίστεως. Πρόκειται γιὰ τοὺς γνωστοὺς ὀρθοδοξαμύνητορες, εἰσαγγελεῖς ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος, πού ἀρέσκονται νὰ τρουπώνουν στὰ ἄδυτα τῶν συζυγικῶν παστάδων, κατὰ τὴν καλβινικὴν ἠθικὴν, καὶ νὰ ὑπαγορεύουν, νὰ ἐλέγχουν καὶ νὰ θέλουν νὰ μετατρέψουν τὴν κοινωνία σὲ μοναστήρι καὶ τοὺς ἑαυτοὺς των σὲ κανόνες πίστεως καὶ ἀκριβείας. Ὅμως ἡ Ἐκκλησία ποτὲ δὲν φοβήθηκε τοὺς κέρβερους αὐτοὺς τοῦ παραδείσου, πού ἀπειλοῦν κάθε Ἐπίσκοπο καὶ κάθε κληρικὸ μὲ τὴν βίβλον ἀποστασίου, μὲ τὴν κατασυκοφάντησιν δηλ. καὶ τὴν καταγγελίαν ὡς δῆθεν νεωτεριστῶν, οἰκουμενιστῶν, μανιχαϊστῶν, βαρλααμιστῶν, νεοεποχιστῶν, αἰρετικῶν, φιλοπαπικῶν, ἐκκοσμικευμένων, κι ὅλα αὐτὰ μπροστὰ σὲ μιὰ κοινωνία πού βιώνει τὸν καθημερινὸ ἀγῶνα γιὰ ἐπιβίωσιν, γιὰ ὑπέρβαση τῆς μοναξιάς καὶ ἀπόκτησιν τῆς ἐλπίδος. Ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐκινδύνευσε ποτὲ περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἔξωθεν ἐχθρούς της ὅσον ἀπὸ τοὺς ἔσωθεν. Τὸ φαινόμενον ἐπιβιώνει καὶ εἰς τὰς ἡμέρας μας. Ἐντυπα σχιζοφρενικῆς ὕλης, ὀμιλίες καὶ συμμαχίες ἑτεροκλήτων στοιχείων ὑπερσυν-

τηρητικῶν, δυσφημοῦν τὴν Ἐκκλησίαν, ἀπαιτοῦν ἀπὸ αὐτὴν νὰ ὑψώσει τείχη, νὰ αὐτοαπομονωθῆ, νὰ λάβει ἀνὰ χεῖρας τὸ μαστίγιον, νὰ ἀποβάλλει τὰ σπλάγχνα οἰκτιρῶν, νὰ μετατραπῆ εἰς τιμωρὸν Ἰαβέρην, νὰ προβάλλει τὸ φονταμενταλιστικὸν τῆς πρόσωπον, τὴν ὑπερσυντήρησιν, τὴν παράλογον καὶ ἀστεῖαν μονολιθικότητα. Οἱ καιροὶ οὐ μενετοί. Ἐπιβάλλεται συμπαράταξις τῶν πάντων εἰς τὸ ἐνιαῖον στρατόπεδον τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ Ἐπίσκοποι εἶναι οἱ φυσικοὶ φορεῖς τῆς ἐνότητος καὶ ὀφείλουν νὰ ἐπιδείξουν τὴν θέλησίν των πρὸς ὑπέρβασιν τῶν δυσχερειῶν ἐπικοινωνίας των, ὅπου ὑπάρχουν, μὲ στελέχη των. Ἡγούμενοι καὶ ἀκαδημαϊκοὶ θεολόγοι καὶ ὀργανωσιακοὶ εὐσεβεῖς καὶ ἄλλοι ὀφείλουν νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ στερεότυπα τῆς χειραφετήσεως, νὰ ταπεινωθοῦν καὶ νὰ σεβασθοῦν τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας, ἀπαρνούμενοι ἀνταρσίας, καὶ ἀνυπακοῆς ἐντὸς τοῦ χώρου τῆς Ἐκκλησίας. Τώρα πρὸ τῶν πυλῶν εἶναι ὁ κίνδυνος. Ἡ παγκοσμιοποίησις εἶναι φορεὺς τῆς ἐκκοσμικεύσεως. Ἡ ἐκκοσμίκευσις ἀντιμάχεται τὴν πνευματικότητα καὶ ἀλλοτριώνει τὸ φρόνημα. Ἡ ἀλλοτριώσις τοῦ φρονήματος εἶναι ἀπάρνησις τῆς θυσίας τοῦ Κυρίου. Καὶ αὐτὴ ὀδηγεῖ εἰς ἀπώλειαν. Τὴν ἀπώλειαν αὐτὴν τῶν ψυχῶν τῶν πιστῶν μας καθιστᾷ αἰσθητὴν ἡ νεοειδωλολατρία, ὁ Σατανισμὸς, οἱ καταστροφικῆς λατρεῖες, ἡ ἐπέλασις τῶν αἰρέσεων, ἀλλὰ καὶ ἡ αὐτοαπομόνωσις, ὁ ναρκισσισμὸς τῆς αὐταρκειᾶς, ἡ ἀγνόησις τοῦ περιβάλλοντος κόσμου. Τὰ νέα προβλήματα ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν ἐγκαθίδρυσιν εἰς τὰς κοινωνίας μας νέων πραγματικότητων καὶ νέων συνθηκῶν, καθὼς καὶ ἡ ἐσωτερικὴ προσπάθεια ἀλλοτριώσεως τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὴν παραδόσεις του, ἀλλοίωσης τῆς ἱστορίας του, καθημερινοῦ καταιγισμοῦ ἀπὸ πολλὰ ΜΜΕ μὲ προϊόντα ὑποπολιτισμοῦ, ἐπιβάλλουν εἰς τοὺς ἡγέτας τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἀρθρῶνουν λόγον ὀρθόν, ἀκαινοτόμητον, ἀγαθόν, φερέγγυον καὶ πειστικόν, πρὸς καθοδήγησιν τῶν ἀνθρώπων, παρὰ τὴν λυσιπώδη ἀντίδρασιν τῶν θελώντων τὴν Ἐκκλησίαν παντελῶς ἄμοιρον κοινωνικῶν προβληματισμῶν καὶ τοποθετήσεων, μακρὰν τῶν ἐξελίξεων, ἀπλῶς ὡς φολκλωρικὴν πραγματικότητα. Ἡ κοινωνία σήμερον θέλει νὰ ἀκούσῃ τὸ Εὐαγγέλιον, νὰ ἐνδυναμωθῆ στὸν ἀγῶνα τῆς, νὰ τῆς δείξουμε κατάματα τὴν ἀλήθεια γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ θάνατον. Θέλει ἀλλαγὰς καὶ μεταρ-

ρυθμίσεις κυρίως πρὸς χάριν τῶν νέων. Κανένας νέος δὲν πρόκειται νὰ μᾶς σεβασθῆ ἂν στηρίζουμε τὴν ὑπαρξὴ μας σὲ σιγγίλια καὶ χρυσόβουλα. Δὲν μᾶς θέλει φύλακες τοῦ μουσεῖου τῆς Ἱστορίας, οὔτε κἂν διαδόχους τῶν ἐθνικῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 21. Θέλει νὰ τολμήσουμε νὰ ἔλθουμε σὲ ρῆξιν μὲ τὸ ἁμαρτωλὸ κατεστημένο, νὰ ξεδιπλώσουμε τὸν μανδύαν τῆς ἀγάπης, νὰ ξεφορτώσουμε τοὺς κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένους. Θέλει νὰ ἀποκτήσουμε λόγον Θεοῦ, νὰ ἐμπνεύσουμε τοὺς νέους νὰ νικήσουν τὸν κόσμον. Μοῦ ἔκανε ἐντύπωσιν ὅταν ἐδιάβασα εἰς ξένην εὐρωπαϊκὴν ἐφημερίδα («La Croi» 4.7.06) τὰ προβλήματα τῆς ΡΚαθολικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅπως αὐτὰ ἀνελύθησαν καὶ ἐξητάσθησαν κατὰ τὴν Σύναξιν τῶν 34 Γεν. Γραμματέων τῶν ἰσαριθμῶν εὐρωπαϊκῶν Ἐπισκόπων στὴν Σλοβενίαν στὶς ἀρχὲς Ἰουλίου. Εἶναι σχεδὸν τὰ ἴδια καὶ ἀπαράλλακτα μὲ τὰ ἰδικὰ μας ποιμαντικὰ προβλήματα. Ἐν ἐξ αὐτῶν εἶναι καὶ ἡ ἀμφισβήτησις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ δικαιώματος νὰ διατυπῶναι λόγον διὰ τὰ δημόσια πράγματα. Οἱ ἀρμόδιοι ἐκκλησιαστικοὶ παράγοντες διεπίστωσαν τὴν ὑπαρξὴν ἐχθρικοῦ πνεύματος ἐναντίον τῶν κοινωνικῶν παρεμβάσεων τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν οἱ ἀμφισβητιῆς θέλουν νὰ περιορίσουν στὸ Ἱερὸν Βῆμα. Εἰς πείσμα τῶν ἀντιρροησιῶν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ παράγοντες ἐπαναβεβαίωσαν τὴν ἀπόφασίν των νὰ διατυπῶνουν λόγον διὰ τὴν ἀξιόπρεπειαν τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου, νὰ καταδικάζουν τὴν μὲ ἄλλους τρόπους σήμερον συντήρησιν τοῦ δουλεμπορίου ἀνθρώπινων ὑπάρξεων, νὰ προστατεύουν τὸ ἀνθρώπινον ἔμβρυον ἀπὸ ἔρευνες καὶ πειράματα ποὺ τὸ ἀπαξιώνουν, νὰ ἀρνοῦνται τὴν εὐθανασίαν, νὰ ὑπερασπίζονται τὴν οἰκογένειαν, νὰ ἀποκρούουν τὸν γάμον τῶν ὁμοφυλοφίλων. Ἐπίσης νὰ ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν αὐξήσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκκλησιαζομένων ἰδίως μεταξὺ τῶν νέων, γιὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς χαμένης πνευματικότητος, γιὰ τὴν καταπολέμησιν τῆς διασπορᾶς τῶν αἰρέσεων καὶ τῶν παραθρησκειῶν κλπ.

10. Ἐπίσης κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος ἡ ΔΙΣ ἐτίμησε διακεκριμένους προσωπικότητες τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ πολιτικοῦ χώρου καὶ ἀνέδειξε πρὸς τὰ ἔξω τὸν νέον πρόσωπον τῆς Ἐκκλησίας ἡ ὁποία ἀναγνωρίζει τοὺς ἀξιότιμους θεράποντας τοῦ θυσιαστηρίου, τοῦ

ἄμβωνος καὶ τῆς ἐπιστήμης, ὥστε νὰ μὴ κατηγορεῖται ὅτι ἀντιπαρατάσσεται πρὸς αὐτήν. Εἶναι εὐτύχημα ὅτι ὑπάρχουν πολλοὶ εἰσέτι σεμνοὶ καὶ ταπεινοὶ ἐργάται τοῦ πνεύματος, κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ εἰς τὴν κοινωνίαν μας, οἱ ὁποῖοι δὲν διστάζουν νὰ ὁμολογοῦν πίστιν εἰς τὸν Χριστόν, νὰ προκινδυνεύουν αὐτῆς τῆς πίστεως καὶ νὰ παρατάσσονται παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Ἐκκλησίας. Τούτους ἀξίζει νὰ τιμῶμεν, ὅταν ἡ ὑποκουλτούρα τῆς ἐποχῆς ἀναδεικνύει ξόανα ὡς δῆθεν προσωπικότητες πού ὑποβαθμίζουν ὄχι μόνον τὰ ἦθη ἀλλὰ καὶ τὴν ποιότητα τῆς ζωῆς. Ἐνώπιον τῆς ἀλλοτριώσεως αὐτῆς ἡ Ἐκκλησία ἀνθίσταται καὶ ἀναδεικνύει καὶ τιμᾷ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ πνεύματος ὅπουδῆποτε καὶ ἂν ἀνήκουν, ἀρκεῖ ὅτι εἶναι ἄνθρωποι μὲ ἦθος, μὲ ἀκεραιότητα καὶ μὲ πίστιν ἔστω καὶ λαϊκὴν, παραδοσιακὴν.

11- Ἡ σταθεροποίησις τῶν οικονομικῶν μας πραγμάτων καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ΕΚΥΟ μὲ τὴν κατάθεσιν τοῦ 8ου κατὰ σειρὰν πλεονασματικοῦ προϋπολογισμοῦ εἶναι ἓνα γεγονός τὸ ὁποῖον σημαίνει, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἀπρόσκοπτη λειτουργία τῶν Συνοδικῶν Γραφείων, τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν, καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Φορέων ὡς λ.χ. τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ, τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου, τῶν μεγάλων προγραμμάτων ἀλληλεγγύης ὡς π.χ. τῆς στήριξης τῶν πτωχότερων Ἴ. Μητροπόλεων καὶ Μονῶν, τῆς ἀσφάλισεως τῶν μοναχῶν, τοῦ ἐπιδόματος τοῦ τρίτου τέκνου στὴ Θράκη, τοῦ θεσμοῦ τῶν ὑποτροφῶν κλπ. Ἐξ ἄλλου ἡ κατασκευὴ σειρᾶς ἔργων, ἐπισκευῶν καὶ βελτιώσεων, ἡ κοστοβόρα καὶ χρονοβόρα μαχητικὴ δικαστικὴ διασφάλισις τῶν περιουσιακῶν δικαιωμάτων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁ σχεδιασμός τῆς ἀξιοποιήσεώς των, σὲ συνδυασμὸ μὲ οὐσιαστικὰ κοινωνικὰ παροχὰς σκιαγραφοῦν μὲ λίαν θετικὸ τρόπο τὸ ἔργο πού ἐπετεύχθη καὶ κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος.

Ἡ ΕΚΥΟ, ἔχουσα ἐπίγνωση ἀλλὰ καὶ σχέδιον ἀντιμετωπίσεως τῶν βασικῶν ἀναγκῶν τῆς Ἐκκλησίας μας μὲ ἀποφασιστικὴν καὶ ἰδιαίτηρη προσοχὴ ἐπροχώρησε καὶ εἰς τὴν λήψιν τῶν ἀναγκαίων μέτρων, μετὰ ἀπὸ ἔγκρισιν τῆς Δ.Ε. καὶ τῆς ΔΙΣ διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ἰσχυρᾶς θέσεως τοῦ χαρτοφυλακίου τῶν μετοχῶν μας εἰς τὴν ΕΤΕ μετὰ τὴν πρόσφατη κολοσσιαία αὐξήσιν τοῦ κεφαλαίου της.

Σήμερα οἱ οικονομικὲς καὶ τεχνικὲς Ὑπηρεσίαι μας ὑπὸ τὸν συντονισμὸν τῆς Γ. Δ/θύνσεως τῆς ΕΚΥΟ καὶ τὴν καθοδήγησιν τῆς Δ.Ε. της, προετοιμάζονται νὰ μᾶς παρουσιάσουν πρὸ τοῦ τέλους τοῦ τρέχοντος ἔτους τὸ πρῶτο 3ετὲς ἀναπτυξιακὸ πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον συνδυάζει τὴν βέλτιστη ἀξιοποίησιν τῶν πόρων καὶ τῶν διαθέσιμων μας, πρὸς ὄφελος τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Εἶναι ἀναγκαῖον νὰ τονίσω ἐδῶ ὅτι τὸ ἄλμα τῆς καταρτίσεως ἑνὸς 3ετοῦς προγράμματος καθίσταται δυνατὸν χάρις στὶς ἄοκνες προσπάθειαι ἐκσυγχρονισμοῦ καὶ ἀναδιοργανώσεως τῆς ΕΚΥΟ καὶ τῆς δημιουργίας ὀργάνων ἀξιοποιήσεως τῆς περιουσίας κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη.

12- Ἡ ἐποχὴ μας δὲν ἀνέχεται τὴν ἀπομόνωσιν τῆς Ἐκκλησίας, δὲν δουλεύει σὲ ἀποκλεισμοὺς καὶ διακρίσεις. Εἴμεθα μιὰ μικρὴ χώρα, τῆς ὁποίας ἡ μεγάλη πλειονότης ἀνήκει στὸ ὀρθόδοξο δόγμα. Ὅμως δίπλα μας ζοῦν καὶ δραστηριοποιοῦνται καὶ τὰ ἄλλα δύο χριστιανικὰ δόγματα, αὐτὸ τῆς ΡΚαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκεῖνο τῶν Διαμαρτυρομένων. Μὲ τὰ δύο αὐτὰ δόγματα οὐδέποτε στὸ παρελθὸν ἦλθε σὲ ἐπίσημη ἐπαφὴ ἡ Ἐκκλησία μας. Ἴσως διότι ἠσθάνετο τὴν ὑπεροχὴν της ἢ δὲν ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην συνεργασίας μαζί των σὲ κοινωνικὰ θέματα πού ἀπασχολοῦν τὴν ὅλην κοινωνίαν μας. Παράλληλα οἱ πιστοὶ τοῦ Ἰσλάμ, συγκεντρωμένοι μέχρι πρὸ 20ετίας στὴ Δυτικὴ Θράκη, ἄφηναν ὅλους ἐμᾶς τοὺς ἄλλους ἀδιὰ φόρους ἐμπρὸς στὴν ὑπαρξὴ των. Σήμερα ζοῦν στὴ χώρα μας πάνω ἀπὸ 500.000 μουσουλμάνοι, οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων εἶναι συγκεντρωμένοι στὴν Ἀττικὴ. Ἡ ἀνάγκη νὰ ἀσχοληθοῦμε μὲ τοὺς ἐκπροσώπους καὶ τῶν τριῶν αὐτῶν κοινοτήτων, ὅπως τὸ ἐπιβάλλει πιά ἡ ἐποχὴ μας, ὠδήγησε τὴν ΔΙΣ νὰ ὀρίσει τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας Σύρου κ. Δωρόθεον, Δημητριάδος κ. Ἰγνάτιον καὶ Ξάνθης κ. Παντελεήμονα ὡς συνδέσμους της πρὸς τὶς τρεῖς αὐτὲς ομάδες, πρὸς προσέγγισίν των καὶ ἀμοιβαίαν γνωριμίαν, ἢ ὅποια θὰ ἀποδώσει ἀσφαλῶς καρπούς. Παρῆλθεν ἡ ἐποχὴ τῶν ἀποκλεισμῶν. Δὲν δικαιούμεθα νὰ κλεινόμεθα ἐρημικὰ στὸν ἑαυτὸν μας, ἐν ὀνόματι τῆς πνευματικῆς μας αὐτάρκειας, καὶ νὰ ἀγνοοῦμε τὴν ὑπαρξίν τῶν ἄλλων δίπλα μας. Κανεὶς δὲν πρόκειται νὰ μᾶς δικαιώσῃ ἐὰν ὑπηρετήσωμε τὴν πόλωσιν καὶ ἐὰν δὲν

συνεργασθοῦμε σὲ τομεῖς πού δὲν ἔχουν σχέση μετὰ τὰ δόγματα, ἀλλὰ πού ἐπηρεάζουν τὴν κοινωνίαν μας. Καὶ εἶναι τόσο πολλοί. Ἐμεῖς εἴμεθα οἱ ἰσχυροὶ καὶ ἔνεκεν ὄγκου καὶ ἔνεκεν ἀληθείας. Ἦδη τὸ νέον σύστημα ἤρρισε νὰ λειτουργῇ. Μὲ εὐχάριστον ἐκπληξιν ἐδέχθησαν οἱ ἄλλοι, ἰδίως οἱ ΡΚαθολικοί, τὴν πρωτοβουλίαν μας. Καὶ δὲν θὰ πρέπει νὰ παραμεινωμεν ὄμηροι τῶν φανατικῶν καὶ φονταμενταλιστῶν, πού μετέρχονται δυστυχῶς ὡς ἐμπορίαν τὴν εὐσέβειαν, λιθάζοντες, ἐπιτιμῶντες, ἀπαξιοῦντες, διαπομπεύοντες τοὺς Ποιμένας τῶν ὡς δῆθεν ἀλλοτριοδοξοῦντες, αὐτοὶ οἱ ὡς κανόνες πίστεως ἐμφανιζόμενοι καὶ ἐκ τοῦ ἀσφαλτοῦς ἐπαγγελλλόμενοι τοὺς φύλακας τῆς ἀμπέλου, ἐφ' ὅσον κατ' αὐτοὺς πάντες ἡμεῖς ὡς πρόβατα ἐπλανήθημεν καὶ χάρις εἰς αὐτοὺς καὶ μόνον ὑπάρχει ἐπὶ γῆς ἡ φωτιστικὴ χάρις τοῦ Παρακλήτου καὶ ἡ ἀγία Ὁρθοδοξία. Ἡμεῖς ὡς ὑπεύθυνοι ταγοὶ ὀφείλομεν νὰ βλέπωμεν μακρὰν καὶ νὰ μὴ μυωπάζωμεν. Τὰ δόγματά μας δὲν διαπραγματευόμεθα, οὔτε περὶ αὐτῶν ἀμφιβάλλομεν. Πιστοὶ εἰς τοὺς ὄρκους μας ἀνοιγόμεθα εἰς τὸν ἀχανῆ χώρον τοῦ μέλλοντος καὶ προσβλέπομεν εἰς τὰς συνεργασίας πού θὰ προβάλλουν τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ. Ἐλπίζομεν νὰ ἀποκομίσωμεν, σὺν Θεῷ, ὀφέλη ἀπὸ τὴν προσέγγισιν αὐτὴν. Μὴ δὲ εἶπη τις ὅτι τὸ ἦθος εἶναι ἡ ἄλλη ὄψις τοῦ δόγματος, προκειμένου νὰ καταδικάσει τὰς κοινωνικὰς ἐπαφὰς μεταξὺ ἀνθρώπων πού θρησκευτικὰ πιστεύουν ἄλλα ἕκαστος. Διότι θὰ ἀντιτάξωμεν εἰς αὐτοὺς ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἰς ἡν ἀνήκομεν, ἔχει ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐγκαινιάσει τὸν Διάλογον τῆς ἀγάπης, ὡς προσφυῶς ἀπεκλήθησαν αἱ κοινωνικαὶ σχέσεις καὶ συνεργασίαι τῶν ὀρθοδόξων μετὰ τῶν ἑτεροδόξων καὶ τῶν ἀλλοθρήσκων, χωρὶς τοῦτο νὰ ἔχει ὀδηγήσει εἰς ὑποτίμησιν τοῦ δόγματος ἢ εἰς δογματικὰς ἐκπτώσεις καὶ μειοδοσίας.

13- Κατὰ τὴν πρόσφατη (30.9.06) ἐπίσκεψίν μου εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν κ. Κ. Καραμανλὴν, εἶχα τὴν εὐκαιρίαν νὰ συνομιλήσω μετ' αὐτοῦ διὰ τὰ πάγια αἰτήματα τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν εἰσέτι ἰκανοποιηθῆ πλήρως. Τὰ ζητήματα αὐτὰ εἶναι ἡ ἀνέγερσις τοῦ νέου Διοικητικοῦ μας Κέντρου, ἡ ἀνέγερσις νέου Μητροπολιτικοῦ ναοῦ, ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ πακέττα Γ' καὶ Δ' τῆς Ε.Ε., τὸ ἀναφυὲν ζήτημα τῆς παρουσίας τῶν ἱερέων στὰ σχολεῖα,

ἢ θεσμοθέτησις νέων θέσεων ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων ὥστε νὰ καλυφθοῦν τὰ ὑπάρχοντα κενὰ χωρὶς νὰ ἐξαντληθῆ ὁ κατάλογος τῶν διακονικῶν θέσεων, ἢ προώθησις τοῦ νομοσχεδίου περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης, κ.ἄ. Ἔλαβον τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι ἐντὸς συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος, μὴ ὑπερβαίνοντος τὸν μῆνα Ἰανουάριον, θὰ ὑπάρξουν τελικῶς προτάσεις τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τῶν σημαντικότερων ἐξ αὐτῶν. Παραλλήλως εὐχαρίστησα τὸν κ. Πρωθυπουργὸν διὰ τὴν στάσιν του ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν διαδικασίαν τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Συντάγματος, ὡς καὶ διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ νόμου περὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως. Κατὰ τὴν συνάντησιν παρίσταντο οἱ Ὑπουργοὶ κ.κ. Μαριέττα Γιαννάκου καὶ Θεόδωρος Ρουσόπουλος. Εἶχον παρακληθῆ ἀρμοδίως νὰ μεταβῶ μόνος εἰς τὴν συνάντησιν αὐτήν. Ἡ ἀπόκτησις ἐξ ἄλλου τηλεοράσεως τῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχει μεγάλη ἐλπίς νὰ προκύψει συντόμως ὥστε ἀπὸ συντονισμένες προσπάθειές μας.

14- Ὅμως τὸ μεγαλύτερον πρόβλημα πού θὰ ἀντιμετωπίσωμεν εἰς τὸ ἐγγὺς μέλλον εἶναι ὁ σταδιακὸς θρησκευτικὸς ἀποχρωματισμὸς τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας πού ἐπιχειρεῖται ἤδη μετὰ ἀργὰ βήματα. Ἡ Ἐκκλησία ἐξοστρακίζεται ἀπὸ τὸ σχολεῖο, ἐν ὀνόματι τῆς πολυπολιτισμικότητος καὶ τῆς πολυφωνίας, τὸ θρήσκευμα διεγράφη ἐκ τῶν ταυτοτήτων βάσει τῶν ἀρχῶν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, σχέδια νόμων ἐκπονοῦνται ἀπὸ γνωστὰ κόμματα καὶ ἄλλες ὁμάδες ἐργασίας μετὰ στόχον τὴν ὑποβάθμισιν τῆς παρουσίας τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν δημόσιον βίον τῆς χώρας. Ἡ νεολαία τρέφεται μετὰ ὑποπροϊόντα τῆς κουλτούρας ἐνῶ τὰ ἐγγενῆ στοιχεῖα τῆς παραδόσεώς μας λοιδωροῦνται. Εἰδικὴ ἔρευνα πού ἔχει δημοσιευθῆ σὲ ξένο περιοδικὸν γιὰ τὴν διασπορὰ τῶν θρησκευτῶν σὲ ὅλοκληρο τὸν κόσμον, προβλέπει ὅτι τὸ 2020 στὴν Εὐρώπην, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ἑλλάδος, θὰ κυριαρχῇ ἡ ἀθεΐα, (Di plonati e, 14/2005 σ. 59). Ἡ πρόβλεψις ἀσφαλῶς μᾶς τρομάζει. Ἀπὸ ἡμᾶς ὅμως ἐξαργτάται νὰ ἐντείνουμε τὴν προσπάθειάς μας πρὸς στερέωσιν τῆς πίστεως, πρὸς πνευματικὴν καλλιέργειαν τοῦ λαοῦ μας, πρὸς ἀπόκτησιν ἰκανῶν στελεχῶν, πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἀθειστικῶν τάσεων στὴν παιδεία, στὴν ἐπιστήμη, στὴν κοινωνία. Ἐκεῖνο πού πρέπει νὰ ἀποφύγουμε εἶναι ἡ ἀκηδία καὶ ἡ

ἀδράνεια. Πρέπει νὰ σημάνωμε συναγεμὸν καὶ νὰ καταστήσουμε ἀξιόμαχα τὰ στελέχη μας, τοὺς γονεῖς, τὴ νεολαία, τοὺς ἐπιστήμονες. Δὲν εἶναι εὐκόλα πράγματα αὐτά, ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ ἀδύνατα. Ἀρκεῖ νὰ ἐκζητήσουμε τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἀρχίσουμε νὰ μελετᾶμε στὰ σοβαρὰ τὸ πρόβλημα ἀναζητοῦντες τὶς εὐκατεῖες λύσεις. Ἡ κατάσταση τῆς μοιρολατρικῆς ἀποδοχῆς τῶν ἐπιγιγνομένων εἶναι ὅ,τι τὸ χειρότερο. Μπορεῖ νὰ δικαιολογεῖ τὴν ἀπραξίαν μας, ἀλλὰ ἐνώπιον τῆς ἱστορίας θὰ μᾶς καταδικάσει.

Ἀγαπητοὶ μου Ἀδελφοί,

Εἶμαι εὐτυχῆς διότι εὐρίσκομαι ἐν μέσῳ ὑμῶν καὶ ὑμεῖς μετ' ἐμοῦ ἐστέ, ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ τόπῳ. Ὅσακις συνέρχονται αἱ Σύνοδοι τῶν Ἐπισκόπων μιᾶς

τοπικῆς Ἐκκλησίας οἱ οὐρανοὶ ἀγάλλονται καὶ ἡ Ἐκκλησία καυχᾶται. Ὁ ἱερός κληρὸς αἰσθάνεται ἰσχυρὸς καὶ ὁ λαὸς τῶν πιστῶν ἠρεμεῖ καὶ ἠσυχάζει θεωρῶν τοὺς Ποιμένας του εἰρηνικῶς διαλεγομένους καὶ διαβουλευομένους περὶ σπουδαίων ζητημάτων, σχέσιν ἐχόντων πρὸς τὰ καλῶς νοούμενα συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ψυχῶν του. Ἀποπνέοντας τὸ ἄρωμα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἠθους καὶ τιμώντας τὸ Συνοδικὸν σύστημα διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἄς εὐχηθῶμεν καὶ ἡ παροῦσα τακτικὴ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας νὰ ἀποβῇ ἐπ' ὠφελείᾳ πάντων ἡμῶν, κυρίως ὁμῶς τοῦ κύρους τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας ἡμῶν, κύρους ὅπερ ὁ λαὸς ἔχει ἤδη περὶ πολλοῦ, γεγονός τὸ ὁποῖον ἐπιβάλλει εἰς ἡμᾶς προσοχήν, προσευχήν καὶ σύνεσιν ἐν πᾶσιν.

Ἐπὶ τοῦ Σχεδίου Νόμου περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων

Σεβασμιώτατοι καὶ ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ Ἀδελφοί,

**ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ
ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΣ ΤΟΥ
ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ
ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΗΣ
ΤΑΚΤΙΚΗΣ Ι.Σ.Ι.**

(11 Ὀκτωβρίου 2006)

1. Τὸ Σχέδιον Νόμου τὸ ὁποῖον ἔχετε ἐνώπιόν σας ἀποτελεῖ τὸν καρπὸν μείζονος ἀνάγκης, ἡ ὁποία προϋπάρχουσα τῆς προσφάτου ἐκκλησιαστικῆς κρίσεως τοῦ ἔτους 2005, προεβλήθη κατ' αὐτήν, ὡς πάγκοινων αἴτημα, ἐπιγούσης μάλιστα μορφῆς, τόσον ἐκ μέρους τοῦ ἱεροῦ Κλήρου ὅσον καὶ ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ, κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς καὶ ἀπετέλεσε τὸ ἀντικείμενον ἀποσπασματικῶν διορθωτικῶν ἀποφάσεων ληφθεισῶν ὑπὸ τῆς ἐκτάκτου Ι.Σ.Ι. τοῦ Φεβρουαρίου 2005, ἐπὶ τῷ τέλει ἐκσυγχρονισμοῦ τοῦ συστήματος ἀπονομῆς παρ' ἡμῖν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης. Διότι, ὡς γνωρίζετε, πολὺ πρὸ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἐκκλησιαστικῆς κρίσεως εἶχον διατυπωθῆ ἑπανειλημμένως αἰτιάσεις ἐναντίον τοῦ νόμου 5383/1932 «Περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας», ὡς πεπαλαιωμένου, ἀναχρονιστικοῦ καὶ ἐξ ἀρχῆς πλημμελῶς διατετυπωμένου, καθὼς καὶ προτάσεις διὰ τὴν ψήφισιν νέου σχετικοῦ νόμου, τοῦ ὁποίου χαρακτηριστικὸν θὰ ἔδει νὰ εἶναι ὁ ἐκσυγχρονισμὸς καὶ ἡ ἐναρμόνισις τῶν διατάξεων τοῦ πρὸς τὸ διεθνὲς κεκτημένον εἰς τὸν τομέα γενικῶς τῆς ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης, μὲ ἀπαρέγκλιτον τήρησιν τῶν κανόνων τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ δὴ καὶ ἐκείνων τοῦ κατηγορουμένου. Αὐτὴν ἄλλωστε τὴν ἔννοιαν ἔχει καὶ ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 44 τοῦ Ν. 590/77 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ἡ προβλέπουσα τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν νέου νόμου περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ νῦν ἰσχύοντος περὶ τοῦ ὁποίου πολλαὶ αἰτιάσεις, ὡς προελέχθη, εἶχον ἔκτοτε διατυπωθῆ. Αἰ τοιαῦται δὲ αἰτιάσεις –ἐπαναλαμβάνω– καὶ προτάσεις ἐφιλοξενοῦντο πλειστάκις εἴτε εἰς τὰ εἰδικὰ ἐπιστημονικὰ περιοδικά, εἴτε καὶ εἰς τὸν ἡμερήσιον τύπον, μὲ τίτλους ἥμισυ κολακευτικούς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν τρόπον τῆς ὑπ' Αὐτῆς ἀντιμετώπισεως τῆς παραβατικῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἱεροῦ Κλήρου. Καὶ βεβαίως, οἱ περὶ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον ἀμύητοι δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμήσουν τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Ἱ. Κανόνες ἀποτελοῦν τὸν ἀσφαλέστερον καὶ ἀνθρωπινότερον ὁδηγὸν τῆς περὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ παραπτώματα ἐκκλησιαστικῆς πειθαρχικῆς ἐμπειρίας, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐνέχουν ἔντονον ἐκσυγχρονιστικὸν χαρακτήρα, ἐφ' ὅσον ἐνδιαφέρονται τόσον διὰ τὴν ἐπιείκειαν, ἔννοιαν καθαρῶς ἐκκλησιαστικὴν, ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς Οἰκονομίας, ὅσον καὶ διὰ τὸν σεβασμὸν πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν καὶ τὴν ἀνθρωπιὰν ἐναντι τῶν ἐγκαλούμενων Κληρικῶν τῶν ὑποπιπτόντων εἰς κανονικὰ παραπτώματα. Παρὰ ταῦτα, ὅλοι γνωρίζομεν ὅτι βασικὴ τῶν ἐπικριτῶν θέσις ἦτο ἡ ἀνάγκη τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τῶν δομῶν τῆς ἀπονομῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης, καὶ ἡ εὐθυγράμμισις καὶ αὐτῆς πρὸς ὅσα ἡ πολιτισμένη ἀνθρωπότης δέχεται σήμερον ὡς βασικοὺς κανόνας ἀσκήσεως τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας. Καὶ βεβαίως ἐπιθυμῶ νὰ ὑπογραμμίσω ὅτι ἡ ὅλη περὶ τὴν ἀπονομὴν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης διαδικασία θὰ ἠδύνατο νὰ παραμείνῃ ὡς ἔχει, καὶ ἡ Ἐκκλησία νὰ συνεχίσει νὰ ἀδιαφορεῖ πρὸς ὅσα κατεμαρτύρουν κατ' αὐτῆς εἰδικοί καὶ

μή. Ὡστόσον ἡ μεγάλη δοκιμασία μας ἐκ τῶν προσφάτων σκανδάλων, ἡ γενική κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἔφοδος τῶν ἀντικείμενων, ὁ καταγιτισμὸς τῶν ἐπιθέσεων εἰς βάρος συλλήβδην ἀθῶνων καὶ ἐνόχων, ἐπέβαλον τὴν ἐπίσπευσιν τῶν διατυπώσεων διὰ τὴν ἀνανέωσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηριακῶν διατάξεων. Παραλλήλως ὁ ἐνσκήψας εἰς τὴν αὐλήν μας καταστροφικὸς τυφὼν ἐπανεφέρεν εἰς τὸ προσκήνιον τὴν ἀνάγκην προβλέψεως νομίμων μέτρων πρὸς ἀποτροπὴν χρονοβόρων διαδικασιῶν καὶ ἄλλων σχετικῶν διατάξεων εἰς τὴν ἀπουσίαν τῶν ὁποίων ὠφείλοντο ἐν πολλοῖς ἀλυσιτελεῖς καὶ ἐπιβαρυντικαὶ διὰ τὸ κῦρος τῆς Ἐκκλησίας διαδικασίαι καὶ Δικαστήρια, ὧν ἕνεκα παρετηρεῖτο ἀδυναμία ἀμέσου ἐπεμβάσεως τῆς κατασταλτικῆς ἐξουσίας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης. Τοῦτο εἶχεν ὡς συνέπειαν νὰ κατηγορηθῆται ἡ Ἐκκλησία ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ τὴν κάθαρσιν καὶ ὅτι δὲν ἀποδίδει ἐνὶ ἐκάστω κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὀφείλω νὰ τονίσω ὅτι ἡ ἐξάλειψις τοῦ ἀπαραδέκτου τῆς συμπτώσεως εἰς ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον, ἦτοι εἰς τὸν οἰκεῖον Ἱεράρχην, τῶν ιδιοτήτων τοῦ κινουίντος τὴν πειθαρχικὴν δίωξιν καὶ τοῦ δικάζοντος ἐν συνεχείᾳ τὴν ὑπόθεσιν, ἀπετέλεσε τὴν αἰχμὴν τοῦ δόρατος διὰ τὸν «ἐκσυγχρονισμόν» τῆς ὅλης δικαστικῆς διαδικασίας, δεδομένου ὅτι τὸ ἰσχυρὸν σήμερον σύστημα ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸν γενικῆς ἀποδοχῆς θεσμόν τῆς δικαίας δίκης. Ἡ θεία –θα ἐλέγομεν– προέλευσις τοῦ θεσμοῦ ἐπιστηρίζεται ἐπὶ τῶν λόγων τοῦ Κυρίου, δι' ὧν προβάλλεται

Οὗτος ὡς ὁ κατ' ἐξοχὴν δίκαιος κριτής (βλ. Ἰω. 5,30). Καὶ εἶναι ἀληθὲς ὅτι οἱ Ἱεροὶ Κανόνες προσδίδουν εἰς τὸν Ἐπίσκοπον μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ κρίνειν καὶ ἀνακρίνειν τὰ ἐκκλησιαστικὰ παραπτώματα τῶν ὑπ' αὐτὸν Κληρικῶν, καθιεροῦντες τὴν εἰς αὐτὸν περιέλευσιν ἀπάσης τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας. Κατὰ τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν διαχειρίζεται ἀποκλειστικῶς ὁ Ἐπίσκοπος. Πλήν, ὅμως, ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν νεωτέρων περὶ δικαίου ἀντιλήψεων, τῶν κυρωθεισῶν καὶ διὰ διεθνῶν Συνθηκῶν, ἡ ἀνεξαρτησία καὶ ἡ ἀμεροληψία τοῦ δικαστηρίου διεμορφώθησαν εἰς βασικὰ στοιχεῖα τῆς δικαίας δίκης, ἀποτυπωθέντα ρητῶς ὡς τοιαῦτα καὶ εἰς τὸ ἄρθρον 6 παρ. 1 τῆς Εὐρωπαϊκῆς Συμβάσεως Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου. Ἐξασφαλίζεται δὲ κατ' αὐτὴν ἡ ἀνεξαρτησία καὶ ἡ ἀμεροληψία τοῦ δικαστηρίου, ἐφ' ὅσον ὁ ἢ οἱ δικασταὶ δὲν πρέπει νὰ ἔχουν ἀσχοληθῆ μετὰ τὴν ἐκάστοτε συζητουμένην ὑπόθεσιν πρὶν ἢ αὕτη ἀχθῆ ὑπὸ τὴν κρίσιν των, ἀκόμη δὲ νὰ μὴ ἔχουν ἐμπλακῆ καθ' οἷονδῆποτε τρόπον εἰς τὴν ὑπὸ κρίσιν ὑπόθεσιν. Κατὰ συνέπειαν, ἡ διατήρησις τοῦ καθεστώτος τῆς συγκεντρώσεως εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον τῶν ιδιοτήτων τοῦ εἰσαγγελέως καὶ τοῦ δικαστοῦ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ σήμερον ἀνεκτὴ, ὡς προσκρούουσα εἰς θεμελιώδη κανόνα τῆς διεθνούς δικαστικῆς θεωρίας καὶ πράξεως. Διὸ καὶ διωρθώθη μετὰ μακρὰν καὶ ἐπίπονον διαβούλευσιν καὶ ἀνταλλαγὴν ἀπόψεων ἐν τῇ Ἐπιτροπῇ, κατὰ τρόπον διασώζοντα τὸν Ἐπισκοποκεντρικὸν χαρακτήρα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐν γένει διοικήσεως.

Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι,

**ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ
ΕΙΣΗΓΗΣΙΝ
ΤΟΥ ΣΕΒ.
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΘΗΒΩΝ
ΚΑΙ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ
κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ
ΠΕΡΙ
ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ**

.....
Αὐτὰ ὡς πρὸς τὶς ἀπόψεις, τὶς θέσεις καὶ τὶς προτάσεις τῶν ἀνθρώπων ποὺ ὑποβλήθηκαν σὲ κόπο νὰ ταξιδέψουν καὶ νὰ συναντηθοῦμε στὴν Πάτρα καὶ τὸν Βόλο.

– Ἐκτιμώντας τὰ λεχθέντα, τὰ γραφέντα καὶ τὰ γενόμενα στὶς δύο αὐτὲς Ἡμερίδες κρίνω σκόπιμο νὰ κάνω τὶς προσωπικὲς μου παρατηρήσεις ποὺ πηγάζουν ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τῶν ἐκδηλώσεων αὐτῶν. Παρατηρήσεις ποὺ δὲν διεκδικοῦν τὸ ἀλάθητον, ἀλλὰ μποροῦν νὰ δώσουν τὸ ἔναυσμα ἑνὸς γόνιμου προβληματισμοῦ.

I. Θὰ περιέμενε κανεὶς τὸ μορφωτικὸ ἐπίπεδο τῶν συμμετασχόντων στὶς Ἡμερίδες νὰ ἦταν ὑψηλότερο μὲ ἐξαιρέση καὶ ἐλαφρὰ ἀπόκλιση πρὸς τὸ καλύτερο, ἐκεῖνο δηλαδὴ τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν. Τοῦτο ἔγινε σαφῶς αἰσθητὸ στὶς συζητήσεις καὶ στὴν ἀνάδειξη τῆς ποιότητος τῶν πορισμάτων. Ἦταν ἐκεῖ ὁ μέσος Ἕλληνας, ὁ τύπος τοῦ λαϊκοῦ τοῦ ἐκκλησιαζόμενου τὶς συνήθειες Κυριακές. Αἰσθητὴ ἦταν ἡ ἀπουσία ἀνθρώπων τῶν Γραμμάτων, τῶν Τεχνῶν, τῆς Διοικήσεως καὶ τῶν Παραγόντων τῆς καθημερινῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

.....
II. Πολὺς λόγος ἔγινε γιὰ τὴν συμμετοχὴ τῶν λαϊκῶν στὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι κάτι ποὺ ἀκοῦμε καὶ τὸ διαβάζουμε καθημερινά. Ἐπικρατεῖ ὅμως μεγάλη σύγχυσις καὶ στὸ θέμα αὐτό. Ἀσφαλῶς ἡ Ἐκκλησία στὴ βασική της δομὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ κληρὸ καὶ Λαό. Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ διάκριση ἀπὸ ποῦ προέρχεται; Ἀπὸ τὸ ὅτι στὴν Εὐχαριστιακῆ Σύναξι ὑπάρχουν οἱ προεστώτες καὶ προσφέροντες τὴν Εὐχαριστίαν ἀφ' ἑνὸς καὶ οἱ ἀνταποκρινόμενοι διὰ τοῦ «Ἀμήν» ἀφ' ἑτέρου.

– Ἔτσι τὸ λεγόμενο «λαϊκὸ στοιχεῖο» τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ βασικὸ στοιχεῖο τῆς δομῆς τῆς Ἐκκλησίας. Ὅπως δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει Θ. Εὐχαριστία χωρὶς Λαό, ἔτσι δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει καὶ Ἐκκλησία χωρὶς Λαϊκούς. Ἡ σύνδεση τῆς ιδιότητος τοῦ «Λαϊκοῦ» μὲ τὴν Εὐχαριστία εἶναι ὁ μόνος τρόπος νὰ ὀρίσουμε τὴν ἔννοια τοῦ «Λαϊκοῦ». Ἐπομένως ἄλλη εἶναι ἡ ἔννοια τοῦ «Λαϊκοῦ» στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἄλλη, στὴν κοινωνικὴ, στὴν καθημερινὴ ζωὴ, στὴν πολιτικὴ ἔκφραση τῆς Δημοκρατίας.

– Ἐπειδὴ ἔχει ὑποβαθμισθεῖ ἡ σύνδεση Ἐκκλησίας καὶ Εὐχαριστίας, θεωροῦνται ὡς «Λαϊκοί» ὅσοι ἀπλῶς δὲν εἶναι χειροτονημένοι. Ἔτσι κατὰ τὴν κρατοῦσα ἄποψη καὶ ἕνας ἐντελῶς ἄσχετος μὲ τὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ Λαϊκὸς καὶ νὰ ἔχει δικαίωμα στὴν Διοίκησι τῆς Ἐκκλησίας.

.....
III. Ἐκεῖ ποὺ ἡ σύγχυσις εἶναι πλέον ἐμφανῆς εἶναι ἡ κρίσις ταυτότητος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ἀλλοίωσις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος καὶ τοῦ πολιτεύματος τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἡ τραγικὴ αὐτὴ κρίσις ἀρχίζει δυστυχῶς

πολλές φορές ἀπὸ τὴν αἴθουσα αὐτὴ καὶ διαχέεται στὸ ἐκκλησιαστικὸ πλήρωμα.

– Ἡ σύγχυσις καὶ ἡ διαστρέβλωσις τῶν ἐκκλησιαστικῶν μας ἀντιλήψεων καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ταυτότητος ἀπεδείχθη, ὅτι διαπερνᾷ ὅλα τὰ ἐπίπεδα ὀργάνωσις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου. Εἶναι καιρὸς πλέον γιὰ τὸν ἐπανακαθορισμὸ ὅλων τῶν θέσεών μας καὶ τῆς συμπεριφορᾶς μας. Ἄλλιῶς, ὅλο καὶ περισσότερο θὰ παρουσιάζεται ἡ Ἐκκλησία ὡσὰν νὰ εἶναι μία παράταξις θρησκευομένων ἢ μία ὀργάνωσις ἰδεολογικῶν ὁμοφρονούντων καὶ ὄχι ὡς μία Οἰκογένεια-Σῶμα Χριστοῦ καὶ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὴν ὁποία συναποτελοῦν οἱ «ἐπὶ τὸ αὐτό» συναζόμενοι ὁμονοοῦντες πιστοί.

Εἶναι ψηλαφητὴ ἡ δαιμονικὴ προσπάθεια ποὺ καταβάλλεται καὶ μέσα στὸ χῶρο αὐτὸ τὸ «Σῶμα Χριστοῦ» νὰ γίνῃ παρέες. Παρέες ποὺ μὲ τὴν

σύμπραξι μὲ τὶς ἐξουσίες τοῦ κόσμου τούτου, μποροῦν νὰ ἀποτελοῦν παράκεντρο ἐξουσίας μὲ λόγῳ ἰσχυρότερο στὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, ἀπὸ τὴν ἐκλογὴ δηλαδὴ Ἐπισκόπων μέχρι τὶς ἀποφάσεις ἐπὶ δογματικῶν θεμάτων.

IV. Πολὺς λόγος ἔγινε γιὰ τὸ λεγόμενον «συνοδικὸ σύστημα» διοικήσεως. Θὰ ἦταν ὑπερβολικὸ νὰ περιμενε κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς ἐπίγνωση τοῦ θέματος, ὅταν ἐμεῖς οἱ Ἱεράρχες πολλὰς φορές πρωταγωνιστοῦμε στὴν ἀπαξίωσις καὶ τὴν καταστρατήγησίν του.

Ἡ πεμπτουσία τῆς δημοκρατικότητος στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Συνοδικὸς θεσμός. Δυστυχῶς ὡς πρὸς αὐτό, ἡ τρέχουσα ἐλλαδικὴ ἐκκλησιαστικὴ πραγματικότητα παρουσιάζει λίαν ἀνησυχητικὰ φαινόμενα.

**ΘΕΟΛΟΓΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΙΑΛΟΓΟ
ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ
ΤΗΝ ΟΜΙΛΙΑ
«ΤΟ ΠΡΟΪΕΝΑΙ ΤΟΥ
ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ
ΚΑΙ ΛΑΤΙΝΙΚΗΝ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΝ»
ΤΟΥ ΠΑΠΑ
ΙΩΑΝΝΟΥ-ΠΑΥΛΟΥ Β΄
(29.06.1995)**

Τὸ κείμενο τῆς θεολογικῆς «Διασαφήσεως» (Clarifi cati on) γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ Fli oque συντάχθηκε ἀπὸ τὸ *Ποντιφικὸ Συμβούλιο γιὰ τὴν ἐνότητα τῶν Χριστιανῶν*, μετὰ ἀπὸ τὴν ἔκφραση σχετικῆς ἐπιθυμίας τοῦ μακαριστοῦ Πάπα Ἰωάννου-Παύλου τοῦ Β΄ σὲ ὁμιλία του στὴ Βασιλικὴ τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἐνώπιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου Α΄ (29 Ἰουνίου 1995), ὥστε νὰ ἀναδειχθῆ ἡ πλήρης συμφωνία τῆς λατινικῆς παραδόσεως μὲ τὸ Σύμβολο Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως (381), δηλαδή «ὁ Πατὴρ ὡς πηγὴ τῆς ἁγίας Τριάδος, μόνη ἀρχὴ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος».

Τὸ κείμενο τῆς «Διασαφήσεως» δημοσιεύθηκε ὑπὸ τὸν τίτλο «*Ἡ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἑλληνικὴ καὶ λατινικὴ παράδοσις*» (Documentati on cathli que, no 2125, 5 Νοεμ. 1995, σελ. 941-945) καὶ ἀνοιξε μίαν νέα προοπτικὴ γιὰ μίαν νέα συγκλίνουσα προσέγγιση τοῦ σοβαροῦ αὐτοῦ θεολογικοῦ ζητήματος γιὰ τὶς σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

1. Τὸ ζήτημα τῆς προσθήκης τοῦ Fli oque στὸ Σύμβολο Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως (381 μ.Χ.) ὑπῆρξε πάντοτε ἓνα σοβαρὸ θεολογικὸ πρόβλημα ὄχι μόνον στὶς θεολογικὲς παραδόσεις τῶν ἐκκλησιῶν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ἀλλὰ καὶ στὴν ἐσωτερικὴ θεολογικὴ διαλεκτικὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Δύσεως πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸ τραγικὸ σχίσμα τοῦ 1054, ὅπως αὐτὸ συνάγεται ἀπὸ τὴν ὅλη ἱστορικὴ ἐξέλιξη τοῦ ζητήματος μέχρι τὴ γνωστὴ ἐκκλησιαστικὴ του ἀντιμετώπιση ἀπὸ τὸν Πάπα Λέοντα Γ΄ στὶς ἀρχές τοῦ Θ΄ αἰῶνος (813 μ.Χ.), ὅσο καὶ ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Φώτιο στὴν Ἐγκύκλια *Συνοδικὴ Ἐπιστολὴ* πρὸς τοὺς Πατριάρχες τῆς Ἀνατολῆς (867 μ.Χ.). Ὡς θεολογικὸ ζήτημα ἦταν σοβαρὸ ὄχι μόνον γιὰτὶ εἰσήγε μίαν διαφορετικὴ ὀρολογία στὶς ὑποστατικὲς σχέσεις τῶν Τριῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἢ ὅποια ὀδηγοῦσε συγχρόνως σὲ μίαν διαφορετικὴ θεολογικὴ προσέγγιση ἢ ἐρμηνεία τῆς καθιερωμένης στὴν κοινὴ ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση διδασκαλίας περὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀλλὰ κυρίως γιὰτὶ ἡ θεολογικὴ αὐτὴ προσέγγιση υἰοθετήθηκε μονομερῶς, χωρὶς μάλιστα προηγουμένη συνοδικὴ ἀξιολόγηση, καὶ προστέθηκε στὸ κοινὸ Σύμβολο Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως, τὸ ὁποῖο εἶχε ἤδη ἀναγνωρισθεῖ ὡς ἡ μόνη αὐθεντικὴ θεολογικὴ διατύπωση τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν Ἁγία Τριάδα.

Ὑπὸ τὴν ἔννοια αὐτὴ, ἡ θεολογικὴ ἐρμηνεία τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας τόσο γιὰ τὴν ὑποστατικὴ διάκριση, ὅσο καὶ τὶς ὑποστατικὲς σχέσεις τῶν Τριῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος ἀναπτύχθηκε ἀπὸ τοὺς μεγάλους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς (Μ. Ἀθανάσιος, Μ. Βασίλειος, Γρηγόριος τὸν Θεολόγος, Γρηγόριος Νύσσης, Κύριλλος Ἀλεξανδρείας) ἀφ' ἑνὸς μὲν γιὰ τὴν ἀνάδειξη τῆς ἐνότητος τῆς κοινῆς θείας οὐσίας καὶ φύσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ γιὰ τὴν διάκριση τῶν ὑποστατικῶν Τους ἰδιωμάτων. Εἶναι ὅμως εὐνόητες καὶ ἐπισημαίνονται ἀπὸ τὴν πατρολογικὴ ἔρευνα οἱ ὑφιστάμενες ἀνυπερέβλητες δυσχέρειες γιὰ μίαν θεολογικὴ ἐρμηνεία τῆς ἐνδοτριαδικῆς ζωῆς, πέραν τῶν ἀποκεκαλυμμένων ἀληθειῶν στὸ ὅλο μυστήριον τῆς ἐν Χριστῷ θείας Οἰκονομίας γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Πράγματι, ἡ ἀνάπτυξη τοῦ θεολογικοῦ λόγου παρουσιάζει ὄχι μόνον μίαν ἐσωτερικὴ ἐξέλιξη, ἀλλὰ καὶ μίαν σημαντικὴ ποικιλία στοὺς ἐπιλεγόμενους ὅρους

πριν ἀπὸ τὴν ἀποδοχὴ τοῦ Συμβόλου Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως, ιδιαίτερα ὡς πρὸς τὸ ὑποστατικὸ ἰδίωμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἔτσι, ἐνῶ ὁ Μ. Βασίλειος ἐτόνιζε τὸν *ἀγιασμόν* ὡς χαρακτηριστικὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἰδίωμα, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἀφ' ἐνὸς μὲν συνέδεσε τὰ ὑποστατικὰ ἰδιώματα πρὸς τὴν *ἀναρχο ἀρχή* τοῦ αἰδίου τρόπου ὑπάρξεως τῶν Τριῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀφ' ἑτέρου δὲ προσδιόρισε τὴν ἐκπόρευσιν ὡς τὸ ὑποστατικὸ ἰδίωμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν λόγων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, «*ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται*» (Ἰω. 15, 26).

Ἐν τούτοις, ἡ ἀποσύνδεση τῆς *adi ntra ἀπλῆς* θεολογίας τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τῶν Τριῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος ἀπὸ τὴν *adextra οἰκονομικῆ* θεολογία τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Οἰκονομίας γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους δὲν ἦταν πάντοτε δυνατὴ ἀφ' ἐνὸς μὲν γιὰ τὸ μυστήριον τῆς ἐν Χριστῷ ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ ἀποκαλύφθηκαν στὸν κόσμον τὰ Τρία Πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀφ' ἑτέρου δὲ γιὰ τὸ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος μετέφερε τὴ *θεολογικὴ ὁρολογία* τοῦ Τριαδικοῦ δόγματος καὶ στὴ Χριστολογία. Ὑπὸ τὴν ἔννοια αὐτῇ, τονίσθηκε μὲ ιδιαίτερη ἔμφαση ὄχι μόνον ἡ *συνεργία* τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὸ μυστήριον τῆς Θείας Οἰκονομίας, ἀλλὰ καὶ ἡ ιδιαίτερη ὑποστατικὴ σχέση τους στὴν ἐνδοτριαδικὴ ζωὴ, γι' αὐτὸ καὶ κατὰ τὸν ἅγιο Εἰρηναῖο Λυῶνος ὑπῆρξαν «*οἱ δύο χεῖρες τοῦ Θεοῦ Πατρὸς*» στὴν ἱστορία τῆς σωτηρίας.

Πράγματι, στὸ μυστήριον τῆς Θείας Οἰκονομίας τὸ μὲν Ἅγιο Πνεῦμα καθιστᾷ δυνατὴ τὴ Σάρκωση τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ «*ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου*», ἐνῶ ὁ Υἱὸς μὲ τὴν Ἐνανθρώπησιν καὶ τὸ ὅλο λυτρωτικὸ Του ἔργο καθιστᾷ δυνατὴ τὴν κάθοδον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὸ ἀνθρώπινο γένος κατὰ τὴν Πεντηκοστή, συμφώνως πάντοτε πρὸς τὴν προαιώνια βουλή τοῦ Θεοῦ Πατρὸς. Ἡ ἀλληλοπεριχώρηση τῶν διακριτῶν ρόλων τῆς κοινῆς αὐτῆς ἀποστολῆς τους δὲν εἶναι μὲν τελείως ἄσχετη πρὸς τὶς ἐνδοτριαδικὲς ὑποστατικὲς σχέσεις, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐπιτρέπει συγχύσεις στὰ ιδιαίτερα ὑποστατικὰ ἰδιώματα τῶν τριῶν προσώπων (*πατρότης, υἰότης, ἐκπόρευσις*).

Ὅπως λοιπὸν τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δίδει τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμον κατὰ τὴν Ἐνανθρώπησιν, συμφώνως πρὸς τὴν προαιώνια βουλή τοῦ Θεοῦ Πατρὸς, ἔτσι καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ στέλλει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα στὸν κόσμον κατὰ τὴν Πεντηκοστή, ἀφοῦ, κατὰ τὸν Μ. Ἀθανάσιον, «*διὰ τοῦτο Χριστὸς ἐνηθρώπησεν, ἵνα ἔλθῃ τὸ Πνεῦμα*» (Κατὰ Ἀρειανῶν, III, 8). Ἡ καθαρῶς λοιπὸν σωτηριολογικὴ προοπτικὴ τῆς Πατερικῆς θεολογίας συνέδεε τὶς ἐνδοτριαδικὲς ὑποστατικὲς σχέσεις τῶν Τριῶν Προσώπων μὲ τοὺς διακριτοὺς ρόλους τους στὸ ὅλο μυστήριον τῆς ἐν Χριστῷ Θεῆς οἰκονομίας. Ἔτσι, τὸ Ἅγιο Πνεῦμα χαρακτηρίζεται στὴν Ἁγία Γραφή «*Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ*», «*ἀναπαύεται ἐν Υἱῷ*», φανερῶναι τὴ θεότητα τοῦ Χριστοῦ, συνεργεῖ στὸ ὅλο ἐπίγειο λυτρωτικὸ του ἔργο (*Βάπτισμα, Μεταμόρφωση, Ἀνάστασις, Θαύματα κ.λπ.*), ἀποστέλλεται ἀπὸ τὸν Υἱὸ κατὰ τὴν Πεντηκοστή γιὰ τὴν τελείωσιν τοῦ λυτρωτικοῦ ἔργου του καὶ βεβαιώνει τὴν ἀδιάλειπτη παρουσία τοῦ Χριστοῦ στὴν Ἐκκλησία Του μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

Συνεπῶς, ἡ σωτηριολογικὴ προοπτικὴ τῆς πατερικῆς θεολογίας γιὰ τὴν ἐρμηνεία τοῦ μυστηρίου τῆς ἐν Χριστῷ Θεῆς Οἰκονομίας προέβαλλε πάντοτε μὲ ιδιαίτερη ἔμφαση τὴ *μοναρχία τοῦ Θεοῦ Πατρὸς* ὄχι μόνον ὡς τῆς *μόνης ἀρχῆς χωρὶς ἀρχή* στὴν Ἁγία Τριάδα, ἀλλὰ καὶ ὡς τῆς *μόνης αἰτίας* γιὰ τὴν αἰδία ἀρχὴ τοῦ τρόπου ὑπάρξεως τῶν δύο ἄλλων Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἥτοι τοῦ Υἱοῦ μὲ τὴν αἰδία γέννησίν του ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μὲ τὴν αἰδία γέννησίν του ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μὲ τὴν αἰδία ἐκπόρευσίν του. Ἡ ἀμφίδρομη ὁμως κίνηση τῆς πατερικῆς θεολογίας ἀπὸ τὴν ἀπλῆ θεολογία τῶν ἐνδοτριαδικῶν σχέσεων πρὸς τὴν *οἰκονομικὴ θεολογία* τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Οἰκονομίας δὲν καλύφθηκε πάντοτε μὲ τὴν ἀναγκαίαν σαφήνεια τῆς *θεολογικῆς ὁρολογίας* γιὰ τὴ διάκριση τῶν ὑποστατικῶν ἰδιωμάτων τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀπὸ τοὺς διακριτοὺς ρόλους τῆς *συνεργίας* τους στὴν ἱστορία τῆς σωτηρίας, ιδιαίτερα ὡς πρὸς τὴν *ἐκπόρευση* τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ ταυτόχρονη λοιπὸν θεολογικὴ σύνδεση τῶν *διακριτῶν ρόλων* τους στὴν ἱστορία τῆς σωτηρίας μὲ τὶς ὑποστατικὲς διακρίσεις τους στὶς ἐνδοτριαδικὲς σχέσεις ὑπηρετοῦσε μὲν τὴ *σωτηριολογικὴ προοπτικὴ* τῆς

πατερικῆς θεολογίας, ἀλλ' εἰσήγε *ἀσαφεῖς ὅρους ἢ ἐκφράσεις* γιὰ τὰ ὑποστατικά ιδιώματα τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Οἱ ἀσαφειες ὅμως αὐτὲς δὲν ἔθιγαν βεβαίως τὴν *ἀπόλυτη μοναρχία* τοῦ Θεοῦ Πατρὸς στὴν ἐρμηνεία τῶν ὑποστατικῶν σχέσεων τῶν τριῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀφοῦ *μόνος ὁ Θεὸς Πατὴρ* εἶναι ἡ ἀναρχος ἀρχὴ τῶν δύο ἄλλων προσώπων, ἀλλὰ μὲ διαφορετικὸ τρόπο γιὰ τὸν Υἱὸ καὶ μὲ διαφορετικὸ τρόπο γιὰ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Ὑπὸ τὸ πνεῦμα αὐτό, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἀξιοποίησε τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου (Ἰω. 15, 26), γιὰ νὰ ὀρίση τὴν ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς *ἀναρχον «ἐκπόρευσιν»* τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὡς τὸ ιδιαίτερο ὑποστατικὸ Του ιδίωμα καὶ μάλιστα κατὰ ρητὴ διάκριση πρὸς τὸ ὑποστατικὸ ιδίωμα τοῦ Υἱοῦ: *«Πνεῦμα ἅγιον ἀληθῶς τὸ Πνεῦμα, προϊὼν μὲν τοῦ Πατρὸς, οὐχ υἱκῶς δέ, οὐδὲ γὰρ γεννητῶς, ἀλλ' ἐκπορευτῶς»* (Λόγ. 39,12). Ἡ ρητὴ βιβλικὴ θεμελίωση τῆς διακρίσεως αὐτῆς ἐβεβαίωσε τὴν αὐθεντικὴ ἐρμηνεία τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας τόσο γιὰ τὴ μοναρχία τοῦ Πατρὸς ὡς τῆς *μόνης πηγῆς* τῆς αἰδίου ἀρχῆς τῶν δύο ἄλλων Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὅσο καὶ γιὰ τὸν τρόπο τῆς ὑποστατικῆς ὑπάρξεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γι' αὐτὸ καὶ διακηρύχθηκε στὸ Σύμβολο Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως (381 μ.Χ.).

1. Οἱ ὑποστατικὲς αὐτὲς διακρίσεις τῶν Τριῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος, οἱ ὁποῖες ἀναφέρονται σαφῶς στὴν ἀναρχο ἀρχὴ τοῦ αἰδίου τρόπου τῆς ὑπάρξεώς τους, ἀφ' ἑνὸς μὲν δὲν θίγουν τὴν *ἐνότητα τῆς κοινῆς θείας οὐσίας καὶ φύσεως*, ἀφ' ἑτέρου δὲ δὲν εἶναι ἀσήμαντες γιὰ τοὺς διακριτοὺς ρόλους τους στὸ ὄλο σχέδιο τῆς Θείας Οἰκονομίας γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀφοῦ στὴ συνεργία τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀκτινοβολοῦν οἱ ὑποστατικὲς διακρίσεις τῆς ἐνδοτριαδικῆς ζωῆς. Ἔτσι, ἡ κατὰ τὸν *λόγο τῆς Θείας Οἰκονομίας* ἀποστολὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος προβλήθηκε στὴ θεολογία καὶ ὡς ἐκφραση τῶν ὑποστατικῶν τους σχέσεων κατὰ τὸν *λόγο τῆς θείας οὐσίας*, ἀλλ' ὄχι ὅμως καὶ ὡς *πηγὴ* τῶν ὑποστατικῶν τους διακρίσεων στὴν ἐνδοτριαδικὴ ζωή. Ὡστόσο, ἡ ποικιλία τῶν θεολογικῶν αὐτῶν ἐρμηνειῶν ἢ προσεγγίσεων θεωρήθηκε νόμιμη ἐφ'

ὅσον δὲν ἀμφισβητοῦσε τὴν ἀπόλυτη μοναρχία τοῦ Πατρὸς καὶ δὲν συνέχεε τὴν ἀρχὴν τῶν ὑποστατικῶν ιδιωμάτων τῶν δύο ἄλλων Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἄλλωστε, αὐτὰ εἶχαν διατυπωθῆ στὸ Σύμβολο Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως καὶ εἶχαν γίνει ὁμοφώνως ἀποδεκτὰ ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση τόσο στὴν Ἀνατολή, ὅσο καὶ στὴ Δύση ὡς ἡ *αὐθεντικὴ ὁμολογία τῆς πίστεως* τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν Ἁγία Τριάδα.

Εἶναι προφανὲς ὅτι τὸ ζήτημα προέκυψε κυρίως ἀπὸ τὴ μονομερῆ προσθήκη τοῦ *Fli oque* στὸ κοινὸ οἰκουμενικὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως καὶ ὄχι βεβαίως ἀπὸ τὶς ἀποκλίνουσες θεολογικὲς προσεγγίσεις ἢ ὀρολογίες γιὰ τὴν ἐρμηνεία τῶν ὑποστατικῶν σχέσεων τῶν Τριῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Πράγματι, ἡ *προσθήκη* ἀφ' ἑνὸς μὲν ὑποδήλωνε ἐλλειμματικὴ διακήρυξη τοῦ δόγματος περὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἀπὸ τὶς Β' καὶ Δ' καὶ τὶς ἄλλες Οἰκουμενικὲς συνόδους, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰσήγε καινοτομία ὡς πρὸς τὴν πηγὴ τοῦ ὑποστατικοῦ ιδιωματος τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὑπὸ τὸ πνεῦμα αὐτὸ ἀποδοκιμάσθηκε ὡς αὐθαίρετη καινοτομία σὲ θεμελιῶδες ζήτημα πίστεως τόσο ἀπὸ τὸν Πάπα Λέοντα Γ' στὴ Δύση (813 μ.Χ.), ὅσο καὶ ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Φώτιο στὴν Ἀνατολή (867 μ.Χ.), ὁ ὁποῖος σὲ εἰδικὴ πραγματεία *«Περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος μυσταγωγίας»* ἀνέπτυξε καὶ τοὺς βασικοὺς θεολογικοὺς λόγους γιὰ τὴν ἀποδοκιμασία τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μαρτυριῶν τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς θεολογίας τῶν ἐγκρίτων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ ἱερός Φώτιος ἀπέρριψε τὴν προσθήκη τοῦ *Fli oque ὡς προσβολὴ τῆς ἀπόλυτης μοναρχίας τοῦ Θεοῦ Πατρὸς*, τῆς *μόνης ἀρχῆς* τῆς αἰδίου ὑπάρξεως τῶν δύο ἄλλων προσώπων, ὡς αὐθαίρετη εἰσαγωγὴ *δύο ἀρχῶν καὶ δύο αἰτίων* στὴν Ἁγία Τριάδα καὶ ὡς ἐσφαλμένη σύγχυση τῆς *«καθ' ὑπαρξιν»* αἰδίου ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀπὸ τὴν *«κατ' ἐνέργειαν»* ἐν χρόνῳ ἐκπόρευση (ἀποστολή, πέμψις) στὸ μυστήριό τῆς ἐν Χριστῷ Θείας Οἰκονομίας. Ἔτσι, παρατήρησε ὅτι ἡ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπόρευση εἶναι ὁ *προαιώνιος τρόπος* τῆς αἰδίου ὑπάρξεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐνῶ ἡ ἐκπόρευση (ἀποστολή, πέμψις) καὶ

ἐκ τοῦ Υἱοῦ (Fli oque) ἀναφέρεται στήν ἐν Χριστῷ Θεία Οἰκονομία, γι' αὐτὸ καὶ εἶναι ἕνας «ἄλλος τροπος» ἐκπορεύσεως (ἀποστολή, πέμψις) ἀπὸ τὸν Χριστὸ μέσα στὸ χρόνο, «οὐ καθὸ Θεὸς ὁ Χριστός... ἀλλὰ καθὸ τὸ ἡμέτερον προσελάβετο φύραμα» (P.G 102, 388). Ἄν λοιπὸν τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ (Fli oque), τότε «δύο αἴτια ἐν τῇ θεαρχικῇ καὶ ὑπερουσίῳ Τριάδι καθορᾶται», γι' αὐτὸ καὶ ὄχι μόνο «τὸ τῆς μοναρχίας (Θεοῦ Πατρὸς) πολυύμνητον καὶ θεοπρεπὲς κράτος» καταργεῖται, ἀλλὰ «καὶ τὸ φρικτὸν τῆς Τριάδος μυστήριον εἰς δυάδα περιτέμνεται» (P.G. 102, 292-293). Συνεπῶς, τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ὡς Πατρὸς καὶ ὄχι ὡς Θεοῦ, ἀφοῦ ἡ πατρότητα εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ τρόπου ὑπάρξεως τῶν δύο ἄλλων Προσώπων, γι' αὐτὸ καὶ ἡ ιδιότητα τῆς αἰτίας ἢ τῆς ἀρχῆς εἶναι ἀποκλειστικὸ καὶ μὴ κοινοποιήσιμο ὑποστατικὸ ἰδίωμα τοῦ Πατρὸς. Ἄν ὅμως ἡ ιδιότητα αὐτὴ ἀποδοθῇ καὶ στὸν Υἱὸ (Fli oque), τότε ὁ μὲν Πατὴρ χάνει τὸ ἀποκλειστικὸ ὑποστατικὸ του ἰδίωμα, ἐνῶ οἱ ὑποστάσεις τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ θὰ συνεχέοντο σὲ ἕνα πρόσωπο. Ἄν τέλος ἡ ἀπόδοση τῆς ιδιότητας αὐτῆς καὶ στὸν Υἱὸ γίνεται *κατὰ τὸν λόγον τῆς κοινῆς θείας οὐσίας καὶ φύσεως*, τότε καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα θὰ ἔπρεπε νὰ μετέχη στήν προσωπικὴ του ἐκπόρευση, ὁπότε «καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ προάγον, τὸ δὲ προαγόμενον, καὶ τὸ μὲν αἴτιον, τὸ δὲ αἰτιατόν» (P.G. 102, 288).

Στὰ πλαίσια αὐτὰ κινήθηκε ἡ μετὰ τὸ τραγικὸ σχίσμα (1054) θεολογικὴ ἐπιχειρηματολογία κατὰ τὴν ἀντιπαράθεση τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως ὄχι μόνο γιὰ τὴν ἀντίκρουση ἢ ὑποστήριξη ἀντιστοιχῶς τῶν θεολογικῶν ἔρεισμάτων τοῦ Fli oque, ἀλλὰ κυρίως γιὰ τὴν ἀποδοκιμασίαν τῆς προσθήκης του στὸ κοινὸ Σύμβολο τῆς πίστεως. Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸ ὅτι, καίτοι ὁ παπικὸς θρόνος εἶχε δεχθεῖ τὴν προσθήκην μόλις τὸ 1014, ὁ παπικὸς ἐκπρόσωπος Καρδινάλιος Οὐμβέρτος στὸ κείμενο τοῦ Ἀναθέματος, τὸ ὁποῖο κατέθεσε στήν ἁγία Τράπεζα τῆς Ἁγίας Σοφίας (1054), κατηγοροῦσε τοὺς Ἕλληνας καὶ γιὰ τὸν ἀκρωτηριασμὸ τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως μὲ τὴν παράλειψιν τοῦ Fli oque. Ὡστόσο, ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ θεολογία ἐθεμελίωσε τὴν ἀντίκρουση τῆς ὀρθοδόξου πολεμικῆς κατὰ τοῦ Fli oque στὴ θεολογία τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου, ὁ ὁποῖος στὸ ἔργο του *Περὶ τῆς Ἁγίας*

Τριάδος διατύπωσε μία σύνθετη θεολογικὴ ἐρμηνεία τῶν ἐνδοτριαδικῶν σχέσεων, ἤτοι *κατὰ τὸν λόγον τῶν ὑποστάσεων καὶ κατὰ τὸν λόγον τῆς θείας οὐσίας*, γι' αὐτὸ καὶ ἐτόνιζε ὅτι «τὸ ἄγιον Πνεῦμα προέεισιν ἐκ τοῦ Πατρὸς ὡς ἐκ τῆς ἀρχῆς (pri nci pali ter) καί, διὰ τῆς ἀχρόνου δωρεᾶς αὐτοῦ πρὸς τὸν Υἱόν, παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ἐν κοινῶνι (communi ter)» (De Tri ni tate, 15,25,47). Μὲ βάση λοιπὸν τὴν ἐνότητα τῆς θείας οὐσίας ὑποστήριξε ὅτι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς «ἀρχικῶς» (pri nci pali ter) ὡς ἀπὸ πρώτης καὶ ἀπόλυτης ἀρχῆς (pri nci pali ter), ἀλλ' ἐπειδὴ ὅ,τι ἔχει ὁ Πατὴρ τὸ ἔδωσε ἀχρόνως καὶ στὸν Υἱό, γι' αὐτὸ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς μετέχουν ἀπὸ κοινοῦ (communi ter) στήν (κατ' ἐνέργειαν) ἐκπόρευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἔτσι, ὑποστήριξε ὅτι ἡ μοναρχία τοῦ Θεοῦ δὲν καταργεῖται, γιὰ τὸ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς, ὡς ἐνωμένοι στήν ἴδια θεία φύση, *μετέχουν στὴ μία καὶ μόνη ἀρχὴ* ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Συνεπῶς, ἡ ἔμφαση στήν ἐνότητα τῆς θείας φύσεως σχετικοποίησε τὸ κριτήριον τῆς ὑποστατικῆς διακρίσεως τῶν Τριῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ ἄφηνε εὐρύτατα περιθώρια θεολογικῶν συλλογισμῶν, ἐνῶ ἡ Πατερικὴ θεολογία τῆς Ἀνατολῆς τόνιζε μὲ ἰδιαίτερη ἔμφαση τὴν ὑποστατικὴν διάκριση τῶν Τριῶν Προσώπων, ὅπως αὐτὴ παραδόθηκε στήν Ἁγία Γραφή καὶ στὰ Βαπτιστήρια Σύμβολα καὶ ὅπως διακηρύχθηκε στὶς δογματικὲς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων. Ἐν τούτοις, οἱ θεολογικὲς ἀντιπαραθέσεις μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως ἐπέτρεψαν ὀρισμένους σημαντικὲς συγκλίσεις τουλάχιστον στὴ θεολογία τοῦ Fli oque, ὅπως λ.χ. ἡ ὀρθόδοξη πρόταση «δι' Υἱοῦ», ἢ διάκριση τῆς ἐκπορεύσεως «καθ' ὑπαρξιν» ἢ «κατ' ἐνέργειαν», ἀλλὰ πάντοτε ὑπὸ τὴν προϋπόθεση τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς μοναρχίας τοῦ Πατρὸς ὡς τῆς μόνης ἀρχῆς ἢ αἰτίου τοῦ τρόπου τῆς αἰδίου ὑπάρξεως τῶν δύο ἄλλων Προσώπων.

Ἀντιθέτως, ἡ ὀρθόδοξη θεολογία ὑπῆρξε ἀδιάλλακτη στήν ὁποιαδήποτε πρόταση γιὰ τὴ δικαίωση τῆς προσθήκης τοῦ Fli oque στὸ κοινὸ Σύμβολο πίστεως καὶ στὰ προβαλλόμενα ἐπιχειρήματα (ἀντίκρουση τοῦ ἀρειανισμοῦ, ἀναγκαία διασάφηση τῆς λατινικῆς μεταφράσεως τοῦ Συμβόλου πίστεως, ἀνάπτυξη ἢ

πλάτυνση τῆς θεολογίας τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κ.λπ.).

Ὅπως συνάγεται ἀπὸ τὶς σχετικὲς συζητήσεις τοῦ θέματος αὐτοῦ σὲ ὅλες τὶς συνεδρίες τῆς πρώτης περιόδου τῶν ἐργασιῶν στὴ Φερράρα τῆς ἐνωτικῆς Συνόδου Φερράρας-Φλωρεντίας (1438), οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας προέβαλλαν τὴν ἀξίωση τῆς ἄμεσης ἀπαλείψεως τοῦ *Fli oque* ἀπὸ τὸ Σῦμβολο τῆς πίστεως, ἀνεξάρτητα μάλιστα καὶ ἀπὸ αὐτὴν ἀκόμη τὴν τυχὸν συμφωνία γιὰ τὴ θεολογικὴ τῆς δικαίωση, γι' αὐτὸ καὶ ἀπέρριψαν τὴ λατινικὴ πρόταση γιὰ τὴν πρόταξη τῆς συζητήσεως τῆς θεολογίας ἀντὶ τῆς προσθήκης τοῦ *Fli oque* μέχρι τὴ μεταφορὰ τῆς Συνόδου στὴ Φλωρεντία. Συνεπῶς, ἡ ἀπάλειψη τῆς προσθήκης τοῦ *Fli oque* ἀπὸ τὸ κοινὸ Σῦμβολο τῆς πίστεως ἀποκαθιστοῦσε κατὰ τὴν ὀρθόδοξη συνείδηση τὴν ἀκεραιότητα τῆς παραδεδομένης πίστεως καὶ ἄφηνε εὐρύτερα περιθώρια γιὰ μίαν συγκλίνουσα ἐρμηνεία τῶν δύο σχετικῶν θεολογικῶν παραδόσεων, ἡ ὁποία θὰ ἐπέτρεπε καὶ τὴν ἀποκατάσταση τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωρίας, ἂν βεβαίως διαφυλασσόταν ἡ ἀπόλυτη μοναρχία τοῦ Θεοῦ Πατρὸς, ὡς τῆς μόνης ἀρχῆς ἢ αἰτίου τοῦ τρόπου ὑπάρξεως τῶν δύο ἄλλων Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος.

3. Εἶναι λοιπὸν εὐνόητο ὅτι Κείμενο τῆς «Διασαφήσεως» (*Clarificatio*), ὑπὸ τὸν τίτλο «Ἡ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἑλληνικὴ καὶ λατινικὴ παράδοσις», ἀποτελεῖ μίαν πολὺ σημαντικὴ συμβολὴ γιὰ μίαν νέα θεολογικὴ προσέγγιση τοῦ ἐπιμάχου ζητήματος τῆς προσθήκης τοῦ *Fli oque*, ἡ ὁποία θὰ ἀποδειχθῆ πολὺ χρήσιμη καὶ στὸν ἐπίσημο θεολογικὸ διάλογο μεταξὺ τῆς Ὁρθοδόξου καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι πολὺ σημαντικὴ ἢ συμβολή, γιατί, καίτοι ἀναφέρεται στὰ κρίσιμα ζητήματα τῶν ὀξυτάτων ἀντιπαραθέσεων τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος, ἀναζητεῖ καὶ προβάλλει τὸν κοινὸ λόγον τῆς πίστεως στὴν ἀσαφῆ ὀρολογία τῶν δύο θεολογικῶν παραδόσεων. Εἶναι ὅμως καὶ πολὺ χρήσιμη, γιατί θέτει τὴ συγκλίνουσα ἐρμηνευτικὴ προσέγγιση τῶν σχετικῶν πατερικῶν μαρτυριῶν ὑπὸ τὸ ἀπόλυτο κριτήριον τῆς δογματικῆς διατυπώσεως τοῦ Συμβόλου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ὡς τῆς

μόνης ἀνάρχου ἀρχῆς τῶν δύο ἄλλων Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ὑπὸ τὸ πνεῦμα αὐτὸ εἰσάγεται τὸ περιεκτικὸ αὐτὸ κείμενο μὲ μίαν σαφῆ καὶ ἐντυπωσιακὴ διακήρυξη τόσο γιὰ τὴν πίστη τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας στὸ συγκεκριμένον ζήτημα, ὅσο καὶ γιὰ τὰ εἰδικότερα θεολογικὰ ζητήματα συγχύσεως ὄρων καὶ ἐννοιῶν: «Ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία ἀναγνωρίζει τὴν συνοδικὴν οἰκουμενικὴν κανονιστικὴν καὶ ἀμετάκλητον ἀξίαν, ὡς ἔκφρασιν τῆς μοναδικῆς κοινῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ πάντων τῶν Χριστιανῶν, τοῦ Συμβόλου τοῦ ὁμολογηθέντος ἑλληνιστὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει (381) ἀπὸ τὴν Β' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον. Οὐδεμία ὁμολογία πίστεως ἀνήκουσα εἰς μίαν εἰδικὴν λειτουργικὴν παράδοσιν δύναται νὰ ἀντιφάσκει πρὸς τὴν ἔκφρασιν ταύτην τῆς πίστεως διδαχθείσης καὶ ὁμολογηθείσης ὑπὸ τῆς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας. Τὸ Σῦμβολον, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ἰωάν. ιε', 26, ὁμολογεῖ τὸ Πνεῦμα «τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον» (τὸ ἔλκον τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐκ τοῦ Πατρὸς). Μόνος ὁ Πατὴρ εἶναι ἢ ἄνευ ἀρχῆς ἀρχή (ἀναρχος ἀρχή) τῶν δύο ἄλλων προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἢ μοναδικὴ πηγὴ καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, λοιπὸν, ἔλκει τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς κατὰ τρόπον πρωταρχικόν, ἴδιον καὶ ἄμεσον. Οἱ Ἕλληνες Πατέρες καὶ ἅπαντα ἡ χριστιανικὴ Ἀνατολή ὁμιλοῦν περὶ τῆς «μοναρχίας τοῦ Πατρὸς», καὶ ἡ δυτικὴ παράδοσις ὁμολογεῖ ἐπίσης, ἀκολουθοῦσα τὸν Ἅγιον Ἀύγουστίνον, ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἔλκει τὴν προέλευσιν αὐτοῦ ἐκ τοῦ Πατρὸς «*pri nci pali ter*», ἥτοι ὡς ἀρχὴν (*De Tri ni tate*, XV, 25, 47, PL. 42, 1094-1095). Ὑπ' αὐτὴν τὴν ἐννοιαν αἱ δύο παραδόσεις ἀναγνωρίζουν ὅτι ἡ «μοναρχία τοῦ Πατρὸς» συνεπάγεται ὅτι ὁ Πατὴρ εἶναι ἢ μοναδικὴ τριαδικὴ Ἀρχή=Αἰτία (*pri nci pri um*) τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος».

Συνεπῶς, τὸ «Κείμενο τῆς Διασαφήσεως» διακηρύσσει ἀπερίφραστα ὅτι ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία:

α) ἀναγνωρίζει ὡς μόνη, αὐθεντικὴ, δεσμευτικὴ καὶ ἀμετάθετη βάση τῆς ὀρθῆς πίστεως γιὰ τὴν Ἁγία Τριάδα τὸ Σῦμβολο Πίστεως Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως (381 μ.Χ.) καὶ ἀπορρίπτει ὅποιαδήποτε ἄλλη Ὁμολογία πίστεως, ἡ ὁποία «ἀντιφάσκει πρὸς τὴν

ἔκφρασιν αὐτὴν τῆς πίστεως διδαχθείσης καὶ ὁμολογηθείσης ὑπὸ τῆς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας,

β) ἀποδέχεται, μετὰ βάσιν τῆς βιβλικῆς διατύπωσης (Ἰω. 15, 26) τοῦ Συμβόλου Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως, ὅτι «μόνος ὁ Πατὴρ εἶναι ἢ ἄνευ ἀρχῆς (ἄναρχος ἀρχή) τῶν ἄλλων προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἢ μοναδικῆς πηγῆς τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» καὶ ἀπορρίπτει κάθε θεολογικὴ ἐρμηνεία ἢ πρόταση περὶ «δύο ἀρχῶν» ἢ αἰτίων στὴν Ἁγία Τριάδα,

γ) τονίζει τὴν ἀπόλυτη «μοναρχία τοῦ Πατρὸς» στὴν Ἁγία Τριάδα, κατὰ τὴν ὁποία ὁ «Πατὴρ εἶναι ἢ μοναδικῆς Τριαδικῆς Ἀρχῆς=Αἰτίας (pater in se ipso) τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος», καὶ δ) προσφέρει μία συγκλίνουσα πρὸς τὶς προτάσεις αὐτῆς θεολογικῆς ἐρμηνείας τῶν ἀσαφῶς ἢ ἀμφισήμων μαρτυριῶν τῆς Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς θεολογικῆς παραδόσεως.

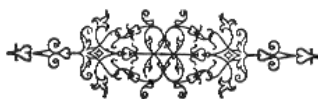
Οἱ θεολογικὲς αὐτῆς προτάσεις τῆς «Διασαφήσεως» προσφέρουν ἀναμφιβόλως μίαν νέα βάσιν, ἢ ὁποία, ὅπως τονίζεται, «πρέπει νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν συνέχισιν τοῦ διεξαγομένου θεολογικοῦ διαλόγου Καθολικῶν καὶ Ὁρθοδόξων». Ὑπὸ τὴν ἔννοια αὐτὴ ὁ π. Β. Bobi nskoy, παρὰ τὶς ἐπὶ μέρους ἐπιφυλάξεις του, παρατήρησε ὅτι οἱ θέσεις τοῦ Κεϊμένου γιὰ τὴν ἔμφαση στὴν ἀπόλυτη «μοναρχία τοῦ Πατρὸς» καὶ γιὰ τὴν ἀπόρριψη κάθε προτάσεως περὶ δύο ἀρχῶν ἢ δύο αἰτίων στὴν Ἁγία Τριάδα εἶναι ἀπολύτως σύμφωνες πρὸς τὶς ἀντίστοιχες θέσεις τοῦ ἱεροῦ Φωτίου στὴν πραγματεία του «Περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος μυσταγωγίας», ἢ ὁποία ἐπηρέασε τὴν ὅλη μεταγενέστερη ὀρθόδοξη προσέγγισιν τοῦ ζητήματος τοῦ Fli oque, γι' αὐτὸ καὶ τόνισε ὅτι «ἀναγινώσκοντας τὶς γραμμὲς αὐτῆς (=Κεϊμένου), θὰ μποροῦσε νὰ ἐκπλαγῆ κανεὶς γιατί παραμένει ἀκόμη ἀνοικτὸ τὸ ζήτημα τῆς δογματικῆς διαφωνίας μεταξὺ τῶν Ἐκ-

κλησιῶν μας» (D.C., 2130, 21 Ἰαν. 1996, σελ. 89). Ὁ Ο. Clement ἐπίσης ὑποδέχθηκε μετὰ αὐθόρμητο ἐνθουσιασμό τὸ Κεϊμένο αὐτό, τὸ ὁποῖο ὅπως τόνισε «εἶναι ἐντυπωσιακὰ θεμελιωμένο καὶ θὰ μποροῦσε νὰ θέσῃ τέλος στὴν ἔριδα γιὰ τὸ Fli oque» (Contacts, 48, 1996, σελ. 3).

Βεβαίως, ὑπάρχουν καὶ ὀρισμένες θεολογικὲς ἐπιφυλάξεις γιὰ τὴν προτεινόμενη συγκλίνουσα ἐρμηνεία ἢ ἀξιολόγησιν τῶν κρισίμων πατερικῶν μαρτυριῶν τῆς Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς παραδόσεως, ἰδιαίτερα δὲ γιὰ τὸ ζήτημα τῆς προσθήκης τοῦ Fli oque στὴ λατινικὴ μετάφρασιν τοῦ Συμβόλου Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως. Ἐν τούτοις, καὶ οἱ ἐπικριτῆς τοῦ Κεϊμένου ὁμολογοῦν, ὅτι «θὰ ἦταν λοιπὸν ἄδικο νὰ θεωρηθῆ ὅτι ἡ βατικανὴ «Διασαφήση» δὲν προσφέρει κάτι τὸ νέο. Κατ' ἀρχὴν βρῖσκει κανεὶς σὲ αὐτὸ ἀναμφιβόλως μίαν νέα συνολικὴ πρόταση... Ἡ «Διασαφήση» κάνει μίαν ἀναμφισβήτητη προσπάθεια γιὰ νὰ ἀναδείξῃ τὴν ἀναγνώρισιν ἀπὸ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία ἐκείνου, τὸ ὁποῖο ἢ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία θεωρεῖ ὡς ἀμετάβλητη ἀρχὴ τῆς πίστεώς της, ἢτοι τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Πατὴρ εἶναι στὴν Ἁγία Τριάδα ἢ μόνη αἰτία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος...» (J. – C. Larchet, La Question di Fli oque, Θεολογία 70, 1999, σελ. 764-765).

Εἶναι λοιπὸν προφανὲς ὅτι τὸ Κεϊμένο τῆς «Διασαφήσεως» ἀνοίγει πράγματι μίαν νέα ὁδὸν καὶ μίαν νέα προοπτικὴν γιὰ τὴν συνάντησιν τῶν δύο θεολογικῶν παραδόσεων στὴν κοινὴ πίστιν τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν Ἁγία Τριάδα, ὅπως αὐτὴ διατυπώθηκε στὸ κοινὸ Σύμβολο Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως (381 μ.Χ.), γι' αὐτὸ καὶ μπορεῖ νὰ ἀξιοποιηθῆ πληρέστερα στὸν ἐπίσημο θεολογικὸν διάλογον τῆς Ὁρθοδόξου καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

† Ὁ Φαναρίου Ἀγαθάγγελος

**ΕΠΙΔΟΣΗ
ΤΙΜΗΤΙΚΟΥ
ΤΟΜΟΥ
ΣΤΟΝ
ΚΑΘΗΓΗΤΗ
κ. ΓΕΩΡΓΙΟ ΑΝΤ.
ΓΑΛΙΤΗ**

(30.5.2006)

Με μιὰ λαμπρή-πανηγυρική ἐκδήλωση καὶ με κάθε ἐπισημότητα πραγματοποιήθηκε τὴν Τρίτη 30 Μαΐου 2006, ὥρα 19.30 μ.μ. στὴ Μεγάλῃ Αἴθουσα Τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἡ τελετὴ ἐπίδοσης τιμητικοῦ τόμου στὸν Ὁμότιμο Καθηγητὴ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Γεώργιο Ἀντ. Γαλίτη ἀπὸ τὸν Πρύτανη τοῦ ἰδίου Πανεπιστημίου,

Καθηγητὴ κ. Γεώργιο Δ. Μπαμπινιώτη. Τὸ συλλογικὸ ἔργο ἐκδόθηκε ὑπὸ τοῦ Κέντρου Ἀρχαιολογικῶν, Ἱστορικῶν καὶ Θεολογικῶν Μελετῶν (Λεβάδεια) σὲ συνεργασία μετὰ τὶς ἐκδόσεις «Ἐν πλῶ», (Ἀθήνα), μετὰ τὸν γενικὸ τίτλο «*Διακονία - Λειτουργία - Χάρισμα. Πατερικὴ καὶ σύγχρονη ἐρμηνεῖα τῆς Καινῆς Διαθήκης*».

Τὴν ἐκδήλωση τίμησαν μετὰ τὴν παρουσία τους μεγάλοι ἀριθμοὶ ἐκκλησιαστικῶν καὶ πανεπιστημιακῶν προσωπικοτήτων. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν ὁ Πανοσιολογιώτατος ἐκπρόσωπος τοῦ ἀπουσιάζοντος στὴ Γενεὴ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστο-

δούλου π. Φιλ. Πατερᾶκης, οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Ἰερώνυμος, Ν. Σμύρνης κ. Συμεῶν, Κυθήρων κ. Σεραφεῖμ, Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου κ. Ἀνθιμος, μαθητὲς καὶ νῦν πρεσβύτεροι κληρικοὶ τῆς Ἱεραῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν κ.ἄ.

Ἐκ μέρους τῆς πανεπιστημιακῆς κοινότητος παρίσταντο πέραν τοῦ Πρυτάνεως, τοῦ Ἀντιπρυτάνεως κ. Δερμιτζάκη καὶ μελῶν τῆς Συγκλήτου, οἱ Κοσμητορες τῶν δύο Θεολογικῶν Σχολῶν τῆς Ἑλλάδος, οἱ Πρόεδροι τῶν δύο ἀντιστοιχῶν Τμημάτων τῆς Θεολογίας, πολλὰ μέλη τοῦ Σώματος Ὁμοτίμων Καθηγητῶν, ὅπως οἱ κ.κ. Σ. Ἀγουρίδης, Γ. Δαΐκος, Μ. Δρεττάκης, Ε. Θεοδώρου, Ἰ. Καραβιδόπουλος, Π. Κοντός, Μ. Μακράκης, Ε. Μητσόπουλος, Ἐμμ. Μικρογιαννάκης, Ἡλ. Μουτσούλας, Π. Μπούμης, Στ. Παπαδόπουλος, Π. Σιμοῦτᾶς Ν. Σιμεωνίδης κ.ἄ. Ἐπίσης, μεγάλος ἀριθμὸς ἐν ἐνεργείᾳ συναδέλφων καθηγητῶν, ὅπως οἱ κ.κ. Ἰ. Γαλάνης, Δ. Γόνης, Σ. Δεσπότης, Κ. Ζάρρας, π. Ν. Ἰωαννίδης, Χρ. Καρακόλης, Μ. Κολοβοπούλου, Γ. Κόρδης, Μ. Κωνσταντίνου, Κ. Μπελέζος, Ν. Ὀλυμπίου, π. Κ. Παπαδόπουλος, Στ. Παπαλεξανδρόπουλος, π. Χρ. Σαββάτος, Ἀχ. Χαλδαιάκης κ.ἄ.

α) Ἡ Προσφώνηση τοῦ Πρυτάνεως

Ἡ Τελετὴ ξεκίνησε μετὰ Προσφώνηση ἀπὸ τὸν Πρύτανη τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Καθηγητὴ κ. Γεώργιο Δ. Μπαμπινιώτη, ὁ ὁποῖος τόνισε μεταξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς: «... Σκοπὸς τῆς ἀποφινῆς λαμπρῆς τελετῆς ἀποτελεῖ ἡ ἐπίδοση τοῦ παρόντος ἐπιβλητικοῦ τόμου στὸν Ὁμότιμο Καθηγητὴ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου μας κ. Γεώργιο Ἀντ. Γαλίτη. Καὶ ὁ μὲν τίτλος τοῦ τιμητικοῦ τόμου περιέχει τρεῖς

χαρακτηριστικὲς ἔννοιες, “Διακονία - Λειτουργία - Χάρισμα”, οἱ ὁποῖες ἀντικατοπτρίζουν τὴν πολυσχιδῆ δραστηριότητα καὶ τὴν πολύμορφη προσωπικότητα τοῦ τιμώμενου Καθηγητοῦ, τὸ δὲ περιεχόμενο αὐτοῦ τοῦ τόμου συγκροτεῖται ἀπὸ τριάντα πέντε πρωτότυπες καὶ ἐνδιαφέρουσες μελέτες Ἑλλήνων καὶ ξένων ἐπιστημόνων, συναδέλφων.

»Ὅσον ἀφορᾷ στὸν Καθηγητὴ Γαλίτη, αὐτὸς διαθέτει ἕνα προνόμιο, ὅτι δηλ. ἀσχολεῖται ἐπιστημονικὰ μὲ “τὸ βιβλίο τῶν βιβλίων”, τὴ βάση τοῦ χριστιανισμοῦ, τὴν Καινὴ Διαθήκη, καὶ κατόπιν ἀνατρέχει στοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς αὐθεντικούς ἐρμηνευτὲς τῆς Βίβλου. Ἡ μελέτη τοῦ κειμένου τῆς Κ.Δ. Κι ἐδῶ βρίσκεται ἡ καρδιά ὄλου τοῦ θέματος. Ὡστόσο, τὸ ἀντικείμενο πού συνδέει τοὺς δύο ἐπιστήμονες, ἀπὸ διαφορετικὴ βέβαια προσέλευση, εἶναι ἡ γλῶσσα. Κατὰ τὴ διάρκεια τῶν σπουδῶν του στὴ Γερμανία, ὁ κ. Γαλίτης ἐθήτευσε σὲ ἐπιφανεῖς γλωσσολόγους, καὶ αὐτὸ διαπιστώνεται ἀπὸ τὴ μετάφραση στὴ δημοτικὴ τῆς Κ.Δ. πού πραγματοποιήθηκε μαζί μὲ ἄλλους καθηγητὲς, τὸ ἔτος 1985 καὶ κατόπιν τὸ 1989, ὅπου ἐπικρατεῖ μιὰ γλῶσσα ρέουσα, ἀποκαλυπτικὴ. Μετάφραση σημαίνει μεταφορά, μετάβαση ἀπὸ ἕναν κόσμο σὲ ἕναν ἄλλο κόσμο, ἀπὸ τὸν κόσμο τοῦ ἀρχικοῦ κειμένου στὸν κόσμο τοῦ μεταφρασμένου κειμένου· εἶναι μιὰ ἀναμέτρηση μὲ τὸ ἀρχικὸ κείμενο, καὶ ὅσον ἀφορᾷ στὴν Κ.Δ. τὸ ἐγγεῖρημα δὲν χωρεῖ πειραματισμούς, καθ’ ὅσον αὐτὸ τὸ ἔργο ἔχει ἀπαιτήσεις τεράστιες¹. Ἡ μετάφραση τῆς Κ.Δ. ὅπως καὶ ἡ ἐρμηνεία πού προϋποτίθεται πάσης μεταφράσεως, κατὰ τὸν Καθηγητὴ Γαλίτη, ἀσκειῖται ὡς ἐκκλησιολογικὸ χάρισμα, λειτουργημὰ καὶ διακονία ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι. Κατάφεραν ὅλοι μαζί νὰ δώσουν ἕνα

κείμενο πού μπορεῖ νὰ σταθεῖ δίπλα στὸ ἀρχικὸ πρωτότυπο. Καὶ κατὰ τὴν προσωπικὴ μου ἄποψη, ὡς ἀπλοῦ πιστοῦ ἐκκλησιαζόμενου ἀλλὰ καὶ ὡς γλωσσολόγου, πού ἔχω διατυπώσει καὶ δημόσια², εἶναι κρίμα πού ἔπαψε αὐτὴ ἡ μετάφραση νὰ διαβάζεται στὴν Ἐκκλησία· ἦταν κάτι χρήσιμο, ὡς συμπλήρωμα τοῦ ἀρχικοῦ κειμένου, ὄχι ὡς ἀντικατάστασή του. Ἡ μετάφραση ὅπως καὶ κάθε κείμενο, εἶναι πάντοτε μιὰ ἀναμέτρηση διεισδυση καὶ ἀποκάλυψη λέξεων, καὶ διὰ τῶν λέξεων ἐννοιῶν νοημάτων, καὶ διὰ τῶν νοημάτων τοῦ μηνύματος τοῦ κειμένου...».

Τέλος, ὁ κ. Πρύτανης τόνισε ὅτι «ἡ Θεολογία εἶναι ἕνα πνευματικὸ μέγεθος, γιὰ τὸ ὁποῖο δὲν ἀρκεῖ ἀπλῶς ἡ ἐπιστημονικὴ ἐνασχόληση. Πρέπει νὰ βγεῖς πρὸς τὰ ἔξω, εἶναι μιὰ δημόσια λειτουργία, καὶ σ’ αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο ἡ δράση τοῦ κ. Γαλίτη ἀξίζει τὰ θερμὰ συγχαρητήρια, καθὼς μὲ τὴν ἀγωνιστικότητα, τὴ μαχητικότητα καὶ τὴ δραστηριότητά του ἐντὸς καὶ ἐκτὸς Ἑλλάδος ἀπέκτησε εὐρύτατη ἀκτινοβολία στὸ Ἑσωτερικὸ καὶ τὸ Ἐξωτερικὸ. Αὐτὴ φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν κατ’ ἔτος συνεχῆ ἐργογραφία του, φέροντας ὁ ἴδιος ἐπαξίως τὸν τίτλο τοῦ πανεπιστημιακοῦ. Κι ὅλα αὐτὰ ὀλοκληρώνονται μέσα ἀπὸ τὴν οἰκογενειακὴ του κατάσταση, καθὼς ὁ Θεὸς τοῦ χάρισε δεκατρία ἐγγόνια. Καὶ ὀλοκλήρωσε ὁ κ. Πρύτανης ἐκφράζοντας τὰ συγχαρητήριά του γι’ αὐτὸ πού ὁ κ. Γαλίτης ἔδωσε στὸ Πανεπιστήμιο καὶ συνάμα τίς εὐχαριστίες του γι’ αὐτὸ πού ὁ ἴδιος ἔκανε καὶ εἶναι, παρακαλώντας τὸν Θεὸ ὅπως ὁ κ. Γαλίτης συνεχίσει νὰ προβάλει τὴν Ὀρθοδοξία μὲ τὸ θαρραλέο τρόπο πού τὸν διακρίνει σ’ ἕναν κόσμο πού τὴ χρειάζεται. Καὶ κατέληξε ὡς ἐξῆς: «Θερμὰ συγχαρητήρια, σὰς εὐχομαι ὅλα τὰ καλά.

β) Οἱ Χαιρετισμοὶ ἐκ μέρους τῶν δύο Θεολογικῶν Σχολῶν

Μετὰ τὴν Προσφώνηση τοῦ κ. Πρυτάνεως, ἀκολούθησαν Χαιρετισμοί, ξεκινώντας ἀπὸ τὸν Κοσμήτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Καθηγητὴ π. Γεώργιο Δ. Μεταλληνό, ὁ ὁποῖος ἔκανε λόγο γιὰ «πνευματικὴ πανήγυρι», καθὼς ἀνέφερε ὅτι

1. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ Καθηγ. Γ. Μπαμπινιώτης ἀνέγνωσε ἐπὶ λέξει τίς θεολογικὲς ἀρχές καὶ προϋποθέσεις γιὰ μιὰ Ὀρθόδοξη μετάφραση τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὅπως τίς συνοψίζει ὁ ἐπίκ. Καθηγ. Κ. Μπελέζος στὸ ἐκτενὲς καὶ ἐμπειριστατωμένο κείμενό του γιὰ τὸ βίβλ. τὴ δράση καὶ τὸ συγγραφικὸ ἔργο τοῦ Γ. Ἀ. Γαλίτη («Ἐκδοσιὲς καὶ μετάφραση τοῦ κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης», στὸ ἔργο *Διακονία-Λειτουργία-Χάρισμα*, σ. 54-55). Βλ. Γ. ΓΑΛΙΤΗ, «Θεολογία τῆς μεταφράσεως» *Εἰσηγήσεις Δ’ Συνάξεως Ὀρθόδοξων Βιβλικῶν Θεολόγων (Θεσ/νίκη) 25-28.10.1986*: Ἡ μετάφραση τῆς Ἁγίας Γραφῆς στὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία (Θεσ/νίκη: χ.ἔ., 1987), σ. 39-46.

2. Βλ. Γ. ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗ, «Καὶ σὲ μετάφραση», *Τὸ Βῆμα* (12.9.2004).

σήμερα τιμᾶται ἕνα ἀπὸ τὰ ἀξιότερα μέλη τῆς πανεπιστημιακῆς κοινότητος, ὁ ὁμότιμος συνάδελφός του καὶ φίλος κ. Γαλίτης.

Ἡ ἐπίδοση τιμητικοῦ τόμου στὸν ἐν λόγῳ καθηγητὴ –συνέχισε– δὲν συνιστᾷ μόνον δημόσια ἀναγνώριση τῆς προσφορᾶς του στὴν ἐπιστήμη τῆς Κ.Δ. καὶ τὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα εὐρύτερα, ἀλλὰ περιποιεῖ τιμὴ καὶ στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, καὶ στὶς Θεολογικὲς Σχολὲς Θεσ/νίκης καὶ Ἀθηνῶν, στὶς ὁποῖες ἐπὶ σειρᾶν ἐτῶν διετέλεσε πανεπιστημιακὸς δάσκαλος.

Ὡς Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐξέφρασε τὴν ιδιαίτερη συγκίνηση του, καθὼς ὁ Θεὸς τοῦ ἐπιφύλαξε αὐτῇ τὴν εὐλογία νὰ προσφωνεῖ τὸ ἐκλεκτὸ καὶ τιμημένο συνάδελφό του ἐκ μέρους τῆς Σχολῆς, καθὼς ἐπίσης διότι τοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ γνωρίσει ἐγγύτερα καὶ νὰ συνεργαστεῖ μὲ τὸν κ. Γαλίτη, ιδιαίτερα μὲ τὴν ἐπιστημονικὴ πρόταση τοῦ Γερμανοῦ καθηγητοῦ Hei nz Wamecke περὶ τῆς ταυτίσεως τῆς Μελίτης τῶν Πράξεων μὲ τὴν Κεφαλληνία (καὶ ὄχι μὲ τὴ Μάλτα)³. Ἐν συνεχείᾳ ἐξέφρασε τὸν θαυμασμό του γιὰ τὶς γνώσεις καὶ τὸν ἐπιστημονικὸ ὄπλισμό τοῦ κ. Γαλίτη, τὴ σύνεση καὶ τὸ ἦθος του, χαρακτηρίζοντας τον ὡς τὸν ἄρτιο τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπο καὶ αὐθεντικὸ ἐπιστήμονα. Καὶ μαζὶ μὲ τὴ δικαίη καὶ ὀφειλόμενὴ πρὸς τὸν κ. Γαλίτη τιμὴ, συνεχάρη τοὺς ἐκδότες τοῦ τόμου, ἀγαπητοὺς του συναδέλφους, γιὰ τὴν πρωτοβουλία τους αὐτῇ, καθὼς καὶ τὴ λαμπρὰ οἰκογένεια τοῦ τιμώμενου Καθηγητοῦ. Τέλος, τοῦ εὐχήθηκε μακρὰ ἐν ὑγείᾳ κατ' ἄμφω καὶ δυνάμει πολλῆ συνέχιση τῆς προσφορᾶς του στὴν Ἐπιστήμη, τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸ Ἔθνος.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ π. Γ. Μεταλληνὸς ἀνέγνωσε καὶ τὸν Χαιρετισμὸ τοῦ εὐρισκομένου στὴν Κύπρο –λόγῳ ἀρχιεπισκοπικῶν ἐκλογῶν στὴν ιδιαίτερη πατρίδα του– συναδέλφου Κοσμήτορος τῆς ἀδελφῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης, Καθηγητοῦ κ. Χρήστου Οἰκονόμου, ὁ ὁποῖος στὸν σύντομο Χαιρετισμὸ του

τόνισε ὅτι ἡ γνωριμία καὶ ἡ συνεργασία του μὲ τὸν Καθηγ. Γ. Γαλίτη –διάρκειας τεσσάρων δεκαετιῶν– τοῦ ἐνέπνευσε τὴν ἀγάπη στὴν ἔρευνα τῆς ἐπιστήμης τῆς Κ.Δ. καὶ τὸν χειραγώγησε στὸν χῶρο τῆς Ἱστορίας τῶν χρόνων τῆς Κ.Δ., τῆς ἐρμηνείας καὶ θεολογίας τῆς Κ.Δ. Στὸ πρόσωπο τοῦ Καθηγητῆ κ. Γαλίτη θαύμασε ὁ κ. Οἰκονόμου τὴ σαφήνεια τῆς διδασκαλίας του, τὸ βάθος τῆς σκέψης του στὴ Θεολογία καὶ ἐρμηνεία τῆς Κ.Δ., τὴν προβολὴ τῆς ὀρθόδοξης ἐρμηνευτικῆς παράδοσης μὲ βάση τοὺς Πατέρες καὶ τὴ σύγχρονη ἐρμηνευτικὴ προβληματικὴ, κατατάσσοντας τον ὡς ἕναν ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους ἐρμηνευτὲς τῆς Κ.Δ. στὸν τόπο μας ἀλλὰ καὶ στὸν διεθνὴ χῶρο. Στὸν κ. Γαλίτη ὀφείλει κατ' ἕνα μεγάλο μέρος τὴν ὅποια ἐξέλιξή του στὸν ἐπιστημονικὸ καὶ ἀκαδημαϊκὸ τομέα. Γιὰ ὅλα αὐτὰ ἐξέφρασε στὸν Καθηγ. Γ. Γαλίτη ἕνα μεγάλο εὐχαριστῶ.

Κατόπιν, σύντομο Χαιρετισμὸ ἀπήλυθε ὁ Πρόεδρος τοῦ Τμήματος Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Καθηγητῆς κ. Νικόλαος Ὀλυμπίου. Διαπιστώνοντας ὅτι οἱ λόγοι εἶναι φτωχοὶ ἔναντι τῆς προσωπικότητος τοῦ Καθηγ. Γ. Γαλίτη, ὑπογράμμισε μὲ ἔμφαση –ἀποδίδοντας τὴν ὀφειλόμενὴ τιμὴ, χωρὶς παράθεση φιλοφρονήσεων– τρία βασικὰ του γνωρίσματα: (α) τὸν ἄνθρωπο, μὲ τὸ σπάνιο ἦθος, τὴ σεμνότητα, τὴν ἀξιοπρέπεια καὶ τὴν προσήνειά του· (β) τὸν ἐπιστήμονα, ποὺ συνέβαλε τὰ μέγιστα στὴ διατήρηση τοῦ ὑψηλοῦ ἐπιπέδου σπουδῶν, προήγαγε τὴ θεολογικὴ παιδεία καὶ ἐπιστήμη, καὶ ἐλάμπρυνε τὴ Θεολογικὴ Σχολὴ καὶ τὴν ἀκαδημαϊκὴ κοινότητα· καὶ (γ) τὸν σοφὸ δάσκαλο, ὁ ὁποῖος δίδαξε «χρηστότητα καὶ παδείαν καὶ γνῶσιν» (Ψαλμ. 118,66) καὶ ἐσμίλευσε φωτεινὸ παράδειγμα μίμησης γιὰ τοὺς νεώτερους ἐπιστήμονες. Καὶ εὐχήθηκε στὸν Τιμώμενο σεβαστὸ του Καθηγητῆ μακρότητα εὐδαιμόνων ἡμερῶν καὶ περαιτέρω καρποφόρο ἐπιστημονικὴ δραστηριότητα.

Χαιρετισμὸ, τέλος, ἀπήλυθε καὶ ὁ Πρόεδρος τοῦ Τμήματος Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης, Καθηγητῆς κ. Μιλτιάδης Κωνσταντίνου. Ὁ βιβλικὸς Καθηγητῆς κ. Κωνσταντίνου ξεκίνησε μὲ παλαιοδιαθηκικούς στίχους (Σ. Σειρ. 20, 60-8), νιώθοντας ἐν μέρει ἀμηχανία «ὡς μαθητῆς ποὺ ὀφείλει νὰ μιλήσει γιὰ τὸν δάσκαλό του», τὸν ὁποῖο γνωρίζει ἀπὸ τὸ 1974.

3. Ὁ Καθηγητῆς Γ. Γαλίτης μετεῖχε μὲ εἰσήγηση καὶ στὰ τέσσερα Διεθνῆ Συνέδρια ποὺ διοργανώθηκαν ἀπὸ τὴν Ἱ. Μητρ. Κεφαλληνίας. Πέρα τῶν ἀνωτέρω ἐπιστημονικῶν εἰσηγήσεων, βλ. καὶ Γ. ΓΑΛΙΤΗ, «Κεφαλληνία;», στὸ ἔργο του Παῦλος, ὁ ἀπόστολος τῶν Ἑλλήνων. Ὁδοιπορικὸ στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴν Κύπρο, φωτ. Λ. Ἐβερτ (Ἀθήνα: Ἀστερισμὸς - Λ. Ἐβερτ, 2000).

Ἐτόνισε ὅτι ὁ κ. Γαλίτης «ὑπῆρξε πάνω ἀπ’ ὅλα δάσκαλος, καὶ δάσκαλος καλός», καθὼς ἀντιμετώπιζε τοὺς φοιτητὲς μὲ πολλὴ καλωσύνη, πάντοτε τοὺς προσέγγιζε μὲ ἀγάπη καὶ ποτὲ δὲν τοὺς ἀπέρριπτε, ἰδιαίτερα κατὰ τὰ δύσκολα χρόνια μετὰ τὸ ’74.

Ἐν συνεχείᾳ ἀνέφερε ὅτι οἱ δρόμοι τοὺς συναντήθηκαν στὸ πλαίσιο τῆς Ἑλληνικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας, καὶ μάλιστα γιὰ τὸ ἔργο τῆς ἀξιολογότερης μετάφρασης τῆς Κ.Δ. πού ἔγινε ποτὲ στὰ ἑλληνικά. Καὶ ὁλοκλήρωσε τὸν Χαιρετισμὸ του μὲ παύλειους στίχους (Β΄ Θεσ. 2,14-14΄ 3,4), τονίζοντας ὁ κ. Κωνσταντίνου ὅτι τὰ λόγια αὐτὰ ἐνὸς ἄλλου Δασκάλου, εἶναι σὰν νὰ ἀκοῦνε ἀπὸ τὸν δάσκαλο Γαλίτη ὅλοι οἱ μαθητὲς του ἀπὸ τὴν Θεσ/νίκη, ὑποσχόμενοι ὅτι θὰ συνεχίσουν τὸ ἔργο του, ἐξακολουθώντας νὰ ἐφαρμόζουν αὐτὰ πού τοὺς παρήγγειλε, ὥστε νὰ διαδίδεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ δοξάζεται ὁ Κύριος στὶς ἐπερχόμενες γενιές».

γ) Παρουσίαση τοῦ ἔργου καὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ Τιμωμένου

Μετὰ λοιπὸν τοὺς ἀνωτέρω Χαιρετισμούς, ἀκολούθησε ἡ παρουσίαση τοῦ ἔργου καὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ τιμωμένου Καθηγητοῦ, μὲ πρῶτον ὁμιλητὴ τὸν Ὁμότιμο Καθηγητὴ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, κ. Γεώργιο Πατρῶνο. Ἀρχικῶς ἀνέφερε ὅτι ὁ κ. Γαλίτης ἀνήκει –μαζὶ μὲ τὸν κ. Σ. Ἀγουρίδη– στοὺς κορυφαίους βιβλικοὺς θεολόγους τῆς χώρας μας, οἱ ὅποιοι ἐδίδαξαν καὶ στὶς δύο Θεολογικῆς Σχολῆς (Θεσ/νίκης καὶ Ἀθηνῶν). Οἱ δύο αὐτοὶ ἀκαδημαϊκοὶ διδάσκαλοι –συνέχισε– ὑπῆρξαν οἱ δύο βασικοὶ πόλοι διαμόρφωσης τῆς θεολογικῆς σκέψης στὰ τελευταῖα πενήντα χρόνια, δημιουργώντας παράλληλα δύο ἐνδιαφέρουσες ἐρμηνευτικῆς τάσεις, μὲ πλειάδα μαθητῶν καὶ συνεργατῶν. Ὁ σήμερα τιμωμένος ὀφείλει πολλὰ στὶς οἰκογενειακῆς του ρίζες, πού ἀγγίζουν τὴν παράδοση τῆς νηπτικῆς θεολογίας τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Καππαδοκίας. Γεννήθηκε τὸ 1926 στὴν περιοχή τοῦ Βόλου. Τὸ 1943 εἰσήχθη στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν, κατόπιν μετέβη ὡς ὑπότροφος γιὰ μεταπτυχιακῆς σπουδῆς στὴν Αὐστρία καὶ τὴ Γερμανία, καὶ τὸ 1960 ἀναγορεύθηκε Διδάκτωρ τῆς Θεολογίας ἀπὸ τὴ Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν μὲ τὸ ἔργο του «*Ἡ χρῆσις τοῦ ὄρου ΑΡΧΗΓΟΣ ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ. Συμβολὴ εἰς τὸ πρόβλημα τῆς ἐπιδράσεως τοῦ Ἑλληνι-*

μοῦ καὶ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ ἐπὶ τὴν Καινὴν Διαθήκην». Μετὰ ἀπὸ τρία χρόνια ἀναγορεύθηκε παμψηφεί ὑφηγητὴς ἀπὸ τὴν ἴδια Σχολὴ μὲ τὸ ἔργο του «*Ἡ Χριστολογία τῶν λόγων τοῦ Πέτρου ἐν ταῖς Πράξεσιν τῶν Ἀποστόλων*», ὅπου ἀκολουθεῖ τὴ σύγχρονη ἱστορικο-φιλολογικὴ μέθοδο διερεύνησης τῶν θεολογικῶν κειμένων. Τὸ 1969 ἐκλέγεται τακτικὸς Καθηγητὴς στὸ Πανεπιστήμιον Θεσ/νίκης στὴν Ἔδρα τῆς Ἱστορίας ἐποχῆς Κ.Δ. καὶ τῆς Ἑρμηνείας τῆς Κ.Δ., ὅπου δίδαξε παράλληλα καὶ μαθήματα –κατ’ ἀνάθεσιν– ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς γραμματολογίας. Ἀπὸ τὸ ἔτος 1979 δίδαξε μαθήματα τοῦ Ἑρμηνευτικοῦ Τομέα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν ὡς τὸ 1994, ἔτος τῆς ἀφυπηρέτησής του.

Ὁ τιμωμένος ἐνωρὶς ἀνέπτυξε τὸ φιλοκαλικὸ καὶ φιλοπατερικὸ πνεῦμα, γνωρίσματα καὶ τῆς μετέπειτα ἐρμηνευτικῆς ἰδιαιτερότητάς του. Ἐπίσης, ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ τὸ διδακτικὸ χάρισμά του, πού διαμορφώθηκε καὶ ἐμπλουτίστηκε ἐπὶ μίᾳ περίπου δεκαετία στὴ Μέση Ἐκπαίδευση, καθὼς καὶ ἡ ἐνεργὸς συμμετοχὴ του –μὲ τίς πολλὰς μετακινήσεις του σὲ Ἀνατολὴ καὶ Δύση– στὸν ἐκκλησιαστικὸ, τὸν διορθόδοξο οἰκουμενικὸ, τὸν διεκκλησιαστικὸ καὶ τὸν διαθρησκειακὸ χῶρο. Ἐπιπλέον, διαθέτει πλούσια συγγραφικὴ δραστηριότητα, πού ὑπερβαίνει τὸν ἐκκλησιαστικὸ ἀριθμὸ τῶν πεντακοσίων μελετῶν καὶ ἄρθρων, εἶναι μέλος διαφόρων ἐπιστημονικῶν ἑταιρειῶν στὴ χώρα μας καὶ τὸ Ἐξωτερικὸ, μὲ ἐπιστημονικὴ, γόνιμη παρουσία καὶ πλούσια διδακτικὴ προσφορά. Εἶναι ὁ ἀπλὸς καὶ ἄμεσος δάσκαλος, μὲ θεολογικὴ σαφήνεια καὶ φιλολογικὴ ἀκρίβεια στὸ λόγο του. Γι’ αὐτὸ ἐκλήθη καὶ δίδαξε σὲ πολλὰς Σχολὰς τοῦ Ἐξωτερικοῦ, σὲ βιβλικὰ σεμινάρια, πραγματοποιώντας ἀμέτρητες –καὶ σχεδὸν ἀπροσδιόριστες– ὁμιλίαι καὶ διαλέξεις⁴. Γιὰ τὸ ἐπιστημονικὸ, ἐκκλησιαστικὸ καὶ κοινωνικὸ ἔργο του ἔχει τιμηθεῖ μὲ πολλὰς διακρίσεις. «Τὸν συγχαίρουμε κι ἐμεῖς», εἶπε ὁ κ. Πατρῶνος, «γιὰ τὴν ἐπιστημονικὴ εὐρυμάθεια, τὸν ἀκάματο μόχθο, τὴν ὀρθόδοξη οἰκουμενικὴ

4. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἔγινε εἰδικὴ ἀναφορὰ γιὰ τὴν συμμετοχὴ τοῦ καθηγητοῦ Γ. Γαλίτη στὸ Colloquium Paulinum Στὴ Ρώμη (ἀπὸ τὸ 1976), ὅπου ἀνά διετείαν συνέρχεται μὴ ὀλίγα ἀπὸ τριάντα παγκοσμίως ἀναγνωρισμένους καινοδιαθηκολόγους γιὰ τὴ μελέτη τῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἀποστ. Παύλου.

μαρτυρία, τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἦθος, τὴν ποιμαντικὴ διακονία καὶ τὸν χαρισματικὸ εὐαγγελικὸ του λόγο, εὐχόμενοι στὸν ἴδιο καὶ τὴν ἐκλεκτὴ σύζυγό του ὑγεία καὶ μακροημέρευση».

Ἡ παρουσίαση τοῦ ἔργου καὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ τιμώμενου κ. Γαλίτη συνεχίστηκε ἀπὸ τὸν Ὁμότιμο Καθηγητὴ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης, κ. Ἰωάννη Καραβιδόπουλο, ὁ ὁποῖος –ἀναφερόμενος στὸ ἐπιστημονικὸ ἔργο τοῦ τιμωμένου– προέταξε ὡς ἀπόλυτα ταιριαστοὺς γιὰ τὸν κ. Γαλίτη τοὺς ἀκόλουθους χαρακτηρισμοὺς: «Ἀνὴρ λόγιος, δυνατὸς ἐν ταῖς γραφαῖς, ζέων τῷ πνεύματι» (Πράξ. 18,24.25): «ἀνὴρ τὰ πάντα ὅτι μάλιστα λογιώτατος, καὶ τῆς Γραφῆς εἰδήμων» (Εὐσέβιος). Ὅποιος γνώρισε τὸν ἐπιστήμονα καὶ συνάμα τὸν ἄνθρωπο Γ. Γαλίτη, ἐντυπωσιάστηκε γιὰ τὴν καλοσύνη, τὴν ἀρχοντιά, τὸν μειλίχιο χαρακτήρα του, τὸ καλόβουλο χαμόγελό του, τὴν ἀνεξικακία του, μ' ἓνα λόγο τὴν ἀνθρωπιά του. Συνόπισε σὲ δύο προτάσεις τὴ συμβολὴ του στὴν Ἱστορία ἐποχῆς τῆς Κ.Δ. καὶ τὴν Ἑρμηνεία τῆς Κ.Δ.: (α) Ὁ ἐπιστήμων τῆς συνθέσεως, δηλ. παρελθόντος-παραδόσεως καὶ σύγχρονων ἀπαιτήσεων, παρόντος-μέλλοντος. Αὐτὸ ἔγινε ἐντὸς τῆς λεγόμενης νεο-πατερικῆς ἐποχῆς ποὺ ἔζησε, μὲ πρωτεργάτη τὸν π. Γ. Φλωρόφσκυ. Τὸ ἐπιστημονικὸ του ἔργο ἀποτελεῖ προῖον δημιουργικῆς σύνθεσης τῆς παράδοσης τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς σύγχρονης ἐπιστημονικῆς μεθοδολογίας. (β) Ὁ διάκονος τῆς Ἐκκλησίας, ὑπηρετῶν τὴν ἐπιστήμη ὄχι γιὰ τὴν ἐπιστήμη ἀλλὰ ὡς διάκονος τῆς Ἐκκλησίας, θέτοντας τὸν ἑαυτό του στὴν ὑπηρεσία τῆς Ἐκκλησίας ὡς «καλὸς διάκονος Χριστοῦ Ἰησοῦ» (Α' Τιμ. 4,6). Ἡ πράξις καὶ ἡ ζωὴ του –κατὰ τὸν κ. Καραβιδόπουλο– ἦταν πραγμάτωση τοῦ χρυσοστομικοῦ λόγιου: «Διὰ τοῦτο Γραφὰς ἐρμηνεύομεν, οὐχ ἵνα Γραφὰς μάθητε μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ ἦθη διορθώσητε. Ἄν γὰρ τοῦτο μὴ γένηται, περιττῶς ἀναγινώσκομεν, περιττῶς ἐξηγούμεθα» (Ἔπι εἰς τὴν ἀσάφειαν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, 7. PG 56, 186b). «Ὁ πρεσβύτερος συνάδελφος ὑπῆρξε πάντοτε διαλεκτικὸς καὶ διαλλακτικὸς, οὐδέποτε ἐθεάθη ὀργισμένος, οὐδέποτε ἐφέρθη προσβλητικά, ὑποχωρητικὸς μὲν ἀλλὰ καὶ ἐπίμονος ὅπου χρειαζόταν». Ὑπογράμμισε, τέλος, ὅτι διατήρησε μέχρι σήμερον τὴ νεανικὴ φρεσκάδα στὴ ζωὴ καὶ τὴ σκέψη του,

κάνοντας ἄλμα γρηγορότερο ἐναντι τῆς φθορᾶς, ἐμπνεσμένο ἀπὸ τὴν πίστη στὸν Χριστό.

Ἐν συνεχείᾳ ὁμίλησε ἕτερος Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης, ὁ κ. Ἰωάννης Γαλάνης, ὁ ὁποῖος παρουσίασε τὸν τιμητικὸ τόμο καὶ ἐπισήμανε ὅτι σήμερον τιμοῦν τὸν κ. Γαλίτη συνάδελφοι, μαθητὲς καὶ φίλοι του, θαυμάζοντες κυρίως τὴ διεθνή ἀκτινοβολία του καὶ τὴ βαθιὰ γνώση τῆς ὀρθόδοξης θεολογίας του. Ὡς Πρόεδρος τῆς ἐκδοτικῆς ἐπιτροπῆς, τοῦ τιμητικοῦ τόμου, ὁ κ. Γαλάνης ἀνέφερε ὅτι ἡ ἔκδοσις ὀφείλεται στὸ Κέντρο Ἀρχαιολογικῶν, Ἱστορικῶν καὶ Θεολογικῶν Μελετῶν, σὲ συνεργασία μὲ τὸν ἐκδοτικὸ οἶκο «Ἐν πλῶ», ποὺ συμπεριέλαβε στὶς ἐκδόσεις του τὸ συλλογικὸ αὐτὸ ἔργο πρὸς τιμὴν τοῦ Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Γεωργίου Ἀντ. Γαλίτη, ὑπὸ τὸν τίτλο «*Διακονία - Λειτουργία - Χάρισμα. Πατερικὴ καὶ σύγχρονη ἐρμηνεία τῆς Καινῆς Διαθήκης*». Στὸν τόμο αὐτὸ περιέχονται τριάντα πέντε μελετήματα, ἀπὸ ἡχηρὰ καὶ παγκοσμίως γνωστὰ ὀνόματα, ποὺ στρέφονται κυρίως στὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον, τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολή καὶ τὴν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου.

Τέλος, τὸν Τιμώμενο παρουσίασε καὶ ὁ Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, π. Νικόλαος Ἰωαννίδης, ὁ ὁποῖος προσέγγισε τὴν προσωπικότητα τοῦ κ. Γαλίτη ὡς συναδέλφου καὶ διδασκάλου. Μεταξὺ ἄλλων ἀνέφερε ὅτι «ἀποτελεῖ πολύτιμο πολύτιμο κρῖκο στὴ χρυσὴ ἀλυσίδα τῶν Καθηγητῶν τῶν δύο Θεολογικῶν Σχολῶν. Εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πῶ λαμπροὺς ἐκπροσώπους τῆς Ἑλληνικῆς Θεολογίας, μὲ δύο κυρίως χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα: (α) Ἄνθρωπος καὶ ταυτόχρονα ὁ πανεπιστημιακὸς διδάσκαλος. (β) Πνευματικὴ καὶ συνάμα ἐλεύθερη προσωπικότητα».

δ) *Ἐπίδοσις τοῦ τόμου καὶ Ἀντιφώνησις τοῦ Τιμωμένου*

Ἀφοῦ ὀλοκληρώθηκαν καὶ οἱ παρουσιάσεις τοῦ ἔργου καὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ Τιμωμένου, πραγματοποιήθηκε ἡ ἰδιόχειρη ἐπίδοσις τοῦ τιμητικοῦ τόμου ἀπὸ τὸν Πρύτανη τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Καθηγητὴ κ. Γεώργιο Δ. Μπαμπινιώτη, μέσα σὲ ἀτμόσφαιρα μεγάλῃς χαρᾶς καὶ πολλῶν χειροκροτημάτων.

Κατόπιν, μὲ ἐμφανῆ συγκίνηση στὸ πρόσωπό του, ὁ τιμώμενος Ὁμότιμος Καθηγητὴς κ. Γεώργιος Ἄντ. Γαλίτης, ἀνέβηκε στὸ ἄνω βῆμα γιὰ σύντομη Ἀντιφώνηση. Ἀρχικῶς, παρακάλεσε τὸ ἀκροατήριό νὰ θεωρήσει τὰ ὅσα ἀκούστηκαν ἀπόψε ὡς ἔκφραση βαθιᾶς ἀγάπης πρὸς τὴν ἐλαχιστότητά του, ποὺ ὁδήγησε τοὺς προλαλήσαντες σὲ ὑπογράμμιση καὶ ὑπερτονισμό πραγμάτων καὶ ἐνεργειῶν, καταστάσεων καὶ γεγονότων, ποὺ δὲν ἀποτελοῦν τίποτα ἄλλο παρὰ ἐκπλήρωση ἑνὸς αὐτονόητου χρέους. Ὁ,τι ἔκαμε ἀποτελεῖ ἀπλῶς προσπάθεια γιὰ νὰ μὴν κρύψει τὸ τάλαντο «ἐν τῇ γῆ» (Ματθ. 25,25). «Καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ἡμῶν, Θεοῦ τὸ δῶρον» (Ἐφεσ. 2,8). «Τί δὲ ἔχεις ὁ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβὼν;» (Α΄ Κορ. 4,7).

Λαβὼν τὸν ἐπιβλητικὸ τόμο ἀπὸ τὸν ἀγαπητό του κ. Πρύτανη, ὁ Τιμώμενος κ. Γαλίτης εὐχαρίστησε τοὺς συντελεστὲς τοῦ τόμου, πρωταρχικῶς τοὺς συναδέλφους τῆς Ἐκδοτικῆς Ἐπιτροπῆς, ποὺ ἀνέλαβαν τὴν πρωτοβουλία αὐτὴ καὶ γιὰ τοὺς κόπους στοὺς ὁποίους ὑποβλήθηκαν. Μαζὶ μ' αὐτοὺς εὐχαρίστησε καὶ ὅλους τοὺς συναδέλφους, διαπρεπεῖς καθηγητὲς τῆς ἐπιστήμης τῆς Κ.Δ., Ἕλληνες καὶ ξένους, γιὰ τὶς εἰδικὲς πρωτότυπες ἐπιστημονικὲς πραγματεῖες τους, ποὺ περιελήφθησαν στὸν τόμο. Εὐχαριστίες ἰδιαίτερες ἀπηύθυνε στὸν Σεβ. Μητροπολίτη Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Ἱερώνυμο, στὸν Ἐπίκουρο Καθηγητὴ κ. Κων. Μπελέζο, στὸν ὑπεύθυνο τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου «Ἐν Πλῶ» Ἄλ. Καραβάνη, καὶ στὸν συνάδελφο κ. Γ. Κόρδη, ὁ ὁποῖος καὶ ἐφιλοτέχνησε τὸ ἐξώφυλλο τοῦ τόμου.

Ἀκολούθως, εὐχαρίστησε τὸν κ. Πρύτανη, γιὰ τὴν ἰδιόχειρη ἐπίδοση τοῦ τόμου, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν ἐμπνευσμένο λόγο του, λόγο μεστὸ ὄχι μόνον ἐπιστημονικῆς ἐμβρίθειας καὶ εὐρύτητας, ἀλλὰ καὶ «ὁσμῆς εὐωδίας πνευματικῆς». Ἐπίσης, εὐχαριστίες ὀφείλονται στοὺς Κοσμήτορες καὶ Προέδρους τῶν δύο Θεολογικῶν Σχολῶν καὶ σ' ὅλους τοὺς προλαλήσαντες συναδέλφους, καθὼς καὶ σ' ὅλους τοὺς προσελθόντας γιὰ νὰ τιμήσουν τὴν ἐκδήλωση αὐτή.

Τόνισε, ἐπίσης, ὅτι ἡ τιμὴ ἑνὸς ἀκαδημαϊκοῦ δασκάλου ὀφείλεται στοὺς δασκάλους του, στὸ Πανεπιστήμιο ποὺ τὸν ἐξέθρεψε, στὴν πανεπιστημιακὴ

κοινότητα ὅπου ὑπηρετήσε καὶ διαμορφώθηκε ἡ ἐπιστημονικὴ του προσωπικότητα. Συνεπῶς, δάσκαλοι, συνάδελφοι καὶ φοιτητὲς εἶναι οἱ ἀποδέκτες ἑνὸς μεριδίου τῆς τιμῆς. Μεριδίον τιμῆς ἔχει καὶ ἡ οἰκογένεια τοῦ ἐπιστήμονα, ἡ πατρικὴ καὶ ἡ νέα, κυρίως δὲ ἡ σύζυγός του ποὺ πρόθυμα καὶ ἀγόγγυστα ἀναδέχθηκε ὅλες ἐκεῖνες τὶς θυσίες ποὺ συνεπάγεται ἡ ἀκαδημαϊκὴ σταδιοδρομία, συμμετέχοντας μὲ ἀγάπη στὴν ὄντως δύσκολη ζωὴ ἑνὸς ἐπιστήμονα. Τῆς ἀνήκει ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἀπέραντη εὐγνωμοσύνη μου⁵.

Περαιόντας τὴν ἀντιφώνησή του, ὁ κ. Γαλίτης ἔστρεψε τὴ σκέψη του δοξαστικὰ στὸν οὐράνιο «πατέρα τῶν φώτων», ἐξ οὗ «πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον» (Ἰακ. 1,17). Ὁ,τι ἀτελές, ἐλλείψεις ἢ παραλείψεις εἶναι δικά μου, τόνισε, ἐνῶ ὅ,τι φωτεινόν, ὅ,τι ἀγαθόν εἶναι δική Του δόσις, δικό Του δῶρημα. Κι εὐχαρίστησε ὅλους.

Μετὰ ἀπὸ τὴν Ἀντιφώνηση ἀκολούθησε τὸ μουσικὸ μέρος ἀπὸ τὸν Χορὸ τῶν Ψαλτῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, «Οἱ Μαῖστορες τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης», ποὺ ἔψαλλαν ἀναστάσιμους ὕμνους καὶ βιβλικοὺς στίχους ὑπὸ τὴν χοραρχία τοῦ Ἐπίκουρου Καθηγητῆ τοῦ Τμήματος Μουσικῶν Σπουδῶν κ. Ἀχιλλέα Χαλδαιάκη.

Τέλος, μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐκδηλώσεως, δόθηκε δεξίωση πρὸς τιμὴν τῶν συντελεστῶν τοῦ τόμου ἀπὸ τὸν τιμώμενο Καθηγητὴ καὶ τὴν κυρία Γεωργίου Γαλίτη στὸ «Καποδιστριακό», πανεπιστημιακὸ κτήριο «Κωστῆ Παλαμᾶ».

5. Στὸ σημεῖο αὐτό, λόγῳ αὐθόρμητων χειροκροτημάτων πρὸς τὴν κυρία Γ. Γαλίτη, ἀναγκαστικὴ νὰ διακόψει ὁ ὁμιλητὴς γιὰ ὀλίγα λεπτὰ τὸν λόγο του.

Παρουσίαση τῆς ἐκδόσεως «Ἱερὰ Κειμήλια τοῦ Παναγίου Τάφου»

Μὲ ἰδιαίτερη ἐπιτυχία παρουσιάστηκε ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλο καὶ τὸν Ὑφυπουργὸν Ἐξωτερικῶν κ. Θεόδωρο Κασσίμη στὶς 10.10.2004 στὸ ξενοδοχεῖο ΜΕΤΡΟΠΟΛΙΤΑΝ ἢ ἔκδοση τῆς Μ.Κ.Ο. τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ΑΛΛΗΛΕΓΥΗ μὲ τίτλο «Ἱερὰ Κειμήλια τοῦ Παναγίου Τάφου».

Ἡ ἔκδοση αὐτὴ μακροχρόνιο καὶ πολύμοχθο ἔργο τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Νικολάου Π. Ὀλυμπίου, περιλαμβάνει τὴν ἐπισκόπηση τῆς ἱστορίας τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καὶ τὰ χρυσοκέντητα ἱερὰ κειμήλια τοῦ σκευοφυλακίου τοῦ Παναγίου Τάφου. Μέσω τῆς ἐπιστημονικῆς γραφίδος τοῦ συγγραφέως ὁ ἀναγνώστης γνωρίζει τὴν ἀρχὴ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, τὸ Μοναχισμό τῆς ἐρήμου, τὰ ἱστορικὰ γεγονότα ποὺ συνδέονται μὲ τὸ προσκυνηματικὸ καθεστῶς τῶν Ἁγίων Τόπων, τοὺς αὐτοκράτορες, πατριάρχες καὶ ἡγέτες ποὺ διαμόρφωσαν τὸ ἱστορικὸ γίνεσθαι τοῦ ἱερότερου σημείου τῆς Οἰκουμένης. Ἀκολουθεῖ ἡ καταγραφή, περιγραφή καὶ ἀποτύπωση ὄλων τῶν ἱερῶν κειμηλίων τῆς ἐκκλησιαστικῆς χρυσοκεντητικῆς τέχνης, ἡ παρουσίαση καὶ ὁ σχολιασμός τῶν ὁποίων δίδει τὸ ἔναυσμα γιὰ συγκρίσεις τεχνοτροπιῶν καὶ περαιτέρω ἐπιστημονικὴ ἔρευνα. Τὰ ἱερὰ αὐτὰ κειμήλια τοῦ Σκευοφυλακίου τοῦ Παναγίου Τάφου παρουσιάζονται γιὰ πρώτη φορὰ στὸ παγκόσμιο κοινὸ καὶ ἀναδεικνύουν τὸν σημαίνοντα ρόλο ποὺ διαδραμάτισε τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων στὸ πέρασμα τῶν αἰῶνων, καθὼς καὶ τὸν ἀνεκτίμητο πνευματικὸ του πλοῦτο.

Ὁ τόμος «Ἱερὰ Κειμήλια τοῦ Παναγίου Τάφου» ἐκδόθηκε χάρις στὸ ζῆλο καὶ τὴν ἀποφασιστικότητα τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀλληλεγγύης κ. Δημητρίου Φουρλεμάδη καὶ μὲ τὴν ἐπιμέλεια τῶν ἐκδόσεων ΑΔΑΜ-ΠΕΡΓΑΜΟΣ. Τὴν παρουσίαση τῆς ἐκδόσεως τίμησαν μὲ τὴν παρουσία τους ἡ Α.Θ.Μ. ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Θεόφιλος καὶ τὰ μέλη τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, Ἀρχιερεῖς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ σεβαστοὶ πατέρες, Ὑπουργοὶ καὶ Βουλευτές, ἐκπρόσωποι τῶν κομμάτων, οἱ Πρόσβεις τοῦ Λιβάνου, τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τῆς Παλαιστινιακῆς Ἀρχῆς, Καθηγητὲς Πανεπιστημίου καὶ πλῆθος κόσμου. Ἡ ἔκδοση διατίθεται σὲ περιορισμένο ἀριθμὸ ἀντιτύπων ἀπὸ τὰ Ἑλληνικὰ Ταχυδρομεῖα.

Χρ. Καρ.

Ἡ τελετὴ τοῦ Ἀγιασμοῦ στὰ Δικαστήρια

Μετὰ ἀπὸ ἀρκετὰ χρόνια ἐπανελήφθη κατὰ μῆνα Σεπτέμβριο ἡ τελετὴ τοῦ Ἀγιασμοῦ στὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, τὸ Ἀνώτατο Διοικητικὸ Δικαστήριον τῆς χώρας μας. Τὸν Ἀγιασμό ἐτέλεσε ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Προέδρου τοῦ Σ.τ.Ε. κ. Γεωργίου Παναγιωτοπούλου. Ἐπειδὴ ἀπὸ

**Παρουσίαση τῆς ἐκδόσεως
«Ἱερὰ Κειμήλια τοῦ
Παναγίου Τάφου»**

**Ἡ τελετὴ τοῦ Ἀγιασμοῦ
στὰ Δικαστήρια**

**Τὸ περιοδικὸ «ΙΘΩΜΗ»
καὶ ἡ Ἑλληνορθόδοξη
Παράδοση**

**Ἡ Ἄγκελα Μέρκελ ὑπὲρ
τῆς Χριστιανικῆς
ταυτότητος τῆς Εὐρώπης**

**Ἐπιστημονικὸ Συνέδριον
στὴ Μόσχα
γιὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος**

μικρή μερίδα δικαστῶν τοῦ Σ.τ.Ε. καὶ ἀπὸ ὀρισμένους ἀρθρογράφους καὶ ἐπιστολογράφους τοῦ ἀθηναϊκοῦ Τύπου ἐξεφράσθησαν ἀντιρρήσεις ὡς πρὸς τὴν τέλεση τοῦ Ἁγιασμοῦ ἀναδημοσιεύουμε μία σχετική πρὸς τὸ θέμα ἐπιστολή τοῦ Προέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου –ἐπίσης Ἀνωτάτου Δικαστηρίου– κ. Ρωμύλου Κεδίκογλου, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη στὴν ἐφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ τῆς 28.9.2006.

«Κατὰ τὸ ἄρθρο 3 παρ. 1 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος ἐπικρατοῦσα θρησκεία στὴν Ἑλλάδα εἶναι ἡ θρησκεία τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἐνῶ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι ὀρθόδοξος κατὰ ποσοστὸν 90% τουλάχιστον.

Ἐν ὄψει τῶν ἀνωτέρω, στὴ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων τελεῖται κατ' ἔτος ἅγιασμος κατὰ τὴν ἑναρξὴ τῆς συνόδου καὶ στὰ ἑλληνικὰ δικαστήρια εἶναι ἀναρτημένη ἡ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ τόσο στὰ δικαστικὰ γραφεῖα ὅσο καὶ στὶς αἴθουσες συνεδριάσεων. Μὲ διάταξη νόμου στὶς 3 Ὀκτωβρίου δὲν λειτουργοῦν τὰ δικαστήρια καὶ ἐορτάζονται μὲ ἐκκλησιασμοὺς καὶ ἄλλες ἐκδηλώσεις, ὅπως ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτη, πού εἶναι προστάτης τῶν Ἑλλήνων δικαστῶν. Κατὰ συνέπεια, εἶναι ὑποχρέωση τοῦ ἐκάστοτε Προέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου νὰ φροντίζει γιὰ τὴν τέλεση ἁγιασμοῦ κατὰ τὴν ἑναρξὴ τοῦ δικαστικοῦ ἔτους, ὅπως ἔγινε πέρσι καὶ φέτος στὸν Ἀρειο Πάγο καὶ νὰ μὴν ἀφαιρεῖ τὶς εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὰ δικαστικὰ γραφεῖα.

Ἀντίθετα, προσωπικὲς ἀπόψεις καὶ δοξασίες δὲν πρέπει νὰ ἐμφιλοχωροῦν στὴ σκέψη τοῦ προέδρου τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου καὶ νὰ κατευθύνουν τὶς ἐνέργειές του, πολλῶ μᾶλλον μετὰ τὴν ἀποχώρησή του ἀπὸ τὴν ὑπηρεσία».

K.X.

Τὸ περιοδικό «ΙΘΩΜΗ» καὶ ἡ Ἑλληνορθόδοξη Παράδοση

Σὲ μία νέα περίοδο τῆς ἱστορίας τοῦ εἰσῆλθε τὸ περιοδικό «ΙΘΩΜΗ», τὸ ὁποῖο ἐκδίδεται στὴν Καλαμάτα ἀπὸ τὸν τοπικὸ καὶ πολὺ ἀξιόλογο Σύλλογο πρὸς Διάδοσιν τῶν Γραμμάτων. Τὸ περιοδικό διανύει τὸ 33ο ἔτος τῆς κυκλοφορίας του καὶ ἀπὸ τὸ τεύχος

53-54 τὴν διεύθυνση ἀνέλαβε ὁ Μεσσηνίος διδάσκαλος καὶ συγγραφεὺς κ. Πάνος Κοσμοπούλος. Τὸ τεύχος αὐτὸ μὲ ἀνανεωμένη τὴν ἐξωτερικὴ καὶ ἐσωτερικὴ ἐμφάνιση περιλαμβάνει πολλὰ κείμενα ἀφιερωμένα στὴν Ἱστορία καὶ τὴν παράδοση τοῦ ἑλληνορθοδόξου Γένους. Ἀναφέρουμε ἐνδεικτικῶς ὀρισμένους ἀπὸ τοὺς ἀρθρογράφους τοῦ τεύχους: Πρωτοπρ. Γεώργιος Μεταλληνός, Κωνσταντῖνος Ἀσημακόπουλος, Κώστας Χατζηαντωνίου, ὁ ἀείμνηστος Ἰωάννης Χατζηφώτης κ.ἄ. Ὁ Σύλλογος πρὸς Διάδοσιν τῶν Γραμμάτων ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνος ἀγωνίζεται γιὰ τὴν μόρφωση τοῦ λαοῦ τῆς Μεσσηνίας καὶ γιὰ τὴν προαγωγή τοῦ ἑλληνορθοδόξου πολιτισμοῦ. Ὁ Σύλλογος ἔχει βραβευθεῖ ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν καὶ ἔχει ὡς Ἐπίτιμο Πρόεδρο τὸν Σέβ. Μητροπολίτη Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος. Ἀπὸ τὸ εἰσαγωγικὸ κείμενο τοῦ κ. Πάνου Κοσμοπούλου παραθέτουμε ἕνα χαρακτηριστικὸ ἀπόσπασμα:

«...Οἱ Ἕλληνες οὐδέποτε ὑπήρξαμε μάζα. Διαθέταμε πάντοτε λεπτὲς κεραῖες πρὸς τὰ πνευματικά. Εὐγένεια ψυχῆς καὶ σεβασμὸ πρὸς τὶς ἀξίες. Πρὸς ὑψηλὰ πρότυπα ἀγωγῆς, τὰ ὁποῖα πάντοτε ὑπῆρχαν καὶ ἔτσι ἀντικρούσαμε τὸ πρότυπο τοῦ ἡγέτη, τοῦ συγγραφέα, τοῦ καλλιτέχνη τοῦ δασκάλου. Τὸ πρότυπο τοῦ ἁγίου, τοῦ μάρτυρα, τοῦ ἥρωα. Καὶ ὅλα αὐτὰ ἐνεργοῦσαν ὡς δυνάμεις ἀνωστικές, πού ἀνυψώνουν τὸν ἄνθρωπο πρὸς τὴν ἐμπνευσμένη ὑπαρξὴ καὶ συγχρόνως στέκονται ὡς ἀντιστάθμισμα στὶς χειμέριες ροπὲς τῶν καιρῶν καὶ κατέναντι στὰ ὄργανα τοῦ πνευματικοῦ ἑξανδραποδισμοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ».

Συγχαίρουμε τοὺς συντελεστὲς τῆς ὅλης προσπάθειας καὶ εὐχόμεθα στὸν Σύλλογο καὶ στὸ περιοδικὸ καλὴ ἐπιτυχία στὴν συνέχιση τῆς πορείας τους.

K.X.

Ἡ Ἄγγελα Μέρκελ ὑπὲρ τῆς Χριστιανικῆς ταυτότητος τῆς Εὐρώπης

Περὶ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου τ.ἔ. ἡ Καγκελλάριος τῆς Γερμανίας κ. Ἄγγελα Μέρκελ ἐπανελάβε δημοσίως τὴν σταθερὴ θέση τῆς ὑπὲρ τῆς ἀναγραφῆς τῆς Χριστιανικῆς κληρονομίας στὸ ὑπὸ συζήτησιν «Εὐρωπαϊκὸ Σύνταγμα». Ὡς γνωστὸν ἡ Συνταγματικὴ Συν-

θήκη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως ἀντιμετωπίζει προβλήματα ὡς πρὸς τὴν κύρωση καὶ ἐφαρμογὴ τῆς μετὰ ἀπὸ τὰ ΟΧΙ τῶν Γάλλων καὶ Ὁλλανδῶν πολιτῶν. Ἀπὸ τὴν 1.1.2007 ἡ Γερμανία ἀναλαμβάνει τὴν προεδρία τῆς Ἐνώσεως καὶ διὰ τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν κ. Στάϊνμαγιερ δηλώνει ὅτι θὰ ἐπαναφέρει δυναμικὰ στὸ προσκήνιο τὸ θέμα τοῦ «Εὐρωσυντάγματος». Κατόπιν τούτου ἡ δήλωση τῆς κ. Μέρκελ ὑπὲρ τῆς Χριστιανικῆς ταυτότητος τῆς Εὐρώπης ἔχει ἰδιαίτερη βαρύτητα. Ὑπενθυμίζουμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἔχει ζητήσει ἀπὸ τὸ 2002 μὲ ἐπιστολὴ τῆς στὸν Πρόεδρο τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Εὐρωσυντάγματος κ. Ζισκάρ Ντ' Ἐσταίν νὰ ἀναφερθεῖ ρητῶς στὸ Προοίμιο τῆς Συνταγματικῆς Συνθήκης ἢ Χριστιανικὴ κληρονομία τῆς Εὐρώπης, πράγμα πού πρὸς τὸ παρὸν δὲν ἔχει γίνει δεκτό. Πάντως τὸ ζήτημα παραμένει ἀνοικτό.

Κ.Χ.

Ἐπιστημονικὸ Συνέδριο στὴ Μόσχα γιὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος

Μὲ τὴν συμμετοχὴ πολυαρίθμου ἀντιπροσωπείας Ἑλλήνων ἐρευνητῶν, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, πραγματοποιήθηκε ἀπὸ 1 ἕως 4 Ἰκτωβρίου τ.ἔ. στὴ Μόσχα Διεθνὲς Ἐπιστημονικὸ Θεολογικὸ Συνέδριο ὑπὸ τὸν τίτλο «Ρωσία καὶ Ἅγιον Ὅρος – Χιλιετία πνευμα-

τικῆς ἐνότητος». Τὸ Συνέδριο ἄρχισε μὲ Πατριαρχικὴ Θεία Λειτουργία στὸν Ἱερὸ Ναὸ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὸ Κρεμλίνο ἱερουργούντος τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Ἀλεξίου. Ἀναφέρουμε χαρακτηριστικὰ ὀρισμένες ἀπὸ τὶς ἐνότητες τοῦ Συνεδρίου, στίς ὁποῖες κατέθεσαν σημαντικὰ νέα στοιχεῖα Ἕλληνες καὶ Ρῶσοι μελετητές: Πνευματικὴ κληρονομία τοῦ Ἀθωνικοῦ Μοναχισμοῦ– Ἱστορία καὶ Παρὸν, Ἄθως καὶ Ὁρθόδοξη Θεολογία, Ρῶσοι Ἁγιορεῖτες, Ἅγιος Μάξιμος ὁ Γραικός, Τέχνη τοῦ Ἁγίου Ὁρους, Βυζαντινὴ καὶ Σλαβικὴ Λειτουργικὴ καὶ Ψαλτικὴ Παράδοση: Σχέσεις ἀπὸ τὸν 9ον αἰῶνα ὡς σήμερα, κ.ἄ. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ μορφή τοῦ Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ οἱ ὀμιλητὲς ἔδωσαν ἔμφαση στὴν προσφορὰ καὶ στὴν πνευματικότητα τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου, τοῦ Γέροντος Ἰωσήφ τοῦ Ἡσυχαστοῦ, τοῦ Ὁσίου Σιλουανοῦ τοῦ Ἀθωνίτου, τοῦ Γέροντος Σωφρονίου Ζαχάρωφ καὶ ἄλλων Ρώσων καὶ Ἑλλήνων λογίων καὶ μοναχῶν. Τὴν εὐθύνη τῆς διοργανώσεως ἀνέλαβε τὸ Κοινωνικὸ καὶ Ἀνθρωπιστικὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Ἁγίου Τύχωνος. Κατὰ τὴν ἀναχώρησή τους οἱ Ἕλληνες καὶ ἑλληνογενεῖς σύνεδροι κατέθεσαν γραπτὴ διαμαρτυρία γιὰ τὸ περιεχόμενον τῆς εἰσηγήσεως τοῦ Ρώσου Ἐπισκόπου Κρουτίτσης καὶ Κολόμνης κ. Ἰουβενάλιου, ὁ ὁποῖος μὲ βάση ἀναληθῆ στοιχεῖα ἐπέκρινε τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Πολιτεία.

Κ.Χ.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ πρώτη ἡμέρα ἐργασιῶν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου
μηνὸς Ὀκτωβρίου

Ἱερὰ Σύνοδος

«Ἀθηνηεγγύη»

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ
Ἀθηνῶν

Ἱεραὶ Μητροπόλεις

Χαλκίδος

Φθιώτιδος

Ὁρθόδοξος Αὐτοκέφαλος
Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας

Συνῆλθε τὴν Τετάρτη, 4.10.2006, στὴν πρώτη Συνεδρία Της γιὰ τὸ μῆνα Ὀκτώβριο, ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς 150ης Συνοδικῆς Περιόδου, ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου.

Κατὰ τὴν σημερινὴ Συνεδρία:

A. Ὁ Μακαριώτατος ἐνημέρωσε τὴν Δ.Ι.Σ.:

- Γιὰ τὴν ἀποστολὴ Συνοδικοῦ ἐγγράφου πρὸς τὴν Ὑπουργὸ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων γιὰ τὸ θέμα τῆς Ἐξομολογήσεως, τονίζοντας τὸν ρόλο τοῦ Ἱερέως ὡς συμβούλου τῶν παιδιῶν στὰ Σχολεῖα.

- Γιὰ τὴν συνάντηση ποὺ εἶχε τὴν Παρασκευὴ 29.9.2006 μὲ τὸν Πρωθυπουργὸ τῆς Χώρας κ. Κωνσταντῖνο Καραμανλῆ.

- Γιὰ τὴν τέλεση τοῦ Ἀγιασμοῦ στὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας καὶ τὴν Θεία Λειτουργία στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ Ἀθηνῶν γιὰ τὴν ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, Ποιλιούχου Ἀθηνῶν καὶ Προστάτου τῶν Δικαστῶν.

- Γιὰ τὴν πραγματοποίηση τοῦ Διάπλου, ἀπὸ 29ης Σεπτεμβρίου ἕως 2ας Ὀκτωβρίου 2006, γιὰ τὴν προσκυνηματικὴ ἐπίσκεψη στὰ Νησιά Κύθηρα, Πάρο καὶ Τήνο μὲ τὴν συμμετοχὴ τῆς Ὑπουργοῦ Τουριστικῆς Ἀνάπτυξης κ. Φάνης Πάλλη-Πετραλιᾶ, καθὼς καὶ τῶν 450 Καθηγητῶν Πρωτοβάθμιας καὶ Δευτεροβάθμιας Ἐκπαίδευσης οἱ ὁποῖοι συντόνισαν τὸν Πανελλήνιο Μαθητικὸ Διαγωνισμό μὲ θέμα: «Ἀπόστολος Παῦλος, Ἀπόστολος τῆς Ἑλλάδος, Ἀπόστολος τῆς Εὐρώπης», τὴν εὐθύνη τῆς ὁργανώσεως τοῦ ὁποίου εἶχε τὸ Συνοδικὸ Γραφεῖο Προσκυνηματικῶν Περιηγήσεων. Κατὰ τὸν Διάπλου πραγματοποιήθηκαν: α) Ἡμερίδα μὲ θέμα τὴν ἀνάπτυξη τῶν Προσκυνηματικῶν Περιηγήσεων καὶ β) Σύσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου μὲ τοὺς Γραμματεῖς τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν.

- Γιὰ τὴν προσεχῆ ἐπίσκεψή του στὸ Μπεςλᾶν τῆς Ὁσετίας γιὰ νὰ ἐνημερωθεῖ γιὰ τὴν πορεία τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἐκεῖ ἀνεγειρομένου σχολικοῦ Συγκροτήματος ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴ στήριξη τῆς Μ.Κ.Ο. «Ἀθηνηεγγύη».

Γιὰ τὴν δραστηριότητα καὶ τὸν διενεργηθέντα ὑπὸ τῶν ὀρκωτῶν λογιστῶν οἰκονομικὸ ἔλεγχο τοῦ ἔτους 2005 τῆς Μ.Κ.Ο. «Ἀθηνηεγγύη».

B. Ἡ Δ.Ι.Σ. ἐνημερώθηκε:

Ἀπὸ τὸ Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Καρυστίας καὶ Σκύρου κ. Σεραφεῖμ γιὰ τὴν ἐκπροσώπηση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ τὴν Τελετὴ τῆς ἐπιστροφῆς τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνας τῆς Παναγίας στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ἐλώνης Κυνουρίας.

Γ. Τέλος ἡ Δ.Ι.Σ. συζήτησε καὶ ἔλαβε ἀποφάσεις σχετικὰ μὲ τρέχοντα ὑπηρεσιακὰ ζητήματα.

Ἡ δευτέρη ἡμέρα ἐργασιῶν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου
μηνὸς Ὀκτωβρίου

Συνῆλθε τὴν Πέμπτη, 5.10.2006, στὴν δευτέρη Συνεδρία Της γιὰ τὸ μῆνα Ὀκτώβριο, ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς 150ης

Συνοδικῆς Περιόδου, ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου.

Κατὰ τὴν Συνεδρία τῆς ἡ Δ.Ι.Σ. ἀσχολήθηκε μὲ διοικητικά, κανονικά καὶ πνευματικά θέματα τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ συζήτησε καὶ ἔλαβε ἀποφάσεις σχετικά μὲ τρέχοντα ὑπηρεσιακά ζητήματα.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

Ἡ τρίτη ἡμέρα ἐργασιῶν τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου μὲνὸς Ὀκτωβρίου

Συνῆλθε τὴν Παρασκευή, 6.10.2006, στὴν τρίτη Συνεδρία τῆς γιὰ τὸ μῆνα Ὀκτώβριο, ἡ Διαρκῆς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς 150ης Συνοδικῆς Περιόδου, ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου.

Α. Ὁ Μακαριώτατος ἐνημέρωσε τὴ Δ.Ι.Σ.:

Γιὰ τὴν ἀπόφαση τοῦ Δευτεροβαθμίου διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς 150ης Συνοδικῆς Περιόδου, τὸ ὁποῖο συνεδρίασε τὴν Πέμπτη 5.10.2006 καὶ ὥρα 6 μ.μ. γιὰ νὰ ἐκδικάσει τὴν ἔφεση τοῦ Πρεσβυτέρου Κωνσταντίνου Πνακᾶ τοῦ Σωκράτη, Κληρικοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μηθύμνης, κατὰ τῆς ὑπ ἀριθμ. 7/2006 Ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, μὲ τὴν ὁποία εἶχε ἐπιβληθεῖ ἡ ποινὴ τῆς καθαιρέσεως γιὰ κανονικά παραπτώματα. Τὸ Δευτεροβάθμιο Συνοδικὸ Δικαστήριον μετὰ ἀπὸ μελέτη τοῦ φακέλλου τῆς Δικογραφίας, ἐπικύρωσε τὴν ἐπιβληθεῖσα ποινὴ τῆς καθαιρέσεως.

Β. Ἡ Δ.Ι.Σ. ἀπεφάσισε:

Νὰ ἀπορρίψει τὸ αἶτημα τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου πρῶν Ἀττικῆς κ. Παντελεήμονος γιὰ νὰ συμμετάσχει στὴν Ι.Σ.Ι. τῆς ἐρχομένης ἐβδομάδος, ἐπειδὴ ἰσχύει ἡ προηγούμενη ὁμόφωνη Ἀπόφαση τῆς Ι.Σ.Ι. περὶ μὴ συμμετοχῆς του στὶς ἐργασίες τῶν Συνοδικῶν Ὀργάνων. Ὁ Σεβασμιώτατος πρῶν Ἀττικῆς ζήτησε νὰ κληθεῖ ἀπὸ τὸν Ἀνακριτὴ Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Καρυστίας καὶ Σκύρου κ. Σεραφεῖμ γιὰ ἀπολογία μὲ τὴν ιδιότητα τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολίτου καὶ ὄχι μὲ αὐτὴν τοῦ πρῶν Μητροπολίτου Ἀττικῆς, διότι δὲν ἀσκεῖ ἐπιρροὴ στὴν ιδιότητα «τοῦ πρῶν Μητροπολίτου» τὸ ἐκκλητικὸν ποῦ ἔχει ἀσκηθεῖ ἀπὸ αὐτόν.

Νὰ ἀποδεχθεῖ τὸ αἶτημα τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γουμένισσης κ. Δημητρίου περὶ μεταθέσεως

του, ὄχι ὅμως κατὰ παρέκκλιση τοῦ ἀρθροῦ 24 πάρ. 3 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», δηλαδὴ μὲ ἀπλήτῃ πλειοψηφία. Ἡ δυνατότης μεταθέσεων Μητροπολιτῶν προσωποπαγῶν Μητροπόλεων, ὅπως ἄλλωστε ἐκρίθη καὶ μὲ τὴν Ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὴν 13η Ὀκτωβρίου 2000, ὅτι οἱ κατέχοντες προσωποπαγεῖς Μητροπόλεις Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχες δύνανται νὰ μετατεθοῦν ὅπως καὶ οἱ ὑπόλοιποι Μητροπολίτες καὶ μὲ τοὺς ἴδιους ὅρους τῆς ἐκλογικῆς διαδικασίας.

Γ. Ἡ Δ.Ι.Σ. ἐνημερώθηκε:

- Ἀπὸ τὴν ἔκθεση τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀχαΐας κ. Ἀθανασίου γιὰ τὴν συμμετοχὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὴν 9η ἐν ὀλομελείᾳ συνάντηση τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου μεταξὺ Ὀρθοδόξου καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ποῦ ἔγινε στὸ Βελιγράδι ἀπὸ 18ης ἕως 25ης Σεπτεμβρίου 2006.

- Γιὰ τὸ ὡς τώρα ἔργο τῶν Εἰδικῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν Βιοθικῆς, Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως καὶ Παρακολουθήσεως ἐπὶ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Θεμάτων.

Ἐπίσης ἡ Δ.Ι.Σ. ἀσχολήθηκε μὲ διοικητικά, κανονικά καὶ πνευματικά θέματα τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ συζήτησε καὶ ἔλαβε ἀποφάσεις σχετικά μὲ τρέχοντα ὑπηρεσιακά ζητήματα.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

Ἡ Ἐκδημία τοῦ Μητροπολίτου πρῶν Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κυροῦ Θεοφίλου

Ἀθήνα, 9 Ὀκτωβρίου 2006

Ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ στὶς 9 Ὀκτωβρίου τ.ἔ. σὲ ἡλικία 85 ἐτῶν, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης πρῶν Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως, κυρὸς Θεόφιλος.

Ὁ ἐκλιπὼν Ἱεράρχης, κατὰ κόσμον Ἀθανάσιος Καναβός, ἐγεννήθη ἐν Κοσμά Κυνουρίας, τὸ 1921. Ἀπεφοίτησε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ τῆς Κορίνθου τὸ 1955 καὶ ἀπὸ τὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τὸ 1960. Ὑπηρέτησε ὡς Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης. Δημοσίευσε ἄρθρα σὲ ἐφημερίδες καὶ περιοδικά, δύο συλλογὲς κηρυγμάτων ἐπὶ τῶν Εὐαγγελικῶν καὶ Ἀποστολικῶν Περικοπῶν καὶ ἐξέδωσε 73 βιβλία ποῦ ἀφοροῦν στοὺς θεσμούς, ὅπως τὴν οἰκογένεια καὶ τὴν Ἐκκλησία. Ἐπιμελήθηκε τῆς συγγραφῆς καὶ ἐκδόσεως πολλῶν βίων Ἀγίων. Μητροπολίτης Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως χειροτονήθηκε στὶς 17 Μαΐου τοῦ 1970. Ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς εἶχε παραιτηθεῖ λόγῳ γήρατος τὸν παρελθόντα Μάρτιο τοῦ 2006.

Ἡ Ἐξόδιος Ἀκολουθία τοῦ Μακαριστοῦ Μητροπολίτου πρῶν Γόρτυνος, ἐψάλη στὶς 11 Ὀκτωβρίου, στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ τῆς Ἁγίας Κυριακῆς, Δημητσάνης.

Μ.Κ.Ο. ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Ἐγκαίνια τῆς στέγης «ΑΝΑΚΟΥΦΙΣΗ» γιὰ τοὺς ἀστέγους τοῦ Πειραιᾶ

Ἀθήνα, 14 Σεπτεμβρίου 2006

Τὰ ἐγκαίνια τῆς Στέγης «Ἀνακούφιση» (ὁδ. Ὀμηρίου Σκυλίτην 19) τῆς Μ.Κ.Ο. τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Ἀλληλεγγύη» καὶ τοῦ Δήμου Πειραιᾶ, ἡ ὁποία θὰ φιλοξενεῖ τοὺς ἀστέγους τῆς πόλης τοῦ Πειραιᾶ, τέλεισε στὶς 13.9.2006 ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος.

Ἡ Στέγη «Ἀνακούφιση» ἀνακαινίσθηκε ἀπὸ τὴν Μ.Κ.Ο. τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Ἀλληλεγγύη» καὶ τὶς ὑπηρεσίες τοῦ Δήμου Πειραιᾶ καὶ πρόκειται νὰ συμβάλῃ σὲ μεγάλῳ βαθμῷ στὴν ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος τῶν ἀστέγων τῆς εὐρύτερης περιοχῆς.

«Στὸν ξενώνα αὐτό», εἶπε ὁ Μακαριώτατος κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ὁμιλίας του, «θὰ βρίσκουν στέγη, καταφύγιο καὶ προστασία ἄνθρωποι ποὺ κοιμοῦνται στοὺς δρόμους, ποὺ ὑποφέρουν, γιατί πράγματι τοὺς λείπουν τὰ στοιχειώδη στὴ ζωὴ τους». «Ἡ Ἐκκλησία», πρόσθεσε, «εἶναι κοντὰ στοὺς φτωχοὺς, κοντὰ στοὺς ἀνθρώπους ποὺ τὴν ἔχουν ἀνάγκη». «Ἀνεβάζουμε τὸν πῆχυ τοῦ πολιτισμοῦ μας, γιὰ νὰ εἴμαστε πράγματι μία χώρα πολιτισμένη», σημείωσε χαρακτηριστικά. «Δὲν θὰ πρέπει νὰ ἀκοῦμε κάθε βράδυ στὶς εἰδήσεις γιὰ ἐγκλήματα καὶ διαφθορές, διότι ὑπάρχουν τόσα ὁμορφα πράγματα ποὺ γίνονται στὸν τόπο καὶ κανένας δὲν τὰ λείει. Ὅποιος πιστεύει στὸν Θεὸ δὲν εἶναι ποτὲ μόνος του. Ὁ λαὸς μας πιστεύει σὲ Αὐτὸν καὶ ἀγαπᾷ τὴν Ἐκκλησίαν του», εἶπε. Ἐπιπλέον, ὁ Μακαριώτατος ἀναφέρθηκε στὶς δραστηριότητες ποὺ ἔχει ἀναλάβει ἡ Ἐκκλησία γιὰ τὴ στήριξη τῶν πασχόντων συνανθρώπων μας (συσσίτια, προσφορὰ εἰδῶν ἔνδυσης καὶ ὑπόδησης, δημιουργία νέων ἰδρυμάτων κ.λπ.), ἐνῶ εὐχαρίστησε τὸν Δήμαρχο Πειραιᾶ κ. Χρ. Ἀγραπίδη, τὴν Πρόεδρο τῆς Δημοτικῆς Ἐπιχείρησης Κοινωνικῆς Μέριμνας τοῦ Δήμου κα. Πασχαλίνα Καλαγᾶ-Καραμαλάκου, τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Πειραιῶς καὶ τὸν Γενικὸ Διευθυντὴ τῆς Μ.Κ.Ο. «Ἀλληλεγγύη» γιὰ τὴ συμβολὴν τους στὴ δημιουργία αὐτοῦ τοῦ ἔργου.

Στὴν τελετὴ ἐγκαίνων παρέστησαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πειραιῶς κ. Σεραφεῖμ, ὁ Ὑφυπουργὸς Παιδείας κ. Γ. Καλὸς, ὁ Ὑφυπουργὸς Ἄμυνας κ. Β. Μιχαηλῆς,

ὁ Ὑφυπουργὸς Ἀνάπτυξης κ. Α. Νεράντζης, ὁ Νομάρχης Πειραιᾶ κ. Γ. Μίχας, ὁ Δήμαρχος τῆς πόλης κ. Χρ. Ἀγραπίδης καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι.

ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

«Κήρυγμα διαμαρτυρίας γιὰ ὅλα ὅσα συμβαίνουν στὸν τόπο»

Ἀθήνα, 17 Σεπτεμβρίου 2006

«Κήρυγμα διαμαρτυρίας γιὰ ὅλα ὅσα συμβαίνουν στὸν τόπο μας», ὅπως ἀνέφερε χαρακτηριστικά, ἔκανε ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος ἀπὸ τὸν Πανηγυρίζοντα Ἱ. Ναὸ Ἁγίας Σοφίας Ν. Ψυχικοῦ.

«Ὁ ἄνθρωπος καλεῖται νὰ κάνει τὴν ἐπιλογὴν τοῦ μπροστὰ στὸ φαινόμενο ποὺ ἴσχυται Ἰησοῦς Χριστός. Δὲν μπορεῖ κανένας νὰ μένει οὐδέτερος. Ἦ εἶσαι μαζί μετὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ ἢ ἐναντίον Του» εἶπε, μετὰ ἀλλήλων, ὁ Μακαριώτατος. *«Γιὰ νὰ γίνεις Χριστιανός»,* τόνισε, *«θέλει κότσια, διότι ἡ χριστιανικὴ ζωὴ ἀπαιτεῖ θυσιές, κόπους, ἐπίμονη προσπάθεια γιὰ νὰ μπορέσει κανεὶς νὰ ἀνεβεῖ τὴν κλίμακα τῶν ἀρετῶν».* *«Τὰ συνειδητοποιημένα μέλη τῆς Ἐκκλησίας»,* πρόσθεσε, *«εἶναι προσωπικότητες, ἄνθρωποι με ἐπίγνωση, οἱ ὁποῖοι φτάνουν μέχρι καὶ στὰ ἀκρότατα ὅρια τῆς ἀνθρώπινης ἀντοχῆς».* Καὶ συνέχισε: *«Σήμερα πολλοὶ Χριστιανοὶ θυσιάζουν τὸν ἑαυτό τους ἢ καὶ θυσιάζονται ἀπὸ ἀλλοῦς, ὅπως αὐτὸ συμβαίνει σὲ πολλὰς μουσουλμανικὰς χώρες. Ἐκεῖ ἰσχύει ὁ ἰσλαμικὸς νόμος καὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐπιδεικνύουν τὴν ἀνεκτικότητα ποὺ ἔχουμε ἐμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ἀπέναντι στὶς ἄλλες θρησκείες».* *«Πολλοὶ Χριστιανοὶ σήμερα στὴν Ἀφρική»,* ὑπογράμμισε, *«ὑποφέρουν ἀπὸ τοὺς φανατικοὺς ἰσλαμιστές. Εἶναι πρόσφατο τὸ παράδειγμα ρωμαιοκαθολικῶν μοναχῶν, οἱ ὁποῖοι σφαγιάστηκαν, διότι ἦταν Χριστιανὲς καὶ πίστευαν στὸν Ἰησοῦ Χριστό».*

Στὴ συνέχεια ὁ Μακαριώτατος τέλεισε στὸν περίβολο τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίας Σοφίας Ν. Ψυχικοῦ τὰ ἀποκαλυπτήρια Μνημείου γιὰ τοὺς ἱερεῖς ποὺ θυσιάζονταν κατὰ τὴν περίοδο 1940-49. *«Κατὰ τὴ σημερινὴ ἑορτὴ τῆς Ἁγίας Σοφίας καὶ τῶν Ἁγίων θυγατέρων τῆς Πίστεως, Ἐλπίδος καὶ Ἀγάπης καὶ τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Μνημείου»,* ἀνέφερε ὁ Μακαριώτατος στὴν ὁμιλίαν του, *«Ἡ Ἐκκλησία στέλνει πρὸς κάθε κατεύθυνση μῆνυμα εἰρήνης, ἀγάπης, ἐνότητας καὶ καταλλαγῆς».* *«Στὴν Ἐκκλησίαν»,* σημείωσε, *«δὲν ὑπάρχουν διακρίσεις, ὑπάρχει ἰσότητα, δὲν ὑπάρχει ἐξουσία, ἀλλὰ διακονία, δὲν ὑπάρχει βία, μόνο ἀλληλεγγύη, δὲν ὑπάρχει μίσος, ἀλλὰ μόνο ἀγάπη, δὲν ὑπάρχει καταπίεση, ἀλλὰ μόνο ἐλευθερία».*

«Σὲ κανένα ἄλλο ἄνθρωπο», πρόσθεσε, «δὲν γίνεται κανεὶς δεκτὸς ὅπως εἶναι, μὲ τὶς ἀμαρτίες του, μὲ τὰ ἴαθρα του, μὲ τὶς σκιὲς καὶ τὶς κηλίδες του». Ἐπιπλέον, ἀναφέρθηκε στὸν ἀγῶνα καὶ στὸ ἔργο αὐτῶν τῶν κληρικῶν ποὺ θυσιάσθηκαν, ἀλλὰ καὶ στοὺς διωγμοὺς καὶ τὰ βασανιστήρια ποὺ ὑπέστησαν «μόνο ἐπειδὴ φοροῦσαν ῥάσο, αὐτὸ τὸ εὐλογημένο καὶ καθαγιασμένο ἀπὸ ποταμοὺς αἱμάτων μαρτύρων ἔνδυμά τους, καὶ ἐπειδὴ ἀγαποῦσαν τὴν πατρίδα καὶ τὴν ὑπερασπίσθηκαν». «Οἱ περισσότεροι», ὑπογράμμισε, «βασανίσθηκαν καὶ φονεύθηκαν γιατί, κατὰ τὸ ποιμαντικὸ τους καθῆκον, ὑπερασπίσθηκαν τὴν πίστη τους, τὴν πατρίδα τους καὶ τὸ ποίμνιό τους». «Ἡ ἱστορία τοῦ κάθε μάρτυρος ἱερέως εἶναι καὶ ἓνα συναξάρι» εἶπε χαρακτηριστικά. «Σήμερα», κατέληξε ὁ Μακαριώτατος, «ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάρχουν διώκτες τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι δὲν διδάχθηκαν τίποτε ἀπὸ τὴν ἱστορία. Συνεχίζουν νὰ τὴν πολεμοῦν, ἀλλὰ μὲ ἄλλο τρόπο. Μὲ τὸν ἀποχριστιανισμό τῆς Πολιτείας καὶ τὴ μετατροπὴ της σὲ κοινωνία ἄμορφη, χωρὶς ρίζες, χωρὶς παράδοση καὶ χωρὶς πολιτισμικὴ κληρονομιά».

Ἐθιμοτυπικὴ ἐπίσκεψη στὸν Μακαριώτατο τοῦ Μακ. Μητροπολίτου Τσεχίας καὶ Σλοβακίας κ. Χριστοφόρου

Ἀθήνα, 18 Σεπτεμβρίου 2006

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος δέχθηκε στὸ Ἀρχιεπισκοπικὸ Μέγαρο σὲ ἐθιμοτυπικὴ ἐπίσκεψη τὸν Μακαριώτατο Μητροπολίτη Τσεχίας καὶ Σλοβακίας κ. Χριστοφόρο.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς συνάντησης, ποὺ διήρκεσε περίπου 30 λεπτά, ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλληδικῆς Ἐκκλησίας προέτρεψε τὸν Μακαριώτατο κ. Χριστοφόρο νὰ συνεχίσει τὴν ἀναγεννητικὴ προσπάθειά του γιὰ τὴν Ἐκκλησία τῆς Τσεχίας καὶ τῆς Σλοβακίας, ποὺ, ὅπως εἶπε, δίδει ἓναν σημαντικὸ ἀγῶνα σ' ἓνα δύσκολο περιβάλλον καὶ βρίσκεται σὲ μία πορεία συνεχοῦς ἀνάπτυξης. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ὑπογράμμισε ὁ Μακαριώτατος προσέχεται γιὰ τὴν ἀδελφὴ Ἐκκλησία καὶ τῆς συμπαρίσταται μὲ ὅλες τῆς τὶς δυνάμεις στὸν ἀγῶνα τῆς.

Ἀπὸ τὴν πλευρὰ του ὁ Μακαριώτατος κ. Χριστοφόρος, ἀφοῦ εὐχαρίστησε τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἑλληδικῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴ συνάντηση, ἐπισήμανε ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι Τσέχοι καὶ Σλοβάκοι ἔχουμε τὴν Ἑλλάδα ὡς μητέρα τῆς Πίστεώς μας, διότι ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἦρθαν οἱ Ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος καὶ ἴδρυσαν τὴν Τοπικὴ μας Ἐκκλησία. Τοῦ ἀπνύθουε μάλιστα πρόσκληση νὰ ἐπισκεφθεῖ ἐπισήμως τὴν Ἐκκλησία τῆς Τσε-

χίας καὶ τῆς Σλοβακίας, χαρακτηρίζοντας τὴν ἐπίσκεψη αὐτὴ μεγάλῃς σημασίας.

Ἐπίσκεψη στὸν Μακαριώτατο τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Καρελίας καὶ πάσης Φινλανδίας καὶ τοῦ Λουθηρανοῦ Ἀρχιεπισκόπου Φινλανδίας

Ἀθήνα, 28 Σεπτεμβρίου 2006

Τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπο Καρελίας καὶ πάσης Φινλανδίας κ. Λέοντα καὶ τὸν Λουθηρανὸ Ἀρχιεπίσκοπο Φινλανδίας κ. Jukka Parma δέχθηκε στὸ Ἀρχιεπισκοπικὸ Μέγαρο ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς συνάντησης, ἡ ὁποία διήρκεσε περίπου μισὴ ὥρα, οἱ τρεῖς Προκαθήμενοι δήλωσαν πρὸς τοὺς ἐκπροσώπους τῶν Μ.Μ.Ε. τὰ ἀκόλουθα:

Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Λέων:

«Εἶχαμε τὴν εὐκαιρία νὰ συζητήσουμε μὲ τὸν Μακαριώτατο γιὰ τὴν ἐπίσκεψή του στὴ Φινλανδία καὶ νιώθουμε χαρούμενοι ποὺ τὸν βλέπουμε ξανά. Εἴμαστε μαζί μὲ τὸν Λουθηρανὸ Ἀρχιεπίσκοπο τῆς Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας καὶ στὴ συνέχεια θὰ ἐπισκεφθοῦμε τὸ Ἅγιον Ὄρος. Χαιρόμαστε γιὰ τὴν ἰδιαίτερη σχέση τῆς Ἐκκλησίας μας μὲ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, κατὰ τὴν ἐπίσκεψή του στὴ Φινλανδία, μὲ προσκάλεσε στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ δῶ ἀπὸ κοντὰ τὸν ἑλληνικὸ τρόπο ζωῆς. Ἡ ἐπίσκεψή μας αὐτὴ εἶναι πολὺ σημαντικὴ».

Λουθηρανὸς Ἀρχιεπίσκοπος κ. Jukka Parma:

«Ἡ ἀποστολή μας εἶναι οἰκουμενικὴ. Στὴ Φινλανδία οἱ Λουθηρανοὶ ἀποτελοῦν τὴν πλειονότητα, ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ μὲ τοὺς ὁποίους ἔχουμε ἄριστη συνεργασία. Γι' αὐτὸ ταξιδεύουμε καὶ μαζί μὲ τὸν Ὁρθόδοξο Ἀρχιεπίσκοπο καὶ ἦταν μία καλὴ εὐκαιρία γιὰ ἐμᾶς νὰ συναντηθοῦμε μὲ τὸν Μακαριώτατο καὶ νὰ συζητήσουμε γιὰ τὴν οἰκουμενικὴ μας συνεργασία καὶ πρόοδο».

Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος:

«Ὅπως εἶναι γνωστὸ, στὴ Φινλανδία ἡ ἐπικρατοῦσα Ἐκκλησία εἶναι ἡ Λουθηρανικὴ, ἡ δὲ Ὁρθόδοξη ἀποτελεῖ μειονότητα. Ἐμεῖς, μὲ νωπὲς τὶς ἐντυπώσεις μας ἀπὸ τὴν πρόσφατη ἐπίσκεψή μας στὴ χώρα καὶ στὴν τοπικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ὑποδεχθήκαμε σήμερα τοὺς δύο ἐπιφανεῖς ξένους μας, μὲ τοὺς ὁποίους εἶχαμε τὴ δυνατότητα νὰ ἀνταλλάξουμε σκέψεις γιὰ τὴν πορεία τῆς προσπάθειας ποὺ καταβάλλεται γιὰ τὴν ἔνωση τῶν Ἐκκλησιῶν μέσῳ τῶν θεολογικῶν διαλόγων ἀφενός, καὶ τοῦ διαλόγου τῆς ἀγάπης ἀφετέρου, δηλαδὴ τῶν ἀμοιβαίων ἐπισκέψεων καὶ τῶν γνωριμιῶν τῶν παραδόσεων τόσο τῆς Ὁρθόδοξης, ὅσο καὶ τῆς Λουθηρα-

νικῆς Ἐκκλησίας. Τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ὁρθόδοξος Ἀρχιεπίσκοπος συνοδεύεται ἀπὸ τὸν Λουθηρανὸ Ἀρχιεπίσκοπο ἔχει σημειολογικὴ σημασία καὶ δείχνει τὴ συνεργασία καὶ τὴν ἀγάπη πού συνδέει τοὺς δύο Προκαθημένους, τὴν πορεία πού ἔχουν οἱ δύο αὐτὲς Ἐκκλησίες στὴ μακρινὴ Φινλανδία. Τοὺς ὑποδεχόμαστε μὲ ἀδελφικὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς δείχνουμε τὴν ἀγάπη καὶ τὴ διάθεση συνεργασίας σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς, ἀκόμα καὶ στὸν θρησκευτικὸ περιηγητικὸ τουρισμὸ πού ἐνθαρρύνουμε γιατί βοηθᾷ τοὺς ἀνθρώπους νὰ γνωρίσουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο καὶ νὰ ἐκτιμήσουν τὰ στοιχεῖα τῆς παράδοσης πού ἡ κάθε Ἐκκλησία κρύβει μέσα της».

Ὑπὲρ τῆς συνεργασίας Κράτους-Ἐκκλησίας καὶ κατὰ τοῦ διαχωρισμοῦ, τάχθηκε ὁ Μακαριώτατος

Ἀθήνα, 8 Ὀκτωβρίου 2006

«Θέλουμε νὰ ἀνήκουμε σὲ μία Ἐκκλησία ζωντανή, δυναμικὴ, Ἐκκλησία τοῦ λαοῦ, ἡ ὁποία δὲν στέκεται ἀφ' ὑψηλοῦ, ἀλλὰ κατεβαίνει μαζὶ μὲ τὸν λαὸ στοὺς καθημερινοὺς ἀγῶνες καὶ συμπαραστέκεται σὲ κάθε καλὴ προσπάθεια». Τὴν ἐπισήμανση αὐτὴ ἔκανε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ὁμιλίας του ἀπὸ τὸν Ἱ. Ναὸ Ἁγ. Παρασκευῆς τοῦ ὁμωνύμου Δήμου, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος.

«Γνωρίζετε», εἶπε, «ὅτι αὐτὲς εἶναι ἀρχὲς πού καὶ ἐγὼ ἐκφράζω καὶ μάλιστα πολλὰς φορές κατὰ τρόπο ὁ ὁποῖος ἐνοχλεῖ. Γιατί δυστυχῶς ἀνάμεσα στὸ λαὸ ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ νεοδιαφωτιστές, οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ ἀλλιάξουν αὐτὰ πού ἰσχύουν στὴ χώρα μας». «Εἴμαστε», πρόσθεσε, «μία Ἐκκλησία Δημοκρατικὴ καὶ αὐτὸ σημαίνει ὅτι εἴμαστε Συνοδικὴ Ἐκκλησία, στὴν ὁποία δὲν κυβερνᾷ ἓνα πρόσωπο, ὅπως συμβαίνει στὴν Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία. Ἐδῶ τὸ Δημοκρατικὸ καὶ Συνοδικὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι αὐτὸ πού συνέχει ὅλη τὴ δομὴ της» τόνισε χαρακτηριστικά.

Στὴ συνέχεια τῆς ὁμιλίας τοῦ ὁ Προκαθημένος τῆς Ἑλληστικῆς Ἐκκλησίας ἀναφέρθηκε στὶς ἐργασίες τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ἀνωτάτου ὀργάνου τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖο αὐτὴ τὴν ἐβδομάδα συνέρχεται, καὶ στὰ θέματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης, μὲ τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ ἀσχοληθεῖ, ὅπως ἡ ἐκλογή τῶν δύο νέων Ἱεραρχῶν γιὰ τὴν Ἱ. Μητροπόλιν Κορίνθου καὶ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοουπόλεως καὶ ἡ κρίση καὶ ἀξιολόγηση τοῦ νέου νομοσχεδίου πού ἐτοίμασε ἡ Πολιτεία μαζὶ μὲ τὴν Ἐκκλησία καὶ ἔχει σχέση μὲ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Δικαιοσύνη. «Αὐτὸ πού κάποιοι ὑποστηρίζουν», εἶπε, «ὅτι δηλαδὴ τὰ σκάνδαλα πού πρὶν ἀπὸ δυὸ χρόνια ἐμφανίστηκαν

ἀποτελοῦν μία παγιωμένη κατάσταση εἶναι ψεῦδος» καὶ συνέχισε: «Ὅπως σὲ ὅλους τοὺς χώρους ὑπάρχουν καὶ οἱ ἐπιλήσμονες τῶν καθηκόντων, ἔτσι συμβαίνει καὶ μέσα στὸν Ἱερὸ Κλήρο. Αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι ὅλος ὁ Ἱερός Κλήρος εἶναι διεφθαρμένος».

Ἐπίσκεψη τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου στὸν Μακαριώτατο

Ἀθήνα, 16 Ὀκτωβρίου 2006

Τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη κ. Βαρθολομαῖο ὑποδέχθηκε στὶς 16.10.2006 τὸ πρῶτὸ στὸ Ἀρχιεπισκοπικὸ Μέγαρο ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος. Τὸν Παναγιώτατο συνόδευσαν οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Περγάμου κ. Ἰωάννης, Φιλαδελφείας κ. Μελίτων, Σεβαστείας κ. Δημήτριος, Μοσχονησίων κ. Ἀπόστολος καὶ Κισάμου καὶ Σελίνου κ. Ἀμφιλόχιος, καθὼς καὶ ἄλλοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοί.

Ἡ συνάντηση, παρουσία τῆς Συνοδείας τοῦ Παναγιώτατου, τοῦ Αἰδεσιμ. Πρωτοπρεσβυτέρου π. Θωμᾶ Συνοδινοῦ, Πρωτοσυγκέλλου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων ὑπηρεσιακῶν παραγόντων τῆς Ι.Α.Α. καὶ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, διήρκεσε περίπου μία ὥρα καὶ διεξήχθη σὲ ἰδιαίτερα θερμὸ κλίμα.

Ὁ Παναγιώτατος, ἀφοῦ εὐχαρίστησε τὸν Μακαριώτατο γιὰ τὴ θερμὴ ὑποδοχὴ, ἐξέφρασε τὴ θλίψη τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιὰ τὴν εἰς Κύριον ἐκδημία τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Γέροντος Ἐφέσου κυροῦ Χρυσοστόμου, ὁ ὁποῖος, ὅπως εἶπε, εἶχε σπουδάσει στὴ Ρώμη καὶ τὸ Στρασβοῦργο, διατηροῦσε στενὲς σχέσεις μὲ τὴ Δύση καὶ τὴ Θεολογία της, συνέβαλε στὸ διαχριστιανικὸ διάλογο, καὶ ἔχαιρε ἐκτίμησιν καὶ στὴ Ρώμη. «Εἶναι ἡμέρες πένθους γιὰ ἐμᾶς καὶ εὐχαριστοῦμε τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ ἰδιαίτερα τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Σύρου πού ἔλαβε πρόνοια γιὰ τὰ τῆς Ἐξοδίου Ἀκολουθίας του στὴ Σύρο», τόνισε.

Ἀπὸ τὴν πλευρὰ του, ὁ Μακαριώτατος ἐξέφρασε καὶ αὐτὸς τὴ λύπη του γιὰ τὴν ἐκδημία τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου, ὁ ὁποῖος, ὅπως σημείωσε, ἦταν μία ἐκκλησιαστικὴ προσωπικότητα μὲ κατάρτιση στὴ Θεολογία καὶ προσφορὰ στὶς διορθόδοξες καὶ διαχριστιανικὲς σχέσεις. «Ἀντιλαμβάνομαστε», εἶπε, «τὸ μέγεθος τῆς θλίψης, ἡ ὁποία διακατέχει τὴν Μητέρα Ἐκκλησία καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, πού ἐκλήθη νὰ φιλοξενήσει στὸ ἔδαφός της τὸ σεπτὸ σκῆνωμά του, τὸ ἔπραξε μὲ σεβασμό».

Στὴ συνέχεια, ὁ Μακαριώτατος ὑπογράμμισε ὅτι εἶναι μεγάλη χαρὰ καὶ εὐλογία νὰ ὑποδέχεται γιὰ ἄλλη μία φορὰ τὸν πατέρα τοῦ Γένους. «Παρακαλοῦμε», τόνισε,

«νὰ θεωρεῖτε ὅτι βρίσκεστε στὸ σπίτι σας». «Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος», ἀνέφερε, «εἶναι θυγατέρα Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία πάντα βρίσκεται στὸ πλευρὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, σὲ κάθε δύσκολη φάση τῆς περιπετειώδους ζωῆς Του». «Ἐδῶ νὰ αἰσθάνεστε ἀσφάλεια», συνέχισε, «διότι βρίσκεστε πλησίον ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι καὶ ἀγαποῦν καὶ σέβονται τὴν ἱστορία καὶ τὸ Πατριαρχεῖο». «Πάντοτε», εἶπε, «προσευχόμαστε ὁ Θεὸς νὰ σᾶς διαφυλάττει, καὶ ἐσᾶς καὶ τὸν θεσμό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καθὼς ἀντιμετωπίζετε ποικίλους κινδύνους πού ἔχετε πρὸ ὀφθαλμῶν». Καὶ σημείωσε: «Κάθε θέμα διὰ τοῦ ὁποίου ἐπιχειρεῖται νὰ πληγεῖ εἴτε ὁ οἰκουμενικὸς χαρακτήρας τοῦ Πατριαρχείου, εἴτε ἡ ὑπαρξή του, εἶναι, γιὰ ἐμᾶς καὶ γιὰ ὅλη τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ὑπόθεση προσωπική, ἀλλὰ καὶ ὑπόθεση ὅλου τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καθὼς ἡ Κωνσταντινούπολη εἶναι Μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἡ πρώτη στὸν κατάλογο τῶν Ἁγίων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν». «Γι' αὐτὸ καὶ κάθε προσπάθεια πού καταβάλλεται, προκειμένου νὰ ἀμφισβητηθεῖ ἡ οἰκουμενικότητα καὶ ἡ πρώτη τιμὴ ἡ ὁποία ὀφείλεται στὸν πάνσεπτο Οἰκουμενικὸ Θρόνο, μᾶς βρίσκει ἀντίθετους καὶ προσθέτουμε καὶ ἐμεῖς τὴ φωνή μας στὶς φωνές καὶ τὴν ψήφο μας στὶς ψήφους τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πού σέβονται τὴν κανονικὴ τάξη καὶ ἱστορία τῆς Ὁρθοδοξίας στὸν κόσμο» τόνισε. «Εὐχόμαστε», κατέληξε, «νὰ εἶναι καρποφόρα ἡ ἐπίσκεψή σας στὴν Ἀθήνα καὶ τὴ Θεσσαλονίκη».

Τέλος, ὁ Παναγιώτατος, ἀφοῦ εὐχαρίστησε τὸν Μακαριώτατο γιὰ τὴ διαβεβαίωση τῆς ὑποστήριξης τῆς δύσκολης θέσης τοῦ Πατριαρχείου, τόνισε ὅτι ἐπαναπαύεται στὴν ἀδελφικὴ ἀγάπη καὶ τὴν ὑποστήριξη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅταν τὸ Πατριαρχεῖο βάλῃται ἀπὸ διάφορες κατευθύνσεις. «Δὲν ἔχουμε», συνέχισε, «καμία φιλοδοξία οὔτε ἡγεμονίας στὸ Πατριαρχεῖο πού μᾶς κατηγορεῖ, τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Μόσχας, οὔτε ἐπιβολῆς τῶν ἀπόψεών μας». «Θέλουμε μόνο», ὑπογράμμισε, «νὰ διακονοῦμε τὴν ἐνότητα τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ἀνὰ τὴν οἰκουμένη, καί, ὅπως εἶναι ἡ κανονικὴ τάξη τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ αἰώνων, νὰ σπεύδουμε σὲ βοήθεια τῶν κατὰ τόπους ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, ὅταν καλοῦμεθα καὶ ὅταν ἔχουν κάποιο πρόβλημα, ὅταν εἶναι ἐμπερίστατες». Καὶ πρόσθεσε: «Ὁ ρόλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἶναι ρόλος διακονίας τῆς εὐσταθείας τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς Πανορθόδοξου ἐνότητας. Μέσα στὰ πλαίσια αὐτὰ κάνουμε ὅ,τι κάνουμε ὡς Πρωτόθρονος Ἐκκλησία. Αὐτὸς ὁ ρόλος εἶναι ἀπαραίτητος μέσα στὸ Σῶμα τῆς Ὁρθοδοξίας, διότι πρέπει νὰ ὑπάρχει ἓνα συντονιστικὸ ὄργανο».

Ἐξερχόμενος τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Μεγάρου καὶ ἀπαντώντας σὲ σχετικὸ ἐρώτημα ἐκπροσώπων τῶν Μ.Μ.Ε. γιὰ τὰ προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, ὁ Παναγιώτατος δήλωσε τὰ ἀκόλουθα: «Ὅσο πιστεύουμε στὸν Θεό, δὲν εἴμαστε ποτὲ μόνοι. Ἀντλοῦμε δύναμη ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τὴν πρόνοιά Του, καθὼς προστάτευσε τὸ Πατριαρχεῖο ἐπὶ αἰῶνες».

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ

Ἱερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Οἰκονομικὰ Βοηθήματα σὲ Φοιτητὲς

Στὰ πλαίσια τῆς Πανηγύρεως τοῦ Ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Ρώσσου, τὸ Δ.Σ. τοῦ Εὐαγοῦς Ἰδρύματος, κατόπιν πρωτοβουλίας καὶ προτροπῆς τοῦ Προέδρου τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Χαλκίδος κ. Χρυσοστόμου, δίνουμε γιὰ δεύτερη συνεχῆ χρονιὰ πνευματικὲς εὐλογίες καὶ χρηματικὰ βοηθήματα στοὺς φοιτητὲς καὶ τὶς φοιτήτριες τῆς Ἑνορίας τοῦ Νέου Προκοπίου, καθὼς καὶ στοὺς νεοεισαχθέντες φοιτητὲς τῆς εὐρύτερης περιοχῆς τοῦ Δήμου Κηρέως, σὲ μία σεμνὴ τελετὴ καὶ δεξίωση, ἡ ὁποία ἔλαβε χώρα στὸν Ξεῶνα τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος μετὰ τὴ Θεία Λειτουργία καὶ τὴ Λιτανεία τῆς Κυριακῆς 24 Σεπτεμβρίου 2006.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης ἀπευθύνθηκε στοὺς φοιτητὲς τῆς περιοχῆς μὲ πατρικοὺς λόγους, τοὺς συνεχάρη, τοὺς συμβούλησε καὶ τοὺς εὐχαρίστησε γιὰ τὴν παρὰ τὶς δυσμενέστερες καιρικὲς συνθῆκες καὶ τὴν βροχή, ἀνταποκρίθηκαν στὴν πρόσκληση τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος καὶ ἔδωσαν τὸ παρόν.

Ἐπιπλέον, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας ἐκ μέρους τοῦ Δ.Σ. διαβεβαίωσε τὰ παιδιά ὅτι πάντοτε θὰ ἔχουν τὴν ἠθικὴ καὶ ὑλικὴ στήριξη τοῦ Εὐαγοῦς Ἰδρύματος τοῦ Ὁσίου Ἰωάννου καὶ ὅτι ἐφόσον ἐπιδείξουν ἐπιμέλεια στὶς σπουδές τους καὶ σημειώσουν καὶ ἀλλες ἐπιτυχίες, τὸ Ἱερὸ προσκύνημα θὰ βρίσκεται δίπλα τους γιὰ νὰ τοὺς βοηθήσει καὶ γιὰ μεταπτυχιακὲς καὶ διδακτορικὲς ἀκόμη σπουδές.

Τὰ οἰκονομικὰ βοηθήματα πού δόθηκαν στοὺς φοιτητὲς τῆς περιοχῆς τοῦ Δήμου Κηρέως ἀνέρχονται συνολικὰ στὸ ποσὸ τῶν 20.000 ΕΥΡΩ.

Ἱερά Μητρόπολις Φθιώτιδος

Ἑορταστικὲς ἐκδηλώσεις στὴν Ὑπάτη

Δύο μεγάλα ἐκκλησιαστικὰ γεγονότα ἔλαβαν χώρα στὴν ἱστορικὴ πόλη τῆς Ὑπάτης τὴν Κυριακὴ 27 Αὐγού-

στου τ.ξ. Πρῶτον τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ ὁσίου Ἀθανασίου τοῦ Μετεωρίτου, μετοχίου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Μεγάλου Μετεώρου καὶ δεύτερον ἡ θεολογικοῖστορικὴ ἐσπερίδα γιὰ τὸν ἱερὸ ναὸ τοῦ Ἁγ. Νικολάου Ὑπάτης.

Τὰ ἐγκαίνια στὸ νεόδμητο ἱερὸ μετοχιακὸ ναὸ ἐτέλεσε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας κ. Νικόλαος μέσα σὲ ἀτμόσφαιρα βυζαντινῆς μεγαλοπρέπειας καὶ ἐκκλησιαστικῆς τάξεως. Τὴν ἐπιμέλεια τῆς τελετῆς εἶχε ὁ Ἠγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μεγάλου Μετεώρου Ἀρχιμανδρίτης π. Ἀθανάσιος, ὁ ὁποῖος εἶχε φροντίσει ἡ ἐμφάνιση τοῦ ναοῦ νὰ εἶναι κατὰ πάντα ἀρτία. Στὴν ἐορτὴ συμμετεῖχαν ἱερομόναχοι τῶν Ἱερῶν Μονῶν τῶν Μετεώρων, ἡ γυναικεῖα ἀδελφότητα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Στεφάνου Μετεώρων, ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βυτουμᾶ Τρικαλῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Καλαμπάκα.

Στὰ ἐγκαίνια παρέστησαν ὁ δήμαρχος Ὑπάτης κ. Τσιλογιάννης, ὁ δήμαρχος Καλαμπάκας, οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Σπυρίδων Κοντογιάννης καὶ Δημήτριος Σοφιανός, βουλευταὶ, ἄλλοι ἐπίσημοι καὶ πλῆθος λαοῦ ἀπὸ τὴν Ὑπᾶτη καὶ ἀπὸ τὴν Καλαμπάκα.

Μετὰ τὴν τελετὴ τῶν ἐγκαίνιων, ἡ ὁποία διήρκεσε μέχρι τὸ μεσημέρι, διενεμήθη σὲ ὄλους εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου καὶ Εὐλογία τῶν ἐγκαίνιων, στὴ συνέχεια δὲ παρετέθη ἀπὸ τὸν Ἠγούμενο π. Ἀθανάσιο ἐόρτιος τράπεζα, στὴν ὁποία παρεκάθησαν ὄλοι οἱ προσκυνητές.

Τὸ ἀπόγευμα στὶς 7.30 πραγματοποιήθηκε ἡ θεολογικοῖστορικὴ ἐσπερίδα στὸ προαύλιο τοῦ ἱστορικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Νικολάου Ὑπάτης, στὴν ὁποία παρευρέθη πολὺ κόσμος.

Σύμφωνα μὲ τὸ πρόγραμμα πραγματοποιήθηκαν οἱ ἀκόλουθες εἰσηγήσεις:

1. «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ Ἁγίου Νικολάου» ἀπὸ τὸν κ. Σπυρίδωνα Κοντογιάννη, καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

2. «Ἁγιος Νικόλαος στὸ λαϊκὸ βίο καὶ πολιτισμὸ» ἀπὸ τὸ λαογράφο κ. Εὐάγγελιο Καραμανέ.

3. «Τὸ ἱστορικὸ τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Νικολάου Ὑπάτης» ἀπὸ τὸν ἱερέα τοῦ Ἁγίου Νικολάου Ὑπάτης π. Δημήτριο Καραγιάννη.

Παρουσιαστὴς τῆς ἐκδηλώσεως ἦταν ὁ Καθηγητὴς Φιλολόγος κ. Δ. Σφήκας. Στὸ τέλος ὁ Σεβασμιώτατος εὐχαρίστησε τοὺς εἰσηγητὲς καὶ ὄλους ὅσοι συνετέλεσαν στὴν πραγματοποίηση τῆς ἐκδηλώσεως αὐτῆς. Ἡ ἐσπερίδα ἐκλήισε μὲ τὸ χορευτικὸ συγκρότημα «Αἰνιάνες», ποὺ παρουσίασε τέσσερις παραδοσιακοὺς χοροὺς καὶ μὲ δεξίωση πρὸς τὸν κόσμον.

Γεγονὸς εἶναι ὅτι καὶ οἱ δύο ἐορταστικὲς ἐκδηλώσεις εἶχαν μεγάλῃ ἀπήχηση στὸ λαὸ τῆς Ὑπάτης καὶ τῆς εὐρύτερης περιοχῆς καὶ ἐνίσχυαν τὴν εὐλόγια τῶν κατοίκων πρὸς τὸν ὁμόχωρό τους Ἅγιο Ἀθανάσιο καὶ τὴν ἐθνικὴ μνήμη γιὰ τὰ μεγάλα πνευματικὰ - χριστιανικὰ μνημεῖα τῆς Ὑπάτης, ὅπως εἶναι μεταξὺ ἄλλων ὁ ἱστορικὸς Ἱερὸς Ναὸς τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

Ἐκλογή τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας κ. Ἀναστασίου ὡς Ἐπιτίμου Προέδρου τῆς «Παγκόσμιας Διάσκεψης τῶν Θρησκειῶν γιὰ τὴν Εἰρήνην»

Ἡ «Παγκόσμια Διάσκεψη τῶν Θρησκειῶν γιὰ τὴν Εἰρήνην» (World Conference of Religions for Peace) ἢ, συνοπτικότερα, «Οἱ θρησκείες γιὰ τὴν Εἰρήνην» (Religions for Peace), μὲ ἔδρα τὴ Νέα Ὑόρκη, εἶναι σήμερα ὁ εὐρύτερος ὀργανισμὸς θρησκευτικῶν κοινοτήτων στὸν κόσμον, καὶ ἐπιδιώκει τὴ συνεργασία τους γιὰ τὴν ὑπέρβαση τῶν συγκρούσεων τὴ στήριξη τῆς εἰρήνης καὶ τὴν βιώσιμη ἀνάπτυξη. Ἰδρύθηκε τὸ 1970 καὶ περιλαμβάνει ἄνω τῶν 70 ἐθνικῶν καὶ περιφερειακῶν Διαθρησκειακῶν Συμβουλίων. Μετέχουν σ' αὐτὸ Χριστιανοὶ (Ὁρθόδοξοι, Ρωμαιοκαθολικοί, Προτεστάντες), Μουσουλμάνοι (Σουννίτες, Σίιτες), Ἑβραῖοι, Βουδιστές, Ἰνδουιστές, Σικκιστές κ.ἄ. Τὸ Διαθρησκειακὸ Συμβούλιο τῆς Ἀλβανίας, στὸ ὁποῖο μετέχουν οἱ παραδοσιακὲς θρησκευτικὲς κοινότητες, ἰδρύθηκε τὸ 2006.

Τέλος Αὐγούστου συνῆλθε ἡ 8η Παγκόσμια Συνέλευση τῶν «Θρησκειῶν γιὰ τὴν Εἰρήνην», στὸ Κυότο τῆς Ἰαπωνίας, μὲ θέμα «Ἀντιμετώπιση τῆς βίας καὶ προώθηση συμμετοχικῆς ἀσφάλειας», στὸ ὁποῖο ἔλαβαν μέρος περὶ τοὺς 800 θρησκευτικοὶ ἡγέτες τῶν μεγάλων θρησκειῶν ἀπὸ περισσότερες ἀπὸ ἑκατὸ χῶρες. Ἀπεφάσισαν νὰ τονώσουν τὴ συνεργασία τους σὲ θέματα κοινῶν ἠθικῶν ἀρχῶν, ὅπως ἡ παύση τῶν πολέμων, ἡ βοήθεια τῶν φτωχῶν, ἡ προστασία τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Στὶς ἀρχαιρεσίες, ποὺ ἔγιναν στὸ τέλος τῆς Συνελεύσεως, ἐξελέγη Ἐπίτιμος Πρόεδρος καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος, ὁ ὁποῖος, ὡς Καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας τῶν Θρησκευμάτων τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, μετέχει ἀπὸ τὴ δεκαετία τοῦ 1980 στὶς ἐργασίες τῆς Διάσκεψης.

15.9.06

Περὶ Διοικήσεως, διαχειρίσεως καὶ λειτουργίας τοῦ ἐν Προκοπίῳ Εὐβοίας Ἱεροῦ Προσκυνημάτων: «ΕΥΑΓΓΕΣ ΙΔΡΥΜΑ Ο ΟΣΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΡΩΣΣΟΣ» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκίδος

Ἱερὰ Μητρόπολις Χαλκίδος

Ἀπόφασις

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει:

1. Τὰς διατάξεις τῆς ὑπ' ἀριθμ. 46 Κανονιστικῆς Διατάξεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Διοικήσεως, διαχειρίσεως καὶ λειτουργίας τοῦ ἐν Προκοπίῳ Εὐβοίας Ἱεροῦ Προσκυνημάτων «ΕΥΑΓΓΕΣ ΙΔΡΥΜΑ Ο ΟΣΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΡΩΣΣΟΣ».

2. Τὸ γεγονός ὅτι τὴν 31.10.2006 λήγει ἡ θητεία τῶν ἄχρι τοῦδε μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ ὡς ἄνω Ἰδρύματος,

ἀποφασίζομεν

Διορίζομεν τακτικὰ μέλη τοῦ ὑπὸ τὴν προεδρίαν μας τελουῦντος Συμβουλίου τοῦ ὡς ἄνω Ἰδρύματος, τοὺς

1. Ἀρχιμ. Νικόδημον Εὐσταθίου - Πρωτοσύγκελλον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως,
2. Σπυρίδωνα Ἀγγελῆ - Δικηγόρον,
3. Χρῆστον Γιακομίδη καὶ
4. Βασίλειον Στυλιανίδη.

Ἡ θητεία τοῦ παρόντος Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἔσεται τριετῆς, ἥτοι ἀπὸ 01.11.06 ἕως καὶ 31.10.2009.

Ἡ ἰσχὺς τῆς παρούσης ἄρχει ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς της εἰς τὸ Περιοδικὸν ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

Ἐν Χαλκίδι τῇ 4ῃ Ὀκτωβρίου 2006

† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Προκηρύξεις**Ἱερῶν Μητροπόλεων:**

Περιστερίου

Ἀργολίδος

Ἴαρτς

Τρίκκης
καὶ Σταγῶν

Μεσσηνίας

Κλητήριον Ἐπίκριμα

Ἱερᾶς Μητροπόλεως

Ἀττικῆς

Πατριαρχείου Ἀλεξανδρεί-
ας:

Εἰρηνουπόλεως

Ἱερὰ Μητρόπολις Περιστερίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 2819/2000, τὴν ὑπ' ἀριθμ. Α1/293/20.10.2000, ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. ΔΙΠΠ/Φ ΕΓΚΡ. 10/16/5857 π.ἔ /28.1.2003 ἀπόφασιν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν μιᾶς (1) κενῆς θέσεως ἡλαϊκοῦ Ὑπαλλήλου Κηλάδου Π.Ε. Διοικητικοῦ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἱερᾷ Μητροπόλει διὰ τὰς ἀνάγκας αὐτῆς καὶ τοῦ Γηροκομείου καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ἀπαιτούμενα τυπικὰ καὶ οὐσιαστικὰ προσόντα ὅπως ἐντὸς εἴκοσι (20) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ εἰς τὴν ἐφημερίδα «ΑΠΟΓΕΥΜΑ-ΤΙΝΗ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν σχετικῶν δικαιολογητικῶν διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Περιστερίῳ τῇ 25ῃ Σεπτεμβρίου 2006

† Ὁ Περιστερίου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἀργολίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 "Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος" καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων", προκειμένου, νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἁγίας Μαρίνης Νέου Ροῖνοῦ,

Ἁγίου Γεωργίου Ἑλληνικοῦ,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Ναυπηλίῳ τῇ 19ῃ Σεπτεμβρίου 2006

† Ὁ Ἀργολίδος ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἴαρτς

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 "Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος" καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων", προκειμένου, νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Παλαιοχωρίου

Ἀγνάντων,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Ἴαρτῃ τῇ 3ῃ Ὀκτωβρίου 2006

† Ὁ Ἴαρτς ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 "Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος" καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ

ὕπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου, νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Παναγίας Φανερωμένης Τρικάλων,

Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου Γαρδικάκι,

καλοῦμεν τοὺς βουλευομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Τρικάλοις τῆ 24ῃ Μαΐου 2006

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 "Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος" καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου, νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἁγίας Παρασκευῆς Τρικάλων,

Ἀγίου Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ Τρικάλων,

καλοῦμεν τοὺς βουλευομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Τρικάλοις τῆ 3ῃ Ὀκτωβρίου 2006

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977, καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ

Ἀγίου Γεωργίου Καλαμάτας,

καλοῦμεν τοὺς βουλευομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς

παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Καλαμάτῃ τῆ 16ῃ Ὀκτωβρίου 2006

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἀττικῆς

Κηφισιὰ 10.9.2006

ΚΛΗΣΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΥ

Πρὸς

Τὸν π. Φίλιππον Ἀποστολόπουλον

πρώην Ἐφημέριον Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἐνω Σουλίου Μαραθῶνος Ἀττικῆς.

Ἀγνώστου Διαμονῆς

Καλεῖσθε ὅπως ἐμφανισθῆτε ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Ἀνακριτοῦ π. Γεωργίου Παπαδάκη, τοῦ διενεργοῦντος τακτικὴν ἔνορκον ἀνάκρισιν συνωδὰ τῆ ὑπ' Ἀριθμ. Πρωτ. 292/13.3.2006 ἐντολῆ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀττικῆς, εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως στὴν Κηφισιὰ τὴν Δευτέραν 15ην Ἰανουαρίου 2007 καὶ ὥραν 10.00 πρωϊνὴν προκειμένου νὰ ἀπολογηθῆτε ἐπὶ τῆς γνωστῆς σας ὑποθέσεως.

Ἐν περιπτώσει μὴ ἐμφανισεῶς σας θὰ ἐνεργηθῶσι ἐναντίον ὑμῶν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου 5383/1932 διατασσόμενα.

Ο ΑΝΑΚΡΙΤΗΣ

π. Γεώργιος Παπαδάκης

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

π. Νικόλαος Μωραϊτῆς

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Εἰρηνουπόλεως

Προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ἐφημερικὰς θέσεις τῶν Ἱερῶν Ναῶν:

Ἁγίας Παρασκευῆς (Μητροπολιτικός) Ντὰρ Ἐς Σαλαάμ, τῆς ὁμωνύμου Ἑλληνικῆς Κοινότητος καὶ

Ἀγίου Δημητρίου Ἰρίγγκα, τῆς ὁμωνύμου Ἑλληνικῆς Κοινότητος, καλοῦμεν τοὺς βουλευομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ προσόντα, νὰ ἀπευθυνθοῦν διὰ περισσοτέρας πληροφορίας εἰς τὰ τηλέφωνα:

α) 00255-713466266

β) 00255-754036370

Ἐν Ντὰρ Ἐς Σαλαάμ τῆ 20ῃ Σεπτεμβρίου 2006

† Ὁ Εἰρηνουπόλεως ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ